

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ถ.พหลโยธิน

ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 035-248-000 ต่อ 8203

E-mail: journal.idir@mcu.ac.th

<http://ojs04.tci-thaijo.org/index.php/jidir>

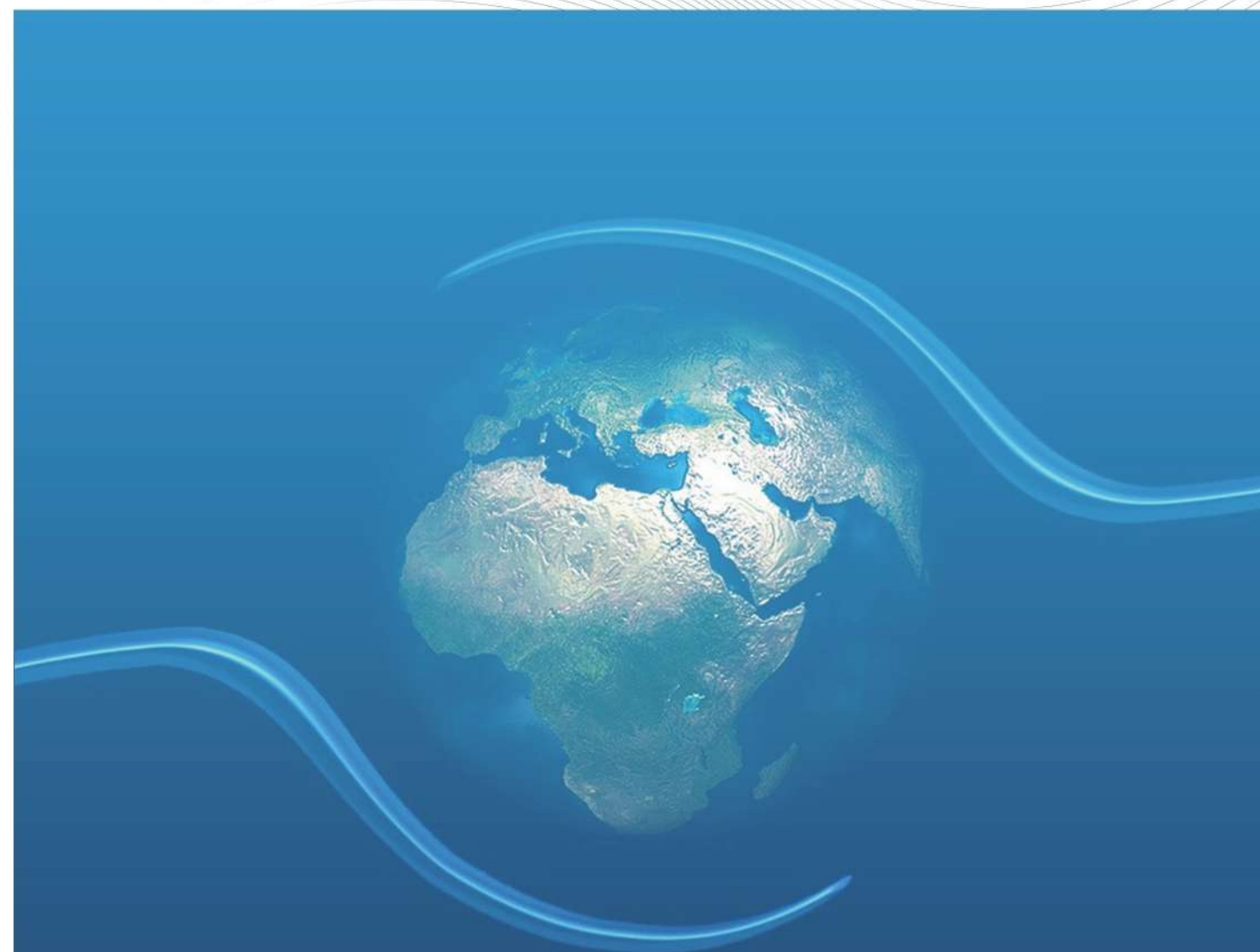
วารสาร
สหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2565

Vol. 5 No. 1 January - June 2022

JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION REVIEW

ISSN Print: 2773-9910, ISSN Online: 2774-0846

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

จำนวนพิมพ์ : 10 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วย พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ และสหวิทยาการอื่น ๆ ที่นำเสนอองค์ความรู้เชิงนวัตกรรม โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ที่ปรึกษาวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.

พระสุรธรรมเมธาภรณ์, ผศ.

พระเมธีธรรมอาจารย์, รศ.ดร.

พระเทพเวที, รศ.ดร.

พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ.ดร.

พระโสภณวชิราภรณ์

พระครูปริยัติกิตติธารัง, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธิธนายก, รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง

ผศ.ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ:

พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ:

ผศ.ดร. สุริยา รักษาเมือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ:

รศ.ดร. ดวงตา สราญรัมย์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รศ. พล.ท.ดร. วีระ วงศ์สรรค์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

รศ.ดร. ภัทรพล ใจเย็น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผศ.ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร. บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผศ.ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์

มหาวิทยาลัยแสงธรรมฟอร์ด

ผศ.ดร. อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร. สมคิด ดวงจักร

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

น.อ.ดร. นภัทร์ แก้วนา

วิทยาลัยการทัพอากาศ

ผศ.ดร. วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อ.ดร. กฤษณะ ทองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผศ.ดร. อธิวุฒิ หมั่นมี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ประเสริฐ ธิลา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ผดุง วรรณทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองจัดการ:

พระปลัดสมนึก อธิปัญโญ ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ ดร. สุภัทรชัย สีสะใบ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ ดร. นิกร ศรีราช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

ผศ.ดร. สุริยา รักษาเมือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร. ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน:

สำนักงานวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารคน

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม

โซน B ชั้น 5 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

Vol.5 No.1 January - June 2022

Number of prints: 10 copies

Release Date Is 2 Copies Per Year.

Issue 1 January – June.

Issue 2 July – December.

Objective:

To Promote and Encourage Instructs, Academics, Students and Other Interested Persons to Have the Opportunity to Disseminate Academic and Research Works in Social Sciences and Huminites Science Related Subjects Such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Law, Business Administration, Management and other interdisciplinary areas that offer innovative knowledge by accepting articles in both Thai and English.

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Phra Dhamvatjarabundit	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Theppawaramethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Phra Suwanmethaphorn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Methithammajarn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sophonphutthisat	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Phra Sophonvachiraphorn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phrakru Pariyatkittithamrong	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporm	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Kiettisak Suklueang	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Capt. Dr. Pramanlert Atcharyapanyakun	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor:

Asst. Prof. Dr. Phrapalad Raphin Buddhisaro	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
---	---

Assistant Editor:

Asst. Prof. Dr. Phramaha Krisada Kittisobhano Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor in Chief:

Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editorial Team:

Assoc. Prof. Dr. Duangta Saranrom	Rajapruk University
Assoc. Prof. Lt. Gen. Dr. Weera Wongsan	National Defence College of Thailand
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul	Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen	Silpakorn University
Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut	North Bangkok University
Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit	Stamford International University
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman	Suan Dusit University
Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak	Chom Bueng Rajabhat University
Gp. Capt. Dr. Naphat Kaeonak	Air Force College
Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam	Surindra Rajabhat University
Dr. Kitsana Thongkaeo	Suratthani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Management Division:

Phrapalad Somnuek Therapanyo, Dr.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Phramaha Somchai Khantisarano	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Suphattharachai Sisabai	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Nigorn Srirat	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fine arts:

Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Office:

The Office Journal of Interdisciplinary Innovation. Graduate School of Political Science
Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Class B,
5th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi,
Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
2. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
3. พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.
4. พระครูปรีมานุรักษ์, รศ.ดร.
5. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ศ.ดร.
6. พระมหาสมบุญ จุฑมิกโร, รศ.ดร.
7. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ, ผศ.ดร.
8. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
9. พระมหาภุชญา กิตติโสภณ, ผศ.ดร.
10. พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร.
11. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
12. ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์
13. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ ศิริทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
22. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมางกูร
23. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น
25. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิตวุฒิ มั่นมี
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุวัต กระสังข์
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณิต
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท

Lecturers In-House Professional:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. rof. Dr. Phra Dhamvatjarabundit
2. Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi
3. Assoc. Prof. Dr. Phrakru Pariyatkittithamrong
4. Assoc. Prof. Dr. Phrakhu Purimanurak
5. Prof. Dr. Phramaha Hansa Dhammahaso
6. Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro
7. Asst. Prof. Dr. Phrakhu Sangkharakchakrit Phuripanyo
8. Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
9. Asst. Prof. Dr. Phramaha Krisada Kittisobhano
10. Dr. Phrakhravinaiton Ekk Jinawangso
11. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
12. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
13. Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
14. Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
15. Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantaneer
16. Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
17. Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
18. Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
19. Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
20. Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
21. Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
22. Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
23. Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
24. Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
25. Assoc. Prof. Dr.Toemsak Thongin
26. Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
27. Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
28. Asst. Prof. Dr. Anuwat Krasang
29. Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
30. Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
31. Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
32. Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
33. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY INNOVATION

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวันัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
3. ศ. ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
นักวิชาการอิสระ
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญชัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ
สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ
6. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชินอกุล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
10. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรืองใจดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสรีญ อินทร์ตัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
15. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Outside Professional:

1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros
Mahamakut Buddhist University
2. Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
Sukhothai Thammathirat Open University
3. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannarui
Independent Scholar
4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangi
Naresuan University
5. Assoc. Prof. Dr. Amnat Buasiri
Education Council, Ministry of Education
6. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
Mahamakut Buddhist University
7. Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
National Institute of Development Administration.
8. Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
Mahidol University
9. Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
Hua Chiew Chalermprakit University
10. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
Ramkhamhaeng University
11. Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
Surin Rajabhat University
12. Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
Mahamakut Buddhist University
13. Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
Prince of Songkla University
14. Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
Suan Dusit University
15. Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuan
Rajamangala University of Technology Srivijaya.
16. Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
Mahasarakham Rajabhat University
17. Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
Mahasarakham Rajabhat University

18. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เต๊ะขันหมาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิศ สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
22. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิตกาล
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
23. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
27. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
28. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
นักวิชาการอิสระ
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวิถีสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
18. Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
Srinakharinwirot University
19. Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
Nakhon Sawan Rajabhat University
20. Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
Thepsatri Rajabhat University
21. Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
Suan Dusit Rajabhat University
22. Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthitikan
Department of Corrections, Ministry of Justice
23. Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
24. Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
Silpakorn University
25. Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
26. Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
Mahamakut Buddhist University
27. Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
Mahamakut Buddhist University
28. Assoc. Prof. Wichai Thamchop
Independent Scholar
29. Asst. Prof. Dr. Phlapplueng Khongchana
Srinakharinwirot University
30. Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
Prince of Songkla University
31. Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
Mahidol University
32. Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawuttrakun
Naresuan University
33. Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
Chandakasem Rajabhat University
34. Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
Silpakorn University
35. Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
Stanford University
36. Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University

37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุกร นาคธน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
46. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เผือกบัวขาว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
51. อาจารย์ ดร.อนงค์วิญา สาริบุตร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
52. อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
53. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
37. Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University
38. Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
North Bangkok University
39. Asst. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University
40. Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University
41. Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
Ubon Ratchathani University
42. Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
43. Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University
44. Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University
45. Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
Suan Dusit University
46. Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University
47. Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
48. Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
Rajamangala University of Technology Srivijaya
49. Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
Phetchaburi Rajabhat University
50. Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
Roi Et Rajabhat University
51. Dr. Anongwitya Saribut
Ramkhamhaeng University
52. Dr. Wiyada Waranonwanit
North Bangkok University
53. Dr. Kitsana Thongkaeo
Suratthani Rajabhat University

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2565 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

ชนิษฐ ชีวะประไพและคณะ บทความเรื่อง “การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี” พบว่า 1. ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.420) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง (R = 0.501**) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 3. ปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการโดยใช้พลังงานทางเลือกในขณะนี้คือสภาพทางด้านศักยภาพเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน การพาณิชย์เพื่อส่งเสริมอาชีพ ปัญหาการเลี้ยงสัตว์จะมีของเสียต่าง ๆ เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหามลภาวะต่อสภาพแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขอนามัยของคนในชุมชน

พระครูพัฒนวิสิทธิ์ (สมชาย อนุชลีโย) บทความเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” พบว่า ความพึงพอใจ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ ชาวบ้านไม่มีความรู้ในเรื่องแผนงาน ดังนั้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนแก่ชาวบ้าน และงบประมาณไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความจำเป็น

พระครูเวฬุวนาภิรมย์ (ทวีป กิตติสาร) บทความเรื่อง “การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาครุ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ดังนั้น คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น และปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว

พระอธิการนินนาท สนต์จิตโต บทความเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี” พบว่า 1) การมีส่วนร่วมภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหาอุปสรรค คือ ประชาชนบางคนยังดำเนินชีวิตด้วยความประมาท ดังนั้น ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชนโดยเน้น การนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ดังนั้น ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง

พระใบฎีกาสุทธิพันธ์ จารุวณโณและคณะ บทความเรื่อง “ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภوتاใหม่จังหวัดจันทบุรี” พบว่า ระดับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ ด้านการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, $S.D. =1.037$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=0.919^{**}$) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ขยะเกิดขึ้นอย่างมากหลาย ยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนครัวเรือน จุดรองรับขยะยังมีน้อย ควรเพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอในชุมชน แยกสีตามประเภทของขยะ ควรจัดทำโครงการอบรมการคัดแยกขยะ รวมถึงให้รางวัลชุมชนที่มีการคัดแยกขยะ ควรพบปะประชาชน เพื่อประชาสัมพันธ์และรับฟังปัญหาข้อร้องเรียน

พระมหาเหมษฐวงศ์ เหมวโสและคณะ บทความเรื่อง “การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” พบว่า สภาพทั่วไปการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ และปัจจัยพละ 4 มีอิทธิพลร่วมกันต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรผันได้ถึงร้อยละ 86.60 ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ สังคมมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม มีหลายเชื้อชาติศาสนา ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนได้ทุกคน มีปัญหาเสพติด ขาดความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม แนวทางในการพัฒนา ได้แก่ มีกิจกรรมที่ประชาชนสามารถร่วมได้ มีช่องทางในการสื่อสาร และเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน ชุมชน เทศบาล และวัดต่อต้านยาเสพติด พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านจิตใจ สอนการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม

พระมหาบรรพต กิตติปญโญและคณะ บทความเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอมืองนครนายก จังหวัดนครนายก” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม หลักอปริหานิยธรรม 7 กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน ทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ปัญหา

อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เกิดจากประชาชนบางกลุ่มไม่มีความรับผิดชอบขาดเทคโนโลยีใหม่ๆ เครื่องมือในการพัฒนาชุมชนการประชุมประชาคมหมู่บ้านที่ดีต่อการประชุม และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ควรที่จะมีระบบให้ทุกชุมชนมีการศึกษาในการพัฒนา ให้ผู้นำชุมชนมีการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาชุมชนเพื่อเดินทางไปพร้อมๆ กัน

พระครูนิวริฐธรรมาภรณ์ (นิวัฒน์ อุตตคุตโต) บทความเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการวัด ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาอุปสรรค คือ เศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้น ควรดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะเฉพาะที่จำเป็น เน้นการบูรณปฏิสังขรณ์ที่รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้บวชใหม่บางรูปไม่เคร่งครัด ดังนั้น ควรสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ผู้บวชใหม่ให้ได้รับได้รับการศึกษาในระดับสูง

พระมหาสุรศักดิ์ รุจิธมโม (ชาจร) และคณะ บทความเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” พบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.542 2. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหาร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง หลักพหุคูณธรรมวิธีบาท 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหาร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง 3. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ พบว่า ระยะเวลาและระบบการบริหารขั้นตอนมากเกินไป เจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้น ประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ลดขั้นตอน เพิ่มแนวทางในการรับเบี้ยยังชีพ ฝึกอบรมให้ความรู้พนักงาน มีการหมุนเวียนสถานที่เพิ่มการประชาสัมพันธ์ ควรเพิ่มช่องทางในการขึ้นทะเบียนสำหรับผู้สูงอายุ

พระครูธรรมธรรัตนะ รตนเทโว บทความเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” พบว่า 1) บทบาทพระสงฆ์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การศึกษานักธรรมเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัญหาอุปสรรค คือ มีการทำงานทับซ้อนกับหน่วยงานราชการ ดังนั้น ควรประสานการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน วัด และโรงเรียน และวัดบางวัดเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นและคนที่ติดยาเสพติด ดังนั้น ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้วัดเป็นแหล่งมั่วสุม

พระครูสุนทรสารวาทิ(ทองดี ญาณสาโร) บทความเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ภาพรวม อยู่ในระดับมาก อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการ

วิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ พระสังฆาธิการบางรูปไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง ดังนั้น ควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไปอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่มีจำนวนน้อย ดังนั้น ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น

พระครูนิวัตรธรรมาภรณ์ (นิวัฒน์ อดตคุตโต) บทความเรื่อง “การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” พบว่า การจัดกิจกรรม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาอุปสรรค คือ พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนไม่ได้รับการรับรองจากราชการ ดังนั้น ควรสนับสนุนให้พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนได้รับการรับรองจากราชการและคณะสงฆ์ และอุปสรรคจากโควิด-19 ดังนั้น ควรดำเนินการกิจกรรมอบรมประชาชนในระบบออนไลน์

พัชรศศิ เรืองมณีญาติ บทความเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 ในการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง” พบว่า สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ 2 หลักการ + 1 หลักธรรม ประกอบด้วย 1.หลักการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์ การจัดการด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการสร้างความเชื่อมั่น 2.หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการตามแผน การติดตามและประเมินผล การร่วมรับผลประโยชน์ โดยการประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 หลักธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษของรัฐบาล ให้ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

อรพิน ตันติวิรุฬห์ บทความเรื่อง “อภิธรรมปริทรรศน์ : แสงทองแห่งธรรม” พบว่า พระพุทธองค์ทรงวางแนวการปฏิบัติและนำหลักธรรมเพื่อสั่งสอน ให้สรรพสัตว์ได้รู้ถึงสัจจะความจริงที่ทรงรู้แจ้งชัดด้วยพุทธปัญญา การปฏิบัติด้วยหลักสติปัญญา 4 ผู้ปฏิบัติตามจะถึงซึ่งอริยะบุคคล การเจริญสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อนำออกจากวัฏสงสาร อันเป็นวัฏฏจักรแห่งความทุกข์อันไม่สิ้นสุด อภิธรรมเป็นหลักธรรมหนึ่งในพระไตรปิฎกที่เป็นแสงแห่งธรรม เป็นหลักคำสอนถึงวงจรแห่งการเกิดสังสารวัฏแห่งทุกข์ และวิธีแห่งการดับทุกข์ เป็นจุดเริ่มแห่งหนทางสู่ปัญญา

สุจิตตรา สวาทยานนท์ บทความเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก” พบว่า ในปัจจุบันมีท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม ด้านการเมือง และเทคโนโลยีแบบพลิกผัน ทำให้องค์กรธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก ต้องการที่จะปรับตัว ปรับองค์กร

เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน มีการพัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการสร้างความแตกต่างให้เป็นທີ່จดจำของหน้าร้าน หรือสินค้า ในกรณีที่มิคู่แข่งจำนวนมากและอีกทั้งให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ เพื่อให้องค์กรธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็กบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้นำหลักพละ 4 ซึ่งเป็นธรรม 4 ประการที่เป็นกำลังในการบูรณาการให้ประสบความสำเร็จ ด้วยความปลอดภัยและมั่นใจ

อุบลกาญจน์ อมรสิน บทความเรื่อง “พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร” พบว่า เมื่อการพัฒนาประเทศ ปรับเปลี่ยนการขับเคลื่อนเช่นนี้ องค์กรที่ดำเนินงานในประเทศไทย ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาหลักของประเทศ บทบาทของผู้นำในกระบวนการเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีการบริหารที่จะนำพาการเปลี่ยนแปลงนั้นให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมี เป็นการประยุกต์หลักธรรมของบารมี ที่พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญมาเพื่อการบรรลุพระโพธิญาณ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งในพุทธกัปนี้

พระมหานิรุต ญาณวฑฺฒโธ และพระมหาอภิวัชร อภิวัชฺชโร บทความเรื่อง “นักการเมืองท้องถิ่นในระบบราชการ” พบว่า องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยหลักการกระจายอำนาจ ปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นยังคงประสบปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารกล่าวคือมีการกำหนดอำนาจหน้าที่การบริหารที่ทับซ้อนกันและปัญหาด้านงบประมาณที่ยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐส่วนกลางซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ยังต้องคอยรับนโยบายคำสั่งจากรัฐและไม่มีอิสระในการปกครองตนเองได้อย่างเต็มที่ ปัญหาดังกล่าวทำให้การพัฒนาในระดับท้องถิ่นในประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หากปัญหาต่าง ๆ ได้มีการแก้ไขจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างมากมายทำให้ท้องถิ่นพัฒนาสามารถพึ่งพาตนเองได้

เพ็ญททัย พงษ์สุวรรณ บทความเรื่อง “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน” พบว่า หลักที่ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน เพราะวิถีแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง มี 3 หลัก ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี นำหลักทั้ง 3 มาใช้ทำให้มีความพอประมาณในการบริโภค มีร่างกายสมบูรณ์ มีจิตใจที่มั่นคง เข้มแข็ง ใช้ชีวิตแบบมีเหตุผล ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต ลดกิเลส มีความยุติธรรม อดทน มีน้ำใจ สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จิตสำนึกดี มีศีลธรรม มีมิตรดี มีคนช่วยเหลือเกื้อกูล นอกจากนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหาร ยังมีหลักธรรมที่สามารถนำมาเชื่อมโยง ได้แก่ หลักทฤษฎีธรรมมีกตลประโยชน์

จิรตติกาล สุขสิงห์ บทความเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร” พบว่า ระดับความต้องการความมั่นคงในหน้าที่และรายได้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ความต้องการความก้าวหน้าหรือ

การได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น ส่งผลความมุ่งมั่นต่อในองค์กร มีผลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้บริหาร ความต้องการของบุคคลากรในแต่ละกลุ่มความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูง ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลากร ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลกรในองค์กรนอกจากจะทราบถึงความต้องการและแรงจูงใจของบุคคลากรแล้ว การวางแผนทางพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคลกรโดยการนำหลักธรรมอริยบท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอีกด้านหนึ่งที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคลกรในองค์กร หลักอริยบท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา โดยสรุปแนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และแนวทางสำหรับผู้บริหาร สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคลกรและองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นัฐพล บุญสอน บทความเรื่อง “**ภาวนาธรรม: หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน**” พบว่า คนทำงานส่วนใหญ่มักจะนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้งานที่ทำหรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบนั้น ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหลักพุทธธรรมที่มักนำมาประยุกต์ใช้ คือ หลักภาวนาธรรมหรือภาวนา 4 เพราะเป็นหลักธรรมที่มีเป้าหมายเพื่อ 1) พัฒนากายให้สมบูรณ์ 2) พัฒนาความประพฤติให้ดีงาม 3) พัฒนาจิตใจให้เจริญองงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย 4) พัฒนาปัญญาให้เป็นผู้รู้รอบ รู้จริง รู้เท่าทันโลก และแปรความรู้ให้เป็นปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อทำได้ทั้ง 4 ด้าน จะทำให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายแข็งแรง มีความพร้อมในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานในหน้าที่หรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

มนตรี บุญจรัส บทความเรื่อง “**หินแร่ภูเขาไฟกับการเกษตรปลอดภัยในประเทศไทย**” พบว่า การนำหินแร่ภูเขาไฟมาใช้ในการเกษตรเชิงสารปรับปรุงดินเพื่อการเพาะปลูกและเพื่อลดการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงจึงเป็นที่น่าจับตาและสร้างความสนใจให้แก่เกษตรกรในกลุ่มปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

อวยชัย รางชัยกุล บทความเรื่อง “**การประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคคลกร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี**” พบว่า การประยุกต์หลักพละ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคคลกร ได้แก่ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยะพละ นำสู่ปฏิบัติ อดวิชชพละ ชื่อสัตย์สุจริต และสังคหพละ มีจิตอาสา ซึ่งสามารถพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพด้วยความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงส่งผลถึงการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานที่มีคุณภาพมีความถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว ประหยัด สำเร็จตรงเวลา มีความสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ส่งผลเกิดประโยชน์สูงสุด และผลลัพธ์ที่ได้มีทั้งเชิงปริมาณและ

คุณภาพโดยปฏิบัติตามหลักธรรมพละ 4 ประการที่เป็นกำลังในการดำเนินชีวิตให้ ประสบความสำเร็จด้วยความมั่นใจและปลอดภัย นอกจากนี้ไม่หวั่นไหวต่อภัยทุกอย่างและยังสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อองค์กรและประชาชน

มลธิดา อุบลรัตน์ บทความเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง” พบว่า การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงจะดำเนินการระบายน้ำออกจากพื้นที่ตอนบน เพื่อให้ น้ำไหลลงคลองพักน้ำที่ชายทะเล จากนั้นเมื่อระดับน้ำทะเลลดลงจนต่ำกว่าน้ำในคลอง น้ำในคลองจะไหลลงสู่ทะเลตามธรรมชาติ ต่อจากนั้นจะเริ่มสูบน้ำออกจากคลองที่ทำหน้าที่แก้มลิง เพื่อทำให้น้ำตอนบนค่อยๆ ไหลมาเอง จึงทำให้เกิดน้ำท่วมพื้นที่ลต่น้อยลง จนในที่สุดเมื่อระดับน้ำทะเลสูงกว่าระดับในคลอง จึงปิดประตูระบายน้ำ โดยให้น้ำไหลลงทางเดียว

ชัชณิธิฐา ชัชวาลวงศ์ บทความเรื่อง “หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร” พบว่า การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าควรเริ่มต้นที่การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นาองค์กร จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนโดยการดำเนินงานของชุมชนในกรุงเทพมหานครตามหลักสัปปริสธรรม 7 ความเป็นคนดีที่สมบูรณ์นี้ถึงประโยชน์ของส่วนร่วมในชุมชนเป็นหลักสร้างสรรค์ด้วยความรู้ บริหารงบประมาณที่คุ้มค่าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์และให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนในด้านคุณธรรมตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ และมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนสืบไป

คณะกรรมการพิจารณาการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติ และเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระปลัดระพิน พุทธิสีโร

พระปลัดระพิน พุทธิสีโร, ผศ.ดร.

บรรณาธิการวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(6)
บทบรรณาธิการ	(10)
สารบัญ	(17)

บทความวิจัย :

การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี <i>ชนิษฐ ชีวะประไพ, อธิวุฒิ หมั่นมี, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์</i>	1
ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี <i>พระครูพัฒนวิสิทธิ์ (สมชาย อญชลีโย)</i>	13
การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาคร อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี <i>พระครูเวฬุวนาภิรมย์ (ทวีป กิตติสาโร)</i>	22
การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี <i>พระอธิการนินนาท สุนตจิตโต</i>	34
ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่จังหวัดจันทบุรี <i>พระใบฎีกาสุทธิพันธ์ จารุณโณ, อธิวุฒิ หมั่นมี, อนุวัต กระสังข์</i>	44
การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี <i>พระมหาเหมชวงศ์ เหมวโส, อธิวุฒิ หมั่นมี, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์</i>	56
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วน ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก <i>พระมหาบรรพต กิตติปัญญา, รัฐพล เย็นใจมา, อนุวัต กระสังข์</i>	68
รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพ ธาราม จังหวัดราชบุรี <i>พระครูนิวริฐธรรมาภรณ์ (นิวรณ์ อุตตคุตโต)</i>	80

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี	
พระมหาสุรศักดิ์ ฐิธมโม (ข้าจร), อนุวัต กระสังข์, ธิติวุฒิ หมั่นมี	91
บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	
พระครูธรรมธรรตนะ รตนเทโว	103
การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	
พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร)	113
การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี	
พระครูนิวริฐธรรมาภรณ์ (นิวรณ์ อดตคุตโต)	126
บทความวิชาการ:	
การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาค ตะวันออก จังหวัดระยอง	
พัชรศศิ เรืองมณีญาติ	138
อภิธรรมปริทรรศน์ : แสงทองแห่งธรรม	
อรพิน ต้นติวิรุฬห์	148
พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้าน ขายปลีกขนาดเล็ก	
สุจิตตรา สวาทยานนท์	160
พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบาธมีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร	
อุบลกาญจน์ อมรสิน	168
นักการเมืองท้องถิ่นในระบบราชการ	
พระมหา นิรุติ ญาณวุฑฺโฒ, พระมหาอภิวัชร อภิวัชฺโช	177
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้าง ในกรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน	
เพ็ญหทัย พงษ์สุวรรณ	195
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์กร	
จิรัตติกาล สุขสิงห์	211
ภาวนาธรรม: หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน	
นัฐพล บุญสอน	220
หินแร่ภูเขาไฟกับการเกษตรปลอดภัยในประเทศไทย	
มนตรี บุญจรัส	232
การประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงาน	

ของบุคลากร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี	
อวยชัย รางชัยกุล	246
การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง	
มลธิดา อุบลรัตน์	255
หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร	
ชัชณิธิฐา ชัชวาลวงศ์	266
ภาคผนวก	274
คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง	275

การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วน
ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี*

WASTE MANAGEMENT USING ALTERNATIVE ENERGY OF THAMANAO
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
CHAI BADAN DISTRICT LOPBURI PROVINCE

ชนิษฐ ชีวะประไพ, ธิติวุฒิ หมั่นมี, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

Khanit Cheewaprapai, Thitiwut Manmee, Pongphat Chittanurak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: khanitair@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการขยะ เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1.ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.420) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง (R = 0.501**) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 3. ปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการโดยใช้พลังงานทางเลือกในขณะนี้คือสภาพทางด้านศักยภาพเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน การพาณิชย์เพื่อส่งเสริมอาชีพ ปัญหาการเลี้ยงสัตว์จะมีของเสียต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น มูลสัตว์ และน้ำเสียจากคอกสัตว์ ทำให้เกิดปัญหามลภาวะต่อสภาพแวดล้อม และมีผลกระทบต่อสุขอนามัยของคนในชุมชน นอกเหนือจากสามารถรักษาสภาพแวดล้อมแล้ว ยังเป็นแหล่งพลังงานทดแทน หากชุมชนใดมีทรัพยากรอย่างเพียงพอสำหรับการแปรรูปเปลี่ยนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ได้

คำสำคัญ: พลังงานทางเลือก; ขยะ; องค์การบริหารส่วนตำบล

*Received September 22, 2021; Revised April 19, 2022; Accepted April 19, 2022

Abstract

Objectives of this research paper were to study the opinion level and correlations among management factor, Itthipada 4 factor and waste management using alternative energy, conducted by the mixed methods research.

Findings were as follow; 1. The overall opinion level on Itthipada 4 factor was at high level ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. =0.420) 2. The overall level of correlation between the management factor had positive correlation at the middle level ($R=0.501^{**}$) and waste management using alternative energy of Tha-Manao Sub-district Administrative Organization, Chai Badan District, Lopburi Province at statistically significant level at 0.01, and 3.The problems and obstacles of waste management using alternative energy were the physical condition, economic, infrastructure, commercial business for career promotion, animal nurture problems such as dung and sewage from the stalls that had impact on environment and community hygiene. The only problem was to protect the environment, it could be the renewable energy source if the community had enough resources to process and to turn them into useful resources.

Keywords: Alternative Energy; Waste; Sub-district Administrative Organization

บทนำ

ขยะเป็นปัญหาสำคัญของหลายๆ ประเทศ เนื่องจากปริมาณขยะมีเพิ่มขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุเกิดจากการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขยะตกค้าง จำเป็นต้องได้รับแก้ไขเป็นการเร่งด่วน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ในการดำเนินการเกี่ยวกับขยะอย่างจริงจัง จึงได้เกิดแนวคิดในเรื่อง พลังงานทดแทน (Renewable Energy) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะจึงมีความสำคัญ เพื่อให้พลังงานขยะมีการพัฒนาควบคู่กับสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (กระทรวงมหาดไทย, 2560) ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ทั้งในเขตชุมชนเมืองและสังคมชนบท เป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดระบบการบริการสาธารณะในเรื่องการจัดการมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย ให้กับชุมชนในพื้นที่ดูแลรับผิดชอบให้เป็นที่ยอมรับ แต่ในความเป็นจริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กหลายแห่งยังไม่มีระบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม และส่วนใหญ่ยังไม่มีพื้นที่สำหรับรองรับการกำจัดขยะมูลฝอยของตนเอง สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการคัดค้านของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นสถานที่ในการกำจัดขยะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลายแห่งยังกำจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

ดังนั้นพลังงานทดแทนจากขยะจะเป็นตัวเลือกหนึ่งของการสร้างพลังงานทางเลือกที่ได้จากขยะที่มีปริมาณมหาศาลเหล่านี้แล้วนำกลับมาพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนของประเทศสามารถสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่สามารถขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ลดการนำเข้าพลังงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางบริหารจัดการขยะชุมชนเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนแบบครบวงจร (ระดับชุมชน) เพื่อนำไปสู่การนำเสนอเทคโนโลยีการจัดการขยะชุมชนที่เหมาะสมตลอดจนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับ ขยายผลไปสู่ระดับนโยบายของประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่สามารถขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่อไปในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้ชุมชนท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัด ลพบุรี เป็นชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอย โดยนำมาผลิตพลังงานทดแทน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยอิทธิบาท 4 และการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกของประชาชนในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาวอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลักซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,210 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบมีระบบ(Systematic Random Sampling) หาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane Taro) การคำนวณหาขนาด/ จำนวนตัวอย่างในกรณีที่สามารถรู้จำนวน หรือประมาณประชากรที่มีอายุ 18 ปี เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนกลุ่ม

ตัวอย่างจำนวน 372 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 9 รูปหรือคน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจากนั้น นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of congruence) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .979 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้สามารถนำไปใช้ได้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งกำหนดสถิติวิจัยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเป็นการอธิบายลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบรรยายโดยใช้สถิติแบบพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบสอบถามของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำเอาโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วน โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อวัดความสัมพันธ์ และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์และใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในครั้งนี้เริ่มจากการค้นหาข้อมูลตามเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหาข้อมูลปัจจุบัน โดยการจัดทำข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลประกอบการวิเคราะห์บริบทของพื้นที่การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายโดยการประมวลข้อสรุปที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาสรุปเพื่อเขียนสรุป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยอิทธิบาท 4

ปัจจัยอิทธิบาท 4	ระดับความเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านฉันทะ (ชอบ/ใส่ใจ)	4.34	0.542	มากที่สุด
2. ด้านวิริยะ (ขยัน/ทำสม่ำเสมอ)	4.26	0.568	มากที่สุด
3. ด้านจิตตะ (ไม่ทิ้งภาระ/ใจจดจ่อ)	4.44	0.518	มากที่สุด
4. ด้านวิมังสา (แก้ปัญหาโดยใช้ปัญญา)	4.40	0.534	มากที่สุด
ภาพรวม	4.36	0.420	มากที่สุด

ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.420) โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้านจะพบว่า 1. ด้านฉันทะ (ชอบ/ใส่ใจ) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.542) 2. ด้านวิริยะ (ขยัน/ทำสม่ำเสมอ) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.568) 4. ด้านจิตตะ (ไม่ทิ้งภาระ/ใจจดจ่อ) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.518) และ 1. ด้านวิมังสา (แก้ปัญหาโดยใช้ปัญญา) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.534)

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก

การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก	ระดับความเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านคิดว่าการใช้เทคโนโลยีการจัดการขยะโดยการฝังกลบเป็นการใช้พลังงานทางเลือกที่ดีวิธีหนึ่ง	4.42	0.725	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าเทคโนโลยีการจัดการขยะโดยการฝังกลบทำให้การจัดการขยะมีการจัดการที่ดี	4.37	0.732	มากที่สุด
3. ท่านรับรู้ว่าเตาขยะเป็นเทคโนโลยีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ	4.32	0.705	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่าเตาเผาขยะที่ดีจะต้องควบคุมการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในระดับที่ดีได้	4.38	0.693	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าการผลิตก๊าซเชื้อเพลิงจากขยะเป็นการผลิตพลังงานทางเลือกที่ดี	4.38	0.693	มากที่สุด
6. ก๊าซเชื้อเพลิงจากขยะสามารถทดแทนพลังงานหลักได้	4.31	0.763	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าการย่อยสลายขยะจะทำให้ดีก็ต่อเมื่อขยะนั้นเป็นขยะย่อยง่าย	4.35	0.763	มากที่สุด
8. ท่านคิดว่าจะใช้เทคโนโลยีย่อยสลายขยะได้ก็ต่อเมื่อขยะนั้นถูกคัดแยกมาแล้ว	4.31	0.665	มากที่สุด
9. ท่านคิดว่าเทคโนโลยีเชื้อเพลิงจัดการขยะเป็นสิ่งใหม่สำหรับประเทศไทยแต่ควรเรียนรู้และนำมาใช้	4.32	0.775	มากที่สุด
10. ท่านคิดว่าเชื้อเพลิงจัดการขยะมีประสิทธิภาพสูงในการบริหารจัดการขยะในประเทศ	4.45	0.665	มากที่สุด
ภาพรวม	4.35	0.503	มากที่สุด

ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.503) โดยเมื่อจำแนกเป็นรายข้อจะพบ

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเรียงจากมากไปน้อยดังนี้ อันดับที่ 1 ท่านคิดว่าเชื้อเพลิงจัดการขยะมีประสิทธิภาพสูงในการบริหารจัดการขยะของประเทศ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.665) และอันดับ 10 ก๊าซเชื้อเพลิงจากขยะสามารถทดแทนพลังงานหลักได้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.763)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอิทธิบาท 4 กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม
	การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ตัวแปรต้น	
ปัจจัยอิทธิบาท 4	
1. ด้านฉันทะ (ชอบ/ใส่ใจ)	0.438**
2. ด้านวิริยะ (ขยัน/ทำสม่ำเสมอ)	0.318**
3. ด้านจิตตะ (ไม่ท้อถอย/ใจจดจ่อ)	0.434**
4. ด้านวิมมังสา (แก้ปัญหาโดยใช้ปัญญา)	0.619**
ภาพรวม	0.580**

การบริหารจัดการกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์กันดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารจัดการในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง ($R=0.501^{**}$) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการวางแผนมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำมาก ($r=0.247^{**}$) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการปฏิบัติตามแผนมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำ ($r=0.336^{**}$) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำ ($r=0.465^{**}$) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ปัจจัยการบริหารจัดการด้านการปฏิบัติมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง ($r=0.522^{**}$) กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์น้อย กล่าวคือ ปัจจัย อิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบล ท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ในทางที่ตีมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยใช้ พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

1) การบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อการจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก พบว่า การบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อการจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดการขยะเป็นเรื่องของทุกคนในชุมชนที่จะต้องร่วมกันเข้ามาจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นการประสานกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถย่อมจะสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีพลังงานที่ได้จากขยะเพื่อจะสามารถลดต้นทุน และเป็นการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพไปในตัวนั่นเอง

2) การใช้เทคโนโลยีการจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก พบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการขยะเป็นนวัตกรรมที่มีความสำคัญมากต่อการใช้พลังงานที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดการขยะออกมาเป็นก๊าซสามารถสร้างวิสาหกิจชุมชนให้เกิดขึ้นได้ และสามารถทำให้ครัวเรือนประหยัดค่าใช้จ่ายในการใช้ก๊าซหุงต้มซึ่งต้องใช้ในครัวเรือนทุกวัน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเพื่อใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการขยะซึ่งไม่ว่าจะโดยใช้นุ้ลของสุกร หรือในรูปแบบอื่น ๆ หากนำมาใช้อย่างถูกวิธีจะสามารถลดต้นทุนในครัวได้เป็นอย่างมาก

3) การใช้เตาเผาขยะเป็นเทคโนโลยีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ และควบคุมการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ พบว่า ชุมชนสามารถแปรรูปพลังงานทดแทนได้ในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผลิตก๊าซจากมูลสุกร การใช้เตาเผาขยะ และรูปอื่น ๆ อีกมากมาย เป็นนวัตกรรมรักษ์โลก ที่จะไม่ดึงทรัพยากรของโลกที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้จนเกินไป การคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนจากสิ่งที่มีอยู่แต่เดิมจะทำให้เกิดการหมุนเวียนพลังงานอย่างคุ้มค่า และมีความยั่งยืน หากทำเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยเห็นด้วยกับใช้เตาเผาขยะมาเป็นเทคโนโลยีการบริหารจัดการขยะ เพราะเป็นเทคโนโลยีชาวบ้านที่มีมาแต่เดิม แต่เปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยและสามารถทำเป็นนวัตกรรมใหม่ต่อไป ซึ่งหากชุมชนได้พัฒนาต่อยอดเชื่อว่าจะทำให้การพลังงานทดแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพแน่นอน

4) การผลิตก๊าซเชื้อเพลิงจากขยะเป็นการผลิตพลังงานทางเลือกที่ดีที่สามารถทดแทนพลังงานหลัก พบว่า พลังงานทดแทนมีได้หลายรูปแบบ โดยแบบที่ได้จากขยะสามารถนำมาทดแทนพลังงานหลักได้ เช่น ก๊าซชีวภาพ ขยะเปลือกไม้ที่นำมาเผาเป็นถ่าน หรือการบริหาร

จัดการขยะที่ทำเป็นวิสาหกิจชุมชน เหล่านี้จะเป็นนวัตกรรมที่ได้พลังงานแทนที่ใช้พลังงานอื่น ๆ

5) การใช้เทคโนโลยีย่อยสลายขยะ พบว่า การศึกษาการพัฒนาการใช้พลังงานทดแทนจากสิ่งที่มีชุมชนมีอยู่เป็นสิ่งจำเป็นมาก เช่น มูลสัตว์ ขยะชีวภาพต่าง ๆ เปลือกไม้ ขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ ขยะเหล่านี้เมื่อศึกษาอย่างจริงจังแล้วจะพบว่า สามารถย่อยสลายกลายเป็นพลังงานอื่น ๆ ได้ เช่น มูลสัตว์ที่ให้พลังงานก๊าซที่ใช้ในการหุงต้ม โดยผู้นำของชุมชนจะเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และเกิดการตื่นตัวพัฒนาอย่างรวดเร็วได้อย่างไร เพราะพลังงานเหล่านี้มีอยู่รอบตัวเราและมีวิธีจัดการอย่างไรให้ยั่งยืนได้ต่อไปนั่นเอง

6) การใช้เทคโนโลยีเชื้อเพลิงจัดการขยะ พบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีเชื้อเพลิงการจัดการขยะของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ นวัตกรรมต่าง ๆ จะเกิดขึ้นก็ด้วยการพัฒนาร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ ผู้วิจัยพบว่า หากชุมชนใดมีทรัพยากรอย่างเพียงพอสำหรับการแปรรูปเปลี่ยนเป็นสิ่งที่มียประโยชน์ได้ หากได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานดูแลโดยตรง หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจะทำให้ชุมชนพัฒนานวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้อีกมากมาย อย่างเช่น เตาซูปเปอร์อั้งโล่ ที่เกิดจากคนในชุมชนได้พัฒนาขึ้น หรือแม้แต่แผงโซลาร์เซลล์แบบลอยน้ำที่เน้นการได้พลังงานทดแทนที่สะอาดเป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

การบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อการจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก

ชุมชนได้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น การปลูกผักแปลงใหญ่เรือนอัจฉริยะ Smart farm พาลาโบล่าโดม โครงการสารปรับปรุงดินทรัพยากรยั่งยืนสู่ชุมชน ณ ผักแปลงใหญ่ตำบลท่ามะนาวใช้สารปรับปรุงสภาพดินให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูกผักปลอดสารพิษ และช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายทางด้านปุ๋ยบำรุงดิน ร่วมกันพัฒนาไปสู่ชุมชนที่เพาะปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษในระดับครัวเรือน สร้างรายได้ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วิรัตน์ สังข์สุวรรณ (2563) วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน” พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเกิดโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะ ได้แก่ การบริหารจัดการขยะแหล่งสร้างขยะ ประกอบด้วย แหล่งสร้างขยะสถานประกอบการที่เป็นผู้สร้างขยะ ประชาชนที่ขาดจิตสำนึก และขาดแรงจูงใจในการลดปริมาณการใช้ และไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง ไม่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะด้วยการนำขยะมาใช้ซ้ำ (Reuse) นำกลับมาใช้ใหม่

การใช้เทคโนโลยีการจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือก

องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พัฒนาโครงการ ก๊าซชีวภาพระดับชุมชนจากฟาร์มสุกร แปรสภาพก๊าซมีเทนที่กักเก็บได้มาใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทน เพื่อใช้หุงต้มในครัวเรือน ช่วยลดค่าใช้จ่ายและส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองจากการพัฒนาพลังงานทดแทนท้องถิ่น เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาด้านพลังงานอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2555) วิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์และการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชนตำบลสวนหลวง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า ในแต่ละครัวเรือนมีกิจกรรมทำให้เกิดขยะทุกชนิด ขยะเปียกที่พบมากที่สุด ขวดแก้ว กระป๋อง ไม่มีการแยกประเภทกำจัดโดยการทิ้งรวมกับขยะชนิดอื่นในถังใบเดียวกัน

การใช้เตาเผาขยะเป็นเทคโนโลยีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ และควบคุมการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

เตาเผาขยะจะเป็นนำขยะมาเผาเพื่อทำให้การจัดการขยะที่ย่อยสลายได้ยาก แต่ต้องควบคุมก๊าซพิษที่จะตามมา เพราะหากนำขยะมีพิษมาเผาจะส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในชั้นบรรยากาศ ดังนั้นชุมชนใดก็ตามที่จะนำเตาเผาขยะมาใช้งานต้องคำนึงถึงปัญหาสภาพแวดล้อมให้มาก จะต้องมีการแยกขยะให้เป็นสัดส่วนก่อนนำมาเผา ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ จินตนา เปียสวน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความตระหนักและการปฏิบัติตัวของแม่บ้านเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในแพลตฟอร์มการกรุงเทพมหานคร” พบว่า พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของกลุ่มแม่บ้านในแพลตฟอร์มการกองทัพบกส่วนกลาง มีการแยกประเภทมูลฝอยโดยการแยกมูลฝอยเศษอาหารด้วยการใส่ถุงพลาสติก

การผลิตก๊าซเชื้อเพลิงจากขยะเป็นการผลิตพลังงานทางเลือกที่ดีที่สามารถทดแทนพลังงานหลัก

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนตำบลท่ามะนาวมีองค์ความรู้เรื่องการปั่นเตา ความรู้เรื่องพลังงานแสงอาทิตย์ การใช้แก๊ส เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรงจากการแปรสภาพสิ่งเหลือใช้หรือขยะให้สามารถให้พลังงานทดแทน อันได้แก่ ก๊าซชีวภาพ ชุมชนร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาร่วมกับสถาบันต่าง ๆ ไม่รอรับนโยบายแล้วก็รอรับงบประมาณ ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนเอง เป็นประโยชน์แก่ครัวเรือนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วสันต์ ปินะเต และดวงกมล ดังโพนทาง (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การผลิตเชื้อเพลิง RDF - 5 จากขยะชุมชน พบว่า สามารถผลิตเชื้อเพลิง RDF - 5 ได้และมีคุณสมบัติต่าง ๆ ของเชื้อเพลิงเป็นไปตามค่ามาตรฐานการผลิตเชื้อเพลิงขยะ RDF - 5 เป็นการนำขยะภายในมาผลิตเชื้อเพลิงขยะ RDF - 5 ประกอบด้วย พลาสติก ใบไม้ และกระดาษ โดยใช้แบริ่งและปูนขาวเป็นตัวประสาน

การใช้เทคโนโลยีย่อยสลายขยะ

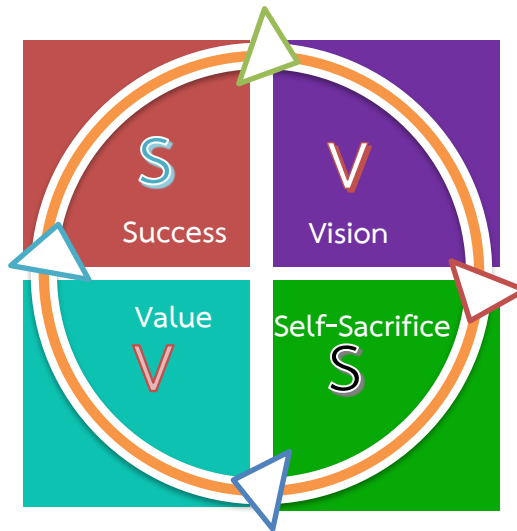
สิ่งที่เป็นปฏิภูลหรือสิ่งที่เหลือใช้เหล่านี้หากมืองค้ความรู้ที่สามารถนำมาแปรสภาพให้เป็นพลังงานได้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก โดยสามารถใช้เทคโนโลยีการย่อยสลายขยะเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อน เช่น ฟาร์มสุกร ที่มีกลิ่นจากฟาร์มสุกร เป็นระบบที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับจากฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการและต่อยอดความสำเร็จนี้ไปได้อีกมากมาย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ริรต์น สังกัสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน” พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการเกิดโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะ คือ ความเป็นเจ้าของขยะ การไม่ยอมรับการสร้างโรงไฟฟ้า ขาดความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีที่ใช้ เลือกเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม ขาดหน่วยงาน เพื่อกำหนดที่บูรณาการ 2) แนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน โรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะควรเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตไฟฟ้าพลังงานขนาดเล็กในระดับชุมชน ก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่คนในชุมชน และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งเป็นผลต่อความมั่นคงด้านพลังงาน

การใช้เทคโนโลยีเชื้อเพลิงจัดการขยะ

เชื้อเพลิงจัดการขยะ เป็นเทคโนโลยีที่ผู้วิจัยได้พบจากชุมชนในตำบลท่ามะนาว ได้พบตัวอย่างของการใช้เทคโนโลยีนี้ ได้แก่ เตาอั้งโล่ปั้นดินของลุงคำ วงเวียน ที่ได้คิดค้นนำหัวแก๊สใส่ในเตาดิน เพื่อต่อเข้ากับท่อก๊าซชีวภาพ เลือกใช้กับถ่านก๊ไสแผ่นรังผึ้ง หรือสลับมาใช้หัวแก๊สก็ได้ เห็นได้ว่า เชื้อเพลิงจัดการขยะเป็นสิ่งที่ชุมชนจะต้องคิดค้นต่อไปเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ประภาพร แก้วสุกใส (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์” พบว่า แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นสิ่งสำคัญ หากมีแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยได้หลากหลายวิธีก็จะสามารถเพิ่มวิธีการใช้เทคโนโลยีเชื้อเพลิงจัดการขยะ ซึ่งเป็นประโยชน์มหาศาลต่อชุมชนนั่นเอง

องค์ความรู้

ผลจากการศึกษาพบว่า “การบริหารจัดการขยะโดยใช้พลังงานทางเลือกขององค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

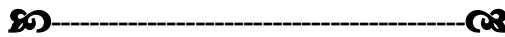
- V = Vision หมายถึง วิสัยทัศน์ของนายกขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
- S = Self Sacrifice หมายถึง การเสียสละ ร่วมมือร่วมใจ เข้าใจ ผลลัพธ์ของส่วนรวมที่ได้รับของชุมชนตำบลท่ามะนาว
- V = Value หมายถึง การทำให้ขยะที่มีพิษต่อธรรมชาติและร่างกาย มีมูลค่าต่อมนุษย์และประเทศชาติ
- S = Success หมายถึง ความสำเร็จขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ทำให้ทั้ง 8 หมู่บ้านมีก๊าซใช้ สามารถลด ค่าใช้จ่ายครัวเรือนและทำให้เข้าใจเรื่องการกำจัดขยะในรูปแบบต่าง ๆ จากพลังงานงานทดแทน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2560). *ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูลฝอย*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *คู่มือวิชาการอนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน สำหรับเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2553 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ไพบูลย์ แจ่มพงษ์. (2555). *การใช้ประโยชน์และการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จินตนา เปียสวน. (2558). *ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตัวของแม่บ้านเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตตำบลราชการ กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วสันต์ ปิ่นเต และดวงกมล ดังโพนทาง. (2559) การผลิตเชื้อเพลิง RDF-5 จากขยะชุมชน : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 9(1), 72-86.
- ศิริรัตน์ สังข์สุวรรณ. (2563). แนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชุมชนจากขยะเพื่อความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(3), 118-132.
- ประภาพร แก้วสุกใส. (2559). *การศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์, (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี*

PEOPLE'S SATISFACTION TOWARDS THE FIVE PRECEPTS VILLAGE PROJECT IN
BOKRADAAN SUB-DISTRICT, PAKTHO DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูพัฒนวิสิทธิ์ (สมชาย อญชลีโย)

Phrakhru Pattanawisit (Somchai Añjalīyo)

วัดสุขวราราม ราชบุรี

Wat Sukhawararam, Ratchaburi

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชน เปรียบเทียบความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในตำบลบ่อกระดาน จำนวน 348 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ ชาวบ้านไม่มีความรู้ในเรื่องแผนงาน ดังนั้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนแก่ชาวบ้าน และงบประมาณไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความจำเป็น

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ; ประชาชน; โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

Abstract

This research title was to study people's satisfaction, comparison of the opinions, problems, obstacles, and suggestions for the five precepts village project in Bokraaan sub-district, Paktho district, Ratchaburi Province. Methodology was the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 348 samples in Bokraaan Sub-district. Analyzed data with frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. The qualitative research collected from document and by interviewing 7 key informants and analyzed the data by content descriptive interpretation.

Findings were that people's satisfaction, by overall opinion was at high level. Gender, age, education, occupation, and income were personal factors by with the opinions were not different, denying the set hypothesis. Problems and obstacles were the villagers had no knowledge of the plans. Villagers should be educated about planning techniques. Budget was not sufficient, there should be allocation of more budget to meet the people's needs.

Keywords: Satisfaction; People; 5 precepts village project

บทนำ

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” มุ่งสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น โดยมีคณะสงฆ์ หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ร่วมดำเนินการในระบบเปิดที่ให้องค์การทุกส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม เน้นประชาชน หมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ให้ประชาชนและทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในสังคม มีโอกาสได้เข้ามาร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา ซึ่งย่อมที่จะส่งผลให้การขับเคลื่อนโครงการประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ยังคงประสบปัญหาหลายประการ เช่น ขาดกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมสุขภาพในชีวิตประจำวัน ขาดการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม ขาดการส่งเสริมการพัฒนาทางปัญญาที่เหมาะสม และปัญหาความขัดแย้งจากความเห็นต่างทางการเมือง (พระมหาวชิโร อภิวิสุทธิ, 2564)

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในพื้นที่ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” เพื่อประโยชน์ทั้งในทางวิชาการและการพัฒนาในเชิงพื้นที่ สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2,669 คน ซึ่งได้ทำการสำรวจโดยสุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง 348 คน จากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 354)

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	ระดับ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน (Plan)	4.45	0.707	มาก
ด้านการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do)	4.42	0.741	มาก
ด้านการตรวจสอบ (Check)	4.45	0.665	มาก
ด้านปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act)	4.49	0.662	มาก
โดยรวม	4.45	0.634	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ด้านการตรวจสอบ (Check) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และด้านปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	0.416	-	0.678	-	✓
อายุ	-	1.258	0.286	-	✓
การศึกษา	-	0.268	0.765	-	✓
อาชีพ	-	1.109	0.352	-	✓
รายได้	-	2.603	0.075	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ชาวบ้านไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องแผนงาน	ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนแก่ชาวบ้าน
งบประมาณไม่เพียงพอ	ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความจำเป็น
ความไม่ทั่วถึงของการตรวจสอบ	ควรสำรวจความพึงพอใจของชาวบ้านทั้งหมด หรือ ร้อยเปอร์เซ็นต์
ขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยสนับสนุน	ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการปรับปรุงและพัฒนา

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรคต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ชาวบ้านไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องแผนงาน งบประมาณไม่เพียงพอ ความไม่ทั่วถึงของการตรวจสอบ และขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยสนับสนุน และข้อเสนอแนะต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนแก่ชาวบ้าน ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความจำเป็น ควรสำรวจความพึงพอใจของชาวบ้านทั้งหมด หรือ ร้อยเปอร์เซ็นต์ และควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการปรับปรุงและพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า ตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ดำริริเริ่มโดยจัดทำในรูปของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล และเพื่อแก้ไขปัญหาที่ในพื้นที่ ซึ่งได้แก่ สภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อย ๆ ตลอดถึงปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เมื่อว่าโดยสรุปแล้วแต่เป็นการประพาศุติผล ในเรื่องการละเมิดศีล 5 ทั้งสิ้น ดังกล่าวนี้นี้ ทุกฝ่ายจึงร่วมกันเป็นหนึ่งในกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่สร้างเสริมสำนึกในศีลธรรมแก่คนในสังคม ส่งเสริมให้เล็งเห็นความสำคัญของศีลในระดับสูง เป็นพื้นฐานแห่งการปฏิบัติสมาธิและปัญญาเพื่อหวังผลในปัจจุบัน คือประโยชน์ในระดับการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านทั่วไปให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข สรรวมระว่างกายวาจาของตนไม่ให้เบียดเบียนคนอื่นทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ไม่พูดเท็จทุจริต และไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความประมาทต่าง ๆ ด้วย ดังกล่าวข้างต้นนี้ สอดคล้องกับที่ พระอานาจ ปริมุโต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” พบว่า พฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ทั้งในส่วนของ ด้านเว้นจากการทำร้ายเบียดเบียนร่างกายซึ่งกันและกัน ด้านเว้นจากการเอาสิ่งของผู้อื่นโดยอาการแห่งขโมย ด้านเว้นจากการประพาศุติผลในกาม ด้านเว้นจากการกล่าวคำเท็จที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นเดือดร้อน และด้านเว้นจากการดื่มสุราของมึนเมาอันเป็นเหตุเกิดความประมาท ขาดสติ และยิ่งสอดคล้องกับที่ อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” พบว่า โดยภาพรวม การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า อยู่ในระดับมาก

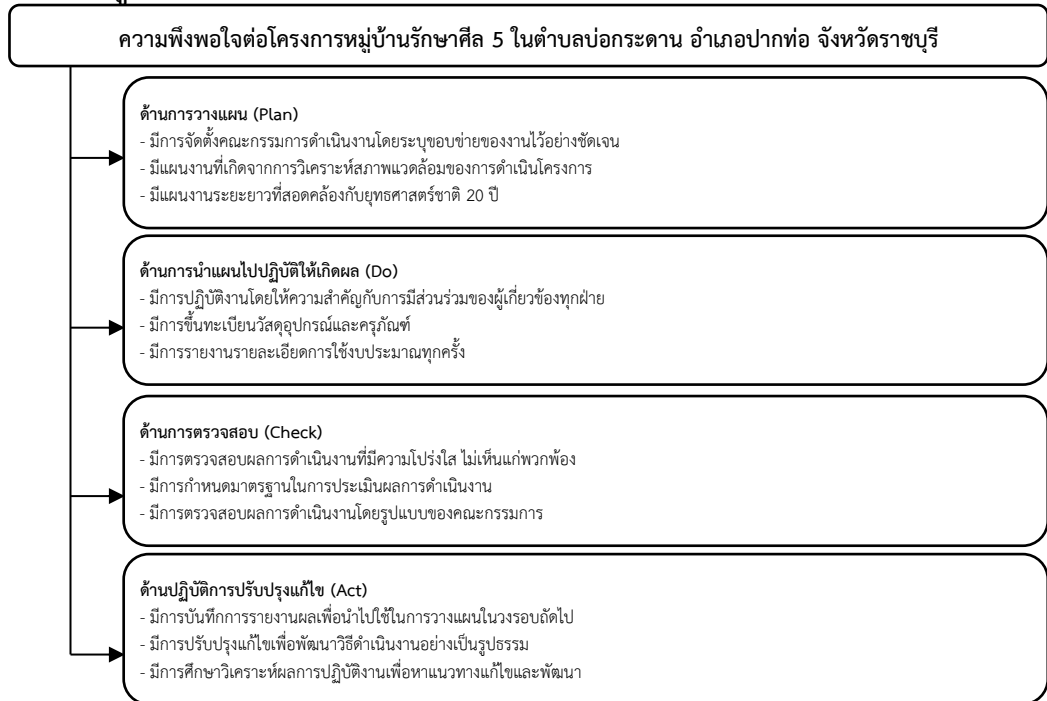
ทั้งหมด และยังสอดคล้องกับที่ พระมหายุทธนา นรเชฏโฐ และจุฑารัตน์ ทองอินจันทร์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิด ตัวชี้วัด องค์ประกอบ บทเรียน และบูรณาการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5” พบว่า จากการตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยด้วยการประยุกต์ใช้หลักการและแนวปฏิบัติตามศีล 5 ในทางพุทธศาสนาให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ตามตัวชี้วัดที่มีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานโครงการระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยชุมชนบ้านพระพุทธรูปห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน มีจุดเด่นที่สำคัญ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ ซึ่งชาวบ้านยึดถือปฏิบัติศีล 5 เป็นปกติในชีวิตประจำวัน จึงไม่มีปัญหาเรื่องการละเมิดศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันทุกฝ่ายตระหนักถึงภัยที่มีต่อพระพุทธศาสนาและพยายามหาทางที่จะปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ นับว่าเป็นชุมชนชาวพุทธที่ดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างก้าวหน้าโดดเด่น ก้าวไกลไปถึงการมีอาสาสมัครปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาในพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชน เพราะพวกเขาเริ่มตระหนักถึงภัยที่กำลังเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อชุมชนชาวพุทธโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมก็ตาม และยังสอดคล้องกับที่ พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน จันทวโร) (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาและทางออกของการติ่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” พบว่า ในการรักษาศีล หรือรักษาความประพฤติทางกาย วาจา ควรนำหลักพุทธธรรมอื่นเข้ามาสนับสนุนเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจด้วย หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ โดยรวม มี 3 กลุ่มคือ (1) ขันติ โสรัจจะ (2) เบญจธรรม และ (3) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ ชนิดาภา พรหมิ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2” พบว่า เพศ และการศึกษา ให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ ประสาน เจริญศรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของสำนักงานเทศบาลเมืองชลบุรี” พบว่า อายุส่งผลให้เกิดมีความพึงพอใจ ไม่แตกต่าง และสอดคล้องกับที่ พระอำนาจ ปริมุตโต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” พบว่า อาชีพ ส่งผลให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ อธิฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2552) ได้ทำการ

วิจัยเรื่อง “การรักษาสีล้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า รายได้ ทำให้เกิดความเห็น ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาสีล ๕ ในตำบลบ่อกระดาน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านการวางแผน (Plan) คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยระบอบข่ายของงานไว้อย่างชัดเจน มีแผนงานที่เกิดจากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของการดำเนินโครงการ และมีแผนงานระยะยาวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ด้านการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do) คือ มีการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการขึ้นทะเบียนวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ และมีการรายงานรายละเอียดการใช้งบประมาณทุกครั้ง

ด้านการตรวจสอบ (Check) คือ มีการตรวจสอบผลการดำเนินงานที่มีความโปร่งใส ได้มาตรฐาน ไม่เห็นแก่พวกพ้อง มีการกำหนดมาตรฐานในการประเมินผลการดำเนินงาน และการตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยรูปแบบของคณะกรรมการ

ด้านปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act) คือ มีการบันทึกการรายงานผลเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานในวงรอบถัดไป มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาวิธีดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และมีการศึกษาวิเคราะห์รายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการวางแผนแก่ประชาชนในลักษณะการอบรมเชิงปฏิบัติการ
2. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้เพียงพอต่อความต้องการหรือความจำเป็นตามสภาพจริง
3. ทุกฝ่ายควรสำรวจวัดผลการดำเนินงานโดยการความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. ทุกฝ่ายควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยมีภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

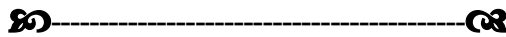
1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ เทคนิคการบูรณาการงานคณะสงฆ์ร่วมกับการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในสถานการณ์โรคโควิด-19
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเชิงพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดาภา พรหมิ. (2559). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประสาน เจริญศรี. (2558). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสำนักงานเทศบาลเมืองชลบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูสุเมธธรรมธาดา (สายัน จันทวีโส). (2553). *ศึกษาปัญหาและทางออกของการคัมภีร์ธรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพุทธนา นรเชฏโฐ และจุฑารัตน์ ทองอินจันทร์. (2561). *แนวคิด ตัวชี้วัด องค์ประกอบ บทเรียน และบูรณาการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิวัชร อภิวัชรโร. (2564). *คุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนหนองจอก อำเภอยาย่าง จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอำนาจ ปริมุตโต. (2553). *ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนารายณ์ราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2552). *การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานทั่วไป). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

**การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวใน
ตำบลคลองตากต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี***
CULTIVATING MORALITY AND ETHICS FOR YOUTH OF FAMILY INSTITUTION IN
KLONGTAKOT SUB-DISTRICT, PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูเวฬุวนาภิรมย์ (ทวีป กิตติสาร)

Phrakhru Wirunwanapirom (Thaweepp Kittisaro)

วัดป่าไผ่ ราชบุรี

Wat Pa Phai, Ratchaburi

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน เปรียบเทียบความคิดเห็น ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตากต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของกรวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในตำบลคลองตากต จำนวน 387 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของกรวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ดังนั้น คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น และปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว

คำสำคัญ: การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม; เยาวชน; สถาบันครอบครัว

*Received February 14, 2022; Revised April 25, 2022; Accepted April 27, 2022

Abstract

This research article was to study cultivating morality and ethics for youth, comparison of the opinions, study problems, obstacles, and suggestions of cultivating morality and ethics for youth of family institution in Klongtakot Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province. Methodology was the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 387 samples in Klongtakot Sub-district, analyzed data with frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. The qualitative research collected data from document and 7 key informants and analyzed data by content descriptive interpretation.

Findings were that cultivating morality and ethics for youth had an overall opinion at high level. Gender, age, education, occupation, and income were personal factors by with the opinions were not different, denying the set hypothesis. Problems and obstacles were anti-drug activity was less than that of other activities. Monks, government agencies and households in the area should have more anti-drug activities. Family conflicts. monks, government agencies and households should organize activities to strengthen good family relationships.

Keywords: Cultivating Morality and Ethics; Youth; Family Institution

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกและแห่งสำคัญของสังคมในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ตามมาตรฐานความประพฤติของครอบครัว (สุพัตราสุภาพ, 2540) เมื่อหลายครอบครัวมารวมกันเป็นสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง สามัคคี ประองดองกัน สังคมโดยรวม และรัฐหรือประเทศชาติก็ย่อมเข้มแข็ง สามัคคี และประองดองกันด้วยเช่นกัน ครอบครัวจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมและของรัฐหรือประเทศชาติ เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีรากมั่นคงแข็งแรง ในทางตรงข้าม หากครอบครัวไม่ดี มีแต่ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรง ก็เปรียบเสมือนต้นไม้ที่มีรากเน่า แม้จะบำรุงรดน้ำสักเท่าใด ก็ไม่อาจเจริญเติบโตงอกงามต่อไปได้อีก (วศิณ อินทสระ, 2547)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชน มีปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหาด้านยาเสพติด พบว่า เด็กและเยาวชนมีการเสพยาบ้า สารระเหย ภัยคุกคาม ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความพึงพอใจ

แต่งกาย ติดเกม ขาดวินัย ความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ขาดความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และขาดจิตสำนึก ปัญหาทางการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนขาดเรียน ออกกลางคัน หนีเรียน ไม่เรียนต่อในระดับสูง ยากจน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ปัญหาทางเพศการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า มีการค้าประเวณี เกิดปัญหาท้องไม่มีพ่อ ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม พบว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัย กิริยามารยาทก้าวร้าว ขาดความเคารพ เชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ปัญหาการใช้เวลาว่าง เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างในการเล่นเกม ติดเพื่อน มั่วสุม เล่นการพนัน ดื่มสุรา ติดบุหรี่ และอื่น ๆ ปัญหาการก่ออาชญากรรม มีการทะเลาะเบาะแว้ง ยกพวกตีกัน ลักขโมย ปล้นจนถึงขั้นการข่มขืน ปัญหาครอบครัว พบว่า ครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ครอบครัวประปราย แตกแยก ขาดความอบอุ่น และปัญหาการค้ำมนุษย์ แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และอื่น ๆ เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญณณ บัญชี, 2551)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ประกอบกับที่ คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ได้ร่วมมือกันขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ จำนวนมาก เพื่อมุ่งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี และสามารถเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่นได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลคลองตากุด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 11,506 คน ซึ่งเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยได้ทำการสำรวจโดยสุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 387 คน จากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตากุด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตากุด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 387)

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวใน ตำบลคลองตากุด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านกายสุจริต (ความสุจริตทางกาย)	4.23	0.559	มาก
ด้านวจีสุจริต (ความสุจริตทางวาจา)	4.18	0.591	มาก
ด้านมโนสุจริต (ความสุจริตทางจิตใจ)	4.11	0.593	มาก
โดยรวม	4.17	0.548	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตากุด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านกายสุจริต (ความสุจริตทางกาย) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ด้านวจีสุจริต (ความสุจริตทางวาจา) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และด้านมโนสุจริต (ความสุจริตทางจิตใจ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	-0.357	-	0.721	-	✓
อายุ	-	0.901	0.407	-	✓
การศึกษา	-	0.049	0.952	-	✓
อาชีพ	-	0.739	0.566	-	✓
รายได้	-	1.411	0.245	-	✓

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน แต่จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น	คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น
ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว	คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว
เยาวชนบางคนขาดทักษะการพูดที่ดี	คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และสถานศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนสำหรับเยาวชนในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว และเยาวชนบางคนขาดทักษะการพูดที่ดี และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของ

สถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และสถานศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนสำหรับเยาวชนในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า ในพื้นที่ตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าหากประมาทพลาดพลั้งก็อาจทำให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่ดีในสังคมได้ ดังนั้น จึงองให้ความสนใจเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันหรือร่วมกันสร้างเป้าหมายเพื่อดูแลและพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้เติบโตไปในแนวทางที่พึงประสงค์ เพราะฉะนั้น การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในปัจจุบัน ทุกฝ่ายจึงต้องมุ่งไปที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้ที่ได้รับหน้าที่และเป็นความหวังสูงสุดในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชน จึงได้แก่ บุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ ซึ่งจำเป็นต้องเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้ร่วมกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพที่จะสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติได้ในอนาคตได้ ดังกล่าวนี สอดคล้องกับที่ ยศ งามมูลแสน (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต 3” พบว่า เนื่องจากพระพุทธรูปศาสนานั้น มีความผูกพันกับสังคมไทยแต่โบราณมาช้านาน จึงทำให้พุทธศาสนิกชนผู้เคารพนับถือ มีจิตใจที่อ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ด้วยเชื่อว่า การทำอย่างนี้ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลังที่ให้เกิดจิตสำนึกว่า ในสังคมไทย ย่อมให้ความเคารพ ยกย่องต่อบุคคลต่าง ๆ หรือผู้มีความดีต่างระดับ ด้วยเหตุนี้ การจะพัฒนาชุมชนและสังคมไม่ว่าจะแ่งใดก็ตาม ผู้นำชุมชน ตลอดจน คณะกรรมการชุมชน และผู้ปกครอง จะต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียอันจะเกิดแก่เยาวชน และยังคงสอดคล้องกับที่ พระธัช นนท์ ขยาภินนโท (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิธีการถ่ายทอดหลักพุทธจริยธรรมแก่

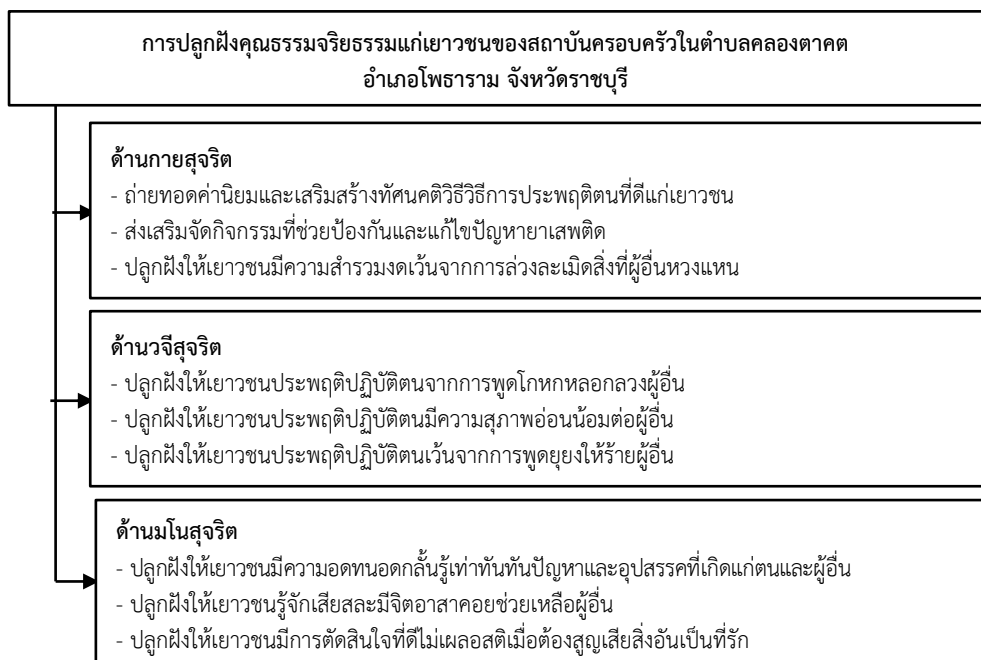
เยาวชนของสถาบันครอบครัว: ศึกษากรณี ครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนยาง อำเภอยะหา พนม จังหวัดกระบี่” พบว่า ศาสนาพุทธมีหลักพุทธจริยธรรมสำหรับเยาวชนที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักกตัญญูกตเวที หลักอิทธิบาท 4 หลักเบญจศีล-เบญจธรรม หลัก อายมมุข 6 และ หลักทศ 6 หลักพุทธจริยธรรมดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ทั้งแก่เยาวชนและรวมถึง ผู้ปกครองหรือบุคคลทั่วไปด้วย และยังสอดคล้องกับที่ พระชาติรี จกกรโร (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “บทบาทสถาบันทางสังคมที่มีผลต่อความรู้ด้านพระพุทธศาสนาของเยาวชนในอำเภอยะหา จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า พระสงฆ์จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากกว่าเป็นผู้ช่วย สอนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตนแก่เยาวชน รวมถึงการจัดสรรหาบุคลากรฝ่าย พระสงฆ์ผู้มีความรู้เข้ามาเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการหรือสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกัน ได้ ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมโดยคัดเลือก กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจเหมาะสมกับวัยของเยาวชน และยังสอดคล้องกับที่ พระครูปลัดกัญไธ ชุติโนโร (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี” พบว่า ต้องจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลายใน สถานศึกษาโดยเน้นในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม เช่น มีจัดฉาย ซีดี วีดีโอ แสดงถึงความมีจริยธรรมที่เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน และมีบทลงโทษนักเรียนที่ ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น และควรมีการจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นการเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัดและความสนใจอย่าง แท้จริงเพื่อพัฒนาองค์รวมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลุกฝังสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคม ทั้งนี้ สถาบันศาสนา โรงเรียน และครูอาจารย์ ต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มี รูปแบบและวิธีการที่สร้างสรรค์อย่างเหมาะสม เช่น การจัดกิจกรรมวาดภาพส่งเสริมคุณธรรม การประกวดเล่านิทานที่มีคติธรรมสอนใจ เป็นต้น

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของ สถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความ คิดเห็นต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับที่ พระสมจิตร ขนดีโก (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอยะหา จังหวัด

สมุทรสงคราม” พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับที่ พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า อายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูวิสุทธิสรคุณ (วิชิต วิชิโต) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” พบว่า การศึกษาของครูและนักเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการสอนคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูโกศลกิจจานุการ (ณรงค์ ญาณวิโร) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” พบว่า อาชีพของผู้ปกครอง ทำให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” พบว่า สถานส่วนบุคคลด้านรายได้ของผู้ปกครองมีผลทำให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาครุ อำเภอนครหลวง จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านกายสุจริต คือ ถ่ายทอดค่านิยมและเสริมสร้างทัศนคติวิธีวิธีการประพฤติตนที่ดีแก่เยาวชน ส่งเสริมจัดกิจกรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และปลูกฝังให้เยาวชนมีความสำรวมตนเว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นหวงแหน

ด้านวจีสุจริต คือ ปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนจากการพูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น ปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนมีความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อื่น และปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนเว้นจากการพูดยุยงให้ร้ายผู้อื่น

ด้านมโนสุจริต คือ ปลูกฝังให้เยาวชนมีความอดทนอดกลั้นรู้เท่าทันทันปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและผู้อื่น ปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักเสียสละมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และปลูกฝังให้เยาวชนมีการตัดสินใจที่ดีไม่เผลอสติ เมื่อต้องสูญเสียสิ่งอันเป็นที่รัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง
2. คณะสงฆ์ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรระยะสั้น สำหรับอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนแก่เด็กและเยาวชน
3. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมทางสังคม เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพแก่คนในครอบครัว อาทิ กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมสานสัมพันธ์คนต่างวัย เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมของสมาชิกภายในครอบครัวเดียวกัน และระหว่างแต่ละครอบครัวที่มีภูมิลำเนาในชุมชนเดียวกันด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการ การพัฒนาหลักสูตรอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสชินสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูโกศลกิจจานุการ (ณรงค์ ภาณวีโร). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินธโร. (2554). *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธิสรรคุณ (วิจิต วิจิตโต). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล. (2555). *บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชาติรี จกกวโร. (2554). *บทบาทสถาบันทางสังคมที่มีผลต่อความรู้ด้านพระพุทธศาสนาของเยาวชนในอำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรณพ ชยาภินนโท. (2553). *ศึกษาวิธีการถ่ายทอดหลักพุทธจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัว: ศึกษากรณี ครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนยาง อำเภอลำพูน จังหวัดกระบี่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพฑูริย์ วิบุโล. (2555). *บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสมจิตร ขนดีโก. (2554). บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอมะปวย จังหวัดสมุทรสงคราม (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยศ ถามุลแสน. (2553). ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต 3 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2547). ชีวิตกับครอบครัว. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ. (2551). หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

**การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวใน
ตำบลคลองตากต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี***
CULTIVATING MORALITY AND ETHICS FOR YOUTH OF FAMILY INSTITUTION IN
KLONGTAKOT SUB-DISTRICT, PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูเวฬุวนาภิรมย์ (ทวีป กิตติสาร)

Phrakhru Wirunwanapirom (Thaweeep Kittisaro)

วัดป่าไผ่ ราชบุรี

Wat Pa Phai, Ratchaburi

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน เปรียบเทียบความคิดเห็น ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตากต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในตำบลคลองตากต จำนวน 387 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ดังนั้น คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น และปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว

คำสำคัญ: การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม; เยาวชน; สถาบันครอบครัว

*Received February 14, 2022; Revised April 25, 2022; Accepted April 27, 2022

Abstract

This research article was to study cultivating morality and ethics for youth, comparison of the opinions, study problems, obstacles, and suggestions of cultivating morality and ethics for youth of family institution in Klongtakot Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province. Methodology was the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 387 samples in Klongtakot Sub-district, analyzed data with frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. The qualitative research collected data from document and 7 key informants and analyzed data by content descriptive interpretation.

Findings were that cultivating morality and ethics for youth had an overall opinion at high level. Gender, age, education, occupation, and income were personal factors by with the opinions were not different, denying the set hypothesis. Problems and obstacles were anti-drug activity was less than that of other activities. Monks, government agencies and households in the area should have more anti-drug activities. Family conflicts. monks, government agencies and households should organize activities to strengthen good family relationships.

Keywords: Cultivating Morality and Ethics; Youth; Family Institution

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกและแห่งสำคัญของสังคมในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ตามมาตรฐานความประพฤติของครอบครัว (สุพัตราสุภาพ, 2540) เมื่อหลายครอบครัวมารวมกันเป็นสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง สามัคคี ประองดองกัน สังคมโดยรวม และรัฐหรือประเทศชาติก็ย่อมเข้มแข็ง สามัคคี และประองดองกันด้วยเช่นกัน ครอบครัวจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมและของรัฐหรือประเทศชาติ เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีรากมั่นคงแข็งแรง ในทางตรงข้าม หากครอบครัวไม่ดี มีแต่ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรง ก็เปรียบเสมือนต้นไม้ที่มีรากเน่า แม้จะบำรุงรดน้ำสักเท่าใด ก็ไม่อาจเจริญเติบโตงอกงามต่อไปได้อีก (วศิณ อินทสระ, 2547)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชน มีปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหาด้านยาเสพติด พบว่า เด็กและเยาวชนมีการเสพยาบ้า สารระเหย ภัยคุกคาม ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความพึงพอใจ

แต่งกาย ติดเกม ขาดวินัย ความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ขาดความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และขาดจิตสำนึก ปัญหาทางการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนขาดเรียน ออกกลางคัน หนีเรียน ไม่เรียนต่อในระดับสูง ยากจน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ปัญหาทางเพศกรรมมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า มีการค้าประเวณี เกิดปัญหาท้องไม่มีพ่อ ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม พบว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัย กิริยามารยาทก้าวร้าว ขาดความเคารพ เชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ปัญหาการใช้เวลาว่าง เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างในการเล่นเกม ติดเพื่อน มั่วสุม เล่นการพนัน ดื่มสุรา ติดบุหรี่ และอื่น ๆ ปัญหาการก่ออาชญากรรม มีการทะเลาะเบาะแว้ง ยกพวกตีกัน ลักขโมย ปล้นจนถึงขั้นการข่มขืน ปัญหาครอบครัว พบว่า ครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ครอบครัวประปราย แตกแยก ขาดความอบอุ่น และปัญหาการค้ำนุชย์ แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และอื่น ๆ เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ, 2551)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ประกอบกับที่ คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ได้ร่วมมือกันขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ จำนวนมาก เพื่อมุ่งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี และสามารถเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่นได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลคลองตาต อำเภोधธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 11,506 คน ซึ่งเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยได้ทำการสำรวจโดยสุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 387 คน จากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 387)

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวใน ตำบลคลองตาต อำเภोधธาราม จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านกายสุจริต (ความสุจริตทางกาย)	4.23	0.559	มาก
ด้านวจีสุจริต (ความสุจริตทางวาจา)	4.18	0.591	มาก
ด้านมโนสุจริต (ความสุจริตทางจิตใจ)	4.11	0.593	มาก
โดยรวม	4.17	0.548	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านกายสุจริต (ความสุจริตทางกาย) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ด้านวจีสุจริต (ความสุจริตทางวาจา) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และด้านมโนสุจริต (ความสุจริตทางจิตใจ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	-0.357	-	0.721	-	✓
อายุ	-	0.901	0.407	-	✓
การศึกษา	-	0.049	0.952	-	✓
อาชีพ	-	0.739	0.566	-	✓
รายได้	-	1.411	0.245	-	✓

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน แต่จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น	คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น
ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว	คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว
เยาวชนบางคนขาดทักษะการพูดที่ดี	คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และสถานศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนสำหรับเยาวชนในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ กิจกรรมต่อต้านยาเสพติดมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว และเยาวชนบางคนขาดทักษะการพูดที่ดี และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของ

สถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และสถานศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนสำหรับเยาวชนในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า ในพื้นที่ตำบลคลองตาต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าหากประมาทพลาดพลั้งก็อาจทำให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่ดีในสังคมได้ ดังนั้น จึงองให้ความสนใจเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันหรือร่วมกันสร้างเป้าหมายเพื่อดูแลและพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้เติบโตไปในแนวทางที่พึงประสงค์ เพราะฉะนั้น การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในปัจจุบัน ทุกฝ่ายจึงต้องมุ่งไปที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้ที่ได้รับหน้าที่และเป็นความหวังสูงสุดในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชน จึงได้แก่ บุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ ซึ่งจำเป็นต้องเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้ร่วมกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพที่จะสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติได้ในอนาคตได้ ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ ยศ งามมูลแสน (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต 3” พบว่า เนื่องจากพระพุทธรูปศาสนานั้น มีความผูกพันกับสังคมไทยแต่โบราณมาช้านาน จึงทำให้พุทธศาสนิกชนผู้เคารพนับถือ มีจิตใจที่อ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส ด้วยเชื่อว่า การทำอย่างนี้ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลังที่ให้เกิดจิตสำนึกว่า ในสังคมไทย ย่อมให้ความเคารพ ยกย่องต่อบุคคลต่าง ๆ หรือผู้มีความดีต่างระดับ ด้วยเหตุนี้ การจะพัฒนาชุมชนและสังคมไม่ว่าจะแ่งใดก็ตาม ผู้นำชุมชน ตลอดจน คณะกรรมการชุมชน และผู้ปกครอง จะต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียอันจะเกิดแก่เยาวชน และยังคงสอดคล้องกับที่ พระธัช นนท์ ขยาภินนโท (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิธีการถ่ายทอดหลักพุทธจริยธรรมแก่

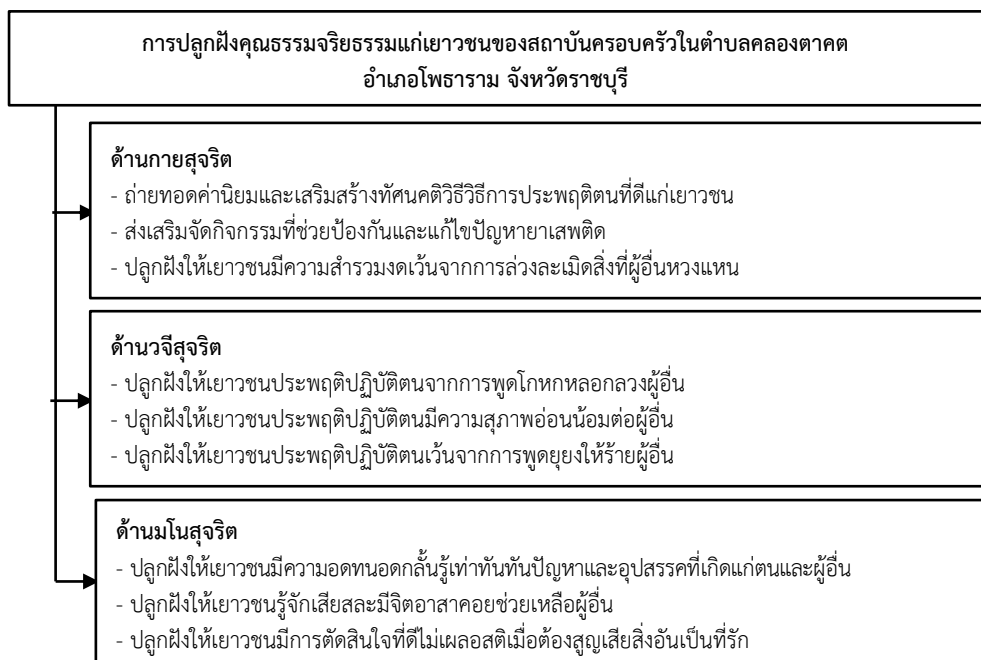
เยาวชนของสถาบันครอบครัว: ศึกษากรณี ครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนยาง อำเภอยะหา พนม จังหวัดกระบี่” พบว่า ศาสนาพุทธมีหลักพุทธจริยธรรมสำหรับเยาวชนที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักกตัญญูกตเวที หลักอิทธิบาท 4 หลักเบญจศีล-เบญจธรรม หลัก อายมมุข 6 และ หลักทศ 6 หลักพุทธจริยธรรมดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ทั้งแก่เยาวชนและรวมถึง ผู้ปกครองหรือบุคคลทั่วไปด้วย และยังสอดคล้องกับที่ พระชาตรี จกกวโร (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “บทบาทสถาบันทางสังคมที่มีผลต่อความรู้ด้านพระพุทธศาสนาของเยาวชนในอำเภอมะนัง จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า พระสงฆ์จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากกว่าเป็นผู้ช่วย สอนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตนแก่เยาวชน รวมถึงการจัดสรรหาบุคลากรฝ่าย พระสงฆ์ผู้มีความรู้เข้ามาเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการหรือสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกัน ได้ ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมโดยคัดเลือก กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจเหมาะสมกับวัยของเยาวชน และยังสอดคล้องกับที่ พระครูปลัดกัญไธ ชุติโนโร (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี” พบว่า ต้องจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลายใน สถานศึกษาโดยเน้นในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมจริยธรรม เช่น มีจัดฉาย ซีดี วีดีโอ แสดงถึงความมีจริยธรรมที่เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน และมีบทลงโทษนักเรียนที่ ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น และควรมีการจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นการเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัดและความสนใจอย่าง แท้จริงเพื่อพัฒนาองค์รวมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลุกฝังสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคม ทั้งนี้ สถาบันศาสนา โรงเรียน และครูอาจารย์ ต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มี รูปแบบและวิธีการที่สร้างสรรค์อย่างเหมาะสม เช่น การจัดกิจกรรมวาดภาพส่งเสริมคุณธรรม การประกวดเล่านิทานที่มีคติธรรมสอนใจ เป็นต้น

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน ของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของ สถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความ คิดเห็นต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาต อำเภอยะหา จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับที่ พระสมจิตร ขนดีโก (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอยะหา จังหวัด

สมุทรสงคราม” พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับที่ พระมหาไพฑูรย์ วิบุโล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า อายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูวิสุทธิสรคุณ (วิชิต วิชิโต) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” พบว่า การศึกษาของครูและนักเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการสอนคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูโกศลกิจจานุการ (ณรงค์ ญาณวิโร) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” พบว่า อาชีพของผู้ปกครอง ทำให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” พบว่า สถานส่วนบุคคลด้านรายได้ของผู้ปกครองมีผลทำให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาครุ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ดังนี้

ด้านกายสุจริต คือ ถ่ายทอดค่านิยมและเสริมสร้างทัศนคติวิธีวิธีการประพฤติตนที่ดีแก่เยาวชน ส่งเสริมจัดกิจกรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และปลูกฝังให้เยาวชนมีความสำรวมตนเว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นหวงแหน

ด้านวจีสุจริต คือ ปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนจากการพูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น ปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนมีความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อื่น และปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนเว้นจากการพูดยุยงให้ร้ายผู้อื่น

ด้านมโนสุจริต คือ ปลูกฝังให้เยาวชนมีความอดทนอดกลั้นรู้เท่าทันทันปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและผู้อื่น ปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักเสียสละมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และปลูกฝังให้เยาวชนมีการตัดสินใจที่ดีไม่เผลอสติ เมื่อต้องสูญเสียสิ่งอันเป็นที่รัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง
2. คณะสงฆ์ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำหลักสูตรระยะสั้น สำหรับอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนแก่เด็กและเยาวชน
3. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคครัวเรือนในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมทางสังคม เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพแก่คนในครอบครัว อาทิ กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น กิจกรรมสานสัมพันธ์คนต่างวัย เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมของสมาชิกภายในครอบครัวเดียวกัน และระหว่างแต่ละครอบครัวที่มีภูมิลำเนาในชุมชนเดียวกันด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

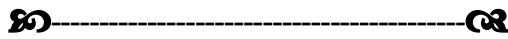
1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการ การพัฒนาหลักสูตรอบรมเทคนิคการพูดในที่ชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างเครือข่ายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสชินสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูโกศลกิจจานุการ (ณรงค์ ภาณวีโร). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดกัญไธ้ ชุตินธโร. (2554). *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธิธรรมา (วิจิต วิจิตโต). (2554). *บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์มงคล สิริมงคล. (2555). *บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในอำเภอมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชาติรี จกกวโร. (2554). *บทบาทสถาบันทางสังคมที่มีผลต่อความรู้ด้านพระพุทธศาสนาของเยาวชนในอำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมา ชยาภินนโท. (2553). *ศึกษาวิธีการถ่ายทอดหลักพุทธจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัว: ศึกษากรณี ครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนยาง อำเภอยะพนม จังหวัดกระบี่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพฑูริย์ วิบุโล. (2555). *บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสมจิตร ขนดีโก. (2554). บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอมะปวย จังหวัดสมุทรสงคราม (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยศ ถามุลแสน. (2553). ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการพัฒนาชุมชนต่อศีลธรรมของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เขต 3 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2547). ชีวิตกับครอบครัว. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ. (2551). หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

**การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี***
SANGHA'S PARTICIPATION FOR COMMUNITY DEVELOPMENT IN BANLUEAK
SUB-DISTRICT, PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระอธิการนินนาท สนต์จิตโต
Phra Athikarn Ninnat Santacitto
วัดบ้านเลือก ราชบุรี
Wat Balueak, Ratchaburi
E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วม เปรียบเทียบความคิดเห็น และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในตำบลบ้านเลือก จำนวน 385 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหาอุปสรรค คือ ประชาชนบางคนยังดำเนินชีวิตด้วยความประมาท ดังนั้น ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชนโดยเน้นการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ดังนั้น ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; พระสงฆ์; การพัฒนาชุมชน

*Received February 2, 2022; Revised April 25, 2022; Accepted April 27, 2022

Abstract

This research article was to study participation, comparison of the opinions, and study problems, obstacles, and suggestions of Sangha's participation for community development in Balueak Sub-district, Photharam District, Ratchaburi Province. Methodology was the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 385 samples in Balueak Sub-district, analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. In addition. The qualitative research collected data from document and from 7 key informants by interviewing and analyzed data by content descriptive interpretation.

Findings were that 1) participation had an overall opinion at high level, 2) gender, age, education, occupation, and income were personal factors by with the opinions were not different, denying the set hypothesis. and 3) problems and obstacles were that some people still live their lives with negligence, should the dissemination of knowledge about sufficiency Economy Philosophy and the Dhamma of the public with an emphasis on promoting processes be applied in the real life. Moreover, there was still local drug problem. There should be training course organized on danger of drug abuses, especially among vulnerable youths.

Keywords: Participation; Sangha; Community Development

บทนำ

เนื่องด้วย การทำให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข รู้รัก สามัคคี และร่วมมือกันทำงานได้ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนในทุกยุคสมัย (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2540) สิ่งที่น่าพัฒนาจะต้องระลึกละเลาะเพื่อช่วยให้การดำเนินงานไปสู่จุดหมายของการพัฒนาชุมชน ได้แก่ (1) เพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ (2) ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง (3) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้สึภาคภูมิใจที่จะอาศัยและประกอบอาชีพในหมู่บ้านของตนเองอย่างสงบสุข (4) ส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น (5) ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล ให้แต่ละคนนำเอาความสามารถในตัวเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ (6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มในการดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย (7) เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสังคมให้ดีขึ้น (8) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้ (9) เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

ตนเอง ชุมชน ประเทศชาติ และ (10) เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในทุกรูปแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น (จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2540)

แต่ปัญหาสำคัญ คือ แม้จะได้มีการกำหนดแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน มีการจัดทำตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องมาแล้วบ้าง แต่ก็ยังไม่เกิดผลมากนักในทางปฏิบัติ รวมทั้งขาดความต่อเนื่อง และการให้ความสำคัญที่จะประกาศใช้เป็นนโยบายระดับชาติและกำหนดให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ในส่วนของการดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมการกินอยู่ดีบางอย่างของรัฐบาล (โดยเฉพาะนโยบายประชานิยม) ก็นำมาซึ่งปัญหาที่ยุ้งยากที่ต้องตามแก้ไขกันเป็นเวลานานและไม่ก่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงอย่างยั่งยืนได้ (พระไพศาล วิสาโล, 2542)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี อีกทั้ง ยังเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่นได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เขตการปกครองเทศบาลตำบลบ้านเลือก อำเภोधาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 10,480 คน

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ได้มาจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าคณะปกครองในพื้นที่ จำนวน 1 รูป กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน และกลุ่มนักวิชาการในพื้นที่ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 รูปหรือคน

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโศกร จังหวัดราชบุรี

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโศกร จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.470) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.535) ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.528) ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.580) และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.599) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ 1) ประชาชนบางคนยังดำเนินชีวิตด้วยความประมาท 2) ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 3) ประชาชนบางคนทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และ 4) อุปสรรคจากระแสวัตถุนิยม และ ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้แก่ 1) ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชนโดยเน้นการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน 2) ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง 3) ควรสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) ในโอกาสที่ได้แสดงธรรม ทั้งในวัดและภายนอกวัดควรส่งเสริมวิถีชีวิตที่เน้นสุนิยมทางใจ มากกว่าวัตถุนิยมทางกาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.470) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.535) ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.528) ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.580) และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.599) ตามลำดับ จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า ในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เข้าใจในความเป็นจริงที่พระสงฆ์มีชีวิตที่เกี่ยวข้อกับคฤหัสถ์อยู่เสมอ เพราะปัจจัยในการดำรงชีพของพระสงฆ์นั้นขึ้นอยู่กับชาวบ้าน ด้วยชีวิตที่ยังต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่นที่เป็นชาวบ้านหรือคฤหัสถ์นั่นเอง จึงทำการการตอบ

แทนแก่ชาวบ้าน ซึ่งการตอบแทนแก่ชาวบ้านนั้น พระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตามสมควรแก่สถานภาพหรือความเป็นสมณะ โดยไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย และกฎหมายต่าง ๆ ของฝ่ายบ้านเมือง ทั้งนี้ ด้วยตระหนักในกระบวนการพัฒนาชุมชนที่มุ่งดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่เจริญขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตนเองและร่วมมือกันดำเนินงาน โดยการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยงานภายนอก และด้วยเหตุที่การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการแห่งการกระทำทางสังคมซึ่งคนในชุมชนนั้นต้องร่วมกันจัดการวางแผนและลงมือกระทำการเอง ต้องพิจารณาให้รู้ชัดว่า ต้องการอะไร มีปัญหาอะไรซึ่งเป็นปัญหาร่วมกัน แล้วจึงจัดทำแผนเพื่อจัดการความขาดแคลนหรือบำบัดความต้องการ หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยที่พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด และถ้าจำเป็นจึงจะขอความช่วยเหลือจากภายนอกเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้เอง และกระตุ้นให้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชน สังคม และประเทศชาติ หรือทั้งในระดับจุลภาค และระดับมหภาค นั้นเอง ดังกล่าวนี สอดคล้องกับที่ พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จันทโน) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์” พบว่า ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความเห็นต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ระดับมาก และยังสอดคล้องกับที่ พระครูสิริสุวัฒนาภรณ์ (วินัย ปิยวณโณ) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนโคกหม้อพัฒนา อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” พบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับที่ พระมหาสุกกันต์ สุขุมาล (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” พบว่า ในการพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน พัฒนากลุ่มสตรีและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ควรเพิ่มการปลูกป่าในชุมชนบำรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ เพิ่มการปรับปรุงถนนลูกรัง สร้างท่อระบายน้ำ ขุดลอกคลองสาธารณะ โดยการจะดำเนินงานให้สำเร็จได้นั้น ก็ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณให้เพียงพอต่อการพัฒนา และยังสอดคล้องกับที่ พระสมพิศ สมพิสาโร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า พระสงฆ์ต้องเป็นแกนนำในการปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนให้เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่าและร่วมมือกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พระสงฆ์ควรสอดแทรกหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่สามารถปลูกฝังความรักและหวงแหนวัฒนธรรมความเป็นไทยเข้าไปในกิจกรรมหรือประเพณีประจำท้องถิ่น และควรประยุกต์หลักธรรมทาง

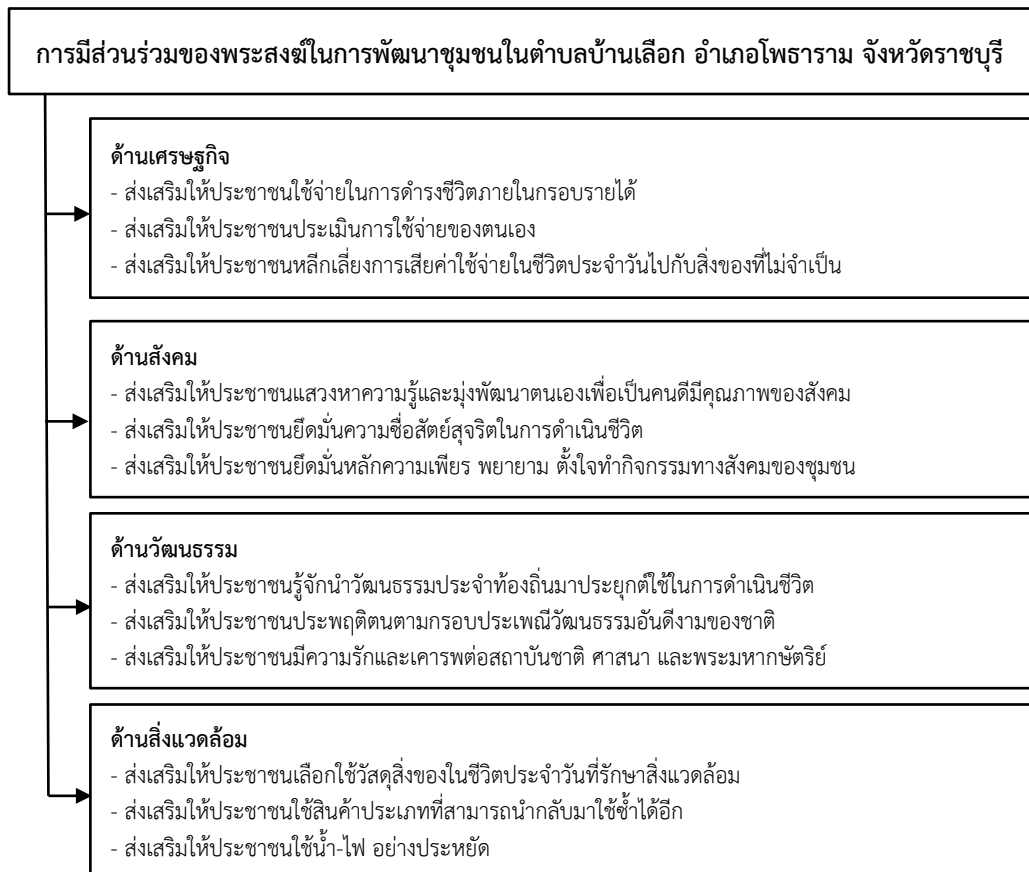
พระพุทธศาสนาให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการประกอบอาชีพหรือการดำรงชีวิต ประการสำคัญ คือ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและประโยชน์ของการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ยา นอกจากนี้ ควรจัดสรรพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดให้เป็นลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย สำหรับให้คนในชุมชนได้ใช้เป็นสถานที่พบปะและพักผ่อนหย่อนใจด้วย และยังสอดคล้องกับที่ พระบุญโชค กิตติสาร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี” พบว่า การพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องยึดถือการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับทุกฝ่าย โดยทุกคนต้องรับรู้รับทราบ ร่วมกันตัดสินใจในการทำงาน การดูแล การบริหาร การบริหารงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชนเป็นสำคัญนี้ ต้องสอดคล้องกับความต้องการของส่วนรวมและประชาชน โดยคำนึงถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์และสาธารณูปโภคอย่างประหยัดและเหมาะสม ตลอดจนร่วมมือ ช่วยเหลือและประสานงานกันอย่างทุ่มเทและจริงใจ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลื่อม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลื่อม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลื่อม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุที่ พระสงฆ์ในตำบลบ้านเลื่อม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนที่มุ่งสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับภูมิปัญญา ทุกสาขาอาชีพ ด้วยความเมตตาแก่เวไนยสัตว์ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลทุก ๆ ด้าน จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ พระสมุห์อนุรักษ์ ธีรสกโก (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จนทโน) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูสิริสุวัฒนาภรณ์ (วินัย ปิยวงษ์) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนโคกหม้อพัฒนา อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษา ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระบุญโชค กิตติสาร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี” พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ ทำให้เกิดความคิดเห็น

ที่ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระมหาสุกกันต์ สุขุมมาโล (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ คือ ส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายในการดำรงชีวิตภายในกรอบรายได้ ส่งเสริมให้ประชาชนประเมินการใช้จ่ายของตนเอง และส่งเสริมให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการเสียค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันไปกับสิ่งของที่ไม่จำเป็น

ด้านสังคม คือ ส่งเสริมให้ประชาชนแสวงหาความรู้และมุ่งพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม ส่งเสริมให้ประชาชนยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต และส่งเสริมให้ประชาชนยึดมั่นหลักความเพียร พยายาม ตั้งใจทำกิจกรรมทางสังคมของชุมชน

ด้านวัฒนธรรม คือ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักนำวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรักและเคารพต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ส่งเสริมให้ประชาชนเลือกใช้วัสดุสิ่งของในชีวิตประจำวันที่รักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ประชาชนใช้สินค้าประเภทที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก และส่งเสริมให้ประชาชนใช้น้ำ-ไฟ อย่างประหยัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชน โดยเน้นการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
2. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง
3. คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรร่วมมือกันพัฒนาชุมชนโดยมุ่งหมาย เสริมสร้างวิถีชีวิตที่เน้นสุขนิยม มากกว่าวัตถุนิยม
4. คณะสงฆ์ ควรสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโอกาสที่ได้แสดงธรรมทั้งในวัดหรือภายนอกวัด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทในการเป็นศูนย์รวมใจและผู้นำทางจิตวิญญาณของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาสุขภาพจิตของชุมชนในเชิงพุทธ
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนด้วยกระบวนการชุมชน

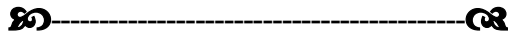
เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2540). *คู่มือพัฒนากร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2540). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูสาครกิจจานุกูล (วิศิษฐ์ จันทโน). (2554). ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิริสุวัฒนาภรณ์ (วินัย ปิยวณโณ). (2555). บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนโคกหม้อพัฒนา อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญโชค กิตติสาร. (2555). ประสิทธิภาพการบริหารการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2542). พระธรรมปิฎกกับอนาคตของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: กองทุนวัฒนธรรม.
- พระมหาสุกกันต์ สุขมาโล. (2556). บทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมพิศ สมพิสาร. (2554). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองโสน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์อนุรักษ์ ชีรสกโก. (2556). การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่
อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี*

WASTE MANAGEMENT SERVICE EFFICIENCY OF THAMAI TOWN MUNICIPALITY,
THAMAI DISTRICT, CHANTHABURI PROVINCE.

พระใบฎีกาสุทธิพันธ์ จารุวณโณ, ธิติวติ หมั่นมี, อนูวัต กระสังข์

PhraBaideekhaSuthipun Jaruwanno, Thitiwut Munmee, Anuwat Krasang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: khanitair@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ ศึกษาความสัมพันธ์หลักพุทธรธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะและศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ ใช้ระเบียบ วิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี 385 คน การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ 9 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธรธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ ด้านการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D. =1.037) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธรธรรมสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=0.919^{**}$) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ขยะเกิดขึ้นอย่างมากหลาย ยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนครัวเรือน จุตรองรับขยะยังมีน้อย ควรเพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอในชุมชน แยกสีตามประเภทของขยะ ควรจัดทำโครงการอบรมการคัดแยกขยะ รวมถึงให้รางวัลชุมชนที่มีการคัดแยกขยะ ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรพบปะประชาชน เพื่อประชาสัมพันธ์และรับฟังปัญหาข้อร้องเรียนรวมถึงตอบปัญหาข้อสงสัยของประชาชน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การให้บริการ; การจัดการขยะ

*Received November 2, 2021; Revised April 19, 2022; Accepted April 19, 2022

Abstract

This research was aimed to study the level of efficiency of waste management services, the relationship of Buddhist principles with waste management service efficiency and study problems obstacles and recommendations for waste management services efficiency, conducted with the mixed research methods. The quantitative method collected data from 385 samples who were the residents of Tha Mai Municipality, Tha Mai District, Chanthaburi Province, analyzed data by determining frequency, percentage, average, standard deviation, and analyzed the relationship between Buddhist principles and waste management services efficiency using Pearson correlation coefficient methods. The qualitative method collected data from 9 key informants by in-depth-interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings were that the level of efficiency of waste management services in the field of services, by overall, was at high level ($\bar{X}=3.85$, S.D. =1.037). The relationship between Buddhist principles and the efficiency of waste management services, by overall, had positive correlation at high level. ($R=0.919^{**}$). Problems, obstacles and recommendation, consisting of a lot of waste, there was not enough waste bins for the number of households. The waste collecting points were still low. So the number of trash cans with separate colors should be increased enough in the community. There should create a waste sorting training program, as well as reward presentation to communities with waste sorting. Public relations aspect, there should be public meeting to promote and listen to complaints as well as answer public inquiries.

Keywords: Efficiency; Service; Management;

บทนำ

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญของประเทศและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งในชุมชนทุกประเทศทั่วโลก อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันส่งผลให้มีการผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ มากมายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่มีการผลิตที่ซับซ้อนใช้องค์ประกอบที่กำจายาก (สันชัย พรหมสิทธิ์, 2562) แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งการจัดเก็บ เคลื่อนย้าย รวมทั้งการทำลาย จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการ

ก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีซึ่งในปี 2555 พบปริมาณขยะชุมชนมีมากถึงประมาณ 24.73 ล้านตัน ในจำนวนนี้สามารถกำจัดได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ประมาณ 5.83 ล้านตัน และถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณ 5.28 ล้านตัน มูลฝอยส่วนที่เหลือกว่า 13.62 ล้านตัน ยังคงถูกกำจัดทิ้งอย่างไม่ถูกหลักวิชาการด้วยวิธีการเทกองกลางแจ้ง และการเผาในที่โล่ง (กรมควบคุมมลพิษ, 2556)

ปัญหาขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เกิดจากมนุษย์ที่ขาดความตระหนัก ขาดความรับผิดชอบ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นทาสของค่านิยมทางวัตถุทำให้จริยธรรมลดน้อยลง ปัญหาขยะล้นเมืองในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขได้ยากเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องของการคัดแยกขยะ รวมถึงการกำจัดขยะที่ถูกวิธี โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีจำนวนประชากรหนาแน่นจะพบปัญหาการถ่ายเทขยะไม่ทัน หรือการทิ้งขยะไม่เป็น ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะสะสมจนกลายเป็นวิกฤตเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยได้ในที่สุด (กรมอนามัย, 2561)

ดังนั้นหากไม่เร่งบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นระบบตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทางอย่างถูกต้องอาจทำให้เกิดการสะสมเป็นระยะเวลานานจนเกินขีดความสามารถในการดำเนินการ อาจก่อให้เกิดการปลดปล่อยมลพิษสู่อากาศทั้งจากการปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำผิวดิน และใต้ดิน การเกิดเพลิงไหม้ ทัศนอุจาด รวมถึงการปลดปล่อยก๊าซมีเทน ซึ่งส่งผลต่อภาวะโลกร้อน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบมากมายต่อสุขอนามัยของประชาชนและสภาพสิ่งแวดล้อม ด้วย ส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มอย่างมากมาย คือ การย้ายฐานผลิตเข้ามาในประเทศไทยจากการประกอบอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมจากประเทศที่มีความตื่นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่า และเมื่อประเทศไทยเป็นฐานการผลิตที่ย่อมกลายเป็นแหล่งรับซากขยะอุตสาหกรรมเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยและมลพิษที่สะสมในกระบวนการผลิต และการใช้ในประเทศอยู่แล้วให้เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ เพิ่มความรุนแรงจนถึงระดับกลายเป็นภาระในการกำจัดต่อไปจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ต้องหันมาให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นรูปธรรม และกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการแก้ปัญหาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติต่อไป

การกำจัดขยะให้ได้ผลดีและเกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ การคัดแยกขยะมูลฝอย ก็เป็นวิธีหนึ่งของระบบการจัดการขยะมูลฝอย เป็นการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดเป็นการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปกำจัดในขั้นสุดท้ายซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการกับขยะเป็นการลดรายจ่าย อีกทั้งยังสร้างรายได้ที่เกิดจากการนำวัสดุที่แยกออกมานั้นไปจำหน่าย(ปริดาแย้มเจริญวงศ์, 2531) ซึ่งนอกจากจะเป็นการกำจัดขยะโดยตรงแล้ว ยังเป็นการฝึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การทิ้งขยะของประชาชนให้เป็นที่เป็น

ทางอีกด้วย (ศุภวัตร วิชัย, 2554) การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกำจัดการขยะ ภายใต้ความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือดำเนินงานร่วมกับองค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่การบริหารจัดการมูลฝอยให้มีการลดปริมาณขยะในแต่ละชุมชน โดยวิธีการประชาสัมพันธ์ให้มีการคัดแยกขยะตามกระบวนการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้ประชาชน เกิดความรู้ความเข้าใจตลอดจนมีความตระหนักโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือให้การบริหารจัดการขยะสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เพื่อนำข้อมูลวิจัยที่ได้วิเคราะห์แล้วไปเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะโดยนำเอาหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกันให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์หลักพุทธธรรมกับการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัยเชิงบูรณาการระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) คือการวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองท่าใหม่ จำนวน 9,952 คน (เทศบาลเมืองท่าใหม่, 2564) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองท่าใหม่ จำนวน 9,952 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 385 คน

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล 3 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญทางรัฐประศาสนศาสตร์ 2 คน ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าใหม่ 3 คน รวม 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยตอนต้นเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ตอบอย่างเป็นอิสระ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจากนั้น นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of congruence) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เกี่ยวกับข้อความ หรือข้อความแต่ละข้อ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะคงข้อความ หรือคำถามนั้นไว้ หรือจะตัดออกข้อความหรือคำถามที่จะคงไว้นั้นมีดัชนีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.60 – 1.00 การหาความเชื่อมั่น ของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำเครื่องมือที่ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับ เท่ากับ .994 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ สามารถยอมรับได้และสามารถนำไปใช้ได้จริงกับประชากรในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งกำหนดสถิติวิจัยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเป็นการอธิบายลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบรรยายโดยใช้สถิติแบบพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบสอบถามของประชากรกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการให้บริการจัดการขยะกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ ผู้วิจัยได้นำเอาโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วน โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อวัดความสัมพันธ์ และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์และใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมี

ค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือ ไม่มีเลย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในครั้งนี้เริ่มจากการค้นหาข้อมูลตามเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหาข้อมูลปัจจุบันที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยการจัดทำข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ ได้มาสรุปผลประกอบการวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายโดยการประมวลข้อสรุปที่ ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นนำข้อมูลมาสรุปเพื่อเขียนสรุปรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 55.84 และเป็นเพศหญิง มีจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 44.16 อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี มีจำนวน 140 คนคิดเป็นร้อยละ 36.36 อายุระหว่าง 30-40 ปี มีจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 40.26 อายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39 อายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.49 และอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.49 การศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30.91 ระดับปริญญาตรีมีจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 49.61 ระดับ สูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.91 และระดับอื่น ๆ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรวมจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.58 อาชีพประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.99 อาชีพรับจ้าง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.43 อาชีพรับราชการ/วิสาหกิจ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39 และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5-10 ปี จำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 5.45 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 11-20 ปีจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 7.27 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 227 คนคิดเป็นร้อยละ 58.96

ระดับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

เกณฑ์การวัดระดับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ด้านการให้บริการ ($\bar{X}$ =3.85, S.D. =.1.037) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1. **ด้านการให้บริการเสมอภาค** ซึ่งหมายถึงความยุติธรรมในการบริหารงานของเทศบาลมีฐานคติที่ว่าคนทุกคนล้วนเท่าเทียมกัน ดังนั้น ประชาชนทุกคนจะได้รับการ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในแง่มุมของกฎหมาย ไม่มีการแบ่งแยก กีดกันกันในการให้บริการ ประชาชนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 1.048)

2. **ด้านการให้บริการอย่างทันต่อเวลา** ซึ่งหมายถึง ในการให้บริการจะต้ององว่าการให้บริการสาธารณะนั้น จะต้องตรงต่อเวลาเสมอ ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ จะถือว่าไม่มีประสิทธิผลเลย ถ้าไม่ตรงต่อเวลาไม่ทันต่อเหตุการณ์ ทั้งยังสร้างความไม่พึงพอใจ แก่ประชาชนผู้ไปขอรับบริการอีกด้วย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.005)

3. **ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ** ซึ่งหมายถึง การให้บริการสาธารณะนั้น จะต้องมีความจำนวนการให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม (The right quantity at the geographical) เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ จะต้องมีไว้คอยให้บริการอย่างเพียงพอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.104)

4. **ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง** ซึ่งหมายถึง การให้บริการ สาธารณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ยึดความพึงพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้หยุดบริการเมื่อใด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 1.102)

5. **ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า** ซึ่งหมายถึง การให้บริการสาธารณะที่มีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 1.016)

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์

ระหว่างหลักพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R = 0.919^{**}$)

ด้านทาน กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R = 0.887^{**}$)

ด้านปียวาจา กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R = 0.902^{**}$)

ด้านอัตถจริยา กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R = 0.891^{**}$)

ด้านสมานัตตตา กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=0.887^{**}$)

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน เกณฑ์การวัดประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เกณฑ์การวัดประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีระดับความสัมพันธ์กันมาก กล่าวคือ เมื่อเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะส่งผลให้การให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน

สรุปผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค

เทศบาลเมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างเสมอภาค ไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ การให้ข้อมูลข่าวสารการบริการแก่ประชาชนควรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย การให้บริการของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านคำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานเดียวกันตามลำดับเท่าเทียมกัน

2. ด้านการให้บริการอย่างทันต่อเวลา

เทศบาลเมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างทันต่อเวลา ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานเดียวกันตามลำดับเท่าเทียมกัน ไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ การให้ข้อมูลข่าวสารการบริการแก่ประชาชนควรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย การให้บริการของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการคำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทันเวลาในสถานการณ์ปัจจุบัน

3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ

เทศบาลเมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างเพียงพอไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานในการให้บริการจัดการขยะที่พอเพียงในการให้บริการประชาชน มีการสร้างมาตรฐานการจัดการขยะเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

เทศบาลเมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่องไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ การให้ข้อมูลข่าวสารการบริการแก่ประชาชนควร

มีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย เกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้บริการแก่ประชาชนทุกคน
ต่อเนื่องด้วยมาตรฐานเดียว

5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

เทศบาลเมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างก้าวหน้าไม่การให้บริการแก่
ประชาชนควรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย การจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ก้าวหน้า
เพราะดีเช่น ตลาด ถนน ชุมชน สะอาดดี ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานที่ก้าวหน้า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่
อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลเมือง
ท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาผลรายด้านสามารถนำมา
อภิปรายได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค เทศบาล
เมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างเสมอภาค ไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือ
ให้บริการฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ การให้ข้อมูลข่าวสารการบริการแก่ประชาชนควรมีช่องทาง
ติดต่อที่หลากหลาย การให้บริการของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านคำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบที่
เกี่ยวข้อง ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานเดียวกันตามลำดับเท่าเทียมกัน

2. ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะด้านการให้บริการอย่างทันต่อเวลา เทศบาล
เมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างทันต่อเวลา ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วย
มาตรฐานเดียวกันตามลำดับเท่าเทียมกัน ไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่ายหนึ่ง
ฝ่ายใดเป็นพิเศษ การให้ข้อมูลข่าวสารการบริการแก่ประชาชนควรมีช่องทางติดต่อที่หลากหลาย
การให้บริการของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีการคำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทันเวลาใน
สถานการณ์ปัจจุบัน

3. ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ เทศบาลเมือง
ท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างเพียงพอไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่าย
หนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานในการให้บริการจัดการขยะที่
พอเพียงในการให้บริการประชาชน มีการสร้างมาตรฐานการจัดการขยะเพื่อให้มีความปลอดภัย
ในชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

4. ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เทศบาลเมือง
ท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่องไม่มีการอำนวยความสะดวกหรือให้บริการฝ่าย
หนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ การให้ข้อมูลข่าวสารการบริการแก่ประชาชนควรมีช่องทางติดต่อที่

หลากหลาย เกี่ยวกับระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้บริการแก่ประชาชนทุกคน ต่อเนื่องด้วยมาตรฐานเดียว

5. ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า เทศบาลเมืองท่าใหม่มีประสิทธิภาพการให้บริการอย่างก้าวหน้า การจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ก้าวหน้าเพราะดีเช่น ตลาด ถนน ชุมชน สะอาดดี ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยมาตรฐานที่ก้าวหน้า

1. ผลจากการวิจัย ระหว่างหลักพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เมื่อพิจารณาผลจากการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม ทั้งใน 1. ด้านทาน การให้ 2. ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก 3. ด้านอัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4. ด้านสมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากทุกด้าน การใช้หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะ

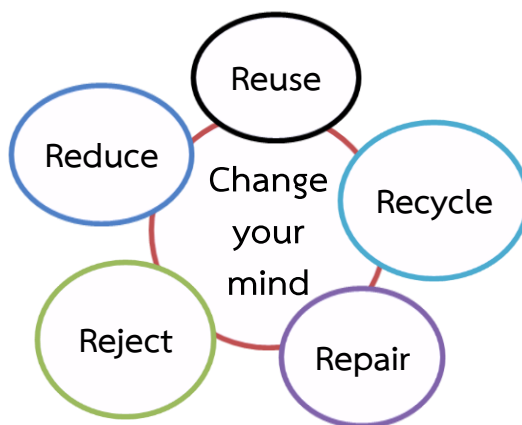
2. ผลจากการวิจัย ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีเมื่อพิจารณา ผลจากการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคของประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี นั้นพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ปัญหา (ที่พบก่อนมีผู้บริหารใหม่) 1) ไม่มีการแยกขยะ ประชาชนอาจไม่มีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงบางคนขาดวินัย 2) ไม่มีการจัดการกับขยะชิ้นใหญ่เช่น ตู้ เตียง โต๊ะ เก้าอี้ ที่นอนเก่า เป็นต้น 3) ไม่มีการกำหนดสถานที่ วัน เวลาที่สามารถนำมาฝากทิ้งได้ เมื่อชาวบ้านนำมากองไว้ข้างๆถึงขยะเจ้าหน้าที่ก็ไม่เก็บไป 4) ไม่มีการกำกับดูแลพนักงานกวาดขยะ และพนักงานเก็บขยะ 5) ขยะอันตราย ขยะต่าง ๆ ไม่ได้ตัดให้ถูกแยกออกอย่างถูกต้อง 6) ไม่ควรเก็บในช่วงที่มีการจราจรพลุกพล่าน เพราะในตลาดมีถนนที่แคบ มีความแออัด จึงทำให้รถติด และมีน้ำที่ไหลมาจากรถขยะ ทำให้มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ยิ่งตอนแดดร้อนๆเหม็นมาก ๆ 7) ถึงขยะแต่ละบ้านมีไม่เพียงพอ

องค์ความรู้

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

5 R Change your mind

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย
ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

Change your mind คือการเปลี่ยนความคิดคนในชุมชนให้หันมาใส่ใจ ในเรื่องการจัดการขยะ

Reuse คือ การนำขยะมูลฝอยที่เหลือมาใช้ใหม่

Reduce คือการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจจะเกิดขึ้น

Recycle คือ การนำขยะมูลฝอยมาแปรรูปหรือการหมุนเวียนตามกระบวนการของแต่ละประเภท

Repair คือ การนำวัสดุที่ชำรุดเสียหายกลับมาแก้ไขซ่อมแซมใช้ใหม่

Reject คือ การงดใช้สิ่งของที่เห็นว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2556). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2555. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมอนามัย. (2561). การคัดแยกขยะเริ่มต้นได้ที่ตัวคุณ. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2564, จาก

<https://multimedia.anamai.moph.go.th/help-knowledgs/wastemanagement/>

เทศบาลเมืองท่าใหม่. (2564). สภาพและข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้น 22 กรกฎาคม 2564, จาก

<http://www.thamaicity.go.th/general3.php>

- ปรีดา แยมเจริญวงศ์. (2531). *การจัดการขยะมูลฝอย*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภวัตร วิชัย. (2554). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านสวน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทั่วไป). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). *การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 67-81.

**การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชน
ของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี***
BUDDHIST INTEGRATION FOR COMMUNITY DEVELOPMENT OF
BANGBUATHONG MUNICIPALITY NONTHABURI PROVINCE

พระมหาเหมชวงศ์ เหมวโโส, ธิติวุฒิ มั่นมี, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์
Phramaha Hemchuwong Hemavamsa, Thitiwut Manmee, Phongphat Chittanurak
วัดพัทธสีมา
Wat Phatthasima
E-mail: hem.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี

ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ปัจจัยการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ และปัจจัยพละ 4 มีอิทธิพลร่วมกันต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรผันได้ถึงร้อยละ 86.60 ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ สังคมมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม มีหลายเชื้อชาติศาสนา ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนได้ทุกคน มีปัญหายาเสพติด ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม แนวทางในการพัฒนา ได้แก่ ควรมีกิจกรรมที่ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาสามารถร่วมได้ ควรมีช่องทางในการสื่อสาร และเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน ชุมชนควรร่วมมือกับเทศบาลและวัดต่อต้านยาเสพติด พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำด้านจิตใจ และควรสอนการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมแก่ประชาชน

คำสำคัญ : การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การพัฒนาชุมชน; เทศบาล

Abstract

Objectives of this research paper were to study general context, the factors affecting the Buddhist integration for community development of Bangbuathong Municipality Nonthaburi Province and problems, obstacles and suggestions, conducted by the mixed research methods.

Findings were as follows: The operational community development, by overall, was at high level. Factors of operational community development and Bala 4 affected the Buddhist integration for community development of Bangbuathong Municipality Nonthaburi Province at the level of statistical significance at 0.01 and can together explain the variations up to 86.60 percent. Problems and obstacles were that the society was multicultural which there was many nationalities and religions, not all people can participate in community development activities. Problems with drugs and the people lacked knowledge and understanding of applying Buddhist principles. Suggestions were that there should be community development activities that people of all races and religions can participate. There should be channels to communicate and disseminate knowledge to the people. Communities should cooperate with Municipalities and monasteries for anti-drug programs. Sangha should be spiritual leader and teach people for applying Buddhist principles.

Keywords: Integration; Buddha-dhamma; Community Development; Municipality

บทนำ

การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาสังคมในขั้นแรกที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในระดับมหภาค หากสังคมได้รับการพัฒนาที่ดี ประชาชนในสังคมก็ย่อมมีความสุข ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนเทศบาลได้ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2563) และเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560–2564 (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2560) ซึ่งได้ระบุภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุน ให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

เทศบาลเมืองบางบัวทองได้พัฒนาชุมชนตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาล โดยให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ของกรมการพัฒนาชุมชน จัดทำขึ้นโดยกรมการพัฒนาชุมชนได้นำ สถานการณ์ปัจจุบัน และสภาพแวดล้อมของการบริหารประเทศ มาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงอนาคต ที่ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ชุมชน ในด้านที่มีผลต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ให้มุ่งไปสู่เป้าหมายสูงสุดภายใต้วิสัยทัศน์ เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2565 (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2563)

การพัฒนาชุมชนที่ผ่านมา เทศบาลเมืองต่างก็ประสบปัญหาในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ปัญหาการบริหารพัฒนาเทศบาลเมือง ปัญหาของการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเทศบาลควรดำเนินการหาแนวทางแก้ไข โดยเฉพาะด้านสังคม ปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับวัยสร้างสถาบันครอบครัว (ชาติชัย อุดมกิจมงคล, 2556) ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่ระบุถึงปัญหาจะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การจัดระบบบริการด้านสาธารณสุขภายในเทศบาลเมือง และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารท้องถิ่น (จุฑามาส ชมผา และคณะ, 2558) อีกปัญหาหนึ่งที่พบคือ ปัญหาของการขาดการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือเกิดความเชื่อในทางที่ผิด (พระณอมศักดิ์ อภิกุโณ, 2561) จากปัญหาดังกล่าวการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรมเป็นการส่งเสริม ให้ประชาชนมีระเบียบวินัย มีใจสงบ และมีปัญญาที่นำไปใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างสร้างสรรค์ (พระสุรวุฒิ สิริวิฑฒโก (อุกฤษโซค), 2560)

สรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบางบัวทองเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องดูแลบริหารจัดการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้ภารกิจที่จะต้องดำเนินการ คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุน ให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ด้วยเห็นว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนจะสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลของการวิจัยที่เกิดจากการบูรณาการหลักพุทธธรรม 4 เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน จะสามารถทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้ เนื่องจากหลักพุทธธรรม 4 เป็นการพัฒนาศักยภาพในด้านปัญญา ความขยันหมั่นเพียร ความสุจริตและการจิต

สาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาชุมชนของเทศบาลบางบัวทอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน โดยใช้แบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบางบัวทอง จำนวน 40,727 คน (เทศบาลเมืองบางบัวทอง, 2563) กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของยามาเน่ (Taro Yamane) (สุรวิทย์ สิริโกคาภิรมณ์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด และสร้างเครื่องมือ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน การวิจัยเชิงปริมาณ แบบแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 5 ตอน 57 ข้อ หาค่าค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.80-100 ตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = .829

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึง

ผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับ กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 397 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูล ที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 397 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

2) การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Multiple regression Stepwise)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ นั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี หลักการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.68) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี การพัฒนาชุมชนตามหลักพล 4 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.69) และการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.65)

2. ปัจจัยการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ (X1) และปัจจัยพล 4 (X2) มีอิทธิพลร่วมกันต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยที่ปัจจัยการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ (X1) และปัจจัยพล

4 (X2) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรผันของการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ได้ถึงร้อยละ 86.60 และเมื่อพิจารณาอิทธิพลเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β_1) เท่ากับ 0.430 และปัจจัยผล 4 (X2) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β_2) เท่ากับ 0.525

3. ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย สังคมมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม มีหลายเชื้อชาติศาสนา ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนได้ทุกคนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชน แนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ควรมีกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนที่ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาสามารถร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ ควรมีช่องทางในการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้ของชุมชนที่ให้ประชาชนได้เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ชุมชนควรร่วมมือกับเทศบาลและวัดต่อต้านยาเสพติด และขจัดปัญหานี้ให้หมดไปจากสังคม พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาลและชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี หลักการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเทศบาลมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ชุมชนการช่วยเหลือตนเอง นำเอาความคิดริเริ่มของประชาชนมาประกอบการพัฒนาชุมชน พัฒนาชุมชนตามความต้องการของชุมชน และจัดการศึกษาภาคชีวิต โดยมีการส่งเสริมการศึกษาในชุมชน การศึกษาเรียนรู้การประกอบอาชีพและการเป็นอยู่ รวมทั้งการศึกษาด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองของประชาชนในชุมชน และมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิภาส คำแก้ว (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรมและพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในลักษณะบวกที่สอดคล้องกับแต่สูงกว่าเล็กน้อยซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรชัย ชูดีมันต์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาท้องถิ่นตามวิถีพุทธ ด้านเศรษฐกิจ

เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ด้านสังคม มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มีการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดพลังชุมชน รักและศรัทธาในวัฒนธรรมและถิ่นกำเนิด ภูมิใจในท้องถิ่น ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปริยญา รตนปญโญ (2556) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี มีการพัฒนาชุมชนโดยจัดการศึกษาควบคุมไปกับการเผยแผ่ธรรม ซึ่งเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาท้องถิ่นไปในตัว โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากที่สุดคือ ผู้สูงอายุ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี มี 2 ประการคือ ปัจจัยการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติการ และปัจจัยผล 4 ซึ่งปัจจัยการพัฒนาชุมชนตามหลักผล 4 นั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจะพัฒนาชุมชนโดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนานั้น ควรพัฒนาโดยเน้นเรื่องของการศึกษาซึ่งเป็นการส่งเสริมด้านความรู้เป็นสำคัญ และความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักผล 4 เป็นตัวนำ ที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายในการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรณัฐ โรจนประภา (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า หลักผล 4 สามารถนำไปสู่ นโยบายที่ใช้หลักคุณธรรมเป็นแม่บท เพื่อการวางแผนงานโครงการและ กิจกรรมต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุชาติ วชิรญาณ ป. (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักผล 4 ของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ทางการบริหารงานตามหลักผล 4 ผู้บริหารควรปลูกฝังและส่งเสริมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเป็นสำคัญปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับและเจริญศรัทธาแก่ผู้พบเห็น

3. ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ในส่วนของปัญหาที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ สังคมมีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม มีหลายเชื้อชาติศาสนา ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนได้ทุกคนเนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด และการเป็นอยู่อย่างพอเพียง ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งปัญหาต่างๆ ในส่วนของข้อเสนอแนะ ควรมีกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนที่ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาสามารถร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ ควรมีช่องทางในการสื่อสารและเผยแผ่ความรู้ของชุมชนที่ให้ประชาชนได้เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ชุมชนควรร่วมมือกับเทศบาลและวัดต่อต้านยาเสพติดและอบายมุข และขจัดปัญหานี้ให้หมดไปจากสังคม พระสงค์ควรเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลัก

พุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกับเทศบาลและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระหมื่น ธิรจิตโต (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอดงเจริญ จังหวัด อุดรธาธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองเอาะ อำเภอดงเจริญ จังหวัด อุดรธาธานี คือ ชาวบ้านยังไม่เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร ขาดผู้เชี่ยวชาญในการ ให้คำแนะนำในการพัฒนาและความรู้ด้านต่าง ๆ คนในชุมชนบางส่วนยังไม่สามารถเลิกลาบายมุข

ผลการวิจัยข้างต้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนพพร ญาณสมปนโน (2556) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาล ตำบลโพนางดำออก อำเภอดงเจริญ จังหวัดชัยนาท” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรคการ บริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลโพนางดำออก อำเภอดงเจริญ จังหวัดชัยนาท คือ ทำให้โครงการพัฒนาบางโครงการไม่สามารถทั่วถึงประชาชน ได้ ทำให้โครงการการบริหารการพัฒนาของเทศบาล ดำเนินการล่าช้า และขาดความรู้ที่จะนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประยุกต์ให้เหมาะสมต่อพื้นที่ในชุมชนได้

การบริหารจัดการแก้ปัญหาดังว่าจะต้องใช้ความร่วมมือจากหลายส่วนด้วยกันคือ เทศบาล ชุมชน วัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำในหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมี วิสัยทัศน์ มองเห็นประโยชน์ร่วมกันว่าการพัฒนาชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลทั้ง แก่ประชาชนในชุมชนโดยรวม ซึ่งเป็นสัมฤทธิ์ผลของทุกฝ่าย ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องเกิดจากการนำ ของผู้นำทุกส่วนได้แก่ ผู้นำเทศบาล ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา ช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เกิดผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุศล โพธิ์สุวรรณ (2556) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ผลการวิจัยพบว่า พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) เป็นพระมหาเถรที่มีภาวะผู้นำในการ บริหารงานคณะสงฆ์ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้หลักพุทธธรรมที่สำคัญ เป็นต้นว่า หลัก พละ 4 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เกิดปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิ หนูจ้อย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผู้นำชุมชนแห่ง การเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาชุมชนคือ ต้องพัฒนาคนเพื่อการ พัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนต้องได้รับการเสริมสร้างกระบวนการ เรียนรู้ เป็นผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความรอบรู้ มี เป้าหมายในการทำงานเพื่อชุมชน กล้าในการเปลี่ยนแปลงและริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณภัทร ปิณฑรัตน์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของ ผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 ในธุรกิจประกันภัย ผลการวิจัยพบว่า ปัญญาพละ ความรอบรู้ เฉลียวฉลาดรอบคอบในการตัดสินใจ และสั่งการ วิริยะพละ ความอุตสาหะ บากบั่นไม่ย่อท้อ

อนวัชชพละ ความซื่อสัตย์สุจริตยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบกิจการ และสังคห
พละ สร้างหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

องค์ความรู้

จากผลของการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีแนวทางในการบูรณาการดังต่อไปนี้

การบูรณาการมีหลักการคือ ใช้แนวทางในการพัฒนาชุมชนในระดับปฏิบัติการ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและดำเนินการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งมีส่วนในการรับผลประโยชน์ ชุมชนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้มีอาชีพ รายได้ สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งเสริมให้ชุมชนได้พัฒนาอาชีพและแรงงาน ความคิดริเริ่มของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้แสดงออกถึงแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนาชุมชน ความต้องการของชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงถึงความต้องการ ในความจำเป็นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับจากเทศบาล โดยเทศบาลนำเอาความต้องการของประชาชนมาวิเคราะห์ด้วยหลักเหตุผล และสนองความต้องการขอชุมชนให้

เหมาะสมและเพียงพอ การศึกษาภาคชีวิต เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และพัฒนาวิชาชีพ และการศึกษาของตนเองในลักษณะการศึกษาตลอดชีวิต

การบูรณาการหลักพุทธธรรม เป็นการนำเอาหลักการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติการ มาบูรณาการกับหลักพละ 4 โดยพัฒนาปัญญา พัฒนาความเพียร พัฒนาอาชีพสุจริต พัฒนาการสงเคราะห์ ซึ่งเทศบาลดำเนินการโดยพัฒนาชุมชนให้อยู่ภายในกรอบของหลักพละ 4 คือ ให้เกิดการส่งเสริมปัญญา ให้เกิดการส่งเสริมความขยันหมั่นเพียร ให้เกิดการประกอบอาชีพสุจริต และให้เกิดการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูล

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการดำเนินการข้างต้นจะส่งผลให้เกิดชุมชนที่ได้รับการพัฒนา ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาอาศัยตนเองได้ เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณแห่งความรักถิ่นฐาน ดูแลสังคม และเป็นชุมชนที่มีความสุขมีสันติภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีประเด็นที่ผู้วิจัยจะให้ข้อเสนอแนะในภาพรวม 3 ประการประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนาชุมชนยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่บ้างเนื่องชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบางบัวทองมีลักษณะที่เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม มีหลายเชื้อชาติศาสนา ส่งผลให้การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จึงควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ให้มีการนำเอาหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

2) เทศบาลมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนาชุมชน จึงไม่สามารถผันงบประมาณมาใช้ในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ จึงควรมีนโยบายในการสรรหาแหล่งทุนในชุมชน หรืออาศัยกำลังของประชาชนที่สามารถช่วยเหลือได้ เข้ามาร่วมมือกันพัฒนาชุมชน

3) การพัฒนาชุมชนในส่วนของพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับประชาชนในชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้หรือกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้ จึงควรมีนโยบายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือช่องทางในการเผยแผ่กิจกรรมให้ประชาชนเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เทศบาลควรร่วมมือกับวัดและชุมชน วางแผนดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม และจัดกิจกรรมที่ให้ประชาชนทุกเชื้อชาติศาสนาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์

2) เทศบาลควรมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนและวัด สรรหางบประมาณในการพัฒนาชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และวัดช่วยสนับสนุน

3) เทศบาลกับวัดควรร่วมมือกันพัฒนาและหาช่องทางในการเผยแพร่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และช่องทางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง โดยอาจจะใช้ช่องทางออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกที่ทุกเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและเรียนรู้รูปแบบของการพัฒนาชุมชนโดยการถอดบทเรียนจากเทศบาลและชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการศึกษาในบริบทของการพึ่งพาตนเอง

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาล เพื่อศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาล

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2563). แผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565). สืบค้น 10 กันยายน 2563, จาก <https://plan.cdd.go.th/>.

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2560). แผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2563). *อำนาจหน้าที่*. สืบค้น 10 กันยายน 2563, จาก <https://www.cdd.go.th/related-links/บริการภายใน/about-us/service-directory>.

กุศล โพธิ์สุวรรณ. (2556). *ภาวะผู้นำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)*. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จุฑามาส ชมผา และคณะ. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลเมืองอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(2), 162-171.

ชาติชัย อุดมกิจมงคล. (2556). แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารการพัฒนาเมืองของเทศบาลนครสกลนคร. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 2(2), 76-96.

ณภัทร ปิณฑรัตน์. (2555). *คุณลักษณะของผู้นำองค์กรตามหลักพละ 4 ในธุรกิจประกันภัย*. (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เทศบาลเมืองบางบัวทอง. (2563). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*. สืบค้น 10 กันยายน 2563, จาก <https://www.buathongcity.go.th/index.php?option=comcontent&view=article&id=88&Itemid=730>.

- ธีรชัย ชูติมันต์. (2558). รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระถนอมศักดิ์ อภิกุโณ. (2561). ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์: กรณีศึกษาตำบลกุดลาด อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *พัฒนวารสาร*. 5(2), 22.
- พระนพพร ญาณสมปนโน. (2556). การบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลโพนางดำออก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปริญา รตนปโย. (2556). ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุชาติ วชิรญาณ ป. (2556). การบริหารงานตามหลักพละ 4 ของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุรภูมิ สิริวิฑูโก. (2560). การส่งเสริมหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนดีเด่นในจังหวัดราชบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(2), 515-526.
- พระหมี ธีรจิตโต. (2556). การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอดงระการพิบูล จังหวัด อุบลราชธานี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุจิภาส คำแก้ว. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรม และพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วีรณัฐ โรจนประภา. (2559). การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 12(13), 217-218.
- อัศวิน หนูจ้อย. (2559). การพัฒนาผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้. *ธรรมทัศน์*, 16(2), 23-31.
- สุรชัย สิริโกคาภิรมณ์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. *ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี*.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วน
ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก*
PEOPLE PARTICIPATIO IN COMMUNITY DEVELOPMENT OF
SARIKA SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
MUANG DISTRICT NAKHON NAYOK PROVINCE

พระมหาบรรพต กิตติปญโญ, รัฐพล เย็นใจมา, อนูวัต กระสังข์
Phramahabanpot Kanha, Rattapon Yenjiama, Anuwat Krasang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: khanitair@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน 2) ศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม หลักอปริหานิยธรรม 7 กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ ได้จำนวน 382 คน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์เชิงลึกการให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

วิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม หลักอปริหานิยธรรม 7 กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน ทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เกิดจากประชาชนบางกลุ่มไม่มีความรับผิดชอบขาดเทคโนโลยีใหม่ๆเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนการประชุมประชาคมหมู่บ้านที่ดีต่อการประชุม และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ควรที่จะมีระบบให้ทุกชุมชนมีการปรึกษาในการพัฒนา ให้ผู้นำชุมชนมีการปรึกษาในเรื่องของการพัฒนาชุมชนเพื่อเดินทางไปพร้อม ๆ กัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ประชาชน; การพัฒนาชุมชน

*Received September 30, 2021; Revised April 19, 2022; Accepted April 19, 2022

Abstract

This research paper aimed to: 1. Study public participation in community development, 2. Study engagement relationships, principles of Aparihaniya-dhamma 7 with people in community development, 3. Study problems, obstacles and recommendations for public participation in community development, conducted by the mixed methods research. The quantitative method, data were collected from 382 samples who were people living at Sarika District Administrative District using Taro Yamane's formula for sample size and analyzed by Pearson correlation coefficient. The qualitative research, data were collected from key informants by in-depth interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings were found that the level of public participation in community development, by overall, was at moderate level. The relationship of participation, Aparihaniya-dhamma 7 with the people participation in the community development had very high level of correlation at statistically significant level of 0.01. Problems, obstacles and recommendations for public participation in community development were that some groups of people lacked responsibility lacked new technologies and tools for community development, village and community meetings that were good for community development. Recommendations were that there should be a system for all communities to have development consultations, for community leaders to consult on community development issues to move forward at the same time.

Keywords: Participation; People; Community Development

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาชุมชนย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองในการจัดการควบคุมและการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีนอกจากนี้การที่ประชาชนหรือชุมชนมีการพัฒนาความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางชุมชนและสังคมทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนโดยภาครัฐจะต้องคืบหน้าในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะ

ผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการแสดงความต้องการแสวงหาทางเลือกหรือเสนอข้อเรียกร้องเพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของชุมชน (ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2553)

ในปัจจุบันงานด้านการพัฒนาชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาก เพราะสภาพปัญหาของการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นวงจรที่ส่งผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ จากความไม่รู้ สู่ความจนและการเจ็บป่วย ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนา เป็นวัฏจักรแห่งความชั่วร้าย ดังนั้น ทุกหน่วยงานทุกองค์กร ต้องช่วยกันขจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไป ความยากจนในชนบท เป็นปัญหาหลักที่ทุกหน่วยงานพยายามหาทางแก้ไข โดยการเพิ่มพูนรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น (Increasing Income) แต่ในการพัฒนาที่ผ่านมา พบว่า ยังมีการพัฒนายิ่งทำให้ประชาชนยากจนลง คือ จากการมุ่งพัฒนาประเทศเพื่อให้ทัดเทียมนานาชาติโดยเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกัน ภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ได้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง อันเป็นเหตุให้เกิดความแตกต่างทางฐานะของบุคคล 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุด คือ การกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้องการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นการตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานตามโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใดเช่น การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหารงานการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือเป็นต้น 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้วยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือ ความเห็นความชอบและความคาดหวังซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ (Cohen John M. et al. (1980) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนและสนับสนุนให้มีจิตสำนึกทางด้านการพัฒนาชุมชนและด้านวัฒนธรรมและมีความคิดที่จะร่วมรับผิดชอบในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนและนำหลักธรรม อปริหานิยธรรม 7 มามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันเป็นการก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างประชาชนและหน่วยงานของภาครัฐได้ทำงานร่วมกันเพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความน่าอยู่มากขึ้นการที่นำหลักธรรมมามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้นเพราะสังคมปัจจุบันยังขาดหลักธรรมในใจที่มีต่อการทำงาน

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกันและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองเพื่อประโยชน์ของตนเองครอบครัวและชุมชนตลอดจนสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้บรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ของตนเองจนสามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลและการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางรัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดนโยบายการตัดสินใจการวางแผนพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม กับพัฒนาชุมชนของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอมือง จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม หลักธรรมอภิธานิยธรรม 7 กับการพัฒนาชุมชนของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอมือง จังหวัดนครนายก
3. เพื่อนำเสนอปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการใช้การวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) เป็นหลัก ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา จำนวน 8,324 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) หาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane Taro) การคำนวณหาขนาดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่สามารถรู้จำนวน หรือประมาณบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตบางพลัด จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ประชากรที่กำหนดครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 9 คน คือ ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน ตัวแทนประชาชนจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน โดยตอนท้ายเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ตอบอย่างเป็นอิสระ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปริกษาสารนิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบจากนั้น นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าความสอดคล้อง (IPC : index of congruence) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น เกี่ยวกับข้อความ หรือคำถามแต่ละข้อ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะคงข้อความ หรือคำถามนั้นไว้ หรือจะตัดออกข้อความหรือคำถามนั้นไว้ หรือจะตัดออกข้อความหรือคำถามที่จะคงไว้นั้นมีดัชนีค่าความพ้องไม่ต่ำกว่า 0.60 - 1.00 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำ เครื่องมือที่ทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่า สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ฉบับนี้ เท่ากับ 958 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้และ สามารถนำไปใช้ได้จริงกับประชากรในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม

เกณฑ์การวัดการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.44	0.970	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.40	1.062	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.06	0.832	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.04	0.764	ปานกลาง
ภาพรวม	3.23	0.699	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อเกณฑ์การวัดการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม ทั้งในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ทุกด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล
สาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม

จากตารางที่ 2 พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาสังคม	3.23	0.535	ปานกลาง
2. ด้านการพัฒนาวัฒนธรรม	3.34	1.050	ปานกลาง
ภาพรวม	3.28	0.792	ปานกลาง

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนาสังคม คุณภาพการให้ความร่วมมือของประชาชน
ได้ดีขึ้นระดับความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.535) ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ราย
ชื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัฒนธรรมให้ดีขึ้นโดยมีระดับความคิดเห็น
($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.792)

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชน กับการพัฒนาชุมชน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาชุมชนขององค์การ
บริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบล สาริกา	ตัวแปรตาม	
		1. ด้านการพัฒนา สังคม	2. ด้านวัฒนธรรม
ตัวแปรต้น			
การมีส่วนร่วม	.985**	.835**	.768**
1. การตัดสินใจ	.854**	.737**	.681**
2. การดำเนินการ	.869**	.717**	.653**
3. การรับผลประโยชน์	.983**	.842**	.728**
4. การประเมินผล	.864**	.729**	.718**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เกี่ยวกับการมี

ส่วนร่วม โดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.985^{**}$) ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.854^{**}$) ปัจจัยเกี่ยวกับเกณฑ์การมีส่วนร่วม โดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา ด้านการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.869^{**}$) ปัจจัยเกี่ยวกับเกณฑ์การมีส่วนร่วม โดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.983^{**}$) ปัจจัยเกี่ยวกับเกณฑ์การมีส่วนร่วม โดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา ด้านการประเมินผล ขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R=.864^{**}$)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหาร 7 กับการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การพัฒนาชุมชนของ องค์การบริหารส่วน ตำบลสาริกา	ตัวแปรตาม	
		1. ด้านการพัฒนา สังคม	2. ด้านวัฒนธรรม
ตัวแปรต้น			
อธิปไตย 7	.971**	.794**	.653**
1. การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์	.720**	.738**	.674**
2. การพร้อมเพรียงกันประชุม	.732**	.727**	.652**
3. การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ	.793**	.701**	.691**
4. การเชื่อฟังผู้นำชุมชน	.785**	.663**	.592**
5. การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี	.891**	.750**	.694**
6. การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม	.753**	.652**	.581**
7. การอารักขาคุ้มครอง ปกป้องอันชอบธรรม	.798**	.690**	.578**

จากตารางที่ 4 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหาร 7 กับการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีความสัมพันธ์กันดังนี้

[illegible]

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก” โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เป็นไปตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ไม่มีการสอดคล้องกับการศึกษาของ ภูติศ ยศชัย(2557) การมีส่วนร่วมของในการพัฒนาชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับมาก ได้พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรักษ์ สังสชาติ (2557) พบว่าโดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงกอกอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ธัญญลักษณ์ สำนวนดี (2558) พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธในองค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยองด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ผลจากการวิจัย เรื่องปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เมื่อพิจารณาผลจากการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์การมีส่วนร่วม โดยภาพรวม กับการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พรนภา จิวลักษณ์ (2557) ด้านถนนมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านไฟฟ้า สาธารณะและลำดับสุดท้ายคือด้านประปา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการให้บริการ สาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลผลิต ด้านความพึงพอใจ และด้านประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง รวมทั้งสอดคล้องกับการวิจัยของ สามารถ ยิ่งกำแหง(2553) พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีความพึงพอใจในระดับ “มาก” ต่อการบริหารงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีความพึงพอใจเรียงตามลำดับจากระดับปานกลางที่สุดคือ 1) ด้านถนน 2) ด้านระบบไฟฟ้าแสงสว่าง และ 3) ด้านระบบระบบประปามีความพึงพอใจน้อยที่สุด สัมพันธ์กับระดับประสิทธิภาพพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ผลจากการวิจัย ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก พบว่า ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เมื่อพิจารณา ผลจาก

การวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้ ปัญหา และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาธิต อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก นั้นพบว่า 1) การจัดทำประชาคมจัดขึ้นในช่วงเวลาราชการซึ่งประชาชนต่างก็ออกไปทำงานหารายได้ ดังนั้นจึงขาดการมีส่วนร่วม 2) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาอย่างไม่เพียงพอ พระธวัชชัย สนธิธมโม(วรรณนาวิน) (2563) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้วพบว่า 1) การตัดสินใจ วันทำงานไม่ตรงกัน เสียงประชาสัมพันธ์ ไม่ค่อยได้ยินเสียง บางจุดเสียงตามสาย ไม่ทั่วถึง จึงทำให้ ไม่ได้รับข่าวสารเท่าที่ควร 2) การดำเนินงาน ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่น้อย ประชาชนขาดความรู้ และหน่วยงานล่าช้า แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด ประชาชนมีอายุมากแล้ว ไม่สะดวกเข้าร่วมงานกับชุมชนบ่อยนัก 3) การรับผลประโยชน์ ชุมชนของงบประมาณจะไม่ค่อยได้รับผล ทำเรื่องยื่นขอไป หลายชุมชน เลยทำให้บางชุมชนไม่ได้รับการอนุมัติให้เกิดการพัฒนาชุมชน 4) การประเมินผล ประชาชนขาดความร่วมมือ ไม่มีความรู้เรื่องแผนพัฒนาหน่วยงานยังไม่ชัดเจนเรื่องแก้ไขปัญหาในชุมชน ประชาชนที่ค้าขายให้ความร่วมมือของคนในชุมชนยังขาดการประสานงานให้มีส่วนร่วมกิจกรรม ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาธิต อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก นั้นพบว่า 1) ควรที่จะมีระบบมากกว่าทุกครั้งที่มีการพัฒนาชุมชน 2) ควรให้ชุมชนทุกบ้านมีการปรึกษาในการพัฒนาร่วมกัน 3) ให้ผู้นำชุมชนมีการปรึกษาในเรื่องของการพัฒนาชุมชนเพื่อเดินทางไปพร้อมๆกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา ลอดเกิด (2557) พบว่า ประชาชนมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ด้านถนน ทางเดินและทางเท้า ควรจัดทำแผนการดำเนินการดูแลรักษาถนนและควรจัดทำแผนที่ทะเบียนประวัติของถนนทุกสายที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ 2) ด้านไฟฟ้าสาธารณะและทางระบายน้ำ มีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ(ไฟกิ่ง) ตามถนนสายหลักและจุดเสี่ยงต่างๆในแต่ละเขตหมู่บ้านและมีช่องทางในการแจ้งเหตุไฟฟ้าสาธารณะขัดข้องในหลายๆช่องทาง และบำรุงรักษาทางระบายน้ำทุกไตรมาส 3) ด้านแหล่งน้ำประปาที่มาจากกรุดบ่อบาดาล ระบบประปาในหมู่บ้านควรดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการบริหารและบำรุงรักษา โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุกฝ่ายเป็นผู้ให้การสนับสนุนในเรื่องของอุปกรณ์การซ่อมแซม การเปลี่ยนท่อเมนและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบประปาเท่านั้น เพื่อให้ทุกหมู่บ้านมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

เอกสารอ้างอิง

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์.(2553.) *การมีส่วนร่วมของประชาชน*, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธัญญลักษณ์ สำนวนดี. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ จังหวัดระยอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรนภา จิวาลักษณ์. (2557). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวัน). (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภูติศ ยศชัย. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในการช่วยเหลือกิจการตำรวจของสถานีตำรวจภูธรเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศิรินารักษ์ สังสหา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สามารถ ยิ่งกำแหง. (2553). *แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชาวบ้านหินหล่อง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา), นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ปัญญา ลอดเกิด. (2557). *การประเมินมาตรฐานการบริหารด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งฝาย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง, (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท), ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.*

Cohen John M. et al. (1980). *Participation's Place in Rural Development, Seeking Clarity Through Specificity*, World Development.

รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์
อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*

THE MODEL OF TEMPLE MANAGEMENT: A CASE STUDY OF
WAT KAMPHAENG NUEA, BAN SING SUBDISTRICT,
PHOTHARAM DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูสันติภิธรรม (นพดล ธีรสนโต)

Phrakhru Santtihiratham (Noppadon Thirasanto)

วัดกำแพงเหนือ ราชบุรี

Wat Kamphaeng Nuea, Ratchaburi

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัด เปรียบเทียบความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใน ส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนใน ตำบลบ้านสิงห์ จำนวน 277 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว และใน ส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการวัด ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาอุปสรรค คือ เศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้น ควรดำเนินการ ก่อสร้างเสนาสนะเฉพาะที่จำเป็น เน้นการบูรณปฏิสังขรณ์ที่รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้ บวชใหม่บางรูปไม่เคร่งครัด ดังนั้น ควรสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ผู้บวชใหม่ให้ ได้รับได้รับการศึกษาในระดับสูง

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารจัดการ; วัดกำแพงเหนือ

Abstract

The research title was to study the model of temple management, comparison of the opinions, problems, obstacles, and suggestions of the model of temple management: a case study of Wat Kamphaeng Nuea, Ban Sing Subdistrict, Photharam District, Ratchaburi Province. It was the mixed research method that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 277 samples who were people at Ban Sing Sub-district. The statistics were used for the data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference. The qualitative research collected data from the document and from 7 key informants and analyzed the data by content descriptive interpretation.

Findings were that the model of temple management, by overall, was at high level. Gender, education, occupation, and income were personal factors that caused the opinions to be different at the statistically significant level at 0.01. Problems and obstacles were the economic downturn. There should be construction of necessary religious buildings and preserve the arts and culture and ancient place as local heritages. Moreover, some new priests were not strict to the rules. There should support the monks, novices, and youths for high education.

Keywords: Model; Management; Wat Kamphaeng Nuea

บทนำ

ชนชาติไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาช้านาน โดยมีวัดเป็นสถานที่สำคัญ เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ เป็นสถานที่ที่ร่มรื่นร่มเย็นทั้งทางกายและทางใจซึ่งเหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม วัดเกิดขึ้นเพราะมีผู้เข้าใจธรรมชาติและชีวิต วัดจึงเป็นสัญลักษณ์ของความสงบร่มเย็นและความสะอาด หมู่บ้านแต่ละแห่งต่างก็มีวัดประจำหมู่บ้านของตน ยึดถือวัดนั้นว่าเป็นวัดของตน เป็นสมบัติร่วมกันของคนทั้งหมู่บ้านนั้น วัดแต่ละวัดจึงเป็นเครื่องรวมของสังคมย่อยสังคมหนึ่งเข้าให้เป็นหน่วยเดียวกัน (พระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน (พิพัฒน์ สุเมธโส), 2551)

การบริหารและจัดการวัด เป็นการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีการจัดการ งาน เงิน คน วัสดุ แผนงาน เพื่อให้การดำเนินการภายในวัดเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยบุคคลเป็นผู้สร้างงานทำงานและแก้ไข (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2541) อย่างไรก็ตาม วัดหลายแห่งในปัจจุบันมุ่งพัฒนาด้านวัตถุ ด้านอาคารสถานที่

มากกว่าการพัฒนาบุคคล มุ่งสร้างวัดอุดมมงคล เครื่องรางของขลัง เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไม่สามารถที่จะพึ่งตนเอง เมื่อได้ปัจจัยมาก็พัฒนาวัดให้ใหญ่โตเกินความจำเป็น เกิดความภาคภูมิใจว่าได้พัฒนาพระพุทธศาสนาอย่างดียิ่งแล้ว อันที่จริงหัวใจของพระพุทธศาสนาอยู่ที่การพัฒนาคนเป็นหลักสำคัญ การบริหารวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์กรรวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาวัดก็ไม่เต็มที่ การบริหารนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครองอย่างยิ่ง วัดที่จะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ในทุก ๆ ด้าน (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), 2543)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดที่วัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัด และเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวัด โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญอีกกรณีศึกษาหนึ่งสำหรับพัฒนาวัดตามอุดมคติ สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาในพื้นที่บ้านกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 898 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน ได้มาจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าคณะปกครองในพื้นที่ จำนวน 1 รูป กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน และกลุ่มนักวิชาการในพื้นที่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 รูปหรือคน

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที ค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 277)

รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี	4.54	0.401	มากที่สุด
2. ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม	4.43	0.399	มาก
3. ด้านการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์	4.40	0.386	มาก
4. ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล	4.42	0.413	มาก
โดยรวม	4.45	0.338	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.338) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.401) ส่วนด้านอื่นที่เหลือ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังนี้ ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.399) ด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.413) และด้านการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.386)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษา วัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษา วัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	-11.490**	-	0.000	✓	-
อายุ	-	1.860	0.158	-	✓
การศึกษา	-	6.963**	0.001	✓	-
อาชีพ	-	5.542**	0.001	✓	-
รายได้	-	22.829**	0.000	✓	-

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษา วัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษา วัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษา วัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
อุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน	ควรดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะเฉพาะที่จำเป็น เน้นการบูรณปฏิสังขรณ์ที่รักษาสีลปวัฒนธรรม อันถือเป็นมรดกที่แสดงถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่น
ผู้บวชใหม่บางรูปไม่เคร่งครัด	ควรสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ผู้บวชใหม่ให้ได้รับความรู้ทางพระธรรมวินัยและข้อวัตรปฏิบัติ
ขาดการสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่องแก่เยาวชน	ควรสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนเยาวชนในชุมชนอันเป็นที่ตั้งของวัดอย่างต่อเนื่อง
ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบคลังวัสดุที่ได้รับมอบหมาย อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ	ควรจัดบุคลากรเข้ามาดูแลรับผิดชอบคลังวัสดุอย่างเป็นทางการ

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ อุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน ผู้บวชใหม่บางรูปไม่เคร่งครัด ขาดการสนับสนุนการศึกษาอย่างต่อเนื่องแก่เยาวชน และ

ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบคลังวัสดุที่ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ และมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะเฉพาะที่จำเป็น เน้นการบูรณปฏิสังขรณ์ที่รักษาศิลปวัฒนธรรมอันถือเป็นมรดกที่แสดงถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่น ควรสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ผู้บวชใหม่ให้ได้รับความรู้ทางพระธรรมวินัยและข้อวัตรปฏิบัติ ควรสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนเยาวชนในชุมชนอันเป็นที่ตั้งของวัดอย่างต่อเนื่อง และควรจัดบุคลากรเข้ามาดูแลรับผิดชอบคลังพัสดุอย่างเป็นทางการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี

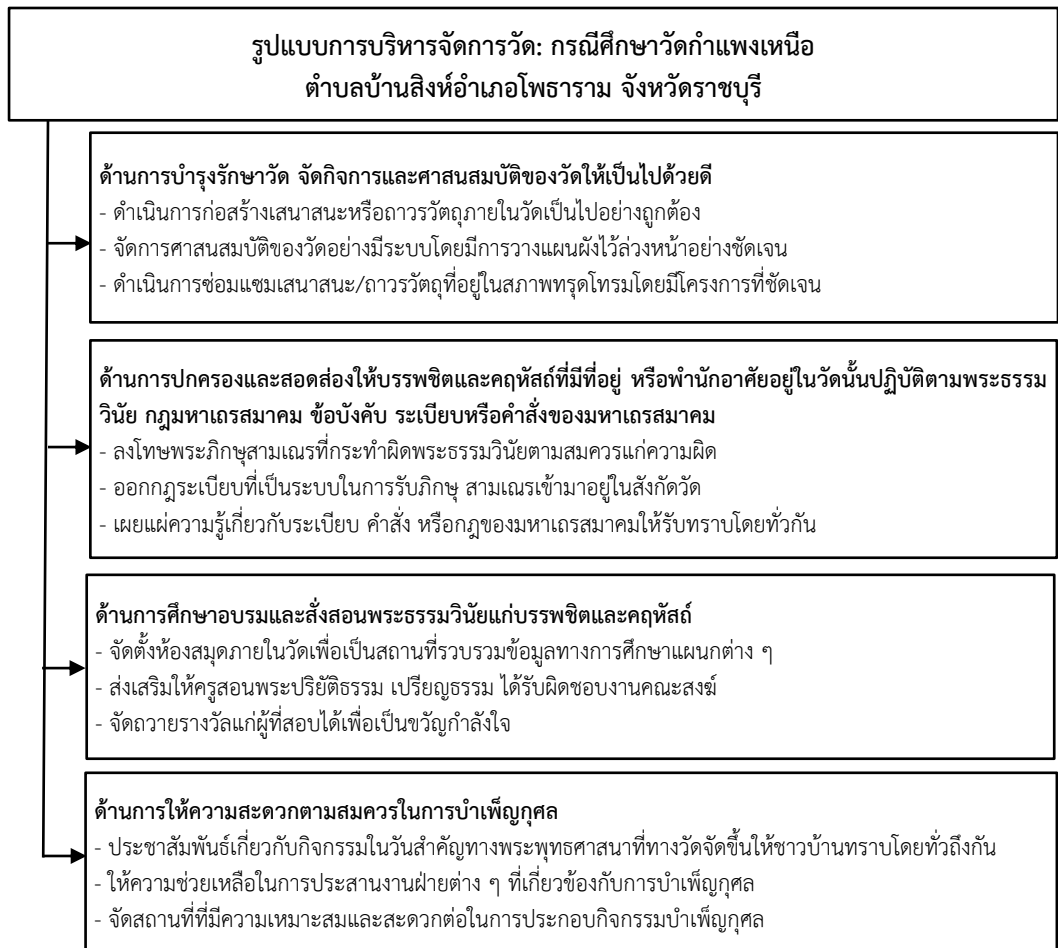
รูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่นที่เหลือ ได้แก่ ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม ด้านการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ และด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกราม จังหวัดราชบุรี เป็นรูปแบบของการดำเนินงานภารกิจต่าง ๆ ของวัด เพื่อให้สามารถเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร ในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประกอบกิจของสงฆ์ เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมและบำเพ็ญกุศลของพุทธบริษัททั้งหลายและเป็นสถานที่ในการให้การศึกษาอบรมขัดเกลาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการปกครอง สอดส่อง ดูแล ให้การศึกษาแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัด และให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนทั่วไป การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นศูนย์กลางของการการเรียนรู้และพัฒนาคนและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางโลกและทางธรรม พระสงฆ์สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดตามอัตภาพ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดจึงดำเนินไปได้ด้วยดี ดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับที่ พระครูเกษมสมุทฺธคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม) (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัด

สมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ และยังสอดคล้องกับที่ พระครูวินัยธรรมชยา สุวิชาโน (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ และยังสอดคล้องกับที่ ชูติกาญจน์ ผลบุตร (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า วัดในพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญที่การพัฒนาคนุญช้ทั้งพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา โดยมีเป้าหมายคือความเข้าใจในสิ่งที่ป็นและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบธรรมชาติตามความเป็นจริง จนสามารถพัฒนาตนเองและสังคมสู่ความเป็นอิสระจากทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการให้ความสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถแก้ไขหรือเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ นั้นเอง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการวัดตามข้อจำกัดด้านเพศ ข้อจำกัดทางสติปัญญา ข้อจำกัดตามความถนัดของบุคคล และข้อจำกัดตามความสามารถในการให้การสนับสนุน จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ พระสมุห์เอก ชินวิโส (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามเพศ และรายได้ต่อเนื่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับที่ พระครูวินัยธรรมชยา สุวิชาโน (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า วุฒิกการศึกษาสามัญ ส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับที่ พระปลัดมนต์ดก สุวโจ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของพระสงฆ์ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า อาชีพ ส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการวัด : กรณีศึกษาวัดกำแพงเหนือ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกร จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ มีการดำเนินการก่อสร้างเสนาสนะหรือถาวรวัตถุภายในวัดเป็นไปอย่างถูกต้อง มีการจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างมีระบบโดยมีการวางแผนผังไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน และมีการดำเนินการซ่อมแซมเสนาสนะและถาวรวัตถุของวัดที่อยู่ในสภาพทรุดโทรม โดยมีโครงการที่ชัดเจน

ด้านการปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม คือ มีการลงโทษพระภิกษุสามเณรที่กระทำความผิดพระธรรมวินัยตามสมควรแก่ความผิด มี

การออกกฎระเบียบที่เป็นระบบในการรับภิกษุ สามเณรเข้ามาอยู่ในสังกัดวัด และมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ คำสั่ง หรือกฎของมหาเถรสมาคมให้เป็นที่รับทราบโดยทั่วกัน

ด้านการศึกษาอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ คือ มีการจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อเป็นสถานที่รวบรวมข้อมูลทางการศึกษาแผนกต่าง ๆ มีการส่งเสริมให้ครูสอนพระปริยัติธรรม เปรียญธรรม ได้รับผิดชอบงานคณะสงฆ์ และมีการจัดถวายรางวัลแก่ผู้ที่สอบได้เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ

ด้านกาให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล คือ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ทางวัดจัดขึ้นให้ชาวบ้านทราบโดยทั่วถึงกัน มีการให้ความช่วยเหลือในการประสานงานฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญกุศล อาทิ แม่ครัว พิธีกร เป็นต้น และมีการจัดสถานที่ที่มีความเหมาะสม/สะดวกในการประกอบกิจกรรมบำเพ็ญกุศล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรพิจารณาดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะตามลำดับความจำเป็นก่อน-หลัง และเน้นการอนุรักษ์ศิลปกรรมดั้งเดิมไว้
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดพระพี่เลี้ยงคอยดูแล ช่วยเหลือ ภิกษุ สามเณร ผู้บวชใหม่เป็นการเฉพาะ ตามสัดส่วนและบริบทของวัด
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณร ได้เข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ควบคู่ไปกับองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดบุคลากรประจำ ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบคลังพัสดุของวัดอย่างเป็นทางการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

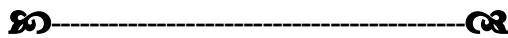
1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการ การพัฒนาการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ เทคนิคการอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ในยุคโลกาภิวัตน์
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ มาตรการการอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

- ชุตติกาญจน์ ผลบุตร์. (2557). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บิสมิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม). (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรสมชาย สุวิชาโน. (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2541). *คำวัด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระปลัดมนต์ดก สุวโจ. (2554). *การบริหารจัดการวัดของพระสงฆ์ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน (พิพัฒน์ สุเมธโส). (2551). *หลักการแนวคิดและวิธีการพัฒนาวัดพัฒนา 51*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต). (2543). *การเมืองมิใช่เรื่องของสงฆ์*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- พระสมุห์เอก ชินวิโส. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสาธารณูปการ: กรณีศึกษาวัดในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชาอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ
เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*

ELDERLY'S SUBSISTENCE ALLOWANCE EFFECTIVENESS MANAGEMENT OF
BANGBUATHONG MUNICIPALITY NONTHABURI PROVINCE

พระมหาสุรศักดิ์ รุจิธมโม, อนูวัต กระสังข์, ธิติวุฒิ มั่นมี

Phramahasurasak Rujithmmo, Anuwat Krasang, Thitiwut Manmee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MahachulalongkornrajavidyalayaUniversity

E-mail: kumsurasak313@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ และปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ดำเนินการโดยสำรวจ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง 381 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.542 2. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหาร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง หลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหาร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะพบว่า ระยะเวลาและระบบการบริหารบางขั้นตอนมากเกินไป เจ้าหน้าที่ขาดความกระตือรือร้น ประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ให้ลดขั้นตอน เพิ่มการแนะนำแนวทางในการรับเบี้ยยังชีพ เพิ่มการจัดฝึกอบรมให้ความรู้พนักงาน มีการหมุนเวียนสถานที่ มีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง ควรเพิ่มช่องทางในการขึ้นทะเบียนสำหรับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการ; ผู้สูงอายุ

*Received September 14, 2021; Revised April 19, 2022; Accepted April 19, 2022

Abstract

This research paper aimed to study the level of efficiency, relationships and problems, obstacles and recommendations of elderly living allowance management, conducted by survey collected data with questionnaires from 381 samples who were the elderly people living at Bang Bua Thong Municipality. Statistics used in the research were frequency statistics, percentages, averages, standard deviations, and Pearson correlation coefficient statistics. The qualitative research collected data from key informants by in-depth interviewing and analyzed by content descriptive interpretation.

Findings showed that 1. The efficiency of management was at the highest level. The relationship between administrative efficiency and overall senior living allowance and overall management efficiency was highly positive. The Overall Buddha-dhamma Itthipada 4 with overall management efficiency, has a high level of positive correlation, and 3. Problems, obstacles and suggestions were that some administrative periods and systems were excessive. The officers lacked enthusiasm, public relations were not thorough to reduce the process. There should Add guidance on how to receive allowances and employee education and training at different premises. Public relations should be added by many channels and more channel for elderly registration.

Keywords: Effectiveness; Management; Elderly

บทนำ

การจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นภารกิจหนึ่งที่เทศบาลตำบลได้รับการถ่ายโอนมาจากกรมประชาสงเคราะห์และสำนักงานประมาณ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 โดยสำนักงานประมาณได้จัดสรรงบประมาณเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546) กล่าวคือ การถ่ายโอนงานทั้งด้านระเบียบการดำเนินงานและด้านงบประมาณ ภารกิจการจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลมีระเบียบแนวทางการดำเนินงานจากกระทรวงมหาดไทยรองรับ คือ ระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

ปัจจุบันเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนผู้สูงอายุและผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพที่จำเป็นอย่างยิ่ง มีรูปแบบในการให้บริการเบี้ยยังชีพจากเทศบาล 2 รูปแบบ คือ มารับด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนจากเจ้าหน้าที่โดยตรง และแบบที่โอนเบี้ยยังชีพผ่านบัญชีธนาคาร ซึ่ง

ทั้ง 2 รูปแบบ มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน จากความเป็นมา และความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการสังคมต่อประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งการจัดสวัสดิการเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อการนำไปพัฒนาคุณภาพของการให้บริการใน เรื่องดังกล่าว ในฐานะของหน่วยงานที่มีความผูกพันและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด รวมทั้งผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสังคมของหน่วยงานหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเป็นการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการให้บริการการจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้สูงอายุ ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานและการรับบริการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนา คุณภาพการจัดบริการสวัสดิการสังคม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในระดับพื้นที่มากที่สุด จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่บ่งบอกถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และปัญหา อุปสรรคต่อการจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน และเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานให้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง จำนวน 381 คนที่ ได้จากสูตรของ Taro Yamane (1973) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จากประชากรทั้งหมด 7,926 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองบางบัวทอง, 2563) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล

โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติตค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สันและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 9 ท่าน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ 1. กลุ่มผู้บริหารเทศบาล จำนวน 3 คน 2. กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้จัดสวัสดิการ จำนวน 3 คน 3. กลุ่มผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ จำนวน 3 คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 มีอายุระหว่าง 71 – 80 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 มีสถานภาพ สมรส จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 93.4 และมีรายได้ต่อเดือน 10,000 บาทหรือต่ำกว่า จำนวน 319 คน

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.542 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$ S.D. = 0.673) ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 0.529) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$ S.D. = 0.628) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$ S.D. = 0.783) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = 0.763)

2. ผลการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี การบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพ โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .973^{**}$) การเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพ กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .328^{**}$) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ

ผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .291^{**}$) สิ่งอำนวยความสะดวก กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .341^{**}$) การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .661^{**}$)

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .670^{**}$) ฉันทะ ความพอใจ กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .885^{**}$) วิริยะ ความเพียร กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .623^{**}$) จิตตะ ความตั้งใจมั่น กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .398^{**}$) วิมังสา ความไตร่ตรอง กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .492^{**}$)

3. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ด้านการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพ ระยะเวลาและระบบการบริหารบางขั้นตอนเยอะมากเกินไปทำให้การเบิกจ่ายบางครั้งล่าช้าไป การแจ้งแนวทางการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุบางท่านไม่ทราบข่าวสาร ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่บางคนให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามยังไม่ตรงประเด็น เจ้าหน้าที่บางท่านยังขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้สูงอายุบางท่านไม่สะดวกในการเดินทางมารับเบี้ยยังชีพจุดบริการน้ำดื่มห้องน้ำ ที่จอดรถยังไม่เพียงพอต่อการใช้บริการ ด้านการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควรช่องทางสมัครสมาชิกยังมีน้อยเกินไป การตรวจสอบเอกสารบางครั้งยังไม่มีผลอะไรมากพอทำให้ตกหล่น ข้อเสนอแนะ ให้ลดขั้นตอนการดำเนินการเบิกจ่ายเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ควรเพิ่มการแนะนำแนวทางในการรับเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ยังเข้าไม่ถึง ควรเพิ่มการจัดฝึกอบรมให้ความรู้พนักงานเพิ่มเติม เพิ่มแรงจูงใจในการทำงานแก่เจ้าหน้าที่ ควรมีการหมุนเวียนสถานที่ในการรับเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ให้มีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทางเพื่อให้ทั่วถึง ควรเพิ่มช่องทางในการขึ้นทะเบียนสำหรับผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ในการจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ ในบางเดือนอาจมีการจ่ายเบี้ยยังชีพเป็นไปตามกำหนดวันที่ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการบริหารจัดการในบางเรื่องที่ต้องมีขั้นตอนการดำเนินการที่ซับซ้อนและละเอียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “โครงการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ” ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ มักให้ความสำคัญกับผู้มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปเป็นหลัก รองลงมาให้ ความสำคัญกับความขาดแคลน ยากจน ไม่มีรายได้ มีปัญหาสุขภาพ และช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพมีคุณสมบัติไม่ตรงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ยังมีผู้สูงอายุที่เป็นเครือญาติกับกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ได้รับเบี้ยยังชีพ วิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุใช้วิธีการโอนเงินผ่านบัญชีผู้สูงอายุ มากที่สุด รองลงมาคือ การจ่ายเงินสดให้ผู้สูงอายุ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นไปอย่างตรงเวลาผู้สูงอายุได้รับเงินครบถ้วน มีเพียงบางส่วนที่ได้รับเงินไม่ครบเพราะลูกหลานไปรับเงินแทนแต่ไม่นำมาให้การบริหารจัดการสวัสดิการของเทศบาลเมืองบางบัวทองทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุข บุปผา และนวัทร โตสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองล้อมเรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองล้อมเรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปางโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมากคือ ด้านการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพรองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล กุญชรินทร์ (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทางด้านสวัสดิการสังคมของ องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล” ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำภารกิจด้านสวัสดิการสังคมของ องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล มีความครอบคลุมในกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่กลุ่มผู้สูงอายุและผู้ พิการแต่ไม่ครอบคลุมในกิจกรรมงานด้านสวัสดิการสังคมที่ทำได้แล้วบังเกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดี ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานได้แก่การขยายขอบข่ายการดำเนินงานให้ครอบคลุมกิจกรรม มากกว่าที่ผ่านมา มีการปรับปรุงระบบการบริหารภายในองค์กรให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้นและการ แสวงหาความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากภาคส่วนอื่นๆ เพิ่มเติม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชาติ มาแก้ว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในเขตตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์”

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มี รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ เพราะเป็นเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของตนเองในวัยชราซึ่ง อนุชา นาแก้ว ผู้ศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุในเขตตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกล ชื่นกระโทก และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “การดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโนนแดงได้ดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลและผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายมีความเชื่อมั่นว่าเป็นหลักการปกครองที่ดี กระบวนการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ 1. หลักนิติธรรม ได้ มีการออกข้อบัญญัติ อปท.คำนึงถึงสิทธิ หน้าที่ของประชาชน และได้เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ การบริหารงานของ อปท. มีความชัดเจน และเป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับ 2. หลักคุณธรรม ผู้บริหาร สมาชิก พนักงาน มีมนุษยสัมพันธ์ สุภาพและมีไมตรีจิต พร้อมให้บริการ 3 ด้านความโปร่งใส มีการจัดเก็บภาษี และการบริหารงบประมาณ 4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีการรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขข้อร้องเรียนต่างๆ และดำเนินการอย่างรวดเร็วและเต็มความสามารถ 5. ด้านหลักความรับผิดชอบ อปท. จัดให้มีการบริการอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึงทุกชุมชน 6. ด้านหลักความคุ้มค่า การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ อปท. ตั้งเป้าหมายไว้

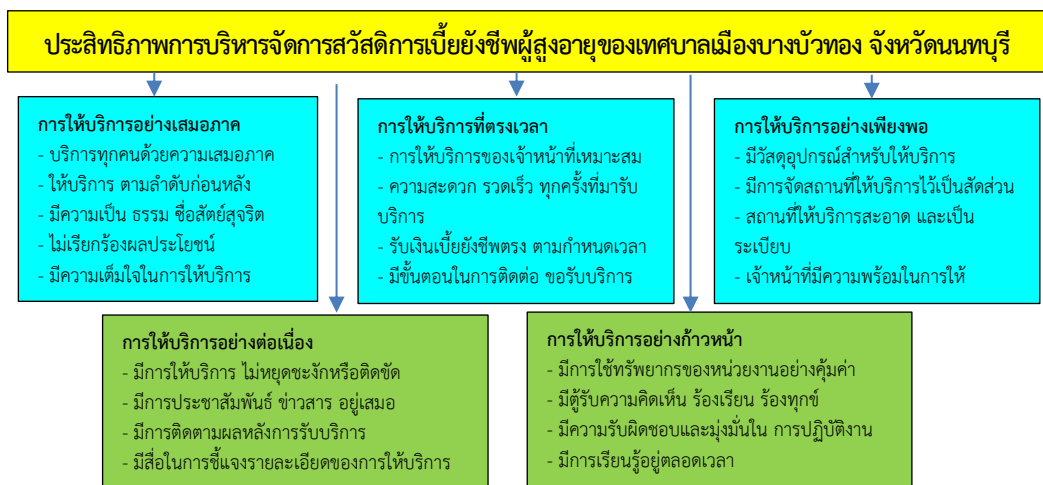
2. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี การบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพ โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .973^{**}$) หลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการบริหารกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .670^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองกาญจน์ พลฤทธิพิทักษ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิบาท 4 ของผู้บริหารและพนักงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการกรณีศึกษา : บริษัท สตาร์ มาร์คแมนูแฟคเจอร์รี่ จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า อิทธิบาท 4 ของผู้บริหารและพนักงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการ ของบริษัท สตาร์มาร์ค แมนูแฟคเจอร์รี่ จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่าอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารและพนักงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการ ของบริษัท สตาร์มาร์ค แมนูแฟคเจอร์รี่ จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร ในด้านจิตตะ (การเอาใจใส่มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน) ด้านวิมังสา (การรู้จักพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล) ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อ ความสำเร็จในการดำเนินกิจการ คือรายได้ยังไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมในที่ทำงานคับแคบไม่เพียงพอ ฝุ่น

ละอองเยอะ พนักงานขาดการได้รับฝึกอบรม เพื่อเพิ่มเติมทักษะและประสบการณ์การทำงาน ดังนั้น การศึกษาและการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความสำเร็จในการดำเนินกิจการ ผู้บริหารและพนักงานของบริษัท สตาร์มาร์คแมนูแฟคเจอร์ริง จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร สามารถพิจารณาได้ 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) วิริยะ (ความขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติงานด้วยความพยายาม) จิตตะ (ความเอาใจใส่ฝึกฝน มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน) และด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล)ทั้งสี่ข้อนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนสุข ภูสุข (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี ด้านฉันทะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา ตามลำดับ ข้าราชการฝ่ายอัยการที่มีการศึกษา ที่ต่างกัน มีประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหลัก อิทธิบาท 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน ข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งที่ต่างกัน มีประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกัน แนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สำคัญได้แก่ ข้าราชการฝ่ายอัยการทุกคนจะต้องเป็นผู้รักงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ และเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน และมุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ในการประกอบกิจการงาน ในหน้าที่หรือในอาชีพของตนจึงจะถึงความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้า ใส่ใจในประสิทธิภาพ โดยเอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำและมุ่งกระทำงาน รู้จักพิจารณาเหตุ สังเกตผล ในการปฏิบัติงานของตนเอง

3. สรุปข้อเสนอแนะของการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี หลักพุทธธรรมอิทธิบาท 4 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี การจะบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องมีความชอบและรักในงานนี้ และเต็มใจก่อนถึงจะสามารถทำได้ เพราะเจ้าหน้าที่ต้องรู้จักถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ตนเองรับผิดชอบ การจะบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องใช้ความเพียรพยายามเป็นอย่างมาก เป็นการ

ทำงานที่ต้องรอบคอบ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องใส่ใจและตั้งใจเป็นอย่างมากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต้องไตร่ตรองหรือปรับปรุงการทำงานเป็นอย่างมากยึดหลักปฏิบัติและระเบียบข้อกฎหมายเพื่อความถูกต้องในการดำเนินงาน จากข้อมูลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ นิพนธ์ โอภาษี (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารขององค์กร ที่ใช้อำนาจการตัดสินใจฝ่ายเดียวและ ไม่นำข้อมูลปัญหาของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนงานและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลควร มีการสำรวจความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการ กำหนดเป็นนโยบาย นโยบายถึงจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่และองค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบการบริหารงานในโครงการและกิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นการบริหารงานควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำ) และ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) มาประยุกต์ใช้ทั้งการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานเพื่อให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลสูงสุด

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพข้างต้นสามารถอธิบายองค์ความรู้ในได้ดังต่อไปนี้

1. การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างเสมอภาค เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพมีประสิทธิภาพมากที่สุด เทศบาลได้ให้ความสำคัญการจัดสถานที่ดี โดยปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดที่วางไว้ มีการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับบางอย่างเพื่อให้การจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุมีความเสมอภาคทุกช่วงอายุ มีการลงพื้นที่ให้บริการรับลงทะเบียนอย่างทั่วถึงเพื่อลดการเดินทางมายังสถานที่ตั้งของทางเทศบาลเป็นการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ

2. การให้บริการที่ตรงเวลา มีการค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว สามารถตรวจสอบเช็คสถานะต่างๆของผู้มารับบริการได้อย่างรวดเร็ว ในระบบเดียวสามารถลิ้งค์ข้อมูลได้ทุกที่ การบริการสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้มารับบริการอื่นๆ เทศบาลมีเจ้าหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอและรวดเร็ว การให้บริการผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนตามช่วงอายุคือ ตั้งแต่ อายุ 60 ปี ขึ้นไป สามารถกระทำได้ทันเวลาการให้บริการอย่างถูกต้อง มีการให้บริการประชาชนตามลำดับขั้นตอน ตรงต่อเวลา

3. การให้บริการอย่างเพียงพอ การบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาล มีความเพียงพอสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน มีการบริการที่สะดวกและรวดเร็ว มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอยู่ตลอดเวลาและคอยติดตามผลของผู้รับสวัสดิการ ถ้าหากเกิดข้อสงสัยไม่เข้าใจก็มีการอธิบายรายละเอียดให้เข้าใจ มีการจัดระบบที่ดี มีการจัดคนให้บริการอย่างเหมาะสมและมีการนำเทคโนโลยีมาใช้

4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการให้บริการตามขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้มีการติดต่อประสานงานกับผู้สูงอายุ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลต่างๆให้ผู้สูงอายุทราบ

5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า มีอุปกรณ์เจ้าหน้าที่ที่พร้อมเพื่อประสิทธิภาพของงาน มีการเพิ่มจำนวนผู้รับผิดชอบให้มากขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ลดช่องว่างระหว่างผู้สูงอายุและพนักงานภาครัฐ โดยต้องใช้ อสม. ประธานชุมชน เข้ามาติดตามดูแล ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ และนำเทคโนโลยีการติดตามผลมาใช้ มีการจัดการศึกษาอบรม เรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายด้านการให้บริการนอกสถานที่ โดยจัดให้มีหน่วยงานบริการเคลื่อนที่ไปตามตำบลต่าง ๆ

2. ควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานในส่วนงานการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สูงอายุได้รับรู้ก่อนการรับเบี้ยยังชีพทุกครั้ง

3. ควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานในส่วนงานประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานบริการประชาชน เพื่อปลูกจิตสำนึกข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีอัธยาศัยดี สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อผู้มารับบริการ

2. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นเรื่องที่ประชาชนต้องรับรู้ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ เอกสารเผยแพร่ และสื่อออนไลน์

3. ควรตั้งจุดบริการประชาชนให้มีมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถทำให้ประชาชนผู้มาติดต่อได้รับบริการอย่างทั่วถึงและสะดวกรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการต่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ

2. ควรศึกษามาตรการในการปรับปรุงระบบการให้บริการต่อผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ

3. ควรศึกษาทัศนคติและพฤติกรรม ของผู้มารับบริการ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). *การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.

กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

กรองกาญจน์ พงษ์พิทักษ์. (2555). *อิทธิบาท 4 ของผู้บริหารและพนักงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการ กรณีศึกษา: บริษัท สตาร์มาร์คแมนูแฟคเจอร์รี่ จำกัด จังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). *โครงการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: เพ็ญวานิสัย.

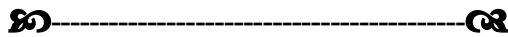
นิพนธ์ โอภาษี. (2557). *การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พูนสุข ภูสุข. (2556). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาควันออกเฉียงเหนือ*.

- (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์).
พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มงคล กุญชรินทร์. (2556). *การพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น).
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สกล ชื่นกระโทก และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2558). *การดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา*. นครราชสีมา: วิทยาลัย
นครราชสีมา.
- สำนักงานเทศบาลเมืองบางบัวทอง. (2563). *ข้อมูลเทศบาลเมืองบางบัวทอง*. สืบค้น 4 กันยายน
2563, จาก <https://buathongcity.go.th/>
- สุข บุปผา และนวัทร โตสุวรรณ. (2563). *ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองล้อมแรด อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง*. สืบค้น 4 กันยายน 2563,
http://101.109.41.140/tak/northern/new_web/conference/files/journal/J6.pdf
- อนุชาติ มาแก้ว. (2556). *รูปแบบการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุในเขต ตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์).
พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane. t. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. 3rd ed.. Time Printers Sdn.
Bnd. Singapore. 1973.

บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติด
ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี*

SANGHA'S ROLE IN DRUG PROBLEM PREVENTION
IN MUEANG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูธรรมธรรัตนะ รตนเทโว

Phrakhrudhammathornrattana Ratanaḍhevo

วัดใหม่ตันกระทุ่ม

Wat Mai Ton Krathum

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็น 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 283 รูป และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทพระสงฆ์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การศึกษานักธรรม เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัญหาอุปสรรค คือ มีการทำงานทับซ้อนกับหน่วยงานราชการ ดังนั้น ควรประสานการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน วัด และโรงเรียน และวัดบางวัดเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นและคนที่ติดยาเสพติด ดังนั้น ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้วัดเป็นแหล่งมั่วสุม

คำสำคัญ: บทบาท; พระสงฆ์; การป้องกันปัญหาเสพติด

Abstract

The research article was to study: 1. Sangha's role, 2. Comparison of the opinions, and 3. Study problems, obstacles, and suggestions of sangha's role in drug problem prevention in Mueang district, Ratchaburi Province, conducted with the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 283 samples who were monks in Mueang District, Ratchaburi Province. The qualitative research collected data from document and interviewing 7 key informants and analyzed the data by the content analysis technique.

Findings were that 1. Sangha's role, by overall, was at high level, 2. Monks with Dhamma education had different opinions with statistically significant level at 0.05. And 3. Problems and obstacles were overlapping work with government agencies. There should be coordination collaboration between communities, monasteries and schools, and some monasteries were hotbeds of teenagers and drug addicts. There should be measures to prevent mingling in the monasteries.

Keywords: Role; Sangha; Drug Problem Prevention

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหายาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของการเป็นพื้นที่ลำเลียงหรือเป็นทางผ่านของยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ขณะเดียวกันก็เผชิญกับปัญหายาเสพติดระบอบใหม่ในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศ และทวีความรุนแรงมากขึ้น แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาทุกรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง ปรากฏผลการดำเนินงานในหลาย ๆ ด้านเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจะได้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต (สำนักยุทธศาสตร์, 2558)

ตารางที่ 1 จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

พื้นที่	คดีเสพ	คดีครอบครอง	รวม คดี	คดีครอบครองเพื่อจำหน่าย	คดีจำหน่าย	คดีผลิต	รวม คดี	รวม ทุกคดี
อำเภอเมือง	854	485	1339	275	11	3	289	1628

หากพิจารณาในบริบทพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ยังคงมีปัญหายาเสพติดในชุมชน แม้ยังไม่ปรากฏข้อมูลข่าวสารการผลิตยาเสพติดรายสำคัญในพื้นที่ โดยมีคดียาเสพติดที่เกิดขึ้นในพื้นที่มากที่สุดได้แก่ คดีเสฟ คดีครอบครอง และคดีครอบครองเพื่อจำหน่ายตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งด้วยมิติทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา มุ่งยกระดับชุมชนให้เป็นชุมชนคุณธรรม สังคม อยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน และมีเศรษฐกิจชุมชนที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ชุมชนเข้มแข็งโดยการสร้างเศรษฐกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง ชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อมุ่งหมายให้จังหวัดราชบุรีเป็นถิ่นฐานที่ปลอดภัยสำหรับอยู่อาศัย ชุมชนปลอดภัยยาเสพติด และมีการจัดการภัยพิบัติและสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดราชบุรี แบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี, 2563)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากข้อปฏิบัติสำหรับฝ่ายบรรพชิต ดังพระดำรัสว่า “สมณพราหมณ์ ผู้เป็นทิศเบื้องบน เมื่อได้รับการบำรุงจากกุลบุตรแล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรโดยฐานะ 6 อย่าง คือ สอนให้ละเว้นจากความชั่ว 1 แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี 1 อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม 1 สอนสิ่งที่ยังไม่เคยสดับเล่าเรียน 1 ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในสิ่งที่สดับเล่าเรียนแล้ว 1 บอกทางสวรรค์ให้ 1 ดังกล่าวนี้นี้ กล่าวได้ว่า บทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงเป็นภารกิจหนึ่งของสถาบันพระพุทธศาสนา เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ยังคงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนที่เกื้อหนุนกัน กล่าวคือ ประชาชนบำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัย 4 เป็นการให้วัตถุ พระสงฆ์ก็ตอบแทนประชาชนด้วยธรรม คือ แสดงธรรมและปฏิบัติธรรมให้ประชาชนเห็นเป็นตัวอย่าง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ ผู้วิจัยมีสังกัดในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติด ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นพระสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (มหานิกาย) จำนวน 965 รูป ซึ่งได้ทำการสำรวจโดยสุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 รูป สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 รูป ได้มาจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มพระสังฆาธิการในพื้นที่ จำนวน 1 รูป กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 4 คน และกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 รูปหรือคน

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบทบาทในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และด้านบทบาทในการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก 4.30

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษานักธรรม มีผลให้บทบาทในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ไม่พบความแตกต่าง

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ พระสงฆ์บางรูปยังติดบุหรี มีการทำงานทับซ้อนกับหน่วยงานราชการ วัดบางวัดเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นและคนที่ติดยาเสพติด และเน้นการสอนให้สวดมนต์มากเกินไป และข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีทางความประพฤติ ควรประสานการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน วัด และโรงเรียน ควรมีมาตรการป้องกันไม่ให้วัดเป็นแหล่งมั่วสุม และควรร่วมมือกับสถานศึกษาในพื้นที่ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนศีล 5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบทบาท

ในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก และด้านบทบาทในการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับมาก เช่นกัน จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญยิ่ง ด้วยยาเสพติดก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจของผู้เสพ และ นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว สังคม และบ่อนทำลายเศรษฐกิจ ความมั่นคงของชาติอีกด้วย ดังนั้น พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จึงวางบทบาทเพื่อสนองตอบต่อภาคประชาสังคม ตามพื้นฐานในฐานะแห่งความเป็นพุทธสาวก โดยมีให้ขัดต่อหลักกรรมวินัย ทั้งในส่วนของการแสดงบทบาทในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และการแสดงบทบาทในด้านการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้ส่งเสริมการแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดด้วยการปลูกฝังหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการป้องกันปัญหายาเสพติด อาทิเช่น อบายมุข สิ่งที่น่าสู่ความเสื่อมความพินาศหายนะ มิตรแท้-มิตรเทียมเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งอาจชักนำหรือจูงใจให้ตกไปในทางที่เสื่อมได้ และอริยสัจ กระบวนการเกิดและกระบวนการดับของทุกข์ ซึ่งเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ของเหตุและผลทั้งในกระบวนการเกิดและกระบวนการดับของทุกข์ และที่สำคัญในระดับพื้นฐานปุถุชน คือ หลักศีล 5 ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่เป็นธรรมชาติซึ่งบุคคลใดได้ปฏิบัติแล้วย่อมเป็นเกราะป้องกันภัยจากยาเสพติดได้เป็นอย่างดี และได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุข ทั้งนี้ พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ดังกล่าวนี้น สอดคล้องกับที่ พันตำรวจตรี มาณพ เนียรภาค (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับที่ พระกาญจนะ ธมมธโร (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหายาเสพติดในสังคมไทยยุคปัจจุบัน” พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรทางพระพุทธศาสนา ได้มีวิธีการแก้ปัญหายาเสพติดด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยภาครัฐ ได้กำหนดกรอบแนวทางการแก้ปัญหา ด้วยการเฝ้าระวังสารตั้งต้นเป็นวัตถุดิบในการผลิตยาเสพติด สกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน ป้องปรามไม่ให้กระทำผิด การบำบัดยา มีความเด็ดขาดภายใต้กรอบกฎหมาย ภาคเอกชนได้ใช้วิธีการลดความต้องการยาเสพติดด้วย 3 วิธีการคือ วิธีการทางกฎหมาย วิธีการทางสุขภาพอนามัยและวิธีการทางสังคม และในส่วนขององค์กรทางพระพุทธศาสนา ได้ระบุถึงวิธีแก้ปัญหายาเสพติด ด้วยการปลูกจิตสำนึก คือ มองกว้าง คิดไกลและใฝ่สูง และยังสอดคล้องกับที่ พันจ่าอากาศเอกบุญเพ็ง หงษา (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ” พบว่า หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา สามารถปรับประยุกต์ใช้ได้ในทุก

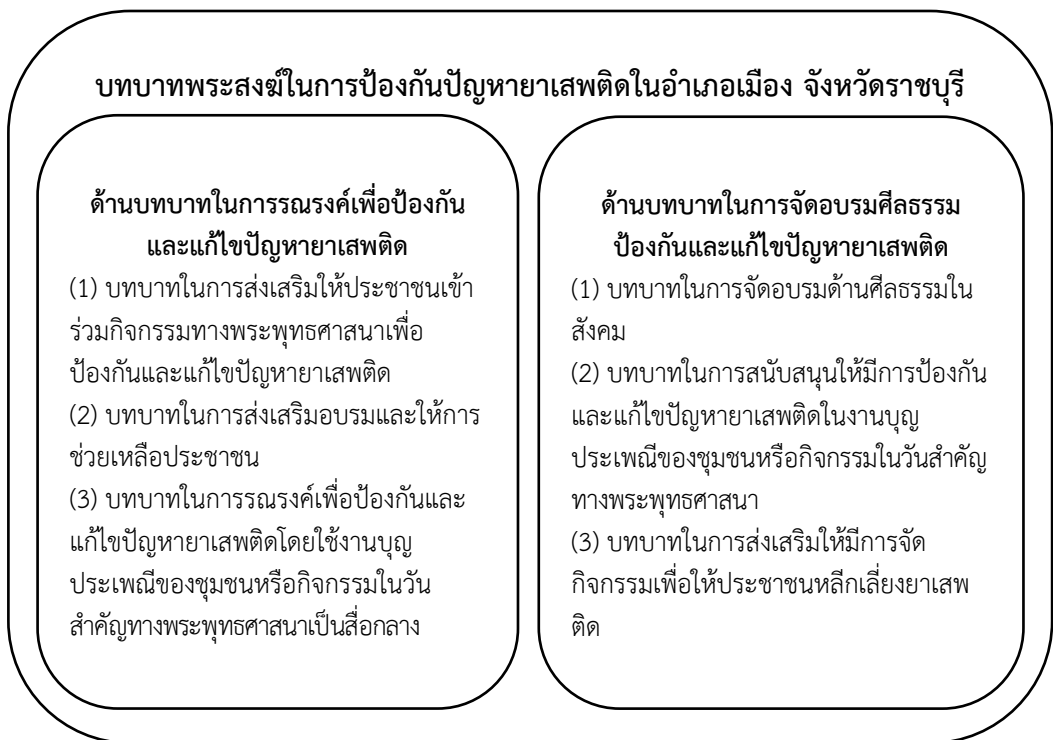
กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยนำหลักพุทธธรรมเข้ามาปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม การมีกัลยาณมิตร การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ลด ละ เลิกยาเสพติดได้ และยังสอดคล้องกับที่ พงษ์ศักดิ์ สนธิตระกูล (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหายาจากการละเมิดเบญจศีลข้อที่ 5 ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี” พบว่า ศีลเป็นข้อปฏิบัติสนับสนุนการละชั่ว ทำให้ทำให้เกิดสภาพการเป็นอยู่ ที่ก่อผลแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ ส่งผลให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันด้วยดี มีความสงบเรียบร้อย ศีลจึงเป็นคำสอนและหลักปฏิบัติที่สำคัญ เป็นหลักประพฤติสำหรับทุกคน ได้แก่ (1) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิต (2) อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการลักขโมยหรือนื้อโกง (3) กาเมสุ มิจฉาราวา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดูผิดในกาม (4) มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการพูดเท็จ (5) สุราเมรัยมัชฌมาทักฺขณานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยและยาเสพติดซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการวิจัย การที่เยาวชนไทยละเมิดเบญจศีลข้อที่ 5 เป็นการทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุมครองศีล ทำให้เกิดความประมาท ขาดเหตุผล เกิดความวิปริต เพราะยาเสพติดทำให้เยาวชนไม่สามารถควบคุมตนเอง ส่งผลให้เบญจศีลทั้ง 4 ข้อเบื้องต้นถูกละเมิดไปด้วย เมื่อเบญจศีลที่เป็นรากฐานสำคัญเพื่อควบคุมความสุขสงบเรียบร้อยถูกละเมิด สังคมก็ไม่สามารถอยู่ได้ และยังสอดคล้องกับที่ อรอนงค์ วูวงศ์ และคณะ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาสถานการณ์และมาตรการการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่” พบว่า มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการต่อต้านยาเสพติด มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้กับนักเรียน มีการจัดวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และมีการขอความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หน่วยงานราชการ เอกชน เพื่อช่วยกันดูแลบุตรหลานไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีการจัดกิจกรรมประกวด คำขวัญ หรือเรียงความ เพื่อตระหนักถึงภัยของยาเสพติด และมีการจัดป้ายนิทรรศการเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและโทษของยาเสพติด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยเหตุที่ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแผ่แก่ประชาชน เพื่อเป็นเกราะป้องกันตน โดยนำไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลอดจนอภัยมุขทุกประเภทนั้น พระสงฆ์ที่มีวุฒินักธรรมสูงหรือเป็นผู้ทรงธรรม หรือมีภูมิธรรม ย่อมแตกฉานต่อพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และสามารถใช้คุณสมบัตินี้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

ป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ปัจจัยด้านการศึกษานักธรรม จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน นั่นเอง ดังกล่าวนี้น สอดคล้องกับที่ พระครุชิต โกสโล (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษานักธรรม ส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ดังนี้

บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านบทบาทในการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ประกอบด้วย บทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด บทบาทในการส่งเสริมอบรมและให้การช่วยเหลือประชาชน และบทบาทในการรณรงค์เพื่อ

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้งานบุญประเพณีของชุมชนหรือกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อกลาง

บทบาทพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านบทบาทในการจัดอบรมศีลธรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วย บทบาทในการจัดอบรมด้านศีลธรรมในสังคม บทบาทในการสนับสนุนให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในงานบุญประเพณีของชุมชนหรือกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และบทบาทในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนหลีกเลี่ยงยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาเถรสมาคมควรรณรงค์ให้พระภิกษุและสามเณร ลด ละ เลิก พฤติกรรมสูบบุหรี่ เพื่อแบบอย่างที่ดีทางความประพฤติแก่ประชาชน
2. องค์กรคณะสงฆ์ ภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษาทุกระดับ ควรร่วมมือกันขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พระสงฆ์และวัด ควรประสานการทำงานป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน ร่วมกันกับโรงเรียน และหน่วยงานราชการในพื้นที่
2. เจ้าอาวาสทุกวัด ควรกำหนดมาตรการดูแลวัดอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันไม่ให้วัดเป็นแหล่งมั่วสุม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการ การพัฒนาเครือข่ายป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ พุทธนวัตกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดยุคโลกาภิวัตน์แก่ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

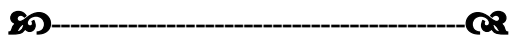
คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดราชบุรีแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวนปี พ.ศ. 2563)*. ราชบุรี: คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดราชบุรีแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

- พงษ์ศักดิ์ สนธิตระกูล. (2556). ศึกษาวิเคราะห์การแก้ไขปัญหายาเสพติดเบญจศีลข้อที่ 5 ของเยาวชนไทยตามพุทธวิธี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระกาญจนะ ธมมโร. (2556). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหายาเสพติดใน สังคมไทยยุคปัจจุบัน (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครุชิต โกสโล. (2555). บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันจ่าอากาศเอกบุญเพ็ง หงษา. (2548). การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันตำรวจตรี มานพ เนียรภาค. (2556). ประสิทธิภาพในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักยุทธศาสตร์. (2558). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.).
- อรอนงค์ วุวงศ์ และคณะ. (2549). ศึกษาสถานการณ์และมาตรการการป้องกันและการแก้ไข ปัญหายาเสพติดแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการ
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี*

PROACTIVE BUDDHISM DISSEMINATION OF SANGHA ADMINISTRATORS IN
PAKTHO DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณसारโ)

Phrakhru Sunthornsarawatee (Thongdee Ñānasāro)

วัดเขาภูอินทาราม ราชบุรี

Wat Khao Kub Intharam, Ratchaburi

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก 2) เปรียบเทียบความคิดเห็น และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุในอำเภอปากท่อ จำนวน 236 รูป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ภาพรวม อยู่ในระดับมาก อายุพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ พระสังฆาธิการบางรูปไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง ดังนั้น ควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้น อย่างน้อยในระดับปริญญาตรี และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่มีจำนวนน้อย ดังนั้น ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การเผยแผ่; พระพุทธศาสนาเชิงรุก; พระสังฆาธิการ

Abstract

The research article was to: 1. Study proactive Buddhism dissemination, 2. Comparison of the opinions, and 3. Study problems, obstacles, and suggestions for proactive Buddhism prevention of Sangha administrators in Paktho District, Ratchaburi Province, conducted by the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 326 samples who were monks in Paktho District. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. The qualitative research collected data from document and interviewing in the field study from 7 key informants and analyzed the data by the content descriptive interpretation.

Findings were that proactive Buddhism dissemination by overall was at high level. Monks with age, duration of ordination, secular educational background, religious educational background, and position had not different opinions, rejecting the set hypothesis. Problems and obstacles were that some Sangha administrators were not educated at a higher level. There should be encouraging Sangha administrators to attend higher education at least at the Bachelor's level. There were few dissemination of Buddhism in modern communication channels. There should encourage Sangha administrators to disseminate Buddhism more in modern communication channels.

Keywords: Dissemination; Proactive Buddhism; Sangha Administrators

บทนำ

พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทย เมื่อครั้งยังเป็นอาณาจักรสุพรรณภูมิ ในปี พ.ศ. 235 ซึ่งมีพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นหลักฐานที่ปรากฏอยู่ให้เห็นถึงการมีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยบริเวณนี้ ซึ่งต่อมาเรียกว่า อาณาจักรทวารวดี คนในชุมชนทวารวดีได้นับถือพระพุทธศาสนานั้นด้วย ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงได้ถูกเผยแผ่ออกไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540) ถือเป็นบทบาทและหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์โดยตรง เพราะพระสงฆ์มีชีวิตที่เนื่องด้วยผู้อื่นจึงต้องตอบแทนผู้มีอุปการคุณ ต้องดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาทและประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กรมการศาสนา, 2540) รูปแบบของการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในปัจจุบันมี

หลากหลาย เช่น การเทศนาธรรม ได้แก่ การแสดงธรรมสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การปาฐกถาธรรม ได้แก่ การบรรยายธรรมะให้ผู้อื่นฟัง โดยทั่วไปจะยืนและผู้พูดจะต้องมีลีลาในการพูดเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังเป็นพิเศษ การอภิปรายธรรม ได้แก่ การชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็นในหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่งให้ผู้อื่นเข้าใจ การสนทนาธรรม ได้แก่ การพูดจาหรือในหลักธรรมเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง การสอนสมถกรรมฐานหรือวิปัสสนากรรมฐาน ได้แก่ การสอนให้นั่งภาวนาเพื่อให้ใจเป็นสมาธิและเข้าใจสภาวะตามความเป็นจริงของสังขารตามหลักไตรลักษณ์ และการใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะโดยอาจจำหน่ายแจกไปในกลุ่มที่ไม่มีเวลาจะได้ศึกษาธรรมะด้วยตนเอง (บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, 2545)

ปัจจุบันเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นยุคเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดนข่าวสารข้อมูลที่เข้ามากระทบต่อการดำเนินชีวิตคนในสังคมมาก ความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในโลก สังคมรับรู้ร่วมกันหมด (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2539) สภาพสังคมปัจจุบันประชาชนมีความเดือดร้อนวุ่นวายเนื่องจากปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการละเมิดทางเพศ ปัญหาการก่อทะเลาะวิวาทกันของนักเรียน เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดศีลธรรมนั้นเป็นที่มาของคำถามว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ ทำไมจึงเกิดปัญหาเช่นนี้ได้ และนับวันปัญหายังยิ่งรุนแรง พระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณไม่ได้ทำหน้าที่ของตนหรืออย่างไร ส่วนหนึ่งก็สรุปว่า เป็นเพราะพระสงฆ์ปรับตัวตามกระแสโลกไม่ทัน พระสงฆ์ส่วนมาวยังไม่เข้าใจพระพุทธศาสนาดีพอ ไม่มีเทคนิคการเผยแผ่ที่ดี สื่อสารไม่ตรงกับความต้องการของผู้ฟังหรือผู้รับสาร (พระมหาสนั่น อุดมแสฏโฐ, 2550)

ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ ผู้วิจัยเป็นพระสังฆาธิการในสังกัดคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญในการพัฒนาภารกิจด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และยังเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นพระภิกษุที่สังกัดวัดในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี (มหานิกาย) จำนวน 577 รูป สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 236 รูป ได้มาจากการใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าคณะปกครองในพื้นที่ จำนวน 1 รูป กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มนักวิชาการในพื้นที่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 รูปหรือคน

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 236)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านผู้ส่งสาร (Sender)	3.84	0.603	มาก
ด้านสาร (Message)	4.23	0.562	มาก
ด้านช่องทาง (Channel)	4.10	0.541	มาก
ด้านผู้รับสาร (Receiver)	3.77	0.636	มาก
โดยรวม	3.98	0.516	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Sender) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ด้านสาร (Message) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ด้านช่องทาง (Channel) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และด้านผู้รับสาร (Receiver) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	-	0.110	0.896	-	✓
พรรษา	-	0.049	0.952	-	✓
วุฒิการศึกษาสามัญ	-	0.456	0.634	-	✓
วุฒิการศึกษานักธรรม	-	1.414	0.240	-	✓
ตำแหน่ง	-0.178	-	0.859	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง มีผลให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อ

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
พระสังฆาธิการบางรูปไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง	ควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการเข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไปอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี
พระสังฆาธิการบางรูปขาดเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่	ควรพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีศักยภาพในการเลือกใช้เทคนิคการสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายประเภทเด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่
หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจำนวนมากมีลักษณะเป็นนามธรรม เข้าใจยาก	ควรเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเน้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมให้เข้ากับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
วัฒนธรรมบริโภคนิยมของตะวันตกที่ส่งผลให้หลงลืมค่านิยมวัฒนธรรมประเพณีไทย	ควรสอดแทรกสาระความรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรัก ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีไทย แก่เด็กและเยาวชน
การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมทางศาสนาเป็นสื่อกลางหรือกิจกรรมที่ต้องมีการรวมตัวกัน ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรค Covid-19	ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการรักษาช่องทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีมาแต่ดั้งเดิม
มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไม่มากเท่าที่ควร	ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการสื่อสารธรรมะผ่านช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น
พุทธศาสนิกชนบางคนขาดคุณสมบัติที่ดีของผู้รับสาร	ควรส่งเสริมการปลูกฝังคุณสมบัติของผู้รับสารที่ดีแก่พุทธศาสนิกชน
พุทธศาสนิกชนบางคนยังไม่มีประสบการณ์ในการรับฟังธรรมะในระบบออนไลน์	ควรส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเปิดรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ พระสังฆาธิการบางรูปไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง พระสังฆาธิการบางรูปขาดเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจำนวนมากมีลักษณะเป็นนามธรรม เข้าใจยาก วัฒนธรรมบริโภคนิยมของตะวันตกที่ส่งผลให้หลงลืมค่านิยมวัฒนธรรมประเพณีไทย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมทางศาสนาเป็นสื่อกลางหรือกิจกรรมที่ต้องมีการรวมตัวกัน ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรค Covid-19 มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังไม่มากเท่าที่ควร พุทธศาสนิกชนบางคนขาดคุณสมบัติที่ดีของผู้รับสาร พุทธศาสนิกชนบางคนยังไม่มีประสบการณ์ในการรับฟังธรรมะในระบบออนไลน์ และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการเข้ารับการศึกษาระดับสูงอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี ควรพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีศักยภาพในการเลือกใช้เทคนิคการสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายประเภทเด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่ ควรเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเน้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมให้เข้ากับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ควรสอดแทรกสาระความรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรักค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีไทย แก่เด็กและเยาวชน ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการรักษาช่องทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีมาแต่ดั้งเดิม ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการสื่อสารธรรมะผ่านช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น ควรส่งเสริมการปลูกฝังคุณสมบัติของผู้รับสารที่ดีแก่พุทธศาสนิกชน ควรส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเปิดรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่

4. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจุบัน ถือว่า พระสังฆาธิการมีความสามารถในการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เผยแผ่หลักธรรมคำสอนด้วยเนื้อหาที่ถูกต้องและชัดเจน และส่วนมากก็ยังคงใช้ช่องทางเดิม ๆ กันอยู่ เช่น วิทยุกระจายเสียง เสียงตามสายของหมู่บ้าน เป็นต้น ในขณะที่ผู้รับสารจะเป็นแบบเฉพาะกลุ่มที่สนใจเกี่ยวกับการทำบุญปฏิบัติธรรมอยู่แล้ว สำหรับปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า พระสังฆาธิการบางรูปไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง บางรูปขาดเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน คนรุ่นใหม่ และหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจำนวนมากมีลักษณะเป็นนามธรรมที่เข้าใจยาก นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคจากวัฒนธรรมบริโภคนิยมของตะวันตกที่ส่งผลให้หลงลืมค่านิยมวัฒนธรรมประเพณีไทย ผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 และพุทธศาสนิกชนบางคนขาดคุณสมบัติที่ดีของผู้รับสาร และไม่มีประสบการณ์ในการรับฟังธรรมะในระบบออนไลน์ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ดังนี้ ทุกฝ่ายควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการเข้ารับการศึกษาระดับสูงอย่างน้อยในระดับปริญญาตรี และพระสังฆาธิการควรเผยแผ่หลักพุทธธรรมโดยเน้นการประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ทุกฝ่าย

ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุเปิดใจรับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ๆ ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ตระหนักและเข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา นั่นก็คือ การทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัยน้อมเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น ด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก นั่นเอง ทั้งนี้ การเผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ภิกษุสงฆ์ทำกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน ต้องดำเนินการโดยไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายต่าง ๆ ของฝ่ายบ้านเมือง อิงอาศัยความเมตตาและกรุณาของหมู่สงฆ์ สมดัง ดังเจตนารมณ์ที่แสดงไว้ชัดเจนในคราวที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานพระพุทธโอวาทแก่พระอริยสาวกในคราวที่ทรงส่งออกไปประกาศพระพุทธศาสนารุ่นแรกที่มีใจความสำคัญ คือ เพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์และความสุขและเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย นั่นเอง อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อศาสนทายาท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเผยแพร่ธรรมในเชิงรุกท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อกลางในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนาไปสู่พุทธศาสนิกชนหรือกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งรวดเร็วกว่าวิธีดั้งเดิมหรือการเผยแผ่ในเชิงรับ ทั้งนี้ การถ่ายทอดพุทธธรรมไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์นี้ จำเป็นต้องเปิดโอกาสให้บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยสนับสนุน ทั้งในส่วนของเทคนิคและการใช้วัสดุอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย ซึ่งพระสังฆาธิการผู้มีอายุสูงอาจขาดความคล่องตัวหรือไม่ชำนาญ และประการสำคัญคือจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารทางเดียว มาเป็นรูปแบบของการสื่อสารสองทางที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปฏิสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในเชิงรุกได้เป็นอย่างดี ดังกล่าวข้างต้นนี้ สอดคล้องกับที่ พระครูวัชรธรรมคุณ (วิเชียร กลยาณธมโม) (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์แก่ผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุวัดราษฎร์ศรัทธาอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

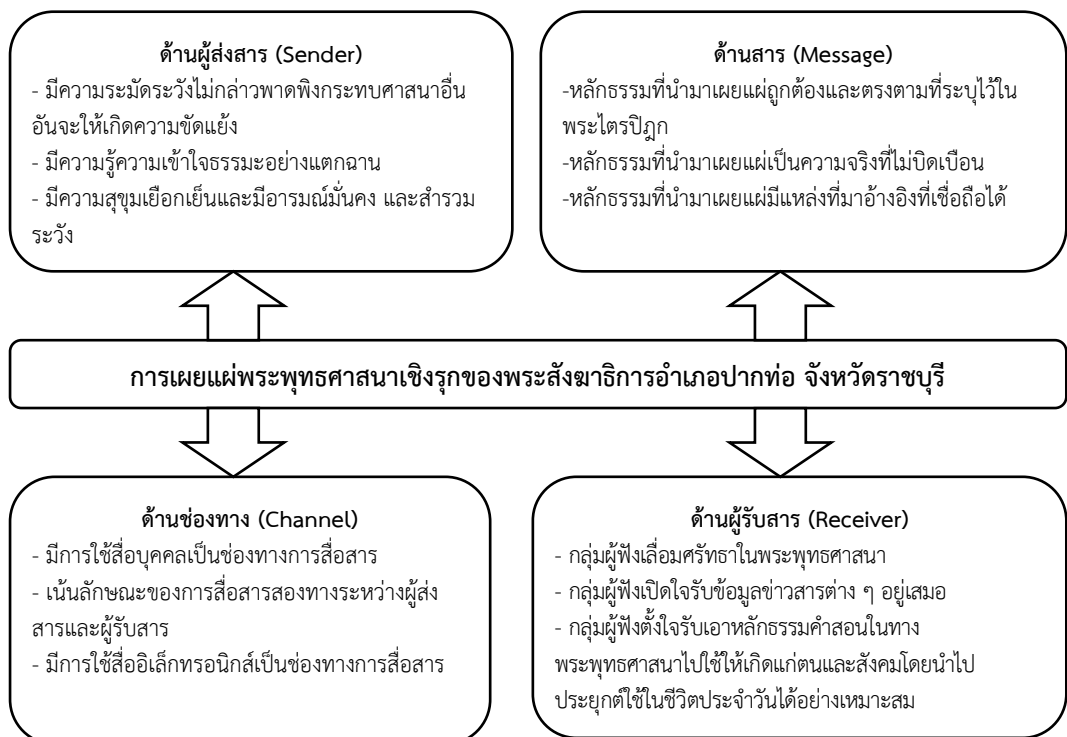
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับที่ พระณัฐพงษ์ สิริวิโส (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” พบว่า บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 และยังสอดคล้องกับที่ พระวิชัย ปณณารโร (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การใช้ปาฏิหาริย์สามของ พระพุทธเจ้าและพระสาวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เป็นการนำแบบอย่างของการดำรงชีวิตอันประเสริฐที่เรียกว่าพรหมจรรย์ ออกไปเผยแผ่แก่ประชาชนโดยมีเป้าหมาย คือ เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขทั้งแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก ดังที่ พระพุทธเจ้าตรัสว่าให้เผยแผ่ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์ ไม่ใช่จะไปอ้อนวอนต่อเทวดาหรือไปขอพึ่งเทวดา เพราะเทวดาที่เป็นมิฉนาคิฏฐิก็มี ดังนั้น พุทธศาสนา จึงเป็นศาสนาที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย และวิธีการเผยแผ่ของพระสาวกก็ เช่นกันเดียวกันกับพระพุทธเจ้า คือ เริ่มต้นจากการสนทนากันแล้วค่อยโน้มน้าวเข้าสู่หลักธรรมต่าง ๆ ตามสมควรแก่อุปนิสัยของแต่ละบุคคลเป็นลำดับ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในพระ สัทธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยใช้ภาษาที่นุ่มนวล สละสลวย เหมาะสม ด้วยความตั้งใจสอนหรือเผยแผ่ โดยเคารพ และยังสอดคล้องกับที่ พระธีรนิติ ธีรธมโม (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระ ธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” พบว่า นักเผยแผ่นั้น นอกจากมีคุณสมบัติเฉพาะตัวด้านการสื่อสารที่ดีแล้ว ควรมีการสร้างสรรคกิจกรรมที่ทำให้ ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัด อันจะนำมาสู่ความเข้าใจและแก้ปัญหาอย่าง พร้อมเพรียงและยั่งยืนได้ และยังสอดคล้องกับที่ พระวุฒิกัทร อาทโร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม” พบว่า ต้องจัดหาบุคลากรด้านการเผยแผ่เพิ่มเติม และให้สร้างทีมงานในกลุ่มพระเผยแผ่ด้วยกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม และตำแหน่ง มีผลให้เกิดความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับที่ พระภพ สุนทรธมโม (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” พบว่า อายุ มีผลให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครู เกษมสมุทรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า พรรษา

มีผลให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทรโร) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี” พบว่า วุฒิศึกษาสามัญ มีผลให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระครูวินัยธรรมสมชาย สุริขโน (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการคณะสงฆ์ในอำเภอยะโฮร์ จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า วุฒิศึกษาทางธรรม มีผลให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ พระสมุห์สมหวัง ยุติโก (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี” พบว่า สถานภาพ (ตำแหน่ง) มีผลให้เกิดความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร (Sender) คือ พระสังฆาธิการมีความระมัดระวังไม่กล่าวพาดพิงกระทบศาสนาอื่น อันจะให้เกิดความขัดแย้ง พระสังฆาธิการมีความรู้ความเข้าใจธรรมะอย่างแตกฉาน และพระสังฆาธิการมีความสุขุมเยือกเย็นและมีอารมณ์มั่นคง และสำรวมระวัง

ด้านสาร (Message) คือ หลักธรรมที่พระสงฆ์การนำมาเผยแผ่ถูกต้องและตรงตามที ระบุไว้ในพระไตรปิฎก หลักธรรมที่พระสงฆ์การนำมาเผยแผ่เป็นความจริงที่ไม่บิดเบือน และ หลักธรรมที่พระสงฆ์การนำมาเผยแผ่มีแหล่งที่มาอ้างอิงที่เชื่อถือได้

ด้านช่องทาง (Channel) คือ พระสงฆ์การมีการใช้สื่อบุคคลเป็นช่องทางการสื่อสาร พระสงฆ์การเน้นลักษณะการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร และพระสงฆ์การ มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางการสื่อสาร

ด้านผู้รับสาร (Receiver) คือ กลุ่มผู้ฟังมีความเลื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา กลุ่ม ผู้ฟังเปิดใจรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ และกลุ่มผู้ฟังตั้งใจรับเอาหลักธรรมคำสอนในทาง พระพุทธศาสนาไปใช้ให้เกิดแก่ตนและสังคม โดยนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่าง เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ทุกฝ่ายควรสนับสนุนให้พระสงฆ์การเข้ารับการศึกษาศึกษาสูงขึ้น อย่างน้อยในระดับปริญญาตรี
2. พระสงฆ์การควรเผยแผ่หลักพุทธธรรมโดยเน้นการประยุกต์ใช้จริงใน ชีวิตประจำวัน
3. ทุกฝ่ายควรส่งเสริมให้พระสงฆ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสาร สมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น
4. ทุกฝ่ายควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุเปิดใจรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบ ใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

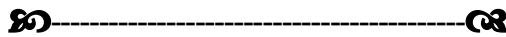
1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก สำหรับเยาวชน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ นวัตกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์การ
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาศักยภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่ามกลางสถานการณ์โรคระบาด โควิด-19

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2540). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสซิเนสอาร์แอนด์ตี.
- บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ. (2545). *โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถาบันศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- พระครูเกษมสมุทรรคุณ (ทองหล่อ เขมธมโม). (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของ พระสังฆาธิการในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวัชรธรรมคุณ (วิเชียร กลยาณธมโม). (2555). *ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์แก่ผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุวัดราษฎร์ศรัทธา อำเภอ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ เชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรรมสมชาย สุวิชาโน. (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขา ย้อย จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง พุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร). (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- พระณัฐพงษ์ สิริวิโส. (2554). *บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). *จาริกบุญ-จารีกธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.
- พระธีรนิติ ธีรธมโม. (2554). *บทบาทพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระภพ สุนทรธมโม. (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสนั่น อุตตมเสฏโฐ. (2550). *กระบวนการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมทูต: ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมทูตในอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระวิชัย ปญฺญาโร. (2556). *ศึกษาวิเคราะห์การใช้ปาฏิหาริย์สามของพระพุทธเจ้า และพระสาวกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิกัทร อาทโร. (2555). *บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์สมหวัง ยุติโก. (2555). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำ
ตำบลแพ่งพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*
HEALTH PROMOTION ACTIVITIES OF PUBLIC TRAINING UNITS OF PANGPOUY
SUB-DISTRICT, DAMNOENSADUAK DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระครูนิวริฐธรรมารณ (นิวัฒน์ อตตคุตโต)

Phrakhru Niwitdhammaporn (Niwat Attagutto)

วัดท่าเรือ

Wat Tha Ruea

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรม เปรียบเทียบความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพ่งพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใน ส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนใน ตำบลแพ่งพวย จำนวน 383 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูปหรือคน และวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 ปัญหาอุปสรรค คือ พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนไม่ได้รับการรับรอง จากราชการ ดังนั้น ควรสนับสนุนให้พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนได้รับการรับรอง จากราชการและคณะสงฆ์ และอุปสรรคจากโควิด-19 2019 ดังนั้น ควรดำเนินการกิจกรรม อบรมประชาชนในระบบออนไลน์

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย; หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

*Received February 14, 2022; Revised April 25, 2022; Accepted April 27, 2022

Abstract

The research article was to study health promotion actives, comparison of the opinions, problems, obstacles, and suggestions for health promotion actives of public training units of Pangpouy Sub-district, Damnoensaduak District, Ratchaburi Province, conducted with the mixed research methods that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 383 samples who were people at Pangpouy Sub-district. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. The qualitative research collected data from the document and interviewing 7 key informants in the field study. and analyzed the data through the content analysis technique.

Finds were that health promotion actives of public training units, by overall, was at high level. Samples with different sex, age, education, occupation, and income had different opinions at statistically significant level at 0.01. The hypothesis was accepted. Problems and obstacles were that Buddhist monks who trained people were not certified by the government and the Sangha. There should be encouraging the Buddhist monks who trained people to be approved by the government and the Sangha. And obstacles from COVID 19, public training activities should be conducted online.

Keywords: Health Promotion Actives; Public Training Unit

บทนำ

หากมองกลับมาในด้านประวัติศาสตร์ไทยในทุก ๆ สมัย เราจะเห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่ได้สร้างคุณูปการต่อสังคมไว้หลายประการด้วยกัน คือ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำของคนในสังคม แม้ว่าในทางบ้านเมืองจะมีผู้ปกครองอยู่แล้ว แต่ก็ไม่มีพื้นที่ที่ต้องพึ่งพาพระสงฆ์ในยามบ้านเมืองมีวิกฤติอยู่ดี อย่างในเวลาที่จะต้องออกรบในสมรภูมิแห่งสงคราม คนในสังคมจะเข้าหาพระสงฆ์เพื่อขอให้ท่านอำนวยการบพิตรให้การรบในครั้งนั้น ๆ ประสบชัยชนะเหนือศัตรู หรือขอให้ตนเองมีชีวิตรอดปลอดภัยจากการรบในครั้งนั้น ๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542) ปัจจุบัน คณะสงฆ์ได้ร่วมกับหน่วยงานราชการ พยายามส่งเสริมให้บุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่อยู่ในภูมิภาคตามจังหวัดต่าง ๆ ให้มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรม รวมทั้งช่วยชี้แนะในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญทุก ๆ ด้าน โดยนัยนี้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หรือ “อ.ป.ต.” ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสาม

พระยา กรุงเทพมหานคร เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงร่วมกับ หน่วยงานราชการจึงได้ก่อตั้งขึ้นมา เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีพระสงฆ์ร่วมกับผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง (พิสิฐ เจริญสุข, 2541)

อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบัน เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน แต่กระแสวัตถุนิยมผ่านเข้ามาสู่สังคมไทยในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยภาพรวมอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของสังคมไทย ทำให้คนไทยตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม เมื่อโลกมีความเจริญด้านวัตถุมากยิ่งขึ้นเท่าใด ความเจริญด้านจิตใจของมนุษย์ในสังคมกลับเสื่อมถอยลงเพราะความนิยมในวัตถุ จนเรียกได้ว่า คนในปัจจุบันตกอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุนิยมก็ว่าได้ (พุทธทาส (เงื่อม อินทปญโญ), 2542) คนไทยในปัจจุบันต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากินและแสวงหาโอกาสเพื่อประโยชน์ตน คนในเมืองใหญ่ๆ อยู่กันอย่างแออัด สภาพชีวิตมีความสับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม สุขภาพกายและสุขภาพจิต ต่างมีความเห็นแก่ตัว เอารัดเอาเปรียบ ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ ศีลธรรมอันดีงามเริ่มหมดไป สังคมจึงขาดความสงบสุข เกิดปัญหาสังคม (Social Problem) ต่าง ๆ นานาการ อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาอบายมุข ปัญหาเยาวชน ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ฯลฯ

ดังกล่าวนี้นี้ ประกอบกับที่ ผู้วิจัยมีสังกัดในพื้นที่ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง “การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี” ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศสำคัญในการศึกษาภาพในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และยังสามารเป็นกรณีศึกษาให้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ

2) กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นพระภิกษุที่สังกัดวัดในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรเป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 8,901 คน ซึ่งได้ทำการสำรวจโดยสุ่มมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน จากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

การวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าคณะปกครองในพื้นที่ จำนวน 1 รูป กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน กลุ่มนักวิชาการในพื้นที่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 รูปหรือคน

3) เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ทั้งในลักษณะข้อคำถามปลายปิด และข้อคำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด ส่วนข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอในรูปแบบของตาราง

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

(n = 383)

การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านบุคลากร	4.42	0.290	มาก
ด้านงบประมาณ	4.43	0.260	มาก
ด้านวัสดุอุปกรณ์	4.42	0.236	มาก
ด้านการจัดการ	4.47	0.251	มาก
โดยรวม	4.44	0.215	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	3.395**	-	0.001	✓	-
อายุ	-	18.062**	0.000	✓	-
การศึกษา	-	44.621**	0.000	✓	-
อาชีพ	-	33.431**	0.000	✓	-
รายได้	-	16.752**	0.000	✓	-

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย

ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนไม่ได้รับการรับรองจากราชการ	ควรสนับสนุนให้พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนได้รับการรับรองจากราชการและคณะสงฆ์
ขาดงบประมาณรองรับกรณีเกิดสาธารณภัย	ควรจัดงบประมาณสำรองเพื่อสงเคราะห์เฉพาะกาล ในคราวเกิดสาธารณภัย
ขาดพัสดุ และครุภัณฑ์บางประเภท	ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนพัสดุ และครุภัณฑ์
การทำงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานภาครัฐ	ควรร่วมมือกับภาครัฐเพื่อให้การดำเนินงานไม่เกิดความซ้ำซ้อน

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้แก่ พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนไม่ได้รับการรับรองจากราชการ ขาดงบประมาณรองรับกรณีเกิดสาธารณภัย ขาดพัสดุ และครุภัณฑ์บางประเภท และการทำงานซ้ำซ้อนกับหน่วยงานภาครัฐ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ควรสนับสนุนให้พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนได้รับการรับรองจากราชการและคณะสงฆ์ ควรจัดงบประมาณสำรองเพื่อสงเคราะห์เฉพาะกาล ในคราวเกิดสาธารณภัย ควรประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอรับการสนับสนุนพัสดุ และครุภัณฑ์ และควรร่วมมือกับภาครัฐเพื่อให้การดำเนินงานไม่เกิดความซ้ำซ้อน และควรดำเนินการกิจกรรมอบรมประชาชนในระบบออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

การจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า หน่วย

อบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินงานโดยครอบคลุมภารกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หรือ “อ.ป.ต.” ตามวัตถุประสงค์ ที่มุ่งสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และมุ่งเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน โดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีศีลธรรม ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และมุ่งเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า โดยใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาชุมชนให้เจริญรุ่งเรือง ก็ให้มาแสดงออกได้อย่างเสรี และมุ่งเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคน ให้เกิดความปลอดภัยจากโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือสาธารณภัยทุกประเภท และมุ่งเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ประชาชนจำเป็นต้องรับทราบอย่างทันทั่วถึง ตรงไปตรงมา เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสุขภาพอนามัย ได้มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย บนพื้นฐานกระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบโดยครอบคลุมกระบวนการ PDCA และให้ความสำคัญกับการอบรมประชาชนให้มีภาวะทางสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง ส่งเสริมการออกกำลังกาย การสร้างสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ การป้องกันและรักษาโรค การละเว้นอบายมุขและสิ่งเสพติด และการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการร่วมค้นหาปัญหา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมกำกับติดตาม ร่วมประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา เพื่อการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันในตนเองด้วย ดังกล่าวนี้น สอดคล้องกับ พระครูนิวาส์สุภาจารคุณ (กิตติศักดิ์ เสนาวะนา) (2554) การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์และการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมหน่วยอบรมประชาชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่สาย หมู่ที่ 8 ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย” พบว่า บทบาทพระสงฆ์และการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมหน่วยอบรมประชาชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ณรงค์ศักดิ์ โพธิ์อ่อง (2543) การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอระบบฝึกอบรมสำหรับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์หนกกลางในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ” พบว่า การฝึกอบรมสำหรับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์หนกกลางในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนของด้านสุขภาพอนามัย มีเนื้อหาที่อบรม คือ การออกกำลังกาย สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ การป้องกันและรักษาโรคที่เกิดในชุมชน การรักษาสุขภาพ ละเว้นอบายมุข สิ่งเสพติด การบริโภคและการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และยังสอดคล้องกับ ฉัตรชัย บุซบงค์ (2543) การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอระบบฝึกอบรมสำหรับหน่วยอบรม

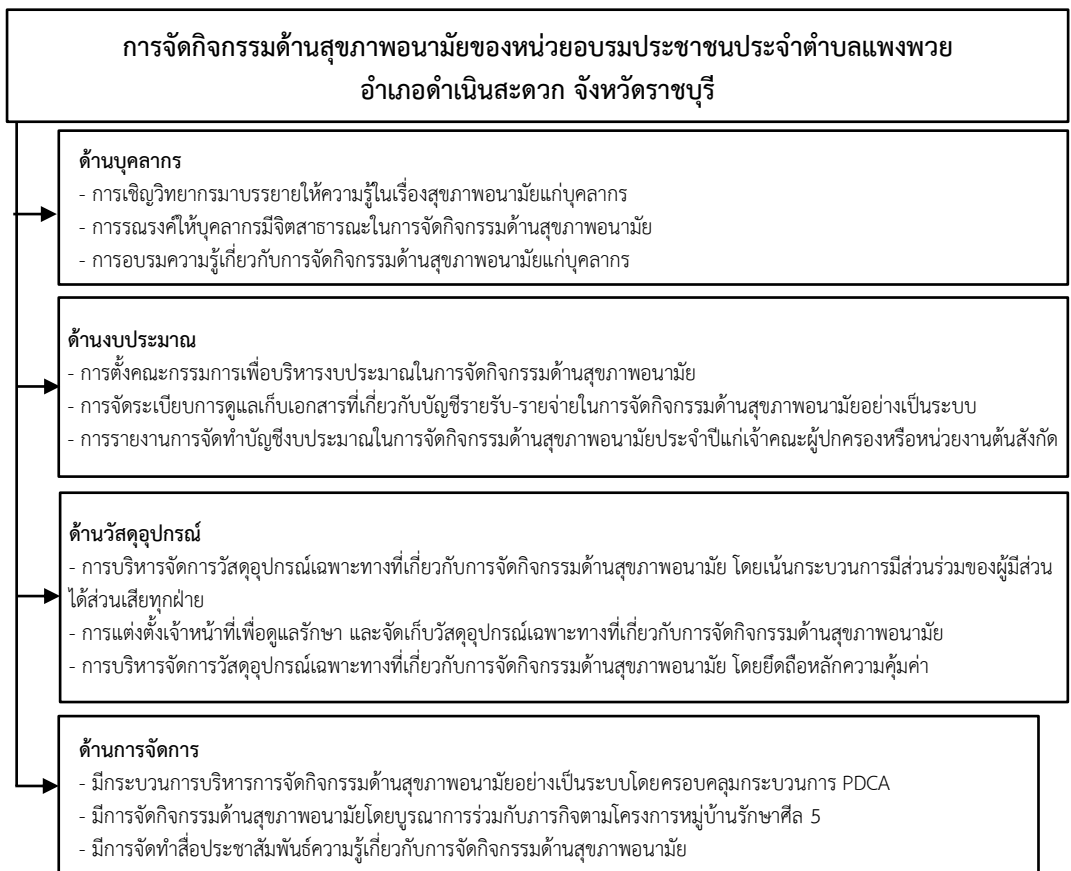
ประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์หนใต้ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ” พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์หนใต้ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ มีปณิธาน พันธกิจ และนโยบายที่มุ่งเน้นการสร้างชุมชนที่สามารถพัฒนาตนเองได้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเพื่อมุ่งเน้นให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตแก่ประชาชน ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีหลักสูตรและโครงการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมในการพัฒนาหลักสูตรอบรม อาศัยงบประมาณจากผู้เข้ารับการอบรม ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรมจัดในช่วงวันหยุดเทศกาลหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยมีวิทยากรฝึกอบรมเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับ พระมหากษัตริย์ (2550) การวิจัยเรื่อง “บทบาทในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการวิจัยพบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีบทบาทต่อสำคัญต่อชุมชน คือ เป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารมีระดับความคิดเห็น เป็นศูนย์รวมความคิดทุกหมู่เหล่า เป็นศูนย์ประสานงานระหว่าง รัฐ วัด บ้าน และเป็นศูนย์ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม และยังสอดคล้องกับ พระครูอาทรวิจิตรกิจ (มานะ จานิสโร) (2561) การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร” พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร มีการวางแผนร่วมมือกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม มีความสามัคคีในชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายวางแผนการดำเนินงานให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายโดยมีบ้านเป็นหลักและโรงเรียนเป็นองค์กรสนับสนุนให้กลุ่มมีความเข้มแข็งเข้มแข็ง โดยให้เครือข่ายทั้งหมดโยงใยกันทั้งหมู่บ้าน และชุมชน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ ขวัญดาว กล้ารัตน์ (2555) การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย” พบว่า เพศ และรายได้ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ วุฒิพรประสิทธิ์ ก้อนแก้ว (2557) การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขต

เทศบาลตำบลคลองตาหุ อำเภอมือเมืองชลบุรี” พบว่า อายุ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ พระณัฐพงษ์ สิริสุวรรณ และคณะ (2562) การวิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุ หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำน้อย อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” พบว่า ระดับการศึกษา ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ กัลยา มั่นล้วน, วิภาดา กาญจนสิทธิ์ และนิภา สุทธิพันธ์ (2561) การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองโพรง อำเภอมือเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่า อาชีพ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ดังนี้

ด้านบุคลากร คือ การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัยแก่บุคลากร การรณรงค์ให้บุคลากรมีจิตสาธารณะในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย และการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคลากร

ด้านงบประมาณ คือ การตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย การจัดระเบียบการดูแลเก็บเอกสารที่เกี่ยวกับบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยอย่างเป็นระบบ และการรายงานการจัดทำบัญชีงบประมาณในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยประจำปีแก่เจ้าคณะผู้ปกครองหรือหน่วยงานต้นสังกัด

ด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์เฉพาะทางที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษา และจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เฉพาะทางที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย และการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์เฉพาะทางที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย โดยยึดถือหลักความคุ้มค่า

ด้านการจัดการ คือ มีกระบวนการบริหารการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยอย่างเป็นระบบโดยครอบคลุมกระบวนการ PDCA มีการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยโดยบูรณาการร่วมกับการกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาครัฐ และคณะสงฆ์ ควรออกใบรับรองการปฏิบัติหน้าที่ด้านสุขภาพอนามัยแก่พระภิกษุและผู้ที่ทำหน้าที่อบรมประชาชนในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุกแห่ง ควรจัดงบประมาณสำรองเพื่อสงเคราะห์เฉพาะกาล ในคราวเกิดสาธารณภัย
3. ภาครัฐควรให้การสนับสนุนวัสดุหรือวัสดุสิ่งของที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยแก่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
4. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุกแห่ง ควรร่วมมือกับภาครัฐ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน
5. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุกแห่ง ควรพัฒนารูปแบบการอบรมประชาชนในระบบออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์โรคระบาด โควิด 19

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาสุขภาวะเชิงพุทธแก่ประชาชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการอบรมประชาชนในระบบออนไลน์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภายใต้สถานการณ์โรคระบาด โควิด 19

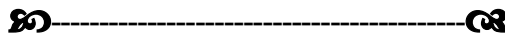
เอกสารอ้างอิง

- กัลยา มั่นล้วน และคณะ. (2561). พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองโพรง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (รายงานการวิจัย). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ขวัญดาว กล่ำรัตน์. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตรชัย บุชบงค์. (2543). การนำเสนอระบบฝึกอบรมสำหรับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์หนเหนือในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ศักดิ์ โพธิ์อ่อง. (2543). การนำเสนอระบบฝึกอบรมสำหรับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์หนกลางในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บิสมิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูนิวาสธรรมขันธ์ (กิตติศักดิ์ เสนาวะนา). (2554). บทบาทพระสงฆ์และการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมหน่วยอบรมประชาชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่สาย หมู่ที่ 8 ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐานิสโร). (2561). การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ และคณะ. (2562). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุ หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(8), 3,788-3,804.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาอยู่ นางจันทร์. (2550). *บทบาทในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิสิฐ เจริญสุข. (2541). *การปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พุทธทาส (เจ้าม อินทปญฺโณ). (2542). *บางแง่มุมของกามในทัศนะพุทธทาสภิกขุ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- วัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว. (2557). *พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการจัดการท่องเที่ยวในเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง*

APARIHANİYADHAMMA 7 APPLICATION IN TOURISM MANAGEMENT IN THE
EASTERN SPECIAL DEVELOPMENT ZONE, RAYONG PROVINCE

พัชรศศิ เรืองมณีญาต์

Phatsasi Ruaengmaneeya

กองบัญชาการกองทัพไทย

Royal Thai Armed Forces Headquarters

E-mail: bumbunsiya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เขียนขึ้นเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จังหวัดระยอง โดยการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 เข้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รูปแบบจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ 2 หลักการ + 1 หลักธรรม ประกอบด้วย 1. หลักการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์ การจัดการด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว 2. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการตามแผน การติดตามและประเมินผล การร่วมรับผลประโยชน์ โดยการประยุกต์หลักอปริหานิยธรรม 7 หลักธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษของรัฐบาล ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว; เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก; หลักอปริหานิยธรรม 7

*Received March 6, 2022; Revised April 19, 2022; Accepted April 19, 2022

Abstract

This academic article was written to study tourism management in the Eastern Special Development Zone (EEC), Rayong Province by applying Aparihaniyadhamma 7. Findings were that the tourism management model in the Eastern Special Development Zone, Rayong Province can be synthesized into two important bodies of knowledge + 1 principle consisting of 1. Principles of tourism management in the Eastern Special Development Zone including tourism attraction management, transportation and logistics infrastructure management, tourism personnel management and building confidence for tourists, 2. principles of public participation, including planning, implementation of plans monitoring and evaluation co-benefits by applying the Aparihaniyadhamma 7 principles leading to the development of tourism management efficiency. This was in line with the government's special development zone development policy. to be in tandem with economic development society and environment to enhance tourism in the EEC area sustainably.

Keywords: Development of Tourism Management; Eastern Special Development Zone; Aparihaniyadhamma 7

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างประโยชน์และมูลค่าให้แก่ประเทศชาติอย่างมหาศาล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว นับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งการผลิตสินค้าก็คือบริการต่างๆที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเลือกซื้อ ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ก็จะตกอยู่ในประเทศและช่วยให้คนในพื้นที่เกิดงาน เกิดรายได้ ช่วยกระตุ้นให้มีการนำทรัพยากรต่างๆของประเทศมาทำประโยชน์ได้อย่างมากมาย นอกจากนี้การท่องเที่ยวถือเป็นการแสวงหาความเพลิดเพลินและความสุขทางใจ เป็นวิธีการผ่อนคลายความเครียดที่ยอดเยี่ยม และส่งผลให้มีสุขภาพจิตแจ่มใสสุขภาพกายแข็งแรง ถือเป็นการชาร์จแบตเตอรี่ร่างกายให้พร้อมที่จะกลับไปจัดการกับภารกิจหน้าที่และชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี การท่องเที่ยวถือเป็นโอกาสให้ได้ไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ได้รับประสบการณ์ระหว่างการเดินทาง และในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางเพื่อไปชมสถาปัตยกรรมของไทย และเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมประเพณี การท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถานต่างๆที่สำคัญในท้องถิ่นนั้นๆ การเดินทางเพื่อศึกษาขนบธรรมเนียมความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น

(กรมการท่องเที่ยว, 2561) ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง ให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการยกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดระยอง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและกลุ่มเชิงสุขภาพ เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้ประชาชนในพื้นที่ให้สูงขึ้น

ดังนั้นเพื่อให้ได้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดระยอง จึงควรเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ และกำหนดแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังและสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง โดยการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์ การจัดการคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และการสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขณะเดียวกันประเทศไทยมีอารยธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่คู่กับวิถีชีวิตสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน จึงเป็นโอกาสที่จะนำหลักธรรมเข้ามาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง โดยการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ไม่ทำให้เสื่อม ทำให้เกิดความเจริญ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559) โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มประชาชน สามารถประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ให้เกิดการพัฒนาทั้งระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับประเทศให้มีความยั่งยืนต่อไป

การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จังหวัดระยอง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยว ได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ภายใต้วิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวไทยมุ่งพัฒนาประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเชิงคุณภาพชั้นนำของโลก ซึ่งส่งเสริมการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้อย่างยั่งยืน” (กรมการท่องเที่ยว, 2561)

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยจังหวัดระยองมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 55 แหล่ง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดระยองโดยส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับกิจกรรมพิเศษและนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มครอบครัวเป็นหลัก รองลงมาได้แก่กลุ่มวัยทำงาน ที่มีความสนใจพิเศษในเชิงศึกษาดูงานและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงศาสนา ทั้งยังเป็นแหล่งปลูกผลไม้เมืองร้อนที่

มีชื่อเสียง ศิลปะวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และเป็นเมืองอุตสาหกรรมการผลิต เป็นแหล่งวิจัย พัฒนานวัตกรรมของประเทศ จึงเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงาน การอบรม การสัมมนา ความผสมผสานร่วมกันระหว่างเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จังหวัดระยองได้มุ่งเน้นการเชื่อมต่อด้านการท่องเที่ยวกับภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร ภาควัฒนธรรม (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด, 2562) ดังนั้นทิศทางเป้าหมายของการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง ส่งผลให้การจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดระยองมีทิศทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่น ได้แก่

1. เป็นแหล่งศึกษาดูงานทางด้านอุตสาหกรรมมีการพัฒนา Industrial Tourism โดยมีการร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการเปิดให้ผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานและเรียนรู้การผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม การดูงานท่าเรือขนถ่ายสินค้าและโดยเฉพาะในด้าน Green Industry การเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อม
2. เป็นแหล่งปลูกผลไม้เมืองร้อนที่มีชื่อเสียง แหล่งปลูกผลไม้เมืองร้อนขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงของประเทศ ผลไม้ที่นิยมปลูกในจังหวัดระยอง ได้แก่ทุเรียน มะม่วง มังคุด สับปะรดเงาะ เป็นต้น
3. มีศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ มีสำเนียงภาษาท้องถิ่นเป็นของตนเองและมีอาหารท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เช่น หมูชะมวง แกงส้มผักระชับ มีศิลปะการแสดงท้องถิ่นของระยองที่มีชื่อเสียง ได้แก่ การแสดงหนังใหญ่วัดบ้านดอน การแสดงลำตัด การแสดงหนังตะลุงคน

การจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2561-2564 มุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องการวางรากฐานและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว ซึ่งกรอบแนวคิดการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวประกอบด้วยการใช้การตลาดและแนวโน้มของการท่องเที่ยวเป็นตัวนำ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งจากการคาดการณ์แนวโน้มการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง มีสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่าชาวต่างชาติ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันและระยะเวลาพักค้างมาจากจังหวัดชลบุรี และพบประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์บางพื้นที่ไม่สะดวก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว การขาดแคลนแรงงานและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และความเชื่อมั่นจากกลุ่มนักท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561)

1. ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เขต EEC

ปัญหาและอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวในเขต EEC เพื่อนำสู่การวางมาตรการแก้ปัญหาและพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้น ได้แก่

1.1. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้และชายหาด

1.2 โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์บางพื้นที่ยังไม่สะดวก ไม่เชื่อมโยงถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือเชื่อมโยงแต่มีปัญหามาตรฐานในการเดินทางจากตัวเมืองสู่เมืองท่องเที่ยวรองและสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ท่องเที่ยวยอดนิยม

1.3 การขาดแคลนแรงงานและการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวยังขาดมาตรฐานและทักษะโดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเพื่อนบ้าน จีน เกาหลี รัสเซีย และสวีเดน เป็นต้น

1.4 ความปลอดภัยและความเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นและมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในบางพื้นที่ สืบเนื่องจากยังมีการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ทั้งคุณภาพและมาตรฐานของโรงแรมที่พักไม่เหมาะสมกับระดับราคา การเอารัดเอาเปรียบด้านราคาสินค้าและค่าบริการการท่องเที่ยว

2. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

การวางแนวทางการจัดการเพื่อสร้างการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในเขต EEC ได้แก่

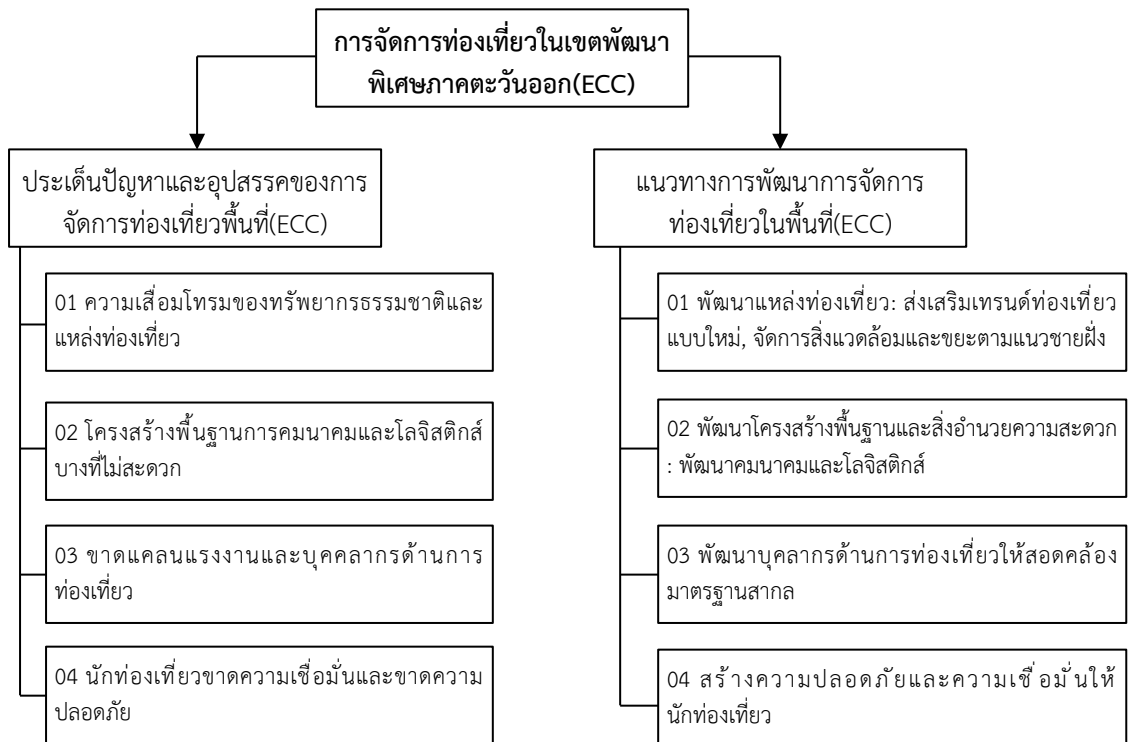
2.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดและจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่มีเพิ่มมากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้เกิดเทรนด์ท่องเที่ยวแบบใหม่ที่มีความหลากหลายรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (Man-made Attractions) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาไปที่สนามบินอู่ตะเภาเชื่อมโยง เส้นทางท่องเที่ยวใหม่กับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการกำจัดขยะตามแนวชายฝั่งทะเล การปรับปรุงป้าย บอทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การปรับปรุงระบบเสียงบรรยายให้มีหลากหลายภาษา มากขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ การจัดพื้นที่ (Zoning) เพื่อการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพการจัดการ พื้นที่และสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ EEC เป็นต้น

2.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้สะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย รวมทั้งช่วยกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปสู่เมืองท่องเที่ยวรอง ด้วยการสนับสนุนการลงทุน พัฒนาการคมนาคมและโลจิสติกส์ภายใต้แผนงานเพื่อรองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ให้ครอบคลุมทุกสาขาการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชน ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มศักยภาพบุคลากรให้มีสมรรถนะขั้นพื้นฐานตามตำแหน่งงาน โดยมีโครงการ อาทิ จัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว และศูนย์การศึกษาด้านการท่องเที่ยว

2.4 การสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ EEC และประเทศไทย ด้วยการเสริมสร้างภาพลักษณ์คุณภาพและความปลอดภัยให้กับพื้นที่โดยเฉพาะการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้ EEC เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่มีคุณภาพสูงต่อนักท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง

การจัดการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนนั้นจะต้องดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้

1. การวางแผน ประกอบด้วย การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนและมีส่วนร่วมในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การดำเนินการตามแผน ประกอบด้วย มีส่วนร่วมเชิญชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนของชุมชนที่ได้วางแผนไว้และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการจัดการท่องเที่ยวกับหน่วยงานราชการ
3. การติดตามประเมินผล ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการติดตามและประเมินผล ร่วมในการสรุปผลการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการหาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว
4. การร่วมรับผลประโยชน์ ประกอบด้วย สามารถใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในสถานที่แห่งนี้

หลักอภิธานิยธรรม 7

อภิธานิยธรรม แปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมให้ไม่เสื่อมเกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวมนำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียวเพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะและการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน สรุปก็คือเป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กรหรือสถาบันให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนกับผู้บริหารบ้านเมืองการพัฒนาทางพระพุทธศาสนานั้นต้องเริ่มที่ตัวบุคคลหมายความว่าบุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมควรที่จะได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรกหลักธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทางสังคม คือ อภิธานิยธรรมหรือข้ออภิธานิยธรรมได้แก่ธรรมไม่ทำให้เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวมี 7 ประการ (ที.ม.(ไทย).10/70/90) คือ

1. หมั่นประชุมเนืองนิตย์ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดประชุมคณะทำงานศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการลงทุนเป็นประจำทุกๆ เดือน มีการประชุมของคณะกรรมการทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐร่วม ภาคเอกชน และภาคประชาชน
2. พร้อมเพียงกันร่วมประชุม ซึ่งประกอบด้วย มีการประกาศวันเวลาดนัดประชุมให้ชัดเจน มีเนื้อหาสาระตรงตามประเด็นและผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

3. ไม่ตั้งกฎข้อบังคับและระเบียบที่ขัดต่อระเบียบการเดิม ซึ่งประกอบด้วย มีข้อกำหนด กฎระเบียบไว้อย่างยุติธรรม ไม่เอื้อต่อประโยชน์ของฝ่ายใด และมีการออกกฎระเบียบในการ ดำเนินธุรกิจให้เป็นไปอย่างถูกต้องและชอบธรรม โดยให้ประชาชนในพื้นที่ยอมรับและสามารถที่ จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ได้

4. รับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย การให้ความเคารพและรับฟังคำชี้แนะ และนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น

5. การเคารพสิทธิมนุษยชน ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำนโยบาย การสร้างองค์ความรู้ ใหม่ ๆ และการสร้างจิตสำนึกให้กับทุกภาคส่วน

6. การให้ความเคารพสถานที่ ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ กำหนดไว้โดยเคร่งครัด การให้ความเคารพต่อวัฒนธรรมในพื้นที่และชี้แนะการปฏิบัติที่ถูกต้อง แก่นักท่องเที่ยว

7. การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้มาเยือน ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความประทับใจให้ นักท่องเที่ยว โดยให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในทุกด้าน และกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้เคยมาท่องเที่ยวได้กลับมาอีกครั้ง

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จังหวัดระยอง

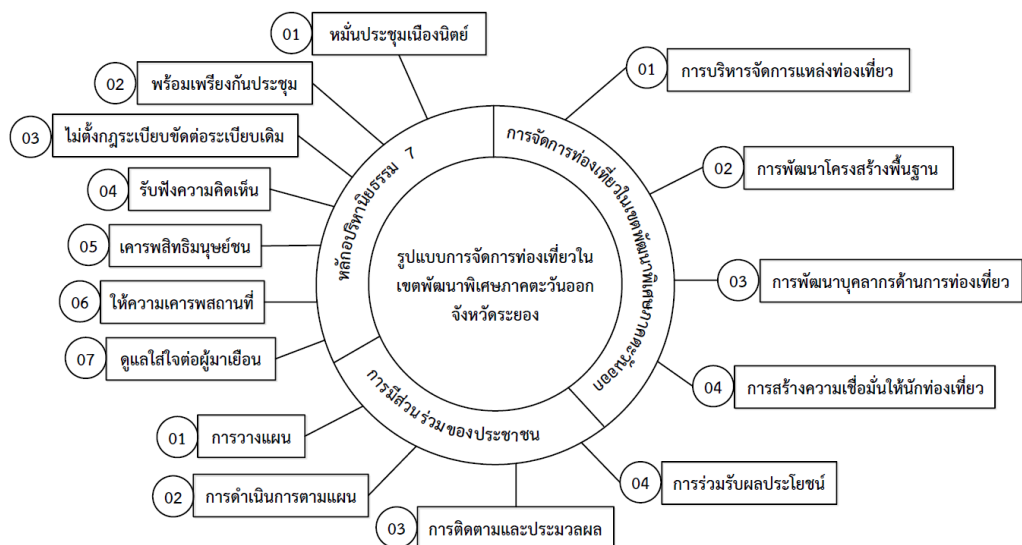
จุดเด่นของการท่องเที่ยวในเขต EEC คือการมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำนวนมากและมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ให้เหล่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ เดินทางไปชื่นชม อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่จะต้องดำเนินควบคู่ไปพร้อมกับการวางแผนทางการพัฒนา เพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ EEC จังหวัดระยอง เพื่อการป้องกันการสูญเสียของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งการเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้มาเยือน (ไมเคิล คีตติง) ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ที่จะต้องบูรณาการหลักการที่เป็นการจัดการด้านความร่วมมือ 2 หลักการมาประยุกต์ใช้กับหลักธรรม ซึ่งประกอบด้วย หลักการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและหลักการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยนำหลักธรรมคืออปริหานิยธรรม 7 เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC จังหวัดระยอง ให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานใด ทั้งภาครัฐหรือภาคเอกชนที่นำเอาหลักอปริหานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของผลงานมากขึ้น เนื่องจากหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการนี้ เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับการปกครองการบริหารจัดการเป็นหมู่คณะเพื่อเป็นเกาะคุ้มครองป้องกัน

ไม่ให้องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เลื่อมถอยมีแต่เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา สนับสนุน ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

จากสาระสำคัญที่นำเสนอมาทั้งหมด สรุปในภาพรวมการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิทรรศการ 7 ในการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จังหวัดระยอง ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้เป็นองค์ความรู้ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยอง

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้จาก “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง” มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 2 หลักการ + 1 หลักธรรม นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง 2 หลักการ ซึ่งเป็นการจัดการด้านความร่วมมือ ประกอบด้วย (1) การจัดการการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและโลจิสติกส์ การจัดการด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว (2) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการตามแผน การติดตามประเมินผล การร่วมรับผลประโยชน์ ผสานกับ 1 หลักธรรม ได้แก่ หลักการบริหารนิทรรศการ 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวได้อย่าง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย หมั่นมาประชุมกันเป็นประจำ พร้อม

เพียงในการประชุม ไม่ตั้งกฎระเบียบตามที่ขัดต่อระเบียบเดิม ให้ความเคารพฟังความคิดเห็น
ผู้ใหญ่ เคารพสิทธิ มนุษยชน ให้ความเคารพสถานที่ และดูแลเอาใจใส่แก่ผู้มาเยือน

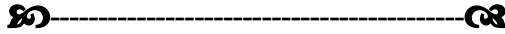
ผลจากการศึกษานี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในเขต
EEC จังหวัดระยอง พบว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC จังหวัดระยอง มี
ปัจจัยพื้นฐาน 2 อย่าง คือ การจัดการการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และการมี
ส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยประยุกต์หลักอภิธานิธรรม 7 หลักธรรมที่ใช้สำหรับการ
ปกครองการบริหารจัดการเป็นหมู่คณะ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวให้
พัฒนามากขึ้น สอดคล้องกับนโยบายด้านการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษของรัฐบาล ควบคู่กับการ
พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC ได้อย่างยั่งยืน

จากสาระสำคัญที่นำเสนอมาทั้งหมดหวังอย่างยิ่งว่า บทความนี้จะมีประโยชน์ในด้าน
องค์ความรู้และเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC จังหวัดระยอง โดยประยุกต์ใช้
หลักอภิธานิธรรม 7 เข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพจัดการการท่องเที่ยวในเขต EEC จังหวัดระยอง
ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้ ไปสู่การ
พัฒนาได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2561). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2561 – 2564 ของ
กรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: วิโอพี ก๊อปปีปริน.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด. (2562). *สรุปข้อมูลจังหวัดระยอง*. ระยอง:
กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์
ครั้งที่ 34), กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไมเคิล คีตติง.(ม.ป.ป.) *แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการ
ท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). *แผนปฏิบัติการการ
พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก*, กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.

อภิธรรมปริทรรศน์ : แสงทองแห่งธรรม*
ABHIDHAMMA CONSPECTUS: GOLDEN LIGHT OF DHAMMA

อรพิน ตันติวิรุฬห์

Orapin Tantivirun

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครนายก

Juvenile and Family Court of Nakorn-NaYok Province

Email: oprin25@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษาพระอภิธรรม พระอภิธรรมเป็นหลักธรรมที่แสดงปรมัตถธรรม อันเป็นความจริง 4 ประการ ได้แก่ จิต เจตสิก รูป นิพพาน พระพุทธองค์ทรงวางแนวการปฏิบัติและนำหลักธรรมเพื่อสั่งสอน ให้สรรพสัตว์ได้รู้ถึงสัจจะ ความจริงที่ทรงรู้แจ้งชัดด้วยพุทธปัญญา การปฏิบัติด้วยหลักสติปัฏฐาน 4 ผู้ปฏิบัติตามจะถึงซึ่งอริยะบุคคล การเจริญสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อนำออกจากวัฏสงสาร อันเป็นวัฏฏจักรแห่งความทุกข์อันไม่สิ้นสุด อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ได้กล่าวถึง ทฤษฎีควันตัมซึ่งเป็นหลักวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์และอธิบาย ถึงการเปลี่ยนแปลง สสาร พลังงาน และความไม่แน่นอนในจักรวาล และกล่าวว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งวิทยาศาสตร์ เป็นศาสนาแห่งจักรวาล โดยเปรียบเทียบได้ทั้งจากหลักฟิสิกส์ หลักชีววิทยาและควันตัมฟิสิกส์ อภิธรรมเป็นหลักธรรมหนึ่งในพระไตรปิฎกที่เป็นแสงแห่งธรรม เป็นหลักคำสอนถึงวงจรแห่งการเกิดสังสารวัฏแห่งทุกข์ และวิธีแห่งการดับทุกข์ เป็นจุดเริ่มแห่งหนทางสู่ปัญญา พระอภิธรรมเป็นวิชาที่มีเนื้อหาที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เข้าใจในเรื่องธรรมชาติของชีวิต เรื่องการปฏิบัติเพื่อให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด สู่พระนิพพานอันเป็นจุดสูงสุดในพุทธศาสนา

คำสำคัญ: อภิธรรม; ปรมัตถธรรม; พุทธศาสนา : ศาสนาแห่งวิทยาศาสตร์

Abstract

This article is intended to see the importance of studying Abhidhamma Principle, that reveals the ultimate truth “Paramattha”, which consist of the 4 truth. These are consciousness, mental factors, corporeality and Nirvana. The Buddha achieved enlightenment, who had gained a perfect understanding in supreme knowledge which is the discourse of four foundation of Mindfulness to his disciples, who practice this way will eventually become noble persons.. The study and practice of Vipassana Meditation lead out of the suffering cycle, that is the never-ending cycle of suffering. Albert Einstein was the discoverer of “Quantum Theory”. It is a scientific principle that proves and explains the change, mass and energy. He said about the uncertainties in the universe and said that Buddhism that is a religion of the future will be a cosmic religion. Buddhism can be compared from both Physics Theory, Biological Theory and Quantum Theory. Abhidhamma is one of the Tipitaka that is the light of Dhamma. It is the doctrine of the cycle of suffering and the way out of suffering. The ignorance is the source of the never-ending cycle of suffering. It is the starting point of the path to wisdom. Abhidhamma is a subject that contains the essence of Buddhism to understand the nature of life and how to practice to escape from the cycle of death and birth and the way to enter Nirvana. That is the ultimate goal of Buddhism.

Keywords: Abhidhamma; Paramattha; Buddhism : Scientific Religion

บทนำ

สังฆธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้นั้น มีความลึกซึ้งยิ่ง สามารถนำสรรพสัตว์ออกจากสังสารวัฏ สู่แดนพระนิพพาน อันเป็นแดนปลอดภัย ปราศจากทุกข์ทั้งมวล การไม่ได้รับฟังธรรมของพระพุทธองค์ ย่อมไม่พ้นจากทุกข์หรือพ้นจากวัฏสงสารเข้าถึงพระนิพพานได้ ผู้ที่ยังไม่รู้สังฆธรรมย่อมเหมือนคนตาบอด เพราะปราศจากดวงตาแห่งปัญญา ส่วนผู้ที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ อรรถะ สภาวะ หรือแก่นสารของสังฆธรรมนั้น แม้ยังเป็นปุถุชนคนที่มีกิเลสหนา แต่ก็อาจได้ชื่อว่าเป็นคนที่มีดวงตา คือ ปัญญา เพราะพวกเขา คือ กัลยาณปุถุชน นั่นเอง

ความแสวงหาความหลุดพ้นที่แท้จริง การเรียนรู้ความจริงแห่งชีวิต ให้รู้แจ้งในเชิงวิเคราะห์ในหลักธรรมได้แก่ พระอภิธรรมปิฎก ซึ่งแสดงแจกแจงรูปและนาม ออกเป็นปรมัตถธรรม 4 คือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน อันเป็นส่วนที่เป็นปรมัตถ์ พระอภิธรรมเกิดขึ้นเมื่อพระพุทธองค์ทรงเสด็จไปโปรดพุทธมารดา ที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์โปรดเทศนาสอนพุทธมารดาที่มาเกิดเป็น

เทพบุตรในชั้นดุสิต ได้ทรงโปรดเทศนาสั่งสอนด้วยพระอภิธรรม 7 คัมภีร์ตลอดพรรษากาล พระอภิธรรมเป็นรากแก้วแห่งหลักธรรม ผู้ที่ได้ศึกษาจะนำไปปฏิบัติด้วยการเจริญภาวนา ทั้งสมณะและวิปัสสนากัมมโดยหลักสติปัฏฐาน 4 อันได้แก่การพิจารณา กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน อันนำไปสู่ การรู้ทุกข์ ละสมุทัย นิโรธทำให้แจ้ง และมรรคควรเจริญ ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะนำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงธรรมแจ่มแจ้งใน “พระอภิธรรม” สัตว์โลกต้องวนเวียนในวัฏฏะด้วยอำนาจ กิเลส กรรม วิบาก หมุนวนอยู่เช่นนั้นตราบเท่าที่ยังตัดกิเลส กรรม วิบาก ไม่ได้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

พระอภิธรรม นั้น ชี้ทางสว่างให้แก่ผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ให้ได้เข้าถึงชีวิต ว่าแท้จริงแล้ว ชีวิตนั้นถูกประกอบขึ้น จากเหตุปัจจัยที่หลากหลาย ให้กลายเป็น ธรรม 2 อย่าง คือ รูป และ นาม การแยกแยะชีวิต ให้เห็นเป็นเพียงสภาวะรูป กับ สภาวะนาม ได้อย่างถ่องแท้ นั้นต้องอาศัย ญาณปัญญาที่เฉียบคม และหลักแหลม เพราะปัญญาเหล่านั้น จึงจะสามารถทะลุผ่านเข้าไปรู้ซึ่งถึงปรมัตถ์สภาวะ ของรูป และ นาม ตลอดถึงกลุ่มธรรมที่เป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้เกิดรูป นามนั้น

พระพุทธองค์ได้สั่งสอนธรรมอันเป็นเหตุแห่งแดนเกิด และเหตุแห่งการดับของสังสารวัฏ ซึ่งอธิบายเหตุและปัจจัยในปัจจุจกสมุปบาท วิทยาศาสตร์ได้เรียนรู้ในการพิสูจน์ ทดลอง วิเคราะห์ วิจัย และได้ผลเป็นลักษณะเดียวกันกับที่พระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนไว้กว่า 2,600 ปี แต่เฉพาะเรื่องของทางจิต คือธรรมชาติที่รู้อารมณ์ ทางวิทยาศาสตร์ยังหาคำอธิบายชัดเจนไม่ได้ การคิดค้นส่วนใหญ่ไปในด้านชีววิทยา ฟิสิกส์ และควอนตัมฟิสิกส์ ซึ่งมีแนวคิดมากมาย เช่น ทฤษฎีปรมาณูนิยม เช่นการค้นพบลักษณะของอะตอมที่เป็น ควันตัม ลักษณะคือ ไม่มีสภาพเดิม ไม่มีรูปทรง และ มีส่วนย่อย ๆ ประกอบอยู่ด้วยกันในลักษณะอิงอาศัย ซึ่งก็คือ การอธิบายหลักธรรม “ไตรลักษณ์” นั่นเอง การเปลี่ยนแปลงคือ อนิจจังความทนอยู่ไม่ได้ คือ ทุกขัง และความไม่มีแก่นสารไม่มีตัวตน คือ อนัตตา พระพุทธองค์ได้ทรงแจกแจงสภาพของสิ่งต่างๆ ทั้งรูปและนามไว้ในพระอภิธรรม และ การปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นจากทุกข์ การเจริญสติศึกษา จิตศึกษา ภาวนา ศึกษา หรือศึกษา 3 เช่น การเจริญอานาปานสติ เพื่อให้จิตมีความสงบ ตั้งมั่น มีสติ สัมปชัญญะ เป็นการเจริญวิปัสสนากัมมฐาน ด้วยสติปัฏฐาน 4 มีการตรวจพบคลื่นอัลฟา(Alpha)เพิ่ม เป็นคลื่นสมองที่เกิดขึ้นจากความสงบ (Relaxation) สภาวะนี้เป็นสภาวะที่สามารถรับรู้ข้อมูลได้ดีที่สุด สามารถเรียนรู้ได้ดี (super learning) เปิดรับรู้ข้อมูลได้เต็มที่และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว (มารุต พัฒนา, 2552) เป็นสภาวะที่สมองมีประสิทธิภาพสูง สมาธิที่ลึกมากขึ้นหรือมีความรู้สึกเหมือนครึ่งหลับครึ่งตื่นคลื่นสมองเข้าสู่ระดับบีต้า (Theta) ดร.เฮอร์เบิร์ต เบนสันพบจากการสแกนสมอง (k-cyber, 2016) คนที่ทำสมาธิในระดับลึก (อัปนาสมาธิ) สามารถทำให้ร่างกายมีความผ่อนคลาย ดึงข้อมูลจิตใต้สำนึก (subconscious) ได้ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา การหยั่งรู้ เป็นคลื่นที่จะพบในคนที่ทำสมาธิ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ลดอาการปวด มีสุข มีปิติ (มารุต พัฒนา, 2552) เพราะร่างกายมีการหลั่งสารแห่งความสุข ลดความเครียด คือ

Endorphin, Dopamine สามารถ บรรเทาความเจ็บปวดได้ เป็นต้น เชื่อได้ว่าการศึกษา อภิธรรมจะนำไปสู่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และยังเป็นหลักคำสอนที่ถูกต้องไม่ว่าจะพิสูจน์ด้วยวิธีใด ก็จะเป็นจริงเสมอ

พระอภิธรรม คือ รุ่งอรุณแห่งสัมมาทิฐิ

ในเวลาเช้า แสงแรกของรุ่งอรุณ มีความงดงาม อันผู้ที่ได้เห็นย่อมซาบซึ้งถึงความวิจิตรแห่งแสงที่ผสมผสานด้วยสีสรรที่หลากหลาย ค่อยๆ เป็นลำแสงที่นำดวงตะวันโผล่พ้นขอบฟ้าทางทิศตะวันออก เปรียบเสมือนแสงแห่งปัญญาที่มีจุดเริ่มต้นอันสว่างไสวสวยงาม เปรียบเหมือนกับการได้ศึกษาพระอภิธรรม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าถึงสภาวะธรรมว่าเป็น ดังแสงแห่งอรุณยามเช้า การเริ่มต้นวันก็อาศัยดวงอาทิตย์เป็นแสงเพื่อดับความมืดมิด ก็เฉกเช่นกับการมีสัมมาทิฐิเป็นเบื้องต้นแห่งการดับอวิชชา การเริ่มต้นของการเรียนอภิธรรมช่วยส่องปัญญาให้มีความสว่างไสว จึงเป็นเหมือนการเปรียบเทียบให้เห็นว่า การศึกษาพระอภิธรรม เป็นแสงทองแห่งธรรม คำสอนที่ลึกซึ้ง มีความสลับซับซ้อน ธรรมอันแสดงปรมัตถสัจจะ เท่านั้น ที่จะสามารถนำมาอธิบายได้ อาจกล่าวว่า “พระอภิธรรมคือรุ่งอรุณแห่งสัมมาทิฐิ” เพราะอรุณว่า อภิธมฺโมนี้เป็นเบาะแสตัวบ่งชี้ให้เกิดการตีความเช่นนี้ อภิธมฺโม นี้ นักปราชญ์ เช่น อัญญกเถาจารย์ ท่านอธิบายไว้ว่า อวิปริตสภาโว แปลว่า” ของจริงแท้ไม่แปรผัน” (จารย์ ธรรมดา, 2565) ความจริงเป็นปรมัตถสัจจะ ไม่ว่าจะเป็นด้าน พุทธศาสนา, ปรัชญา หรือ วิทยาศาสตร์ คือ ความไม่รู้จักจริงแห่งอวิชชา จึงเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งหลาย อันเกิดขึ้นอย่างไม่สิ้นสุดหมุนวนเป็นวัฏฏะแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ

1. สมมติสัจจะ(วัฏฏะ) ความจริงตามโลกธรรม นั่นคือ ความทุกข์ อุปาทานขันธ 5 เป็นทุกข์ ซึ่งความจริงโดยโลกสมมุติ
2. ปรมัตถสัจจะ(วิวัฏฏะ) ความจริงโดยปรมัตถ์ความจริงสูงสุดเหนือกระแสโลกธรรม ซึ่งเป็น สันติบทแห่งนิพพาน อันเป็นสัจจะภาวะแห่งความสงบที่จิตไร้นิวรณ์และอกุศลธรรมทั้งหลาย

พระอภิธรรมปิฎก

อภิธรรมปิฎกเรียกสั้นๆว่าพระอภิธรรม เป็นหมวดที่ประมวลพุทธพจน์อันเกี่ยวกับหลักธรรมที่เป็นวิชาการที่ว่าด้วยเรื่องปรมัตถธรรม ล้วน ๆ คือศึกษาเกี่ยวกับจิต เจตสิก รูป นิพพาน ธรรมในหมวดนี้ไม่มีเรื่องราวของบุคคล เหตุการณ์หรือสถานที่ซึ่งเป็นเรื่องสมมติเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยเลย พระอภิธรรมปิฎกมีอยู่ทั้งสิ้น 42,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น 7 คัมภีร์ เรียกโดยย่อว่า สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ (หัวใจพระอภิธรรม) พระมหาโสภณ วิจิตตธมฺโม และพระมหานรงค์ศักดิ์ ลูติญาโน. (2558). ได้แก่

1. คัมภีร์ธัมมสังคณีว่าด้วยธรรมที่ประมวลไว้เป็นหมวดเป็นกลุ่ม เรียกว่ากัณฑ์มี 4 กัณฑ์ คือ

1. จิตตวิภัติกัณฑ์ แสดงการจำแนกจิตและเจตสิกเป็นต้น
2. รูปวิภัติกัณฑ์ แสดงการจำแนกรูป
3. นิกเขปปราสิกัณฑ์ แสดงธรรมที่เป็นแม่บท (มาติกา) ของปรมัตถธรรม
4. อัตถุทธากัณฑ์ แสดงการจำแนกเนื้อความตามแม่บทของปรมัตถธรรม

2. คัมภีร์วิภังค์ แสดงการจำแนกปรมัตถธรรมออกเป็นข้อ ๆ แบ่งออกเป็น 18 วิภังค์ เช่น จำแนกขันธ เรียกว่า ขันธวิภังค์

3. คัมภีร์ธาตุกถา แสดง การจัดหมวดหมู่ของปรมัตถธรรมโดยสังเคราะห์ด้วยธาตุ (ธรรมชาติที่ ทรงไว้ซึ่งสภาพของตน)

4. คัมภีร์ปุคคลบัญญัติ ว่าด้วย บัญญัติ 6 ประการ และแสดงรายละเอียดเฉพาะบัญญัติ อันเกี่ยวกับบุคคล

5. คัมภีร์กถาวัตถุ ว่าด้วย คำถามคำตอบประมาณ 219 ข้อ อันถือเป็นหลักในการตัดสินพระธรรมวินัย

6. คัมภีร์ยมก ในคัมภีร์นี้จะยกหัวข้อปรมัตถธรรมขึ้นวินิจฉัย ด้วยวิธีถามตอบโดยตั้งคำถามย้อนกันเป็นคู่ ๆ

7. คัมภีร์มหาปฏฐาน แสดงเหตุปัจจัย และแสดงความสัมพันธ์อันเป็นเหตุเป็นผลที่อิงอาศัยซึ่งกันและกันแห่งปรมัตถธรรมทั้งปวงโดยพิสดาร(อภิ.ป.(ไทย): 35-45)

พระอภิธรรม : วิทยาศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนา

ยุคปัจจุบันวิทยาศาสตร์ได้ชื่อว่าเป็นวิทยาการที่ล้ำยุค เป็นเครื่องมือทรงพลัง ที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาเทคโนโลยี ตั้งแต่มุมมองของวิทยาศาสตร์ในสมัยก่อนคริสตกาล เช่น Thomas Hobbes นักปรัชญาชาวอังกฤษได้อธิบายกระบวนการชีวิตเป็นเพียงกระบวนการเคลื่อนไหวอย่างมีกลไก จักรวาลเป็นกระบวนการทางฟิสิกส์ที่เคลื่อนไหวไปตามกลไกเป็นเครื่องจักรที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ประกอบด้วยสสารและพลังงาน ไม่มีวัตถุประสงค์และไม่มีจุดจบ ไม่มีเหตุขั้นต้น และเหตุสุดท้าย ทั้งไม่มีพลังชีวิตและไม่มีเจตจำนงเสรี เพราะชีวิตและสิ่งที่เรียกว่าจิตนั้น เป็นเพียงผลจากพลังธรรมชาติที่เป็นสสารทั้งนั้น (พิน ดอกบัว, 2555) Hobbes นำทฤษฎีปรมาณู (Atom) ของ เดโมคริตัส (Democritus) มาพัฒนาอธิบายเอกภาพประกอบด้วยอะตอม (Atom) รวมตัวเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ คือเป็นสสารที่เล็กที่สุดไม่สามารถแบ่งแยกได้ ธาเลส (Thales) เชื่อว่าโลกเกิดจากปฐมธาตุคือ “น้ำ” เป็นสิ่งที่มีอนุภาคเล็กที่สุดแบ่งย่อยออกไปอีกไม่ได้ น้ำเป็นที่มาของสิ่งทั้งปวง (พิน ดอกบัว, 2535) อานักซีเมเนส (Anaximenes) เห็นว่าอากาศแผ่ขยายออกไปไม่สิ้นสุดมีพลังขับเคลื่อนมีการรวมตัวและกระจายตัว ทำให้อนุภาคเปลี่ยนแปลง และกลายเป็นน้ำ ดิน ด้วยเหตุแห่งอากาศ จึงกล่าวว่าอากาศเป็นปฐมธาตุของโลก

(กิริติ บุญเจือ, 2522) เฮราคลิตัส (Heraclitus) กล่าวว่าไฟ เป็นปฐมธาตุของสรรพสิ่งทั้งปวง มีทั้งพลังและเปลี่ยนแปลงเสมอ ทุกสิ่งมาจากไฟ (กิริติ บุญเจือ, 2522) ซีโนฟานีส (Zenophanes), ปาร์เมนิเดส (Parmenides) และเซโนแห่งเอเลีย (Zeno of Elea) ต่างเห็นว่าปฐมธาตุนั้นควรจะเป็นดิน โดยกล่าวว่าโลกนี้เกิดดับมาแล้วหลายครั้งหลายหน แต่ที่มันเกิดดับนั้นเป็นเพียงมายาภาพเท่านั้น ความจริงแล้วมันมิได้เปลี่ยนแปลงเอมเปโดเคลส (Empedocles 492-430 ก่อน ค.ศ.) เห็นว่าโลกมีทั้งเปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนแปลง คือปฐมธาตุมี 4 อย่างเมื่อรวมตัวกันหรือแยกตัวกันก็เกิดจากปฐมธาตุโยกย้ายตำแหน่ง แต่ปฐมธาตุเองเคยเป็นอย่างไรก็เป็นอยู่อย่างนั้น คือสรรพสิ่งเกิดจากปฐมธาตุและกลับคืนสู่ปฐมธาตุที่เป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ เช่นเดิม (ชัยวัฒน์ อัทธพัฒน์, 2547) ฟิสิกส์ดั้งเดิม โดยมี ไอแซค นิวตัน ได้เจอตฤษฎีแรงโน้มถ่วง และหลักทางคณิตศาสตร์ อันเป็นการกล่าวถึงวัตถุ มีมวลที่ไม่สูญหาย และ แรงที่มีการคำนวณเกี่ยวข้องกับเวลาที่แน่นอน ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ขัดกับพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เพราะหลักการต่าง ๆ สรุปเป็นอัตรา และกาลเวลา มีความคงอยู่ เปลี่ยนแปลงในรูปแบบที่คำนวณได้และมีจำนวนมวลสารหรือ อะตอมที่เล็กที่สุด ที่นำมาอธิบายถึงธาตุต่าง ๆ จนมาถึง อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ได้พัฒนาทฤษฎีกลศาสตร์ควอนตัม ทฤษฎีสัมพัทธภาพ ซึ่งเป็นการพลิกความเชื่อเดิมในเรื่อง สสารและพลังงานว่า สสารไม่มีทางสูญหาย แต่ทฤษฎีสัมพัทธภาพ กล่าวถึง การเปลี่ยนสสารเป็นพลังงาน หรือคลื่นได้ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 รูปแบบคือโฟตอนและคลื่น ผู้การอธิบายทฤษฎีอนุภาคและการเคลื่อนที่ของโมเลกุล ที่มีการตรวจสอบคุณสมบัติทางความร้อน, แสง การแผ่รังสีซึ่งเป็นรากฐานของทฤษฎีโฟตอนของแสง แต่ยังไม่อาจเทียบได้กับพระพุทธปัญญา ที่จะอธิบายแสดง ไว้แล้วเช่น รูปหรือสสารที่กล่าวถึง คือมหาภูตรูป 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ในทางพุทธศาสนารูปที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตมี 24 (อุปาทายรูป) ส่วนสภาวะที่ Empedocles กล่าวว่าโลกมีทั้งการเปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนแปลงนั้น ก็คือสิ่งต่าง ๆ มีการอาศัยกันและกันเกิดขึ้นดังลักษณะ 3 ประการคือ อนิจจัง (ความไม่เที่ยง) ทุกขัง (ความทนอยู่ไม่ได้) อนัตตา (ความไม่มีแก่นสาร) แต่ฟิสิกส์ดั้งเดิมมีความขัดแย้งกับพุทธศาสนาในเรื่อง สสาร ความมีตัวตน กาลเวลา เพราะเชื่อใน ความสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผน จึงทำให้วิทยาศาสตร์ดั้งเดิมมีความคิดว่า สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า ว่าสิ่งอะไรจะกระทำต่ออะไร ณ จุดไหนในจักรวาล ดังที่นักคณิตศาสตร์ฝรั่งเศสชื่อ ปีแอร์ ซีโมน ลาปลาซ (Pierre Simon Laplace) (พระธรรมโกศาจารย์, 2558) กล่าวว่า “ในขณะที่ขณะหนึ่งที่กำหนดให้ปัญหาซึ่งรู้แรงทุกแรงทุกที่กระทำอยู่ในธรรมชาติ และรู้ตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นโลก สมมติว่าปัญหาดังกล่าวนั้นกว้างขวางพอที่จะนำเอาข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ มันย่อมจะรวมสูตรการเคลื่อนที่ของก้อนวัตถุที่ใหญ่ที่สุดในจักรวาลและของอะตอมที่เล็กที่สุดเอาไว้ด้วย ไม่มีสิ่งที่ไม่แน่นอนสำหรับมัน และเช่นเดียวกับอดีต อนาคตจะปรากฏแก่สายตาของมัน” แต่ต่อมา เมื่อค้นพบทฤษฎีควอนตัม (Quantum) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของอะตอมว่า มีส่วนประกอบของ โปรตอน นิวตรอน และอิเล็กตรอน ที่วิ่งวนด้วยความเร็วสูง ในรูปลักษณะที่ไม่แน่นอน มีความเปลี่ยนแปลง และมีการสร้างความสมดุล

ภายในตลอดเวลา มีการเปลี่ยนแปลงจากสสาร เป็นพลังงานได้ ควอนตัม (Quantum) แปลว่า ขนาดไหน หรือ จำนวนเท่าไร ซึ่งหมายถึงเล็กมาก ทฤษฎีควอนตัม ได้ถูกกล่าวโดย อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ซึ่งกล่าวถึงจักรวาลไม่มีธรรมชาติที่แน่นอน (Uncertainty Principle) ตรงกับ พุทธศาสนาที่ยืนยันความไม่มีแก่นสาร ทั้งจิต และสสาร คือ “สัพเพ ธัมมา อนัตตา” แปลว่า “สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา” หมายถึงสรรพสิ่งล้วนไม่มีแก่นสารถาวร ความเป็นอนุภาคและคลื่นทำให้สภาวะเปลี่ยนแปลงไม่สามารถพยากรณ์ได้ หลักการแห่งความไม่แน่นอนของฟิสิกส์ควอนตัมได้เปลี่ยนแนวคิดของฟิสิกส์ดั้งเดิม จะยกตัวอย่างมุมมองหรือทฤษฎีเปรียบเทียบพอให้เห็นดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับพุทธปัญญาและอภิธรรม

ความจริง โดยสมมติ	ความรู้ วิทยาศาสตร์	พุทธปัญญา	ความรู้ภูมิธรรม
พุทธสภาวะ อสงไขย	ผู้รู้ ยังไม่มีการพิสูจน์ (วิญญะ)	ผู้ตื่น วิสุทธิเทพ-พุทธภาวะ (นิพพาน-อมตธาตุ)	ผู้เบิกบาน อปริยาปนภูมิ ¹
อนัตตจักรวาล	ยังไม่มีการพิสูจน์	อริยบุคคล	โลกุตตรธรรม ⁹
มหাজักรวาล	ยังไม่มีการพิสูจน์	อรุปรพรม	อรุปาวจรภูมิ 4
สุริยจักรวาล	มนุษย์	รูปพรหม	รูปาวจรภูมิ 16
โลกดาวเคราะห์	มนุษย์	มนุษย์- เทวดา	กามสุคติภูมิ 7
พิภพ (Earth)	คน-สัตว์-พืช	นिरยะ-ติริจฉาน-เปตร- อสุรกาย	อบายภูมิ ⁴
โมเลกุล (Molecule)	จุลินทรีย์ (Germs)	กลาป* (กลาปะ-ธาตุ มนสิกา)	กัมมชกลาป,จิตตชกลาป,อุตฺตชกลาป, อาหารชกลาป
อะตอม (Atom)	ส่วนที่เล็กที่สุดของ สิ่งมีชีวิต(Cell)	อวินิพโกรูป- สุทธัญญูกกลาป	ปรมาณู (วิชขรูปและมูลรูป)
อนุภาคมูลฐาน (Quarks)**	แฮดรอน,โปรตอน, นิวตรอน,มิซอน	สุทธเตรสกกลาป(13)	จิตที่มีวิชชา ⁸
หนึ่งในพันล้าน วินาที (Nanosecond)	***ปัญญาประดิษฐ์ (AI)Quantum Computer	อนิจจตา-ทุกขตา- อนัตตตา	****สมถภาวนา (ฌาน,อภิญญา ญาณ),วิปัสสนาภาวนา (วิปัสสนา ญาณ 9)
สสารวัตถุ	อินทรีย์วัตถุ	*****รูปธรรม-นาม ธรรม นิพพาน	ขั้นที่ 5, อายุตนะ 12 ธาตุ 18, บัญญัติ นิพพาน

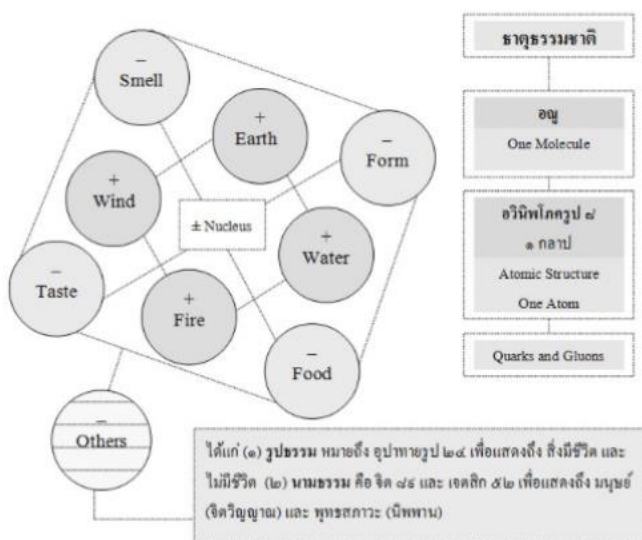
วัตถุนิยม- สัจนิยม จิตตนิยม - สัจนิยม (Idealism- Realism) ปรมัตถสัจจะ(Nirvana)
(Materialism- Realism)

* กลาปะ คือ หน่วยรวมอนุภาคมูลฐาน 8-13 ชั้น ที่เป็นรากฐานของมวลทั้งหมดในจักรวาล

**Quarks คือ อนุภาคมูลฐาน 3 ชั้นที่เป็นรากฐานของมวลทั้งหมดในจักรวาล(ค้นพบเมื่อศตวรรษที่21)(Webster's World Dictionary,1988)

***ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หมายถึงสอนให้คอมพิวเตอร์ทำงานได้เหมือนมนุษย์ในรูปแบบหุ่นยนต์ หรืออุปกรณ์ที่สื่อสารโต้ตอบได้กับผู้ใช้

****สมภวานา-วิปัสสนาภวานา ปัญญาที่เกิดโดยการปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการหยั่งรู้ในอริยสัจ เพื่อความล่งพ้นจากทุกข์หรือวงจรแห่งวิฏฐสงสาร

เปรียบเทียบ
พุทธศาสตร์กับ
วิทยาศาสตร์และ
ปรัชญา

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบพุทธศาสตร์กับวิทยาศาสตร์และปรัชญา

ที่มา: Siripat.Com:Special Annual Article (2016)

เมฆหมอกคือวิชา ม่านบังตาคือโมหะ จะกำจัดได้ด้วย อริยสัจ 4

“พระอภิธรรมแม้จะมีอยู่รอบกาย แต่ถูกบดบังไปด้วยเมฆหมอกคือวิชาอันหนาที่บิ จึงทำให้สรรพสัตว์ไม่อาจมองเห็นสิ่งต่างๆตามสภาพที่มีอยู่จริงได้”

ยถาภูตญาณ คือ ความรู้ตามความเป็นจริง รู้ตามที่เป็นจริง “สัมมาทัสสนะ” คือการปลุกฝงความเห็นชอบ การสร้างสัมมาทิฐิ ขึ้นกำหนด สมุทยสัจ ที่ เป็น ปัญญารู้เห็นนามรูป โดยไตรลักษณ์ ที่เรียกว่า ”สัมมาสนญาณ” เป็นวิปัสสนากรรมฐาน ทั้ง ตรณวิปัสสนาและพลววิปัสสนา ไปจนถึงจุดสูงสุดคือพระนิพพาน หากจะถึงพระนิพพาน ต้องปฏิบัติกิจในอริยสัจ 4 (อภ.วิ. (ไทย) 35/145-162/127-136) แต่ละอย่างให้ถูกต้องเสร็จสิ้น คือ (1) ปริยญา คือการ

กำหนดรู้ ด้วยการรู้เป็นกิจในทุกข์ ดังพระบาลีกล่าวไว้ว่า “ทุกข์ อริยสัจจ์ ปริณญะย” ทุกข์ควรกำหนดรู้ (2) ปหานะ คือการละ คือกำจัดให้หมดสิ้นไป หรือแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหาดังบาลีที่ว่า “ทุกขสมุทโย อริยสัจจ์ ปหาตพฺพ” คือการละสมุทัย (3) สังคิกิริยา คือการทำให้แจ้ง เปิดการเข้าถึงหรือบรรลู่ ภาวะที่ปราศจากปัญหา หรือหยั่งรู้ในพระนิพพาน ดังบาลีที่ว่า “ทุกขนิโรธ อริยสัจจ์ สังคิกิริยา” หรือการทำให้โรธให้แจ้ง (4) ภาวนา คือ การเจริญ มรรคควรเจริญ นั่นคือศึกษาอบรมลงมือปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่จุดหมาย ดังบาลีที่ว่า “ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสัจจ์ ภาเวตพฺพ” เพื่อปฏิบัติตามอริยสัจจ์ 4 ให้รู้เห็นในนิพพาน เพื่อปฏิบัติตามหลักอริยสัจจ์ 4 ให้สัมพันธ์กันในแต่ละอย่างคือ (1) ทุกข์ (ปริณญา) คือตัวปัญหาที่จะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขต (2) สมุทัย (ปหานะ) คือวิเคราะห์และวิจัย สาเหตุของปัญหา และต้องแก้ไขปัญหามาให้หมดสิ้นไป (3) นิโรธ (สังคิกิริยา) คือการชี้บอก ภาวะที่ปราศจากปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการให้เห็นการแก้ไข ปัญหาเป็นไปได้และจุดหมายนั้นก็เข้าถึงซึ่งทำให้สำเร็จ (4) มรรค (ภาวนา) เป็นขั้นกำหนดวิธีการขั้นตอน ได้รายละเอียดที่จะต้องปฏิบัติ ในการลงมือแก้ปัญหา ซึ่งถ้าสำเร็จในการปฏิบัติในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย หรือ ทางธรรม ก็คือ บรรลุอรหัตต์ เข้าถึงพระนิพพาน (Nithee Siripat, 2016)

ตารางที่ 2 การนำอริยสัจจ์ 4 ที่มีการพิจารณาด้วย ญาณ 3 มาประยุกต์กับการทำงาน

อริยสัจจ์ 4 ญาณ 3	สังขญาณ (มีอาการ 4)	กิจญาณ (มีอาการ 4)	กตญาณ (มีอาการ 4)
ทุกข์	กำหนดรู้ นี้คือทุกข์ รู้ปัญหา ทำความเข้าใจ และรู้ขอบเขตของปัญหา	ปริณญา-ปัญญาที่รู้หน้าที่ การกำหนดรู้ (ทำความเข้าใจทุกข์/ปัญหาและกำหนดรู้จัก ขอบเขตของปัญหา)	การตรวจสอบทบทวนผล ทุกข์ได้ทำสมบูรณ์แล้ว
สมุทัย	กำหนดรู้ นี้คือทุกขสมุทัย มูลเหตุของปัญหา	ปหานะ คือ การละ(กำจัดแก้ไขต้นตอ หรือสาเหตุของทุกข์/ปัญหา)	ทุกขสมุทัยได้ ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว
นิโรธ	กำหนดรู้ นี้คือทุกขนิโรธ รู้ว่าปัญหาได้แก้ไขแล้ว	สังคิกิริยา คือการทำให้แจ้ง(เข้าถึง ภาวะที่ปราศจากทุกข์/ปัญหา หรือบรรลุจุดหมาย)	ทุกขนิโรธได้ ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว ทบทวนผลที่ได้รับ
มรรค	กำหนดรู้ นี้คือทุกขนิโรธคามินีปฏิบัติ การรู้วิธีการ หรือรู้วิธีลงมือในการแก้ปัญหานั้น	ภาวนา คือการเจริญ(ฝึกอบรม ขั้นตอน ดำเนินการลงมือปฏิบัติตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย)	ทุกขนิโรธคามินีปฏิบัติได้ ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว ทบทวนการปฏิบัติ

นิพพาน

หมายถึงสภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์แล้ว ภาวะที่เป็นสุขสูงสุดและไร้กิเลสในทุกข์มีอิสรภาพสมบูรณ์ พ้นจากวัฏสงสารโดยสิ้นเชิง มี 2 แบบคือ สอุปาทิเสสนิพพาน (พระอรหันต์ผู้ปราศจาก โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสะ แต่ยังรักษาชีวิตินทรีย์อยู่) และอนุปาทิเสสนิพพาน (นิพพาน ไม่มีอุปาทิเหลือ คือการดับกิเลสไม่มีเบญจขันธ์เหลือของพระอรหันต์) เมื่อ

ได้ผลญาณในแต่ละขั้น จะมีการสำรวจตรวจสอบทบทวนโดย ปัจจเวกขณญาณ ด้วยหลักญาณ 3 ได้แก่

1. สัญญาณ คือหยั่งรู้สัจจะ นั่นคือการอย่างรู้ริยสัจ 4 แต่ละอย่าง ว่า (1) นี่คือทุกข์ (2) นี่คือทุกขสมุทัย (3) นี่คือทุกขนิโรธ (4) นี่คือทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

2. กิจจญาณ คือหยั่งรู้กิจ อันจะต้องทำในอริยสัจ 4 แต่ละอย่างว่า (1) ทุกข์ควรกำหนดรู้ (2) ทุกขสมุทัยควรละเสีย (3) ทุกขนิโรธควรทำให้แจ้ง (4) ทุกขคามินีปฏิปทาควรเจริญให้ยิ่งขึ้นไป

3. กตญาณ คือหยั่งรู้การอันทำแล้ว ว่ากิจอันจะต้องทำในอริยสัจ 4 แต่ก้อย่างนั้นได้ทำเสร็จแล้ว (1) ทุกได้ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว (2) ทุกขสมุทัย ได้ทำสำเร็จสมบูรณ์แล้ว (3) ทุกขนิโรธ ได้ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว (4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาได้ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว เรียกปริวิภูฏวน 3 รอบ ในอริยสัจ 4 รวมเป็น 12 ญาณทัสสนะ หรือ เรียกว่า “อาการ 12” หากจะเปรียบกับการทำงานในยุคปัจจุบัน ก็สามารถนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ได้ คือ 1.การรับรู้ปัญหา 2.การหาเหตุแห่งปัญหา 3.รู้ว่ามีปัญหาแก้ไขแล้ว 4.กระบวนการหรือวิธีแก้ไขปัญหา และตรวจสอบว่ามีปัญหาได้อีกหรือไม่ จึงเป็นการนำอริยสัจมาใช้ในการทำงานได้

เนปิกกปัญญา ปัญญาแยกแยะบาปบุญคุณโทษ

ปัญญา หมายถึง ความหลักแหลม เช่นปัญญาที่สามารถแยกแยะว่า อะไรคืออะไรชั่วดังนี้ เป็นต้น เนปิกกปัญญา จึงเป็นปัญญาที่ฝึกฝนให้บังเกิดขึ้นได้ โดยการศึกษาเล่าเรียน ปัญญาที่ได้จากประสบการณ์ชีวิตโดยทั่วไป ซึ่งไม่เหมือน สขาคปัญญาที่เป็นปัญญาที่ได้พร้อมกับการปฏิสนธิ หากจะมองในแง่ของสัมปชัญญะ 4 (พระพรหมบัณฑิต, 2565) ซึ่งประกอบด้วย สาทถกสัมปชัญญะ, สัปายสัมปชัญญะ, โคจรสัมปชัญญะ, และ สัมโมหสัมปชัญญะ พึงทราบว่า เนปิกกปัญญา นี้ จัดอยู่ใน 2 สัมปชัญญะแรก คือ สาทถกสัมปชัญญะ และ สัปายสัมปชัญญะ ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ปัญญาระดับพื้นฐานทั่วไปใช้ได้ทั้งกับการดำเนิน

ภาพแสดงสัมปชัญญะในสภาวะต่างๆ ของการควบคุมสติ(พระพรหมบัณฑิต,2565)
ชีวิตประจำวัน และการบำเพ็ญปฏิบัติธรรมชั้นสูง ผู้ที่มี สาทถกสัมปชัญญะย่อมรู้จักแยกแยะว่าการกระทำเช่นไรมีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ การกระทำเช่นไรมีคุณ หรือมีโทษ แล้วตัดสินใจเลือกเอาเฉพาะสิ่งที่มีประโยชน์มีคุณเท่านั้นเป็นเครื่องดำเนินชีวิต

สรุป

ปัญญา ที่มีสติสัมปชัญญะ นำให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตประจำวัน มีความรอบคอบ ใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และมีการวิเคราะห์ พินิจ พิจารณาว่าเห็นความเหมาะสม ควร ทำให้เป็นคนที่สามารถมองความสัมพันธ์ของเหตุกับผล เห็น ธรรม สภาวะธรรม เหตุ ความเชื่อ ความเห็น ทศณคคติ ให้กำหนดรู้เห็นเป็นอารมณ์ และน้อมไปให้จิตรู้ว่าจะเป็นผลอย่างไร เกิด

โยนิโสมนสิการ ขั้นตอนการกำหนดรู้ ต้องเห็นตามความเป็นจริง เมื่อเป็นผู้มีสติระลึกรู้เท่าทัน อารมณ์ในปัจจุบัน จะเป็นกุศลกรรมทำให้อกุศลกรรมไม่สามารถเบียดเบียนได้ อีกทั้งยังทำให้มีสมาธิในการทำกิจการงานได้ดีขึ้น การฝึกสติโดยการเจริญวิปัสสนาอย่างต่อเนื่องจะยังให้บรรลุ มรรค ผล นิพพานได้อย่างแน่นอน การเรียนอภิธรรมทำให้เรามีความรู้ ความเข้าใจใน พระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น เข้าถึงความรู้แจ้งของพระพุทธองค์ในสรรพสิ่ง ความรู้มนุษย์เพียง บางส่วน จากควอนตัมฟิสิกส์ ได้ระบุว่า ไม่มีอะตอมที่อยู่ได้ตามลำพัง โครงสร้างอะตอม ประกอบด้วย อิเล็กตรอน โปรตอนและนิวตรอน อนุภาคของอะตอมที่เป็นประจุไฟฟ้าบวกและ ประจุไฟฟ้าลบต่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การเกาะกลุ่มของประจุไฟฟ้าเหล่านั้นกลายเป็นอะตอม เชื่อว่าในอะตอมมีเพียงพลังที่มีการอาศัยซึ่งกันและกัน เกิดสมดุล แล้วการแปรสภาพ สามารถ เปลี่ยนแปลงระหว่าง มวลและพลังงาน นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่าโปรตอน อิเล็กตรอนไม่น่ามี วิญญาณในอะตอม แต่พุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวว่าสิ่งที่เรียกว่า”จิต”สภาพที่รู้และมีพลังงาน ครองอยู่แม้ในส่วนที่เล็กที่สุด เช่น ปริมาณ และยังสามารถเปรียบเทียบกับปัจจุสมุปบาท ว่าวงจร ที่เป็นไปตามเหตุและปัจจัย ไม่มี สัตว์ บุคคล ตัวตน มีสภาพ ไม่เที่ยงแปรเปลี่ยน และควบคุม ไม่ได้นี้ว่า ไตรลักษณ์ ถ้ามีการฝึกจิตเจริญวิปัสสนาให้มีสติ สัมปชัญญะ สมาธิ เกิดปัญญา เพื่อ ทำลายอวิชชา เข้าถึงโลกุตตรธรรม ย่อมทำลายวงจรของปริมาณที่เล็กที่สุดนี้ได้ แต่ถึงจะไม่สามารถบรรลุนิพพาน การมีฝึกสติ มีสัมปชัญญะทำให้ควบคุมอารมณ์ได้ ไม่ให้หลงไปกับ สภาวะอันสับสนวุ่นวายในปัจจุบัน มีความสุขในการปฏิบัติกิจใดๆ ด้วยหลักธรรม และมีสันติสุข กับการสังคมคุณธรรมหากเป็นผู้ที่ได้ศึกษาอภิธรรม นำไปปฏิบัติย่อมไปสู่จุดหมายสูงสุดใน พระพุทธศาสนาได้ คือสามารถพ้นทุกข์ พ้นจากวัฏสงสารอันยาวนานได้

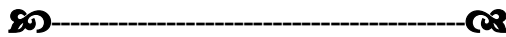
เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2522). *สารานุกรมปรัชญา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จำรูญ ธรรมดา. (2565). *อภิธรรมปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: อภิธรรมโชติกิจวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ฉลอง พันธุ์จันทร์และคณะ. (2564). วิเคราะห์ทฤษฎีปริมาณนิยมในทรรศนะของพุทธปรัชญา. *มจร.เลย ปริทัศน์*, 2(1), 87-98.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2547) *ญาณวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระมหาโสภณ วิจิตตธมโม และพระมหาณรงค์ศักดิ์ จิตติญาณ. (2558). การศึกษาวิเคราะห์การ ตีความพระอภิธรรม ของพระเถระในพระพุทธศาสนา. *มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(1), 45-58.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2558). *พระพุทธรูปศาสนากับทฤษฎีควอนตัม: ความเหมือนที่แตกต่าง*. สืบค้น 27 มีนาคม 2565 จาก , <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14310>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พิน ดอกบัว. (2555). *ปวงปรัชญาอินเดีย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล. ชุด 91 เล่ม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2552). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด (Cognitive Coaching)*. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- K-cyber. (2016). *สมาธิกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์*. Science. (August5, 2016): Retrieved March 20, 2022, from <https://dhammakayasite.wordpress.com/2016/08/05/first-blog-post/>.
- Nithee Siripat. (2016). *Get started Your Mental Development with Temperance*. Retrieved March 21, 2022, from www.Siripat.com and Academiae Network. Reading Number 002226.

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงาน
ในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก*

BUDDHIST INTEGRATION TO PROMOTE THE EFFECTIVENESS OF EMPLOYEES
IN SMALL RETAIL STOREFRONTS

สุจิตตรา สวาทยานนท์

Suchittra Sawatyanon

บริษัท ฟิลเตอร์มาร์ท จำกัด

Filter mart company limited

E-mail: suchittra@purefilter.com

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันมีท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม ด้าน การเมือง และเทคโนโลยี แบบพลิกผัน ทำให้องค์กรธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก ต้องการ ที่จะปรับตัว ปรับองค์กร เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน มีการ พัฒนาการปฏิบัติงานของพนักงานให้มีประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงการสร้างแตกต่างให้เป็น ที่จดจำของหน้าร้าน หรือสินค้า ในกรณีที่มีคู่แข่งจำนวนมากและอีกทั้งให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ เพื่อให้องค์กรธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็กบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้นำหลักพละ 4 ซึ่งเป็นธรรม 4 ประการที่เป็นกำลังในการบูรณาการให้ประสบความสำเร็จ ด้วยความปลอดภัยและ มั่นใจ

คำสำคัญ: บูรณาการ; การปฏิบัติงาน; ประสิทธิภาพ

Abstract

At present, in the midst of rapid changes in economic, social, political and technological conditions, the turnaround has made small retail business organizations want to adapt, adjust the organization to respond to the environment in accordance with the current conditions. Employee operations are developed for maximum efficiency. Including differentiation to be recognized in

*Received March 14, 2022; Revised April 11, 2022; Accepted April 11, 2022

the storefront or product in the events that there are many competitors and also to be able to reach to customers of small retail storefront business organizations to achieve their objectives. Therefore, we have adopted *Bala 4*, four Principles of wisdom, which are the 4 virtues that are the power to be integrated for success. safety and confidence.

Keywords: Integration; Performance; Effectiveness

บทนำ

สภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งสภาพเศรษฐกิจ (Economic) สังคม (Social) การเมือง (Political) และเทคโนโลยี (Technology) นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและรวดเร็วยิ่งขึ้น ในทุก ๆ ส่วนทั่วทุกมุมโลก เกิดจุดพลิกผันทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากมาย มีการรวมกลุ่มกันระหว่างหน่วยงาน องค์กรหรือในระดับประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่เวทีการค้าโลก พยายามตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอก ทุก องค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ขนาดกลางขนาดเล็ก องค์กรที่ทำกำไรสูง หรือองค์กรที่อยู่ในภาวะขาดทุน ทั้งหมดจะได้รับผลกระทบจากปัจจัยข้างต้นเหล่านี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัว ปรับองค์การ เพื่อตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งในด้านบวกและด้านลบ (สมคิด บางโม, 2551)

สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันเป็นอุปสรรค หรือส่งผลทางลบต่อองค์กร ก็จะมีส่งผลให้ องค์กรไม่สามารถทำกำไรได้ตามเป้าหมายหรืออาจส่งผลให้องค์กรขาดทุนจากการดำเนินงาน ซึ่งรูปแบบการวิเคราะห์อุตสาหกรรมที่นิยมใช้กัน คือ รูปแบบการประเมินสภาพการแข่งขัน ภายในอุตสาหกรรม (5-Fs Model) ของ Michael E. Porter หรือ ที่นิยมเรียกกันว่า Five Forces Model การดำเนินงานขององค์กรทุกองค์การ จะถูกกดดันและส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างรุนแรง ไม่ ว่าจะเป็นลูกค้า คู่แข่งขัน ผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริหารหรือ แม้กระทั่งพนักงานทุกระดับในองค์กร ส่งผลต่อองค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อให้ องค์กรสามารถอยู่รอดปลอดภัยสามารถดำรงอยู่ในธุรกิจ (ฐาธิภา กสิวิทย์อำนวย, 2561)

เนื่องจากปี 2562 ธุรกิจค้าปลีกมีอัตราการเติบโตชะลอลงที่ 2.8 เปอร์เซ็นต์ (ชมภูนุช แดงอ่อน, 2562) ในทิศทางเดียวกับภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวต่ำสุดในรอบ 5 ปี ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกสมัยใหม่เร่งขยายสาขาต่อเนื่องทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด รวมถึงปรับปรุงสาขาเดิมเพื่อเพิ่มพื้นที่ค้าปลีกใหม่ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดใหญ่เร่งขยายสาขาหลายรูปแบบในจังหวัดศูนย์กลางภูมิภาค เมืองท่องเที่ยวและจังหวัดรอง ส่วนร้านค้าปลีกขนาดเล็กมีการเปิดสาขากระจายไปในทุกจังหวัด กำลังซื้อขบเซาตามภาวะเศรษฐกิจที่หด สำหรับ ปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก เป้าหมายการขายสูง

เกินไป เป้าขายสูงเกินที่จะบรรลุเป้าหมายได้ คู่แข่งขันมากเกินไปและอยู่ใกล้กัน พนักงานขายไม่สามารถขายสินค้าได้ในตลาดที่มีคู่แข่งขันมากแต่สินค้ามีลักษณะเหมือนกันไม่มีข้อแตกต่าง เจ้าของกิจการต้องปรับปรุงและพัฒนา สร้างความแตกต่างของสินค้าตนเองให้เหนือคู่แข่งขัน หากอยู่ในตลาดที่มีคู่แข่งขันจำนวนมาก สภาพภูมิอากาศ ทำให้พนักงานขายไม่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ กิจการไม่มีระบบการขายที่ดี พนักงานขายไม่มีเครื่องมือในการขาย

ดังนั้นการนำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพระ 4 (อง.นวก., (ไทย) 23/5/439) ที่เป็นหลักธรรมในการส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็กให้บรรลุเป้าหมายประกอบด้วย 1) ปัญญาพล 2) วิริยะพล 3) อนวัชชพล และ 4) สังคหพล (ที.ปา., (ไทย) 11/231/233) พลหรือกำลังแห่งคุณธรรมทั้ง 4 ประการ ช่วยให้นักบริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักพระ 4

การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก

แนวคิดเกี่ยวกับหลักพระ 4

พระ 4 หมายถึง หลักธรรม 4 ประการที่เป็นกำลังในการดำเนินชีวิตให้ ประสบความสำเร็จด้วยความมั่นใจและปลอดภัยนอกจากนี้พระ 4 ยังเป็นธรรมอันเป็นกำลัง, ธรรม อันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง (strength force power) พระ 4 หรือกำลังทั้ง 4 ประการนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลทั้ง การ เป็นคนฉลาด เป็นคนขยัน เป็นสุจริตชน เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งทุกข้อล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น ขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ต้องครบเครื่องจึงจะทำให้เกิด ผลงานตามต้องการได้ ซึ่งหมวดธรรม พระ 4 (อง.จตุกก., (ไทย) 21/154/215) นี้แบ่งออกเป็น

1. ปัญญาพล (กำลังปัญญา) คือ กำลังแห่งองค์ความรู้ ความรอบรู้หรือความฉลาด หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การที่รู้มากกว่าที่เห็น มีความเข้าใจมากกว่าที่ได้ยิน ปัญญาพลนี้ ยังมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ 3 เรื่องด้วยกัน คือ รู้เรื่องตน รู้เรื่องคน รู้เรื่องงาน นับเป็นปัจจัยแรกที่สำคัญยิ่ง เพราะหากขาดกำลังแห่งสัมมาปัญญาแล้ว คงไม่สามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ เพราะปัจจุบันสภาพแวดล้อม การแข่งขัน ปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งในระดับท้องถิ่น ถึงระดับโลก การพัฒนา ปัญญาพลตามแนวทางเชิงพุทธ ได้กำหนดแนวทาง ขั้นตอนหรือวงจรการพัฒนาไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่ได้จากการรับฟัง การอ่าน รับรู้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

2) จินตามยปัญญา คือ ปัญญาที่ได้จากการนำคำพูด ข้อมูล มาคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง

3) ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่ได้จากการปฏิบัติ ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือทำ

2. วิริยพละ (กำลังความเพียร) ความเพียรพยายามที่เป็นพลัง ซึ่งพลังนั้นจะกระทำให้บุคคลไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยความเพียรนั้นต้องเป็นความเพียรชอบ คือ ความเพียรพยายามไม่ให้เกิดความชั่ว ความเพียรพยายามที่จะละความชั่ว ความเพียรพยายามที่จะสร้างคุณดีและความเพียรพยายามที่จะรักษาคุณดีและความเพียรพยายามที่จะสร้างคุณดีเพิ่มขึ้น หรือในระดับของการปฏิบัติธรรม วิริยพละนี้ก็คือ "สัมมาวายามะ" หนึ่งในมรรคมีองค์ 8 อันประกอบด้วย

1) การละลายความชั่ว หรืออกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้ตกไปโดยเร็ว ไม่เพ็ดเลิพลินกับความโกรธนั้น เช่น ไม่มัวแต่ย่ำคิดย่ำแค้น หาโอกาสเอาคืน ให้รีบแก้ไขความผิดชั่วเช่นนั้นออกจากใจให้ได้โดยเร็ว

2) การป้องกันความชั่วที่ยังไม่เกิดขึ้น คือ ความพยายามหลีกเลี่ยงกับเหตุใกล้ที่จะทำให้ใจตกไปในทางอกุศล หากสถานการณ์ใดที่รู้ว่าจะยั่วให้ออกอกุศลได้ก็ต้องป้องกันตั้งแต่ยังไม่เกิด

3) การทำกุศลที่ยังไม่เกิดให้มีขึ้น คือ ความพยายามสร้างคุณดี หาโอกาสในการสั่งสมบุญ ทำทานช่วยเหลือผู้อื่น

4) การรักษาความดีนั้นให้คงอยู่และเจริญขึ้น คือ การไม่ประมาทในกุศลธรรม แม้เล็กน้อยความดีที่มีอยู่ก็หมั่นพยายามที่จะทำให้มากขึ้น หรือขยายผลของความดีนั้นไปให้กว้างขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

3. อนวัชชพละ (กำลังสุจริต หรือ กำลังความบริสุทธิ์, ตามศัพท์นั้นแปลว่า กำลังการกระทำที่ไม่มีโทษ คือ กายกรรม วาจกรรม มโนกรรมบริสุทธิ์ เช่น มีความประพฤติและหน้าที่การทำงานสุจริต ไม่มีข้อบกพร่องเสียหาย พุดจริง มีเหตุผล มุ่งดี ไม่รุกรานให้ร้ายใคร ทำการด้วยเจตนาบริสุทธิ์-power of faultlessness, blamelessness or cleanliness) อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประกอบด้วยกายกรรมที่ไม่มีโทษ ประกอบด้วยวจีกรรมที่ไม่มีโทษ ประกอบด้วยมโนกรรมที่ไม่มีโทษ การกระทำที่ไม่มีโทษเป็นกำลัง คือ ทำในสิ่งที่ดีที่เป็นมงคลผู้กระทำจะเกิดความเจริญก้าวหน้า โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นอนวัชชพละ ได้แก่

- 1) ไม่ผิดกฎหมาย
- 2) ไม่ผิดจารีตประเพณี
- 3) ไม่ผิดศีลและ
- 4) ไม่ผิดธรรม

4. สังคหพละ (กำลังการสงเคราะห์ คือ การยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี) สงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 ประการนี้ ได้แก่

1) ทาน (การให้ปัน โดยปกติหมายถึง ช่วยเหลือในด้านทุนหรือปัจจัยเครื่องยังชีพ ตลอดจนเพื่อแผ่กันด้วยไมตรี อย่างเลิศหมายถึงธรรมทาน คือ แนะนำสั่งสอนให้ความรู้ความเข้าใจ จนเขารู้จักพึ่งตนเองได้)

2) เปยยวัชชะ (พูดจับใจ = ปิยวาจา คือ พูดด้วยน้ำใจหวังดี มุ่งให้เป็นประโยชน์และรู้จักพูดให้เป็นผลดี ทำให้เกิดความเชื่อถือ สนับสนุนและเคารพนับถือกันอย่างเลิศ หมายถึง หมั่นแสดงธรรม คอยช่วยชี้แจงแนะนำหลักความจริง ความถูกต้องดีงาม แก่ผู้ที่ต้องการ)

3) อัถตจริยา (บำเพ็ญประโยชน์ คือ ช่วยเหลือรับใช้ ทำงานสร้างสรรค์ ประพฤติการที่เป็นประโยชน์ อย่างเลิศ หมายถึง ช่วยเหลือส่งเสริมคนให้มีความเชื่อถือถูกต้อง (สัทธาสัมปทา) ให้ประพฤติดีงาม (ศีลสัมปทา) ให้มีความเสียสละ (จาคสัมปทา) และให้มีปัญญา (ปัญญาสัมปทา)

4) สมานัตตตา (มีตนเสมอ คือ เสมอภาค ไม่เอาเปรียบ ไม่ถือสูงต่ำ ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย อย่างเลิศ หมายถึง มีความเสมอกันโดยธรรม เช่น พระโสดาบันมีตนเสมอกับพระโสดาบัน เป็นต้น)

การปฏิบัติงานตามหลัก 7S เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ต่างก็ตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) กลยุทธ์ในการสร้างความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หรือเทคนิคการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการปฏิบัติงานอย่างไรให้มีความสุข นั้นแสดงว่าองค์กรจะมีความเจริญก้าวหน้าหรือพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่ ผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและสามารถทำงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

แนวคิดปัจจัย 7 ประการของแมกคินซี (McKinsey) เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ คือ การกำหนดแผนกลยุทธ์ขององค์กรที่มีความชัดเจน ครอบคลุมและมีความสอดคล้องกับพันธกิจขององค์กร การจัดทำแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรคและพัฒนาวิสัยทัศน์อยู่เสมอ การจัดทำหลักการ หรือแผนยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานล่วงหน้าทุกงานและการกระจายแผนกลยุทธ์ลงสู่ระดับหน่วยงานจนถึงระดับปฏิบัติการ

2. ด้านโครงสร้าง คือ โครงสร้างเน้นการมีส่วนร่วมของพนักงานโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เหมาะสม จำนวนพนักงานที่เพียงพอ ลดความซ้ำซ้อนของขั้นตอนและกฎระเบียบ มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอยู่เสมอเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

3. ด้านรูปแบบ คือ การกำหนดขอบเขตของงานที่รับผิดชอบมีความชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร มีการออกแบบงานที่ต้องอาศัยความชำนาญหลายด้านประกอบกัน มีการทำงานเป็นทีมและสลับหน้าที่กันทำเป็นระยะ ๆ และทุกฝ่ายต้องช่วยกัน คิด วางแผน ตัดสินใจร่วมกัน

4. ด้านระบบ คือ การจัดระบบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ระบบการประเมินผลงานตามมาตรฐานสากล มีระบบงานที่ปลอดภัย มีสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่ดี

5. ด้านบุคคล คือ การจัดสรรพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ จัดสรรบุคลากรอย่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีความสามารถ มีความเหมาะสมกับปริมาณงานและติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด

6. ด้านทักษะ คือ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในองค์กร การพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการบริหารงาน จัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านนวัตกรรม การสื่อสารและมีการฝึกอบรมด้านทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

7. ด้านค่านิยม คือ การกำหนดค่านิยมขององค์กรไว้อย่างชัดเจน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อองค์กรให้ทันสมัยใช้ได้จริง ความมุ่งมั่นที่จะบริหารให้บรรลุเป้าหมายตามค่านิยมร่วมกัน การอุทิศตนและมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน บุคลากรทุกคนในองค์กรมีความตั้งใจและมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก

ความสามารถในการเลือกเป้าหมายที่เหมาะสมและบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ประสิทธิภาพจึงวัดกันที่ว่าการสามารถสนองผู้บริโภคสินค้าหรือบริการที่เป็นต้องการหรือไม่ และสามารถบรรลุในสิ่งที่พยายามจะทำมาน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถบูรณาการออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการผลิต คือ ความสามารถในการประกอบการ ผสมผสานกันเพื่อให้เกิดสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เป็นกระบวนการเพิ่มคุณค่าหรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดประโยชน์

2. ด้านประสิทธิภาพ คือ เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการปฏิบัติงาน เพิ่มการโฟกัส กำหนดทิศทาง และบรรลุเป้าหมายการเติบโตในความทะเยอทะยาน พัฒนาการปฏิบัติงาน จัดหากำลังการขายและการวัดผล การจัดการ และการขับเคลื่อนความสำเร็จของการขาย

3. ด้านความพึงพอใจ คือ พนักงานมีความรู้สึกในทิศทางที่ดี ตลอดจนทัศนคติในเชิงบวกที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่ โดยพนักงานได้รับการตอบสนองที่ดีจากองค์กร ซึ่งจะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมถึงมีความสุขในการทำงาน ที่จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ และยังส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จได้

4. ด้านการปรับเปลี่ยน คือ ปรับแนวความคิดการติดต่อกับลูกค้า เน้นการติดต่อและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับลูกค้า ดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายการสร้างประโยชน์ให้แก่ลูกค้า เรียนรู้และเข้าถึงเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์ ต้องมีข้อมูลของลูกค้าอย่างถูกต้องทันสมัยเพื่อให้ทันกับพฤติกรรมของลูกค้า

5. ด้านการพัฒนา คือ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะให้แก่พนักงาน ความชำนาญในการทำงาน ปรับเปลี่ยนทัศนคติของพนักงานทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มประสิทธิภาพพนักงาน สามารถทำได้ด้วยวิธีการฝึกอบรม ปฐมนิเทศ ส่งไปดูงานต่างประเทศ ร่วมสัมมนาทั้งในและนอกสถานที่ ฯลฯ เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

การบูรณาการหลักผล 4 ใช้ในการส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก

1. ด้านปัญญาผล หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานสามารถวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีวิสัยทัศน์วิเคราะห์และคาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับการปฏิบัติงาน สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานได้ดีและค้นคว้าหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อยอดการขยายเพิ่มเติมอยู่เสมอ

2. ด้านวิริยะผล หมายถึง มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจการปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง ความรับผิดชอบสูง รู้รอบ มีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานและมีสมาธิ มีจิตแน่วแน่ตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ผล

3. ด้านอนวัชผล หมายถึง การปฏิบัติงานโดยสุจริตเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบโปร่งใส ตรวจสอบได้ นำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตประจำวัน ยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมที่ดีของสังคม เคารพกฎและข้อบังคับขององค์กรอย่างเคร่งครัด

4. ด้านสังคหผล หมายถึง มีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของพนักงานอย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานโดยไม่หวังผลตอบแทน มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

สรุป

การนำหลักผล 4 เข้ามาบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจหน้าร้านขายปลีกขนาดเล็ก เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานสามารถปรับตัว

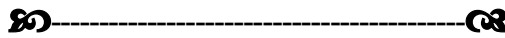
ให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งทั้งการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อสร้างความแตกต่างของหน้าร้านและสินค้าของตนให้โดดเด่น โดยสามารถใช้หลักผล 4 เข้ามาช่วยบูรณาการได้แก่ 1. ด้านปัญญาผล หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ 2. ด้านวิริยะผล หมายถึง มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ความมุ่งมั่นตั้งใจการปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง 3. ด้านอนวัชผล หมายถึง การปฏิบัติงานโดยสุจริตเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบโปร่งใส ตรวจสอบได้ 4. ด้านสังคผล หมายถึง มีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของพนักงานอย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจ รวมถึงการนำแนวคิดปฏิบัติงานตามหลัก 7S มาช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของพนักงานให้มีประสิทธิผลและประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- ฐายิกา กสิวิทย์อำนวย. (2561). *การบริหารธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น บริษัทจำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2551). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: พัฒนวิทย์การพิมพ์.
- ชมภูณัฐ แดงอ่อน. (2562). *ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่*. สืบค้น 10 เมษายน 2565, จาก https://www.gsbresearch.or.th/wpcontent/uploads/2020/03/IN_trade_9_6_2_detail.pdf

พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร*

TEN PERFECTED BUDDHIST LEADERSHIP FOR ORGANIZATION CHANGE MANAGEMENT

อุบลกาญจน์ อมรสิน

Ubolkan Amornsyn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: su_phanida@hotmail.com

บทคัดย่อ

หนึ่งในปัจจัยที่สร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรนั้น ย่อมหนีไม่พ้นเรื่องของภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหาร องค์กรภาวะผู้นำถือเป็นทุนมนุษย์ของปัจเจกบุคคลที่สามารถสร้าง ขึ้นได้โดยไม่ยากนักอย่างไรก็ตาม ในยุคการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งเน้นการ ปรับเปลี่ยนโครงสร้าง เศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อน ด้วยนวัตกรรม” โดยมุ่งเน้น การเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อน ประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วย เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม รวมทั้งเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

ดังนั้น เมื่อการพัฒนาประเทศ ปรับเปลี่ยนการขับเคลื่อนเช่นนี้ องค์กรที่ดำเนินงานใน ประเทศไทย ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาหลักของประเทศ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้นำ บทบาทของผู้นำในกระบวนการเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีบารมีที่จะนำพาการเปลี่ยนแปลงนั้นให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมี เป็นการประยุกต์หลักธรรมของ บารมี ที่พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญมาเพื่อการบรรลุพระโพธิญาณ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ยิ่งในพุทธกัปนี้ ภาวะผู้นำเชิงทศบารมีสามารถนำมาใช้เป็นหลักในด้านการนำตนด้วยศีลบารมี เนกขัมมบารมี วิริยบารมี และสัจจบารมี ด้านการนำคน ด้วยทานบารมี เมตตาบารมี และ อุเบกขาบารมี และด้านการทำงานด้วยปัญญาบารมี ชันติบารมี และอธิษฐานบารมี

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ทศบารมี; การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร

Abstract

One of the factors that is inductive to success of organization is leadership of executive leadership. Organizational leadership is an individual human capital that can be easily created. in the changing era of national development that focuses on structural modifications economy towards an “Value-Based Economy” or “innovation-driven economy”, with a focus on the shift from “commodity” production to “innovative” goods; country with industry to driven by technology creativity and innovation, as well as shifting from focusing on the manufacturing sector to focus more on the service sector.

So when the country's development modifies the propulsion like this. organizations operating in Thailand must be adjusted in accordance with the main development direction of the country and leadership is paramount important to leaders. The role of a leader in the changing process must be knowledgeable. and has the prestige that will lead to the smooth transition and has been accepted by all parties. Ten perfections leadership can be applied to lead oneself with Sila, Nekkhamma, Viriya and Sacca perfections, to lead others with Mettha, and Upekkha perfections and to lead work with Panna, Khanti and Atithana perfections.

Keywords: Leadership: Ten perfections; Organizational Change Management

บทนำ

หากพิจารณาถึงสังคมของประเทศไทย พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาหลักประจำชาติ การนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ก็น่าจะเอื้อกับวัฒนธรรมไทย ไม่มากนักน้อย การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ก็เพื่อการเป็นผู้นำที่ดี และคำสั่งสอนที่สำคัญๆของพระพุทธองค์ ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้นำที่ดี หรือวิถีทางของการที่จะเป็นผู้นำที่ดีเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติ สรรพสิ่งในธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีการปรับตัวเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงในยุคที่เรียกว่ายุค เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (Digital Economy) หมายถึง เศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงาน นอกจากปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีแล้ว ปัจจัยอื่น ๆ ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมภายใน องค์กรก็เป็นพลังผลักดันองค์กรให้ต้องมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัย “ผู้นำ” ที่มีความสามารถและมีบารมีที่จะนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมาย ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คำว่า”บารมี” แปลว่า อย่างยิ่ง หรือที่มีความหมายว่า เลิศ ประเสริฐ

หมายถึงคุณธรรมที่เป็นความดีในจิตใจ ซึ่งได้สั่งสมเพิ่มเติมให้อยู่สูงจนเต็มถึง บริบูรณ์เต็มที่สุดในที่สุด และบารมีนี้ก็มาจาก “กรรม” คือการงานที่บุคคลกระทำทางกาย วาจา ใจ แม้ไม่ตั้งความปรารถนา พระโพธิญาณก็พึงปฏิบัติตามหลักบารมีเหล่านี้ ก็จะเป็นบุญบารมี เป็นบุญนิธิ เพราะฉะนั้น เมื่อว่าตามหลักธรรมแล้ว บารมีจึงเป็นของกลางทั่วไป ซึ่งทุกคนควรปฏิบัติ ตามควรแก่ฐานะของตน (สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2555) ทศบารมี 10 ประการ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงทศบารมี จึงเป็นคุณสมบัติของผู้นำองค์กรที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วยคุณความดีที่บำเพ็ญและสั่งสมไว้ ส่งผลให้มีอำนาจ มีความฉลาด เชื่อมมั่นในความดีงาม ถูกต้อง และสามารถก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจที่ล้าลึกระหว่างผู้นำกับผู้ปฏิบัติตาม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณค่าและความเชื่อดั้งเดิมไปสู่เป้าหมายได้ บารมีเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการเสริมสร้างจะเกิดขึ้นทันทีทันใดไม่ได้ เป็นเรื่องของการมีจิตเมตตาจึงจะมีได้ แต่บางครั้งบารมีก็อาจก่อให้เกิดความรู้สึกในเชิงลบอันทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้เกิดความกระอักกระอ่วนและไม่สบายใจได้เช่นกัน ความสุขในการทำงาน เริ่มต้นจากการทำงานที่ใจรัก ทุกครั้งที่ทำงานจะทำงานอย่างเต็มที่ และทำอย่างดีที่สุด ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส การได้ทำงานในสถานที่ทำงานที่มั่นคง มีความก้าวหน้าการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง การมีผู้บังคับบัญชาที่มีความเมตตาและกรุณาการมีเพื่อนร่วมงานที่จริงใจ การได้รับสวัสดิการที่ พอเพียงและการได้รับความปลอดภัยจากการทำงาน ตลอดจนการมีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย เป็นอยู่สุขสบาย การมีทรัพย์สินเงินทองพึ่งพาตนเองได้หรือมีสถานะในสังคม

พุทธภาวะผู้นำ

บุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547) ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คำว่า “บารมี” แปลว่า อย่างยิ่ง หรือที่มีความหมายว่า เลิศ ประเสริฐ หมายถึงคุณธรรมที่เป็นความดีในจิตใจ ซึ่งได้สั่งสมเพิ่มเติมให้อยู่สูงจนเต็มถึงบริบูรณ์เต็มที่สุดในที่สุด และบารมีนี้ก็มาจาก “กรรม” คือการงานที่บุคคลกระทำทางกาย วาจา ใจ แม้ไม่ตั้งความปรารถนาพระโพธิญาณ ก็พึงปฏิบัติตามหลักบารมีเหล่านี้ ก็จะเป็นบุญบารมี เป็นบุญนิธิ เพราะฉะนั้น เมื่อว่าตามหลักธรรมแล้ว บารมีจึงเป็นของกลางทั่วไป ซึ่งทุกคนควรปฏิบัติตามควรแก่ฐานะของตน (สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2555) ทศบารมี 10 ประการ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงทศบารมีจึงเป็นคุณสมบัติของผู้นำองค์กรที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วยคุณความดีที่บำเพ็ญและสั่งสมไว้ ส่งผลให้มีอำนาจ มีความฉลาด เชื่อมมั่น

ในความดีงาม ถูกต้อง และสามารถก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตใจที่ล้าลึกระหว่างผู้นำกับผู้ปฏิบัติตาม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณค่าและความเชื่อดั้งเดิมไปสู่เป้าหมายได้

ผู้นำและภาวะผู้นำคำว่าผู้นำ (Leader) และ ภาวะผู้นำ (Leadership) มักใช้ควบคู่กัน และอยู่ด้วยกันเสมอ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้เขียนไว้ว่า ภาวะผู้นำนั้น พูดด้วยภาษาชาวบ้าน แปลง่าย ๆ ก็คือความเป็นผู้นำนั่นเอง และได้ให้ความหมายของผู้นำว่า คือบุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ดีงาม ส่วนคำว่า ภาวะผู้นำ ก็คือคุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม จะเห็นว่าองค์ประกอบหลายอย่างในความเป็นผู้นำ หมายความว่า คุณสมบัติของผู้นำมีหลายอย่าง หลายด้าน แยกไปตามสิ่งที่ผู้นำจะต้องเกี่ยวข้อง คือผู้นำจะต้องมีความสามารถในการที่จะไปเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นทุกอย่างให้ถูกต้องและได้ผลดี องค์ประกอบเหล่านั้นคือ ตัวผู้นำ จะต้องมีความสมบูรณ์ภายในของตนเอง ผู้ตามโยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับผู้ตาม จุดหมายโยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับจุดหมาย ต้องมีความชัดเจน เข้าใจถ่องแท้และแน่วแน่ในจุดหมาย หลักการและวิธีการโยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับหลักการและวิธีการที่จะทำให้สำเร็จผลบรรลุจุดหมายสิ่งที่ทำโยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสิ่งที่จะทำสถานการณ์ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งที่จะประสบอยู่ภายนอกว่าทำอะไรจะผ่านไปได้ด้วยดี ในท่ามกลางสังคมสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่ประสบ เช่น ปัญหา เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2547)

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2540) ได้ทรงนิพนธ์ไว้ว่า งานของผู้นำหรือผู้ปกครองจะสำเร็จงดงามเพียงไร อยู่ที่ความสามารถผูกพันใจผู้คนได้มากน้อยเพียงไหน คือต้องทำตนให้เป็นที่รักที่เชื่อถือได้มาก ๆ ก่อน จึงจะสามารถทำงานอื่นให้สำเร็จได้ด้วยดีที่ศนะของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธมฺโม) (2542) ผู้นำหรือผู้บริหารควรเป็นผู้มีธรรมะ มีจิตใจเมตตา ต้องทำงานด้วยความศรัทธาเชื่อมั่น รักและเคารพในตัวเองและผู้อื่น เคารพสัจจะ ทำงานด้วยความถูกต้อง ใช้สติปัญญาของตนอย่างดี พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549) กล่าวว่า ผู้นำ คือผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

ทศบารมีและภาวะผู้นำเชิงทศบารมี

การมีบารมีตามคติของพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับกระทำของตนเอง บารมีเป็นแหล่งที่มาของอำนาจ บารมีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) บารมีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น เกิดในชาติตระกูลสูง เกิดในครอบครัวเศรษฐี หรือนักปราชญ์ราชบัณฑิต ถึงกระนั้นก็ตาม การจะรักษาบารมีที่ได้มาจากชาติกำเนิดต่อไป ก็ต้องอาศัยการกระทำในปัจจุบันด้วย

2) บารมีที่เกิดจากการสั่งสมในปัจจุบัน เกิดจากการแสวงหาสร้างสรรค์ขึ้นภายหลัง ดังนั้น ถึงแม้จะเกิดในชาติตระกูลต่ำ หรือยากจน หากมีความวิริยะ มีความขยันอดทน ก็สามารถที่จะขวนขวายหาชื่อเสียง ทรัพย์สมบัติให้มีขึ้นได้ ทศบารมี คือบารมีที่พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญมานับชาติไม่ถ้วน ทั้งบารมีในระดับต้นหรือบารมีสามัญ ระดับกลางหรืออุพบารมี และบารมีระดับสูงหรือปรมัตถบารมี รวมเรียกว่า บารมี 30 ทศ หากกล่าวโดยทศบารมีแล้ว บารมี 10 ประการ ได้แก่

1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ

2) ศีล คือ การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ประพฤติดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย

3) เนกขัมมะ คือ การออกบวช การสงบใจจากสิ่งยั่วยุต่าง ๆ

4) ปัญญา คือ ความรอบรู้ ความหยั่งรู้เหตุผล เข้าใจสภาพต่าง ๆ ตามความเป็นจริง

5) วิริยะ คือ ความเพียร ความแก่งล้าบากบั่น ไม่ย่อท้อ ไม่ทอดทิ้งธุระ

6) ขันติ คือ ความอดทน ความทนทานของจิตใจ สามารถใช้สติปัญญาควบคุมตนให้อยู่ในอำนาจเหตุผล และแนวทางความประพฤติ ปฏิบัติที่ตั้งไว้เพื่อจุดหมายอันชอบ

7) สัจจะ คือ ความจริง คือพูดจริง ทำจริง จริงใจ

8) อธิษฐาน คือ ความตั้งใจมั่น วางจุดหมายแห่งการกระทำของตนไว้แน่นอน และดำเนินตามนั้นอย่างแน่วแน่

9) เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาดี คิดเกื้อกูลให้ผู้อื่นมีความสุข

10) อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลาง มีใจสงบราบเรียบสม่ำเสมอ ไม่หวั่นไหวไปด้วยความยินดียินร้ายชอบชัง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

บารมีแต่ละระดับมีการปฏิบัติที่ยากง่ายแตกต่างกัน ตัวอย่างทานบารมี ระดับสามัญเป็นการให้วัตถุสิ่งของ ให้ธรรมะ ให้อภัย ถ้าสละอวัยวะให้เป็นทาน คือช่วยผู้อื่น จัดเป็นทานอุพบารมี สละชีวิตให้เป็นทานเพื่อช่วยผู้อื่น จัดเป็นปรมัตถบารมี การบำเพ็ญบารมีในแต่ละระดับจึงเหมาะกับบุคคล สถานการณ์และภูมิธรรมที่แตกต่างกัน พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมีในที่นี้ จึงหมายถึง การที่ผู้นำองค์กรนำหลักพุทธธรรมในด้านทศบารมีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ประสบผลสำเร็จราบรื่น โดยใช้สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถ เพื่อชักนำกระตุ้นให้คนในองค์กรให้ความร่วมมือร่วมใจ ท่วมเททำงานให้บรรลุเป้าหมาย

การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร

ในการจัดการองค์กรในสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆด้านที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น มีเหตุและปัจจัยหลายอย่างเป็นตัวกระตุ้น ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำหรือมีภาวะผู้นำที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ดังเช่น

1. ปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลง (Change Driver) เกิดจากปัจจัย 2 ประเภท ได้แก่

1) ปัจจัยภายนอก (External Change Driver) หมายถึง สิ่งผลักดันจากภายนอก ได้แก่ นโยบายภาครัฐ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี สภาพการแข่งขัน สภาพตลาด เป็นต้น ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาและอยู่รอดได้

2) ปัจจัยภายใน (Internal Change Driver) หมายถึง ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์กร ได้แก่ กลยุทธ์องค์กร วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างองค์กร การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์องค์กรที่มีคุณภาพจะมีความคุ้นเคยกับการปรับเปลี่ยนที่เกิดจากปัจจัยภายในอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกได้ การบริหารการเปลี่ยนแปลงการบริหารการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การวางแผน การดำเนินการต่าง ๆ ที่จะลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และสนับสนุนให้เกิดการปรับตัวและการยอมรับ พร้อมทั้งสร้างศักยภาพใหม่ ๆ เพื่อรองรับให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างเป็นผลตามเป้าหมายที่วางไว้การบริหารการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีการจัดการใน 2 ระดับ คือ 1) ระดับองค์กรและระดับบุคคล ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงองค์กร จะมีผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อนำพาการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จอยู่ 4 บทบาท ได้แก่

1) Change Sponsor ผู้ที่ตัดสินใจว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องใด เมื่อไร ซึ่งมักได้แก่ผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรนั้น

2) Change Advocate ผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ซึ่งอาจเป็นผู้บริหารระดับสูงเองหรือในระดับที่รองลงมา

3) Change Agent ผู้ที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ควบคุมและติดตามให้การบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นไปด้วยความราบรื่น

4) Change Target กลุ่มเป้าหมายที่ต้องปรับเปลี่ยน ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานในองค์กรนั้น โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการสื่อสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งการปรับทัศนคติ แสวงหาความรู้

2. ระดับโครงสร้างองค์กรเป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของบุคลากรระหว่างแผนกต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรที่สำคัญได้แก่ การปรับปรุงแผนงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดความล่าช้า การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการประเมินบุคลากร การกระจายอำนาจ การรวมอำนาจการจัดการสารสนเทศไว้ที่ผู้จัดการเพียงคนเดียว การลด

จำนวนลำดับชั้นในองค์กร ทำให้องค์กรมีโครงสร้างแบบแบนราบ การทำงานเป็นทีม และการจัดสร้างสำนักงานในส่วนภูมิภาค ผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรส่งผลให้องค์กรมีผลิตภาพเพิ่มขึ้นและมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

ความชำนาญใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศภายในองค์กรให้มีความพร้อม และบุคลากรในองค์กรมีความเต็มใจที่จะร่วมมือและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560)

กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Lewin นักจิตวิทยา Kurt Lewin ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เป็นผลมาจากการวิเคราะห์พลังขับและพลังต้าน (Force-Field Analysis) ระหว่างฝ่ายที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและฝ่ายที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการรักษาสถานภาพเดิมของตนไว้ (status quo) การเปลี่ยนแปลงที่ดีจึงควรอยู่บนพื้นฐานของจุดสมดุลของพลังทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน Lewin ได้เสนอขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การละลายพฤติกรรม (Unfreezing) โดยการละลายพฤติกรรม กำหนดวิธีการมุ่งใจ และทำให้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง เพิ่มแรงขับเพื่อเอาชนะแรงต้านภายในระบบซึ่งทำให้ระบบพร้อมที่จะเคลื่อนตัวเข้าสู่สถานะใหม่ที่ต้องการ

2) ดำเนินการเปลี่ยนแปลง (Moving) โดยอาศัยการปรับโครงสร้างการรับรู้ พยายามทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับข่าวสารที่เป็นผลดี เห็นความสำคัญและตอบสนองต่อแนวทางใหม่ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางใหม่ เช่น การสร้างแรงจูงใจ การฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างราบรื่น

3) การทำให้คงตัว (Refreezing) คือทำให้พฤติกรรมใหม่มีความมั่นคงเมื่อการเปลี่ยนแปลงได้เข้าสู่สถานะที่ต้องการแล้ว เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นมีความยั่งยืน ไม่กลับไปสู่ระบบเดิมอีก ซึ่งต้องมีการประเมินและติดตามผลการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินงานตามแนวทางใหม่ (ทิชาภพ พันธุ์แพ, 2554)

พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมีเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กรการบริหารการเปลี่ยนแปลงย่อมต้องมีผู้เห็นด้วยและผู้ต่อต้าน มีทั้งอุปสรรค และความยากลำบากในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถ มีความเป็นเลิศ ความเต็มเปี่ยม และถึงพร้อมด้วยคุณธรรม พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมี จึงเป็นลักษณะของผู้นำที่มีคุณความดีที่ได้บำเพ็ญขึ้น หรือสร้างขึ้นในตัวของผู้นำ ด้วยธรรม 10 ประการคือ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี ส่งผลให้มีอำนาจ มีสติปัญญา ความรู้ความสามารถ เชื่อมั่นในความดีงาม ถูกต้อง สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในองค์กร และชักนำกระตุ้นให้คนในองค์กรให้ความร่วมมือทุ่มเททำงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยความเต็มใจ ภาวะผู้นำเชิงทศบารมีนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร ในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ

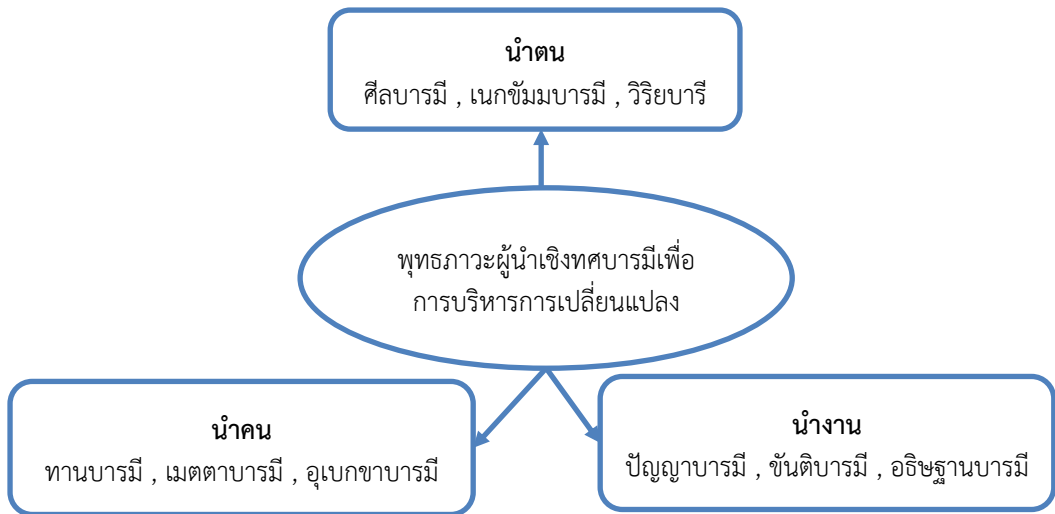
1) ด้านการนำตน ด้วยศีลบารมี คือผู้นำที่ไม่ทำการทุจริต ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบของศีลธรรม มุ่งประโยชน์ส่วนรวม เนกขัมมบารมี คือ มีความสงบใจระงับได้ ไม่ปล่อยอารมณ์ให้หลงไหลไปกับกิเลส โลภะ โทสะ โมหะ วิริยบารมีมีความพากเพียรอดสาหัส บากบั่นไม่ย่อท้อ เพื่อให้บรรลุจุดหมาย และสัจจบารมี คือผู้นำพึงเป็นผู้มีสัจจะ มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ไม่คลาดจากหลักธรรม

2) ในด้านการนำคน ด้วยทานบารมี คือการเสียสละ รู้การให้ทั้งวัตถุทาน อภัยทาน และธรรมทาน เพื่อผูกใจผู้ได้บังคับบัญชา เมตตาบารมี ผู้นำพึงนำคนด้วยเมตตา คือรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ซึ่งอาจหมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติด้วย และอุเบกขาบารมีคือการรู้จักวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงด้วยอคติ 4 คือลำเอียงเพราะรัก (ฉันทาคติ) ลำเอียงเพราะโกรธ (โทสาคติ) ลำเอียงเพราะหลง (โมหาคติ) และลำเอียงเพราะกลัว (ภยาคติ)

3) ด้านการนำงาน ด้วยปัญญาบารมี คือความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยโยนิโสมนสิการ ขันติบารมี ผู้นำพึงมีความอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ที่นำปรารถนาและไม่นำปรารถนา ความอดทนต่อความยากลำบากและอุปสรรค เพื่อให้งานสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย และอธิฐานบารมีผู้นำต้องมีความตั้งใจมั่น จริงจัง แน่วแน่ในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ (อุดม ชัยสุวรรณ และคณะ, 2558)

สรุป

พุทธภาวะผู้นำเชิงทศบารมีในที่นี้ จึงหมายถึง การที่ผู้นำองค์กรนำหลักพุทธธรรมในด้านทศบารมีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ประสบผลสำเร็จราบรื่น โดยใช้สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถ เพื่อชักนำกระตุ้นให้คนในองค์กรให้ความร่วมมือร่วมใจ ร่วมทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และสามารถพัฒนาสังคมขึ้นมาได้ในตัวผู้นำ ในการบริหารเปลี่ยนแปลงองค์กรให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความความสามารถ มีความเป็นเลิศ มีคุณธรรม และมีบารมีที่จะชักนำกระตุ้นให้คนในองค์กรให้ความร่วมมือเพื่อให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นไปด้วยความราบรื่น ภาวะผู้นำเชิงทศบารมีสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการนำตนด้วยศีลบารมี เนกขัมมบารมี วิริยบารมี และสัจจบารมี ด้านการนำคน ด้วยทานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี และด้านการนำงานด้วยปัญญาบารมี ขันติบารมี และอธิฐานบารมี บารมีทั้ง 10 ข้อมีความสัมพันธ์กันและพึงนำมาปฏิบัติตามควรแก่ฐานะของตนและสถานการณ์ ดังแผนภาพที่แสดง

ภาพที่ 1 พหุภาวะผู้นำเชิงทศบาภิเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- ทิตาภ พันธ์แพ. (2554). *ผู้นำกับการจัดการเปลี่ยนแปลง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- _____. (2547). *ภาวะผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2555). *ทศบาภิทศพิธราชธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2540). *สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก พระกรณียกิจ พระเกียรติคุณ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง คู่มือเทคนิค และวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. สืบค้น 8 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.opdc.go.th>
- พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อดุจฺริย จิตฺตมโ). (2542). *พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อดุจฺริย จิตฺตมโ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- อุดม ชัยสุวรรณ และคณะ. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยบาภิ 10 ทศใน พระพุทธศาสนาเถรวาท. *รมยสาร*, 13(1), 55-58.

นักการเมืองท้องถิ่นในระบบราชการ*

LOCAL POLITICIANS IN THE BUREAUCRATIC SYSTEM

พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ, พระมหาอภิวัชร อภิวัชโช

Phramaha Nirut Yannawuttho, Phramaha Apiwat Abhivajjaro

วัดเขายี่สาร

Wat Khao Yi San

E-mail: note202019@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอรูปแบบและโครงสร้างการปกครองของประเทศไทย หลักและแนวคิดของการกระจายอำนาจ นักการเมืองท้องถิ่น บทบาทและหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น ปัญหาการเมืองท้องถิ่นและแนวทางการแก้ปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยหลักการกระจายอำนาจเป็นที่ซึ่งนักการเมืองระดับท้องถิ่นได้มีโอกาสที่จะนำเสนอนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและการอภิปรายกันในสภาท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสภาระดับชาติ มีจุดมุ่งหมายให้ท้องถิ่น สามารถปกครองตนเองเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐส่วนกลาง แต่ปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นยังคงประสบปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารกล่าวคือมีการกำหนดอำนาจหน้าที่การบริหารที่ทับซ้อนกันและปัญหาด้านงบประมาณที่ยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐส่วนกลาง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต อีกทั้งนักการเมืองท้องถิ่นยังต้องคอยรับนโยบายคำสั่งจากรัฐและไม่มีอิสระในการปกครองตนเองได้อย่างเต็มที่ ปัญหาดังกล่าวทำให้การพัฒนาในระดับท้องถิ่นในประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หากปัญหาต่างๆ ได้มีการแก้ไข จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างมากมายทำให้ท้องถิ่นพัฒนาสามารถพึ่งพาตนเองได้

คำสำคัญ: นักการเมืองท้องถิ่น; ระบบราชการ; องค์กรปกครองท้องถิ่น

Abstract

The article aimed to present form and structure of government of Thailand, principles and concepts of decentralization, local politicians, roles and duties of local politicians, and local political problems and solutions. This is because local administrative organizations are the administrative units that form the basis of democratic governance with the principle of decentralization. It is where local politicians have the opportunity to present their own development policies and discussion in the local council which is similar to the national council for the purpose of enabling the locality to be self-governing to alleviate the burden of the central government. But at present, the local government still faces problems with administrative structure. There are overlapping administrative powers and budget problems that still rely on central government assistance, which tends to increase in the future. In addition, local politicians have to wait for the policy orders from the state and do not have full freedom of self-government. Such problems have made local development in Thailand not as successful as it should be. If problems have been solved, it will bring great benefits to the local people enabling local development to be self-reliant.

Keywords: Local politicians; Bureaucratic system; Local Administrative organizations

บทนำ

นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในช่วงปี พ.ศ. 2411-2453 นับเป็นช่วงเวลาสำคัญของประวัติศาสตร์การเมือง มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบจตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการส่วนกลาง เป็นการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ประกาศจัดตั้งกระทรวง และจัดสรรอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ต่อมาขยายการปฏิรูปไปยังส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ทรงจัดการปรับปรุงการปกครองในส่วนท้องถิ่นด้วย โดยมีพระราชดำริให้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้น เพื่อทำหน้าที่บำรุงรักษาท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวความคิดใหม่ในการจัดการปกครองในส่วนท้องถิ่นสมัยนั้น ลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างข้าราชการและบุคคลในท้องถิ่น แต่อำนาจในการตัดสินใจและการบริหารเป็นของข้าราชการ เช่น การจัดสรรเงินงบประมาณรายได้ รายจ่าย ประจำปี การควบคุมดูแลการทำงาน และการตรวจตราแนะนำ ทั้งหมดนี้จะเป็นหน้าที่ของข้าราชการเป็นผู้อนุมัติเห็นชอบ เห็นได้ว่าในช่วงนี้เป็นเพียงการมอบภาระในการบริหารการปกครองบางอย่างให้แก่ท้องถิ่นเท่านั้น ยังไม่เป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สุวัสถ์ โภชนพันธ์, 2547)

การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ทำให้คณะราษฎรวางรูปแบบระเบียบการบริหารราชการใหม่ด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม จัดแบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ราชการบริหารส่วนกลาง (Centralization) 2) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค (De concentration) และ 3) ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (De centralization) โดยส่วนที่ 3 นี้รัฐบาลคณะราษฎรมีนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นที่ชัดเจนด้วยการจัดหน่วยการปกครองตนเองระดับท้องถิ่นในรูปแบบ “เทศบาล” แบ่งชั้นของเทศบาลออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) เทศบาลตำบล 2) เทศบาลเมือง และ 3) เทศบาลนคร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของประชาชน และลักษณะความเจริญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นองค์กรที่มีงบประมาณ บุคลากร และอำนาจอิสระในการปฏิบัติในเขตท้องถิ่นนั้นตามที่กฎหมายกำหนดมีหน้าที่ เช่น รักษาความสงบเรียบร้อย จัดสร้างและบำรุงทางบกทางน้ำ รักษาความสะอาด กำจัดขยะ ป้องกันและระงับโรคติดต่อ จัดสร้างดับเพลิง จัดการศึกษาขั้นต้น สุสาน จัดการไฟฟ้า เทศพาณิชย์ จัดการประปา โรงฆ่าสัตว์ จัดการเรื่องตลาด โรงพยาบาล นอกจากนี้ยังให้ประชาชนได้รับความรู้ ฝึกหัดในวิธีการปกครองลักษณะนี้ด้วย ดังนั้นรูปแบบขององค์กรเทศบาลทั้ง 3 ประเภทจึงเป็นแบบเดียวกับองค์กรปกครองของประเทศตามรัฐธรรมนูญ คือ มีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะมนตรีเทศบาลเป็นฝ่ายบริหารกิจการในท้องถิ่น หลังจากนั้นได้มีการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่อย่างต่อเนื่อง มีจุดมุ่งหมายให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น

การปกครองตนเองขององค์กรปกครองท้องถิ่นมีผลกระทบอีกครั้งเมื่อเกิดการปฏิบัติใน พ.ศ. 2501 กล่าวคือ รัฐบาลภายหลังการปฏิวัติมองว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมามีความล้มเหลว ควรมีการปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของบุคลากรที่ส่วนใหญ่จะขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีแนวทางดำเนินการตั้งเององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการอย่างสมบูรณ์ ให้การบริหารอยู่ภายใต้การควบคุมของข้าราชการประจำ ลดทอนบทบาทสมาชิกสภาท้องถิ่น จนกระทั่ง พ.ศ. 2540 เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปครั้งใหญ่ของการปกครองท้องถิ่นของไทย ด้วยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใน พ.ศ. 2540 ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่นที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูประบบราชการอย่างมาก โดยการเปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคมีขนาดเล็กลง ในขณะที่ราชการส่วนท้องถิ่นจะขยายใหญ่ขึ้น อย่างไรก็ตามการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ ได้ โดยวางหลักการว่าท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระ และสามารถปกครองตนเองได้ และต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2550 ได้เพิ่มอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นเป็นลำดับ (อภิชาติ สถิตินิรามัย, 2555) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกจัดตั้งขึ้นทั่วประเทศทั้งในรูปแบบทั่วไป และรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่และภารกิจมากมายตามที่กฎหมายกำหนด

ผลจากการกระจายอำนาจของส่วนกลางที่ผ่านมา ส่งผลให้ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีลักษณะของการจัดการปกครองที่มีตัวแปรมาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้การเมืองเรื่องการเลือกตั้งขยายไปสู่การเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้น ประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทต่างเกี่ยวพันกับการเลือกตั้ง และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนในระดับต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าสู่งการแข่งขันตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้อำนาจรัฐเปลี่ยนมือจากข้าราชการส่วนกลางที่ถือครองอำนาจมายาวนานไปสู่ผู้การเมืองท้องถิ่น ทำให้เกิดการแข่งขันกันเพื่อเข้าชิงตำแหน่งในองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เข้มข้นและรุนแรงยิ่งขึ้น (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2551) อีกทั้งการที่ส่วนกลางถ่ายโอนภารกิจต่างๆ สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นก็ส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นมีความตื่นตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคลื่อนไหวเข้าสู่งการเป็นศูนย์กลางของระบบการเมืองท้องถิ่นในระดับที่เข้มข้นมากขึ้น

ปัจจุบันการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินมานานหลายสิบปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่และภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนเรียบร้อยแล้ว

แต่สถานการณ์ของการปกครองท้องถิ่นนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กลับมีแต่ปัญหาสะสมมากมาย ทั้งด้านรูปแบบโครงสร้าง ด้านอำนาจ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีลักษณะการรวมตัวกันเหนียวแน่น ผูกขาดอำนาจและการตัดสินใจของสังคม มีสายสัมพันธ์แนบแน่นกับข้าราชการในจังหวัดหน่วยงานต่างๆ และเป็นผู้มีบารมีและมีอิทธิพลจนเป็นเหตุให้ผูกขาดอำนาจทางการเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จ ทำให้เห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นไม่มีอิสระในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง ขาดการกระจายอำนาจ ไม่สามารถสามารถปกครองตนเองได้ และยังคงต้องพึ่งพารัฐส่วนกลางมากขึ้นอีกด้วย ปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลถึงอนาคตได้ ดังนั้นทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือกันปรับปรุงแก้ไขการปกครองท้องถิ่นของไทยให้บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คือ ให้ท้องถิ่นมีอิสระและสามารถปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง

รูปแบบและโครงสร้างการปกครองของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภาคณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ คือ พระองค์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติเพื่อกฎหมายบังคับใช้แก่ประชาชนผ่านทางรัฐสภา และทรงใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศผ่านทางคณะรัฐมนตรี โดยมี

นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะ รวมทั้งทรงใช้อำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีต่างๆ ผ่านทางศาล (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2560)

อำนาจอธิปไตยสามารถแบ่งออกเป็นอำนาจย่อย 3 อำนาจ ดังนี้

1. อำนาจนิติบัญญัติ เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการบริหารประเทศ เสนอชื่อบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรี ควบคุม การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลตามที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา รวมทั้งตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลและให้ความเห็นชอบในกิจกรรมสำคัญของประเทศตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

2. อำนาจบริหาร ใช้ผ่านทางคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศ อำนาจหน้าที่คือ กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน รักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ควบคุมข้าราชการประจำให้นำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผล ประสานงานกับกระทรวงต่างๆ ให้มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันออกมิต่างๆ เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ถือปฏิบัติ

3. อำนาจตุลาการ เป็นอำนาจของศาลทุกประเภทที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีความต่างๆ เพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในชาติ เช่น ศาลปกครอง ศาลอาญา เป็นต้น

การบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

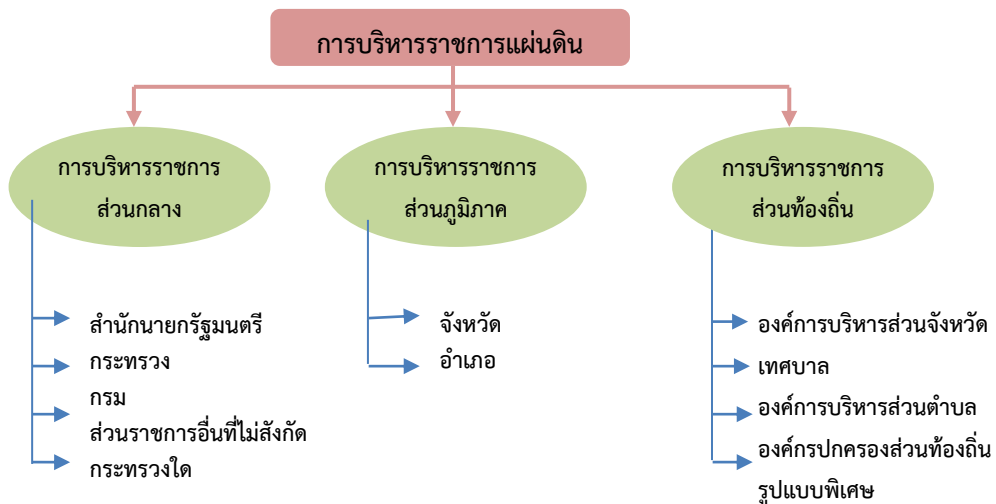
1. การบริหารราชการส่วนกลาง การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง กำหนดให้มีส่วนราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง กรม

2. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคในปัจจุบันคือ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 2 ระบบ คือ 1) ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และ 2) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นราชการส่วนท้องถิ่นตามระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้ระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นหน่วยการปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เพื่อจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะตาม

ความต้องการของท้องถิ่นและประชาชน โดยอยู่ภายใต้การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือและการ
กับดูแลของส่วนกลาง (กระทรวงและกรม) และส่วนภูมิภาค (จังหวัดและอำเภอ) ความสัมพันธ์
ของการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน

ที่มา: แผนยุทธศาสตร์เฉพาะด้านกระทรวงมหาดไทย 20 ปี (พ.ศ. 2557-2566)

การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดระเบียบบริหารราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 2 แบบ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562)

1. รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปมี 3 รูปแบบ ได้แก่

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีจังหวัดละ 1 แห่ง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัดซึ่งทับซ้อนกับพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่อยู่ในเขตจังหวัด เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 เทศบาล มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภาเทศบาล ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกเทศมนตรี ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตชุมชนเมือง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลนคร (ทน.) เทศบาลเมือง (ทม.) และเทศบาลตำบล (ทต.) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและความหนาแน่นของประชากร ความเจริญทางเศรษฐกิจหรือรายได้ของท้องถิ่น

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำ

หน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ตั้งขึ้นเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้านและตำบลแทนรัฐหรือส่วนกลางที่ไม่สามารถจัดบริการสาธารณะ หรือดูแลประชาชนทั่วประเทศได้อย่างทั่วถึง

2. รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษมี 2 รูปแบบ คือ

2.1 กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานครทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีขนาดใหญ่มาก เป็นเมืองหลวงของประเทศที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้านทั้งการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แบ่งการปกครองออกเป็นเขตต่างๆ จำนวน 50 เขต มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารสูงสุด มีปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นหัวหน้าข้าราชการประจำของกรุงเทพมหานคร

2.2 เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหารประกอบด้วยสภาเมืองพัทยา ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และนายกเมืองพัทยาทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของจำนวนและความหนาแน่นของประชากร รวมทั้งการขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ หาดพัทยาและเกาะล้าน มีผลประโยชน์ที่กระทบต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและความปลอดภัยของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งผลประโยชน์ของประเทศอย่างชัดเจน จึงได้มีการจัดตั้งเมืองพัทยาขึ้นในเขตจังหวัดชลบุรี เพื่อให้การบริหารการจัดทำกิจการสาธารณะ มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัว

สรุปได้ว่า ประเทศไทยมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แยกอำนาจอธิปไตยตามลักษณะหน้าที่เป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินของไทย แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ

หลักและแนวคิดของการกระจายอำนาจ

ระเบียบบริหารราชการเปรียบเหมือนเป็นข้อตกลงในการกำหนด และแบ่งแยกหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการดำเนินการตามหน้าที่ และยังใช้เป็นข้อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานตามขอบเขตหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบการทำงาน วิถีปฏิบัติ และระเบียบที่รัดกุม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ระเบียบบริหารราชการมีที่มาจากประเพณีการปกครอง และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งมีการตราเป็นกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารประเทศ โครงสร้างการบริหารราชการโดยทั่วไป มีหลักอยู่ 3 ประการ คือ หลักการรวมอำนาจทางปกครอง หลักการแบ่งอำนาจทางปกครอง และหลักการกระจายอำนาจทางปกครอง ประเทศไทยได้มีการประยุกต์ใช้หลักการรวมอำนาจการ

ปกครองในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ใช้หลักหลักการแบ่งอำนาจการปกครองในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และใช้หลักการกระจายอำนาจการปกครองในการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกำหนดให้การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

แนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองมีวิวัฒนาการมายาวนานและต่อเนื่องเรื่อยมาซึ่งแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองนี้ เป็นผลพวงของการเมืองการปกครองของยุโรปในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ผ่านมา สามารถแบ่งวิวัฒนาการของการกระจายอำนาจเป็น 3 ช่วงคือ (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, 2555) ช่วงที่ 1 วิวัฒนาการในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงนี้เป็นช่วงที่แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจมีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่การแบ่งอำนาจ (De Concentration) คือการกระจายอำนาจในระบบราชการ หรือเป็นการที่ราชการส่วนกลางแบ่งหรือมอบอำนาจของส่วนกลางบางส่วนให้แก่หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ให้มีอำนาจในบางเรื่อง เพื่อประโยชน์ในเรื่องความคล่องตัวในการบริหารงานและการให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ ช่วงที่ 2 วิวัฒนาการในช่วงกลาง ค.ศ. 1980-1990 แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจ ในช่วงนี้เน้นความสำคัญที่เรื่องการเมือง การพัฒนาระบบประชาธิปไตยและระบบตลาดเสรี ซึ่งส่งผลให้บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ช่วงที่ 3 คือนับตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 1990 จนถึงปัจจุบัน แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น โดยเป็นการมีส่วนร่วมผ่านองค์กรภาคประชาชนและกระบวนการในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพิ่มขึ้น โดยมีเป้าหมายคือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบประชาชนในท้องถิ่น ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกตรวจสอบได้โดยประชาชน เห็นได้ว่าวิวัฒนาการของการกระจายอำนาจในช่วงแรกจะให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกให้แก่งานด้านการบริหารจนกระทั่งช่วงสุดท้ายการกระจายอำนาจถูกให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นเครื่องมือในการปรับโครงสร้างอำนาจรัฐเป็นการปรับลดอำนาจของรัฐส่วนกลางลงและเพิ่มอำนาจของท้องถิ่นและภาคประชาสังคมให้อำนาจรัฐมีความสมดุลมีการจัดความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจและบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การกระจายอำนาจทางปกครองเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองอย่างอิสระไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐหรือองค์กรใดๆ ซึ่งช่วยให้การใช้อำนาจในท้องถิ่นเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลายตามระดับพัฒนาการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548) ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจ คือ 1) มีองค์กรที่มีสถานะเป็น

นิติบุคคลซึ่งจะทำให้มีสิทธิและหน้าที่มีการบริหารงานมีงบประมาณของตนเอง มีความอิสระ กำหนดนโยบายดำเนินการต่างๆ ได้โดยไม่ต้องอยู่ใต้การสั่งการของส่วนกลาง ทำให้เกิดความคล่องตัวทำงานได้มีประสิทธิภาพ ส่วนกลางมีหน้าที่ดูแลให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง 2) มีการเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งตามรูปแบบของประชาธิปไตยและผู้ที่เข้ามาบริหารและเข้าใจท้องถิ่นได้ดีที่สุดคือคนภายในท้องถิ่นนั้น หากแต่งตั้งจากส่วนกลางโดยไม่ได้ยอมรับจากประชาชนถือว่าขัดกับหลักการปกครองตนเอง 3) มีอำนาจอิสระในการตัดสินใจวินิจฉัย สั่งการ ในขอบเขตอำนาจหน้าที่โดยไม่มีการสั่งจากส่วนกลาง โดยส่วนกลางมีอำนาจกำกับดูแลให้ดำเนินการตามกฎหมายเท่านั้น

สรุปได้ว่า การบริหารราชการแผ่นดินของไทยใช้หลักการกระจายอำนาจ ซึ่งลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง เป็นหลักการที่ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างเต็มที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยการปกครองที่สามารถจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ อีกทั้งมีอำนาจอิสระในการดำเนินการต่างๆ มีองค์กรนิติบุคคลซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นมีความสามารถทางกฎหมาย มีผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีงบประมาณและมีทรัพยากรเป็นของตนเอง

นักการเมืองท้องถิ่น

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2532) ตามลักษณะของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง 1) ผู้ที่ไม่สนใจการเมือง มักเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังพัฒนา ไม่สนใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือกระบวนการทางการเมือง เช่น ไม่ไปเลือกตั้ง ไม่สนใจเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือลงรับสมัครเลือกตั้ง ไม่สนใจเรื่องราวต่างๆ ทางการเมือง 2) ผู้สนใจทางการเมือง เป็นบุคคลที่สนใจเรื่องราวต่างข่าวสารทางการเมืองและอาจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการดำเนินกิจการของรัฐ รู้ถึงความสำคัญของการตัดสินใจของสถาบันทางการเมือง แต่ยังไม่ถึงระดับที่จะลงรับสมัครเลือกตั้ง 3) ผู้แสวงหาอำนาจและผู้นำ ในสังคมการเมืองหนึ่งๆ มีบุคคลบางคนพยายามแสวงหาอำนาจมากกว่าคนอื่นๆ ซึ่งทำให้มีอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองมากกว่า บุคคลเหล่านี้จะพยายามแสวงหาอิทธิพลเพื่อผลทางด้านนโยบาย ระเบียบข้อบังคับและการตัดสินใจในการบังคับใช้กฎหมาย การแสวงหาอำนาจก็เพื่อประโยชน์ทางการเมือง การคุ้มครองผลประโยชน์ประชาชนหรือผลประโยชน์ของตัวเองและพวกพ้องตัวเอง 4) ผู้ทรงอำนาจทางการเมือง หมายถึงบุคคลที่มีทรัพยากรทางการเมืองหรือเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมืองอันเนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้แก่บุคคลเหล่านี้มากกว่าบุคคลโดยทั่วไปในระบบการเมือง เมื่อพิจารณาบุคคลทั้ง 4 ประเภทจึงพบได้ว่านักการเมืองในความหมายทั่วไปคือผู้แสวงหาอำนาจและผู้นำนักการเมืองจึงเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีอำนาจในสังคมได้สังคมหนึ่งโดยมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญและมีชื่อเสียงอาจ

รวมถึงบุคคลหลายอาชีพด้วยกันเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งสูงมีอำนาจหน้าที่ราชการซึ่งเป็นบุคคลส่วนน้อยในสังคมและเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรสินส่วนใหญ่หรือมีสถานภาพสังคมในระดับสูงหรือเป็นผู้มีอิทธิพลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในกระบวนการตัดสินใจที่ผลต่อสมาชิกในสังคม

ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองท้องถิ่นมีพัฒนาการเริ่มขึ้นพร้อมกับการมีชุมชนมาเป็นเวลานาน (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2511) โดยก่อนที่จะมีกฎหมายบ้านเมืองจัดระบบการปกครองท้องถิ่นที่เป็นทางการนั้น ชุมชนต่างๆ เมืองนครชุมชนทำหน้าที่เป็นธรรมาภิบาลกิจกรรมสาธารณะในชุมชน จึงนับเป็นวัฒนธรรมการปกครองตนเองแบบดั้งเดิม (Traditional civic culture) ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติในท้องถิ่นต่างๆ ไม่มีสถานะทางกฎหมาย การดำเนินกิจการสาธารณะของกลุ่มจึงต้องอาศัยกระบวนการทางสังคม ความไว้วางใจ ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ในเวลาต่อมาเกิดสถาบันการเมืองอย่างเป็นทางการโดยรัฐบาลได้จัดตั้ง กำนันผู้ใหญ่บ้านขึ้นเพื่อทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างส่วนราชการกับชุมชนระดับล่างสุด ในปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ส่วนราชการต่าง ๆ ได้เพิ่มบทบาทด้านการจัดบริการสาธารณะในชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้านในฐานะเป็นตัวแทนของส่วนราชการจึงได้เป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองในชุมชนชัดเจนมากขึ้น ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเมืองเปลี่ยนแปลงไปภายใต้โครงสร้างอำนาจทางการเมือง “แนวตั้ง”

หลังจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อแย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์ในกิจกรรมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นและทำลายความไว้วางใจระหว่างประชาชนในชุมชน วัฒนธรรมองค์กรชุมชนแบบดั้งเดิมเริ่มเสื่อมสลาย หน่วยงานภาครัฐได้ใช้ความพยายามช่วยเหลือกลุ่มองค์กรชุมชน เช่น การส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชน สหกรณ์การเกษตรและอื่นๆ อีกมากมาย แต่กลายเป็นว่าความสัมพันธ์ขององค์กรชุมชนกับส่วนราชการได้ถูกเปลี่ยนเป็นแบบการพึ่งพากันมากขึ้น เนื่องจากองค์กรชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินงบประมาณและทรัพยากรจากส่วนราชการต่างๆ ได้ สิ่งนี้ทำให้วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นแนวตั้งและรวมศูนย์เข้าสู่ระบบราชการส่วนกลางอย่างชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังมีการดึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน แกนนำองค์กรชุมชน และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเข้าไปเป็นฐานเสียงทางการเมืองของตนเอง มีระบบผลประโยชน์และเครือข่ายความสัมพันธ์แนวตั้งที่มีนักการเมืองและพรรคการเมืองเป็นศูนย์กลาง คู่ขนานไปกับเครือข่ายความสัมพันธ์แนวตั้งที่มีส่วนราชการเป็นศูนย์กลางดำรงอยู่ในขณะเดียวกัน

ปัจจุบันมีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะด้านต่างๆ อีกทั้งมีอำนาจระดมทรัพยากรจากประชาชนในท้องถิ่นโดยวิธีการบังคับ (เก็บภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ฯลฯ เป็นต้น) และมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นใช้บังคับประชาชนเพื่อดำเนินกิจการสาธารณะให้บรรลุเป้าหมายได้อีกด้วย และได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง มีวาระทางการเมือง

ที่แน่นอน มีระบบการเลือกตั้งและมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การที่รัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ตัดสินใจเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นและมีอิสระในการบริหาร สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ คือ สภา อบจ. นายก อบจ. สภา อบต. นายก อบต. สภาเทศบาล นายกเทศมนตรี สภาทตม. ผู้ว่าราชการ ทตม. สภา เมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา โดยที่สภาท้องถิ่นจะ ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนมีหน้าที่ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น (ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย) ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาท้องถิ่นและงบประมาณประจำปี ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนมีหน้าที่บริหารกิจการของท้องถิ่นให้เป็นไปตามข้อบัญญัติและแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเสนอสภาท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็นชอบและรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินต่อสภาท้องถิ่น

สรุปได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ตัดสินใจเลือกเข้าเป็นตัวแทนของท้องถิ่นในการทำงานประสานกับหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นายก อบจ. นายก อบต. นายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการทตม. นายกเมืองพัทยา

บทบาทและหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น

ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ กล่าวคือหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำภารกิจอย่างกว้างขวางและมีความเป็นอิสระ หมายถึงมีการกระจายอำนาจอยู่ในระดับสูง โดยที่รัฐส่วนกลางเข้าไปแทรกแซงหรือควบคุมกำกับดูแลแต่เพียงกว้างๆ บทบาทและหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นมีประเด็นน่าสนใจที่จะกล่าวถึงคือ การพัฒนาบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 283 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยที่ท้องถิ่นต้องมีอิสระในการกำหนดทิศทางการจัดบริการสาธารณะ มีมาตรฐานการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบและรักษาความสงบเรียบร้อยและด้านการลงทุนทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม รวม 48 มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดบริการสาธารณะตามภารกิจหน้าที่และภารกิจที่ได้รับการ

ถ่ายโอนจากรัฐ ให้ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ทั้งนี้ในการดำเนินการให้บริการสาธารณะมีแนวทางและขอบข่ายที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นที่ประชาชนเลือกเข้ามาจะต้องพยายามหามาตรการ วิธีการต่างๆ และบริหารจัดการใช้งบประมาณเพื่อให้ท้องถิ่นของตนสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างราบรื่น ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาบริการขั้นพื้นฐานที่นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทผู้เขียนพอสรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาด้านคมนาคมและการขนส่ง เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการบำรุงรักษาระบบทางหลวงและท้องถิ่น การจัดระบบการจราจรทางบก การบำรุงรักษาระบบการคมนาคมทางน้ำและท่าเรือ ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงความสะดวกสบายและมีความปลอดภัยในชีวิตจากการเดินทางรวมทั้งการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางประจำวัน ได้แก่ การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ทางเดิน และทางเท้าให้ได้มาตรฐานและคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการด้านการคมนาคมที่ทั่วถึงสะดวกและปลอดภัย การจัดการโดยสารประจำทางสาธารณะ รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นให้มีศักยภาพเป็นเมืองที่สมบูรณ์ในอนาคต

2. การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค เพื่อให้มีประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตในระดับมาตรฐาน ทั้งในการบำรุงรักษาระบบประปา การบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การจัดการพลังงานไฟฟ้า ก๊าซ การจัดการบริการโทรศัพท์ และการจัดการอินเทอร์เน็ตสาธารณะ การจัดการขยะมูลฝอย โดยเน้นที่ความทั่วถึงและคุณภาพของการบริการ ปรากฏได้ชัดเจนคือ การพัฒนาระบบไฟฟ้าสาธารณะให้แก่ประชาชนของท้องถิ่นซึ่งมีส่วนช่วยลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ปัญหาการมั่วสุมของเยาวชนและปัญหาการก่ออาชญากรรมต่างๆ ในยามวิกาล เช่น การลักขโมย ฉกชิง วิ่งราว ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ การออกแบบทางระบายน้ำเพื่อการป้องกันน้ำท่วมขัง การบริการด้านแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้ประชาชนได้มีน้ำสะอาดสำหรับเป็นน้ำดื่มและน้ำใช้อย่างเพียงพอ รวมทั้งแก้ไขปัญหาคาราคาเข่งน้ำสะอาดในบางท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้สุขภาพอนามัยของประชาชนดียิ่งขึ้น

3. การพัฒนาด้านสาธารณูปการ เป็นบริการขั้นพื้นฐานอีกขั้นที่เข้ามาช่วยเสริมให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น ซึ่งได้แก่บริการในเรื่องการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การอนามัยความปลอดภัย สันทนาการและบริการอื่นๆ ตามความต้องการของประชาชนและเป็นกิจการที่ไม่หวังผลกำไรประกอบ ได้แก่ ให้การสนับสนุนการศึกษาในระดับก่อนปฐมวัยและระดับปฐมวัย ทั้งในด้านอาหารเสริม (นม) ด้านอาหารกลางวัน วัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนพร้อมบุคลากรผู้สอน ส่งเสริมด้านความรู้กลุ่มต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ด้านวิชาการ ด้านทักษะของกลุ่มต่างๆ สนับสนุนให้จัดสถานีนอนามัย สาธารณสุข สวนสาธารณะประจำท้องถิ่นให้ประชาชนสามารถเข้ารับการบริการอย่างทั่วถึง รวมถึงการจัดกิจกรรมประจำปี เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

4. การพัฒนาด้านผังเมืองและการควบคุมอาคาร เป็นบทบาทที่มุ่งเน้นการจัดระเบียบพื้นฐานของสังคมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยเน้นที่การจัดระบบผังเมืองรวมและระเบียบชุมชนอันเป็นการวางแผนในระยะยาวและคำนึงถึงระบบการบริการและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยจัดแบ่งเขตการใช้ที่ดินที่พักอาศัย พาณิชยกรรม การอุตสาหกรรม พื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการให้ชัดเจนและมีสัดส่วนที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้น่าอยู่ปลอดภัย ทำให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วยการส่งเสริม สนับสนุนจัดการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุขโรค ด้านสาธารณสุขการและด้านผังเมือง โดยอาศัยอำนาจในการบริหารจัดการและงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากที่สุด

ปัญหาการเมืองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นของไทยมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ รูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ในการปกครอง จำนวนประชากรและรายได้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ปัจจุบันมีความต้องการทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยนสถานะเป็นเทศบาลเพราะเหตุผลด้านงบประมาณและสิทธิประโยชน์ในการได้รับบริการสาธารณะที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งที่ผ่านมาการกระจายอำนาจของรัฐโดยการให้มืองค์การปกครองท้องถิ่นยังมีปัญหามาโดยตลอดทั้งด้านโครงสร้างการบริหารและด้านงบประมาณ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ได้มีบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง ไม่มีอิสระในการบริหารและการตัดสินใจ ทำให้การพัฒนาของท้องถิ่นเป็นไปอย่างยากลำบาก ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนอปัญหาเพียง 2 ประเด็น คือ ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารและปัญหาด้านงบประมาณที่มีผลโดยตรงต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหาร

ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารเป็นประเด็นที่เห็นได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ในระดับจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากส่วนกลาง มีปลัดจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการที่หน่วยงานราชการต่างๆ ส่งมาทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด และให้มีอำนาจในการบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคในจังหวัดนั้นด้วย ขณะเดียวกันในจังหวัดก็มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เห็นได้ว่าโครงสร้างนี้มีการทับซ้อนกันอย่างชัดเจน กล่าวคือเป็นทั้งราชการส่วนท้องถิ่นและราชการส่วนภูมิภาคควบคู่กัน อีกทั้งในการทำหน้าที่บริหารงานยังมีการทับซ้อนอำนาจกันระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปัญหา

เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อนักการเมืองในระดับท้องถิ่นที่ต้องบริหารงานภายใต้ ข้อกำหนด นโยบาย จากรัฐส่วนกลาง ซึ่งในความเป็นจริงการบริหารงานในระดับท้องถิ่น จะต้องมีความเหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ การจะนำแบบแผนของรัฐส่วนกลางมาวาง เพื่อให้นักการเมืองระดับท้องถิ่นบริหารตามแนวทางที่กำหนดนั้นเป็นไปได้ยาก

ความไม่ชัดเจนของรัฐเป็นอีกปัญหาหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นเห็นได้จากหน่วยงาน ราชการบริหารส่วนภูมิภาคและส่วนกลางที่ปฏิบัติงานเป็นตัวแทนของรัฐบาลเข้าร่วมใช้ งบประมาณในจังหวัดอีกเป็นจำนวนมาก เช่น ศึกษาธิการจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด โดยที่รัฐ ไม่ได้แยกให้ชัดเจนว่างานใดเป็นส่วนของรัฐที่แท้จริง และงานใดเป็นขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น นอกจากนี้การถ่ายโอนงานภารกิจต่างๆ จากส่วนกลางมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายอำนาจยังมีปัญหามาโดยตลอด เช่น การโอนงานแต่ไม่ให้อำนาจและไม่ให้ งบประมาณ หรือการถ่ายโอนงานโดยไม่สำรวจความพร้อมของท้องถิ่น จนปัจจุบันรัฐก็ยังไม่ได้ ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นรูปธรรมทำให้ท้องถิ่นที่รับการถ่ายโอนภารกิจไม่มีอำนาจในการจัดการงาน อย่างเต็มที่

2. ปัญหาด้านงบประมาณ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 250 วรรคสี่ กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ องค์กรปกครองท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างเพียงพอ โดยในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรร งบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองท้องถิ่นไปพลางก่อน

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 30 (4) กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงิน อุดหนุน และรายได้อื่นให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ โดยตั้งแต่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และมีจุดมุ่งหมายที่จะให้มีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อ รายได้สุทธิของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 โดยการจัดสรรสัดส่วนที่เป็นธรรมและ คำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้นด้วย

พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 มาตรา 4 บัญญัติให้องค์กรปกครอง ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นหน่วยรับงบประมาณที่ขอรับหรือได้รับจัดสรรงบประมาณ รายจ่าย และ มาตรา 29 บัญญัติให้ขอตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเป็น เงินอุดหนุนได้อีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสม

ตารางที่ 1 สัดส่วนร้อยละของรายได้องค์กรปกครองท้องถิ่นต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล (ไม่รวมเงินกู้) และ สัดส่วนร้อยละของรายได้องค์กรปกครองท้องถิ่นต่อเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564

หน่วย: ล้านบาท

ปี งบ ประมาณ	รายได้องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมด			รายได้สุทธิ ของรัฐบาล (ไม่รวมเงินกู้)	% รายได้รวมองค์กร ปกครองท้องถิ่นต่อ รายได้สุทธิรัฐบาล
	รายได้องค์กรปกครอง ท้องถิ่นทั้งหมด (%)	รายได้องค์กร ปกครองท้องถิ่น (%)	เงินอุดหนุนที่รัฐบาล จัดสรรให้องค์กร ปกครองท้องถิ่น (%)		
2561	720,822.0 (100.0%)	456,900.0 (63.4%)	263,259.4 (36.6%)	2,499,641.9	28.8
2562	751,480.1 (100.0%)	475,350.0 (63.3%)	276,130.1 (36.7%)	2,550,000.0	29.5
2563	803,864.2 (100.0%)	496,876.0 (61.8%)	306,988.2 (38.2%)	2,731,000.0	29.4
2564	789,803.3 (100.0%)	476,552.9 (59.2%)	322,250.4 (40.8%)	2,677,000.0	29.5

ที่มา: งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 (ฉบับปรับปรุง), 2563 – 2564
สำนักงานงบประมาณ

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่ารายได้องค์กรปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมาในปีงบประมาณ 2561-2564 เห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา 4 ปี คือ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564 มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 63.4, 63.3, 61.8 และ 59.2 ตามลำดับ ซึ่งรายได้ของท้องถิ่นลดลงอย่างต่อเนื่องชี้ให้เห็นถึงการดำเนินการของรัฐเพื่อทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองยังไม่ประสบผลสำเร็จตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และระดับความสามารถในการพึ่งตนเองด้านรายได้ลดลง ในทางตรงข้ามรายได้จากการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเด็นปัญหานี้มองได้ว่าแหล่งรายได้ของแต่ละท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดและยังไม่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นเนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นท้องถิ่นยังคงต้องพึ่งพารายได้จากรัฐเป็นหลักทำให้ไม่มีความเป็นอิสระและไม่เพียงพอต่อการพัฒนา

ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหาร และปัญหาด้านงบประมาณ เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผู้เขียนนำเสนอเนื่องจากเกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นโดยตรง ในประเด็นโครงสร้างการบริหารที่มีการทับซ้อนกันไม่มีความชัดเจนและการโอนถ่ายภาระงานที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง ยังคงต้องมีการรับฟังคำสั่งนโยบายจากส่วนกลางอยู่ สังเกตได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีอิทธิพลเป็นผู้อำนาจเป็นที่รู้จักของประชาชนในท้องถิ่นและมักมีความสัมพันธ์กับส่วนกลาง พร้อมทั้งจะรับคำสั่งนโยบายการดำเนินงานต่างๆ ของรัฐส่วนกลางเข้ามาใช้ในท้องถิ่นโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดและความพร้อมของท้องถิ่น เป็นไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันทำให้ท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนา

อย่างเต็มที่ ในประเด็นโครงสร้างการบริหารนี้ยังส่งผลต่อเนื่องไปถึงปัญหาด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการที่ท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่จึงเป็นการยากที่จะสร้างรายได้ให้เพียงพอ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ยังคงต้องใช้เงินอุดหนุนของภาครัฐในการบริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขออนุมัติเงินอุดหนุนกับภาครัฐก็คือนักการเมืองท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นถึงแม้ว่าการจัดให้มีองค์กรปกครองท้องถิ่นโดยมีจุดหมายให้เป็นหน่วยการปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจแต่ในความเป็นจริงเห็นได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยไม่ได้เป็นการกระจายอำนาจที่แท้จริง อีกทั้งรัฐส่วนกลางยังไม่สามารถพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองท้องถิ่นได้ตามเป้าหมาย ท้องถิ่นยังต้องรับเงินอุดหนุนช่วยเหลือจากรัฐเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ส่วนรัฐก็ต้องการเสียงสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นเนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อประชาชนและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนสามารถใช้เป็นฐานเสียงในระดับประเทศได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1. รัฐต้องมีความชัดเจนในการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงและมีความจริงใจ แบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจและอำนาจในการบริหารงานในระดับพื้นที่ปฏิบัติการได้อย่างเต็มที่ มีข้อกำหนด กฎหมาย มาตรการ แผนการที่ชัดเจน มอบอำนาจและกระจายอำนาจในการปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์
2. ส่งเสริมและปลูกฝังให้นักการเมืองท้องถิ่นมีคุณธรรมจริยธรรม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการทุจริต รับฟังปัญหาของประชาชนอย่างทั่วถึงและนำไปปฏิบัติ
3. พัฒนาให้ท้องถิ่นเกิดรายได้สามารถพึ่งพาตนเองได้ รัฐ นักการเมืองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปราชญ์ ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันพัฒนากระตุ้นให้เกิดการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว มุ่งเน้นการจัดหารายได้ให้กับท้องถิ่นและเสริมสร้างพัฒนารายได้ให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ลดการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจที่รัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นนั้น ให้ดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการประเมิน

สรุปได้ว่า ปัญหาของการปกครองท้องถิ่นทางด้านโครงสร้างการบริหาร คือ การทับซ้อนกันของอำนาจหน้าที่ การโอนภาระงานแบบไม่สมบูรณ์ระหว่างท้องถิ่นและรัฐส่วนกลาง ปัญหาทางด้านงบประมาณคือ ความสามารถในการจัดหารายได้ของท้องถิ่นยังไม่เป็นตามเป้าหมาย

ยังคงต้องพึ่งพารัฐส่วนกลาง ส่วนรัฐก็ต้องพึ่งพานักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานเสียงในระดับประเทศ ดังนั้นรัฐ นักการเมืองท้องถิ่น ประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีอิสระในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง

สรุป

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเรียนรู้การปกครองตนเองเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลและให้ประชาชนในท้องถิ่นหาทางแก้ปัญหาตามกลไกการบริหารต่าง ๆ ด้วยตนเอง การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการกระจายอำนาจจะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยซึ่งจะเป็นฐานสำคัญของการเมืองระดับชาติโดยรวม จากการจัดตั้งให้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ระบบการเมืองท้องถิ่นเกิดขึ้น มีการถ่ายโอนภารกิจ รายได้และเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลให้มีความตื่นตัวมากขึ้น นักการเมืองท้องถิ่นจึงกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมีหน้าที่บริหารงานและใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อพัฒนางานด้านคมนาคมและการขนส่ง ได้แก่ การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ทางเดิน และทางเท้า การจัดรถโดยสารประจำทางสาธารณะ ด้านสาธารณสุข ได้แก่ การพัฒนาระบบไฟฟ้าสาธารณะ การออกแบบทางระบายน้ำ การบริการด้านแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ด้านสาธารณสุขการ ได้แก่ การบริการเรื่องการศึกษา สถานอนามัย สาธารณสุข สวนสาธารณะประจำท้องถิ่น การจัดกิจกรรมประจำปีเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และด้านผังเมือง ได้แก่ การจัดแบ่งเขตการใช้ที่ดินเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ท้องถิ่นพัฒนาเกิดความเจริญประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีปลอดภัย อย่างไรก็ตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นยังประสบปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารและงบประมาณ กล่าวคือผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีอิสระและอำนาจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง และงบประมาณส่วนใหญ่ได้รับจากรัฐ

ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความเชื่อมโยงกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและรัฐส่วนกลาง อย่างแยกออกจากกันไม่ได้ รัฐต้องมีความจริงจังในแนวทางการแก้ไขเพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง มีข้อกำหนดกฎหมาย มาตรการแผนการที่ชัดเจน มอบอำนาจและกระจายอำนาจในการปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ สนับสนุนส่งเสริม พัฒนาการจัดหารายได้ให้แก่ท้องถิ่น เพื่อให้มีรายได้เป็นของตนเองพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น ภาครัฐ และประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคือ ให้ท้องถิ่นมีอิสระและสามารถปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). *มาตรฐานการบริหารและการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 30 เมษายน 2565, จาก http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/eb1.htm
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2511). *พัฒนาการเศรษฐกิจประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิทยากร.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2532). *ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2560). รูปแบบและโครงสร้างการปกครองเปรียบเทียบกับเมียนมาร์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 6(2), 15-26.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). *นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: หนังสือสำหรับเสริมพลังความคิดและหลักวิชาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2551). *การกระจายอำนาจกับแบบแผนใหม่ของเครือข่ายอิทธิพล. ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ) ก้าว (ไม่) พ้นประชานิยม: กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรส โปรดักส์.
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล. (2555). *การเมืองในกระบวนการกระจายอำนาจ: ศึกษาผ่านบทบาทของนักวิชาการ ข้าราชการ นักการเมืองและประชาชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงบประมาณ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2563). *งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: บริษัท แพค เพรส จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). *ความรู้เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและวัฒนธรรมการเมือง*. สืบค้น 30 เมษายน 2565, จาก https://www.tambondonsai.go.th/datacenter/doc_download/a_100820_190723.pdf
- สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2558). *แผนยุทธศาสตร์เฉพาะด้านกระทรวงมหาดไทย 10 ปี (พ.ศ. 2557-2566)*. สืบค้น 30 เมษายน 2565, จาก https://www.dol.go.th/DocLib4/plan_10year.pdf
- สุวดี โภชนพันธ์. (2547). *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2555). *รัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน*
PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AND THE SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION BUSINESS EXECUTIVES'
LIFE QUALITY IN BANGKOK

เพ็ญททัย พงษ์สุวรรณ, พัทธ์ศศิ เรืองมณีญาต์, พงศ์นคร โภชากรณ์

Pienghatai Pongsuwan, Phatsasi Ruaengmaneeya, Pongnakorn Pochakorn

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

E-mail: ppienghatai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร” การศึกษาหลักดังกล่าว พบว่า เป็นหลักที่ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน เพราะวิถีแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง มี 3 หลัก ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี หลักการนี้ส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในปัจจุบัน กล่าวคือ นำหลักทั้ง 3 มาใช้ทำให้มีความพอประมาณในการบริโภค มีร่างกายสมบูรณ์ มีจิตใจที่มั่นคง เข้มแข็ง ใช้ชีวิตแบบมีเหตุผล ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต ลดกิเลส มีความยุติธรรม อดทน มีน้ำใจ สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง จิตสำนึกดี มีศีลธรรม มีมิตรดี มีคนช่วยเหลือเกื้อกูล นอกจากนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหาร ยังมีหลักธรรมที่สามารถนำมาเชื่อมโยง ได้แก่ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ประกอบด้วย 4 หลัก คือ ความหมั่นเพียร การเก็บรักษาทรัพย์ การมีมิตรดี และความเป็นอยู่ที่พอดี โดยที่ผู้บริหารจะมีกำลังกายใจทำงานด้วยความขยัน สามารถสร้างฐานะได้ดีในสังคม มีมิตรดีคอยช่วยเหลือ มีชีวิตที่พอดีเมื่อมีคุณภาพชีวิตดีจะส่งผลต่อองค์กร และประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง การนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และน้อมนำหลักธรรมมาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างสมดุล และยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์; คุณภาพชีวิต; ผู้บริหาร; ธุรกิจก่อสร้าง

Abstract

This article presented “Sufficiency Economy Philosophy and Quality of Life Development of Construction Business Executives in Bangkok”. From the above study, it was found that this principle, the executives can apply in their lives to have a good quality of life sustainably. The Sufficiency Economy Philosophy approach is based on the middle path, which consists of 3 principles: moderation, reasonableness, and good immunity. This principle has a positive effect on quality of life in today's rapidly changing world. The 3 principles are used to make moderation in consumption, good health, stable and strong mind and live a rational, selfless, generous, helping others, honest, less desire, faire , patient, kind life. and build good immunity in the body, good conscience, morality, good friends and support other people. In addition, in order to promote the development of quality of life for executives, there are also Dharma doctrine that can be linked, such as the principle of Dhithdhammikattha, which consists of 4 principles, namely Diligence in work, preserving wealth, having good friendships, having a decent living where the executives will have physical strength to do work with diligence and can build a good position in society, having good friends to help, having decent living. When the quality of life is good, it will affect the organization and the country continuously. Adopting the Sufficiency Economy Philosophy and adopting Dharma Doctrine as guidelines for living life result in tangible results that are balanced and sustainable.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy; Dhithdhammikattha; Living Quality; Executives; Construction business

บทนำ

ธุรกิจก่อสร้างเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ มีการก่อสร้างงานทางด้านสาธารณูปโภคอันเอื้อประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ อันได้แก่ การก่อสร้างทางด่วน การสร้างรถไฟฟ้า งานก่อสร้างทางรถไฟ การก่อสร้างสนามบิน เป็นต้น นอกจากนี้ธุรกิจก่อสร้างยังเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์, ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง อีกด้วย ลักษณะของธุรกิจก่อสร้างมีความแตกต่างจากธุรกิจอื่นตรงที่การดำเนินงานแบ่งออกเป็นโครงการ มีหลายขั้นตอนในการทำงาน และใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เป็นธุรกิจที่มีแข่งขันทางด้านราคาสูง อีกทั้งมีความเกี่ยวข้องกับคนในสังคมเป็นจำนวนมาก

การดำเนินงานในธุรกิจก่อสร้างแบ่งเป็นโครงการต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีความซับซ้อน และมีขั้นตอนการทำงานมาก ต้องใช้บุคลากรมากตามไปด้วย ซึ่งประกอบด้วย (กิตติภา ยอดเสริม, 2565)

1) ระดับผู้บริหาร แบ่งตามระดับออกเป็น ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และหัวหน้างาน

2) พนักงาน แบ่งตามสังกัดการทำงาน ได้แก่ พนักงานสำนักงานใหญ่ และพนักงานหน่วยงานก่อสร้าง

3) คนงานก่อสร้าง

ในบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะศึกษาคุณภาพชีวิตของบุคลากรระดับผู้บริหาร อันประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และหัวหน้างาน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีความสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้สามารถผ่านวิกฤติไปได้ในกรณีมีปัญหาและจะทำให้องค์กรเจริญต่อไปได้ เป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่าในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดวิกฤตต่อมนุษย์ ทั้งทางด้านมลพิษ โลกร้อน ภัยธรรมชาติที่รุนแรง นอกจากนี้ส่งผลต่อปัญหาสังคม คอรัปชั่น และอาชญากรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คน และมีผลไปถึงองค์กรต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากคุณภาพชีวิตของบุคลากรได้รับผลกระทบจากปัญหาภายนอกดังกล่าวที่ไม่สามารถควบคุมได้ และยังมีจากปัญหาจากภายในตัวบุคคลเองอีกด้วย จากการที่ผู้คนมุ่งเน้นที่พัฒนาทางด้านวัตถุโดยมองข้ามเรื่องการพัฒนาทางด้านจิตใจ ยิ่งทำให้มีปัญหาด้านคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

จากวิกฤตทางด้านสาธารณสุข อันได้แก่ สถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ในช่วงสองปีที่ผ่านมามีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานเป็นอย่างมาก ในด้านองค์กร มาตรการควบคุมโรค (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ การดำเนินการก่อสร้างขาดความต่อเนื่อง และในด้านการทำงานของบุคลากรในองค์กรก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสารกัน การเสนอเอกสาร การประชุมต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการ อีกทั้งในเรื่องของการติดเชื้อเจ็บป่วย การกักตัว และพักรักษา ทำให้การทำงานชะงัก และมีประสิทธิภาพลดลง นอกจากเรื่องโรคระบาดดังกล่าว ยังมีปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ปัจจัยลบทางด้านการเมืองซึ่งจะพบว่าธุรกิจก่อสร้างได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจได้รับผลโดยตรงจากค่าแรงงาน ค่าวัตถุดิบที่สูงขึ้น กฎเกณฑ์ของภาครัฐ ความผันผวนของค่าเงิน และรวมถึงทิศทางการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การลงทุนก่อสร้างภาคเอกชนหดตัว ประกอบกับมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดทั่วประเทศดังที่กล่าวข้างต้น ทำให้การก่อสร้างที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครมีการชะลอตัวโครงการใหม่ๆ ทำให้ตัวเลขผลการดำเนินงานที่ลดลง อัตราการลดลงของว่าจ้างงาน และปริมาณงานในมือมีตัวเลขเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562-2564) ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเร่งหาทางเพื่อแก้ปัญหาให้

องค์กรผ่านวิกฤติไปได้ นอกจากนี้ยังต้องเตรียมปรับปรุงแผนรองรับการดำเนินธุรกิจ และแผนสำรองไว้ในภาวะฉุกเฉินในอนาคตอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้บริหารโดยตรง

ในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจมักเน้นการพัฒนาที่มุ่งเพื่อการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และส่งเสริมการบริโภคของประชากรภายในประเทศให้สูงขึ้น เป็นการเร่งรัดให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การมุ่งเน้นสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยไม่ได้อิงพิจารณาถึงการพัฒนาด้านสังคมไปด้วย ส่งผลทำให้เกิดปัญหาช่องว่าง และความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นอย่างมาก (วิทยากร เชียงกูล, 2556) การที่ไม่คำนึงเรื่องการพัฒนาสังคมซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมจึงสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก

ในบทความวิชาการนี้ จะได้กล่าวถึงการเร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารในกลุ่มธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหลักปรัชญานี้เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และมีเป้าหมายให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างยั่งยืน (ขวัญแก้ว นาถนิตธาดา, 2555) โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหาร โดยการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง และวิกฤตต่าง ๆ นั้น จะต้องมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการรักษาสมดุลทางทรัพยากร ซึ่งเป็นไปหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความพอดี ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเป็นหลัก ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม กล่าวคือ

บุคคลพอเพียง หมายถึง การพึ่งตนเอง และมีคุณภาพ

องค์กรพอเพียง หมายถึง พึ่งพากัน เรียนรู้และแบ่งปัน

สังคมพอเพียง หมายถึง อยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

จะเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ และยั่งยืน ผู้บริหารควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน และเพื่อให้เกิดผลดีอย่างต่อเนื่องเมื่อทุกคนทุกฝ่ายหันมาตระหนักถึงประโยชน์และได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจดังกล่าวมาใช้จะทำให้มีชีวิตที่มีคุณภาพ มีสังคมที่เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน และมีความสุขแท้จริง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างสามารถนำหลักทั้ง 3 มาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องหลักความพอประมาณ แม้ว่าจะมีวิกฤตทางเศรษฐกิจ ก็จะไม่ทำให้ผู้บริหารขาดสนใจเดือดร้อน เพราะใช้ชีวิตอย่างพอดี ส่วนของหลักความมีเหตุผล สามารถช่วยให้ผู้บริหารใช้ชีวิตที่ถูกต้อง มีจิตสำนึกที่ดี เป็นคนดี มีคนเชื่อถือ และ

ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาได้ถูกวิธี และหลักสุดท้ายคือการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีผลช่วยให้มีกำลังกาย และกำลังใจที่เข้มแข็ง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและวิกฤตต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

คุณภาพชีวิตผู้บริหารและการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเป็นสิ่งที่จำเป็น ชีวิตที่มีคุณภาพ คือ ชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติ ทั้งทางกายภาพ และทางสังคม และสามารถปรับธรรมชาติให้เข้ากับตนเองโดยไม่เบียดเบียนสังคมและผู้อื่น (ลีปนันท เกตุทัต, 2533)

คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีสุขภาพทั้งร่างกาย และจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมที่ตนเองอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถดำรงชีวิตที่เป็นประโยชน์ให้กับตนเอง สังคม และประเทศชาติด้วย (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2533)

คุณภาพชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550) หมายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีวิตให้สอดคล้องตามสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และทรัพยากรที่มีอยู่ มีความมั่นคงซึ่งครอบคลุมถึงทุกด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางอารมณ์ สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางจิตวิญญาณ คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีผลต่อการทำงานในหน้าที่ มีผลต่อความรู้สึกของคน มีความพึงพอใจในตัวเอง ทำให้มีกำลังใจในการทำงาน และในการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้เป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย

คุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

- 1) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บอันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน
- 2) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเอง ครอบครัว และสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต
- 3) ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคม ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข เป็นต้น (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543)

หากผู้บริหารในองค์กรมีชีวิตที่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลส่งให้ทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ มีความพอใจในงานที่ทำ มีกำลังใจในการทำงาน แต่จากการที่มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ปัญหาที่เกิดจากวิกฤตต่าง ๆ การระบาดของโรคโควิด 19 เป็นต้น จากตัวเลขค่าครองชีพที่สูงขึ้น อัตราการว่างงาน การมีรายได้ลดลง ทำให้มีภาระมากขึ้น ส่งผลต่อหน้าที่ครอบครัว หน้าที่การงาน เป็นสาเหตุของปัญหาที่เข้ามกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างให้อยู่ในภาวะความตึงเครียด ต้องปรับตัวเองเพื่อลดความรู้สึกกดดัน ความกังวล ซึมเศร้า เครียด ทำให้ความสุขในชีวิตลดลง อีกทั้งใน

ภาวะที่ธุรกิจมีการแข่งขันสูงทั้งการแข่งขันกันทางความรู้ ความสามารถ การทำงานแข่งกับเวลา ทำให้ยิ่งเกิดความกดดัน ผู้ที่อยู่ในระดับบริหารมีความรับผิดชอบดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา และหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานให้ลุล่วง งานในความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้มีความเครียดทางจิตใจ ต้องทุ่มเทเวลาในการทำงานมากขึ้น และใช้เวลาเพื่อศึกษาปรับเปลี่ยนวางแผนงานให้สอดคล้องเพื่อพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และรวดเร็ว เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพสูงสุด และสำเร็จได้ด้วยดีด้วยความราบรื่น นอกจากนี้ยังต้องเป็นขวัญ และกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้มีกำลังใจทำงานร่วมกัน และนำพาองค์กรให้ฝ่าวิกฤตไปได้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ เกิดความทุกข์ใจ มีผลกระทบโดยตรงต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลต่อร่างกาย และจิตใจด้วย

ผู้บริหารขององค์กรในยุคปัจจุบัน หากบริหารจัดการชีวิตไม่ดีจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลง จากตัวเลขอัตราการพบจิตแพทย์ การปรึกษานักจิตวิทยา จำนวนผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และอัตราการป่วยด้วยโรคภัยแรงต่าง ๆ ในวัยที่ยังไม่ควรเป็นมีมากขึ้นเรื่อย ๆ (ไทยรัฐ, 2562) คุณภาพชีวิต และความสุขในการดำเนินชีวิตลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด มีคนป่วยมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้บริหารย่อมปรารถนาที่จะมีชีวิตที่ดี มีความสุข มีความมั่นคงในหน้าที่การงานยิ่งขึ้นไป เพื่อมีชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ดีกินดีแบบยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นปัญหาของครอบครัว และสังคม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหาร ผู้เขียนได้ศึกษาและเห็นว่าควรพิจารณาครอบคลุมถึงสุขภาวะทั้ง 4 ด้านของผู้บริหาร อันได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางอารมณ์ สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2552) กล่าวคือ

1) สุขภาวะทางกาย คือ ภาวะการรับรู้ และดำรงสุขภาพร่างกายของผู้บริหารให้มีความแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขโดยมีการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง และรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์

2) สุขภาวะทางอารมณ์ คือ ภาวะการรับรู้ของสภาพอารมณ์ ความรู้สึก ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการทางอารมณ์ได้เหมาะสม และสร้างสรรค์ จัดการความเครียดได้ มีความฉลาดทางอารมณ์รับรู้ถึงช่องทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความอดทนในการดำเนินชีวิต คุณภาพจิตดี มีความภาคภูมิใจ และความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และการมีคุณค่าต่อสังคม

3) สุขภาวะทางสังคม คือ ภาวะการรับรู้เรื่องการมีสัมพันธภาพของผู้บริหารกับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีมิตรภาพในการทำงาน การแบ่งปันสิ่งของ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น

4) สุขภาวะทางจิตใจ หรือ จิตวิญญาณ คือ ภาวะการรับรู้ของความรู้สึกสุข สงบ ภูมิใจ ในงานที่ทำ พึงพอใจในการดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมาย มีสติปัญญาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยเหตุด้วยผล ยึดมั่นในหลักธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม มีใจกุศล พึงพอใจในตัวเอง ยอมรับความ

เปลี่ยนแปลงของชีวิต และรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง การรู้จักใช้ชีวิตแบบพอเพียง การมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต มีความสุขสงบ และมีความสุขซึ่งในการทำความดี

การที่ผู้บริหารจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาจิตใจ เพราะการพัฒนาจิตใจจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง และความสุขที่แท้จริง และยั่งยืน และมีจะชีวิตที่ดีอย่างถาวร จุดสูงสุดของการพัฒนาจิตใจคือ มีเป้าหมายสูงสุดที่หลุดพ้นจากกิเลสตัณหา (ขวัณฤทัย อนุสนธิ์, 2558) นอกจากนี้ควรพัฒนาตนเองในทุกด้านอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และสามารถปรับตัวได้ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง ดำรงตนให้ประพสุติดี มีวินัย มีจิตใจอ่อนโยน กระตือรือร้นในการพัฒนาความสามารถในการทำงาน ให้เต็มศักยภาพตลอดเวลา

ความสุขของชีวิตที่แท้จริง คือ นอกจากการมีร่างกายที่แข็งแรง โดยผู้บริหารจะต้องระมัดระวัง หมั่นดูแลสุขภาพ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันการติดเชื้อจากโรคระบาดโควิด 19 ในปัจจุบันนี้ โดยจะต้องมีวินัย และปฏิบัติตามมาตรการการควบคุมโรคอย่างเคร่งครัดแล้ว ผู้บริหารควรจะมีความรู้สึกรู้ใจในตนเอง และมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดี มีจิตใจร่าเริงแจ่มใสเบิกบาน มองโลกแง่ดี ควบคุมอารมณ์ได้ดีในยามที่มีปัญหา และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งทุกวันนี้วิถีชีวิตที่ยั่งยืนเป็นที่สนใจเป็นอย่างมาก การที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง และวิกฤตต่าง ๆ นั้น จะต้องให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการรักษาสมดุลทางทรัพยากร ซึ่งเป็นไปหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอดี ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเป็นหลัก ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริหารเพื่อให้เกิดผลต่อเนื่องแล้วนั้น การพัฒนาเรื่องของจิตใจจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงได้ศึกษาจากหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สอดคล้องกัน และเห็นว่าควรน้อมนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหารด้วย ซึ่งหลักธรรมที่สอดคล้องกับหลักความพอเพียง ได้แก่ หลักทวิภูมิมกัตถประโยชน์ ที่เห็นผลในชาตินี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2547) ซึ่งเป็นหลักธรรมอันประกอบด้วยการหมั่นเพียรในการประกอบกิจการงาน การรักษาทรัพย์ที่ตนหามาได้ การมีเพื่อนเป็นคนดี และการมีชีวิตที่พอดีพอเหมาะ (อง.อฎฐก. 23/144/289) การพัฒนาที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมมาเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติแล้วจะส่งผลที่ดีต่อตัวผู้บริหาร และเพื่อการมีอยู่อย่างพอเพียง จะได้ประโยชน์อย่างแน่นอน เป็นความสุขที่แท้จริง และเป็นการแก้ปัญหาชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขต่อผู้บริหาร และสังคม ตลอดทั้งประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

จากสารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (2552) กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงชี้แนะทางการดำเนินชีวิตให้แก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นระยะเวลานาน ในช่วงตั้งแต่ก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อมุ่งให้พสกนิกรได้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ อีกทั้งพระองค์ ยังได้ทรงพระราชทานความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงเอาไว้เป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวทางการดำรงชีวิต และการปฏิบัติตนของ ประชาชนทุกระดับ โดยยึดแนวทางการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นตัวการที่นำไปสู่การ พัฒนาที่ยั่งยืน ดังพระบรมราโชวาท เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชน กาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ซึ่งได้พระราชทานไว้เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2542 ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่รองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่ เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทาง สายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การ ตัดสินใจ และการกระทำ เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจจะเป็น เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้โดย เน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง

ความพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่ เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

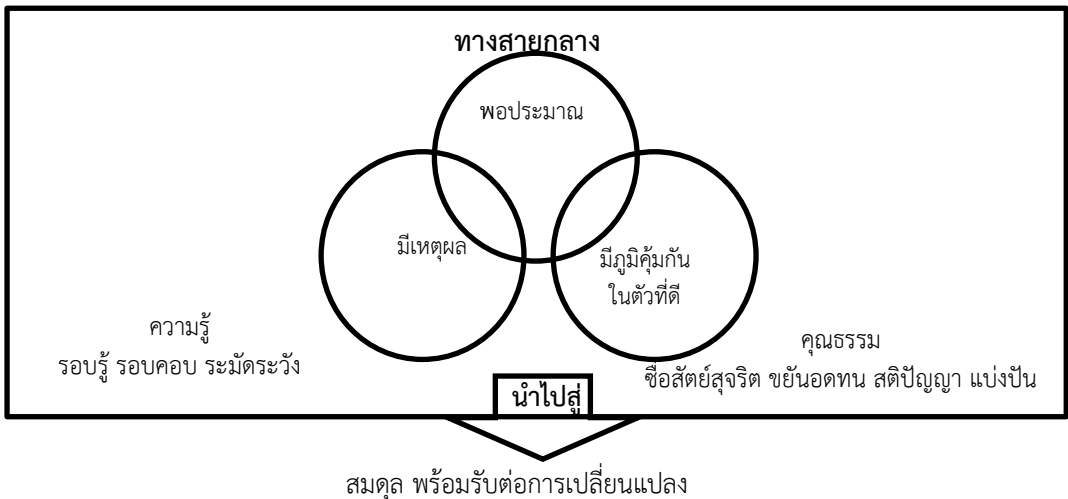
2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการ เปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล

ระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1) เจื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบครอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2) เจื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559)

ภาพที่ 1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2550

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีความสมดุลในด้านสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ กล่าวคือเมื่อมีความเจริญในหน้าที่การงาน มีทรัพย์สิน มีสิ่งของใช้บริโภคต่าง ๆ แต่ต้องไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญหาได้ การสร้างความสุขจากความพอเพียงพอเหมาะในชีวิตและการทำงานของผู้บริหารองค์กรท่ามกลางวิกฤติทั้งภายใน และภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ ทำให้คุณภาพชีวิตมีความสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคม เศรษฐกิจ และสอดคล้องกับการทำงานท่ามกลางการแข่งขันในสังคมโลกที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว เพราะความพอเพียงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานในการดำรงชีวิตทำให้สามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีอิสระในการกำหนดชีวิต สามารถควบคุม และจัดการให้ตัวเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้ดำรงชีวิตได้อย่างพอดี ตัดสินใจจัดสรรงบประมาณของตนอย่างมีเหตุมีผล รวมถึงผลักดันภูมิคุ้มกันด้านฐานะและสุขภาพ

การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2552)

- 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้ เพิ่มขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
- 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับคุณภาพชีวิตผู้บริหาร

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร สามารถแบ่งได้ตามหลักทั้ง 3 ดังนี้

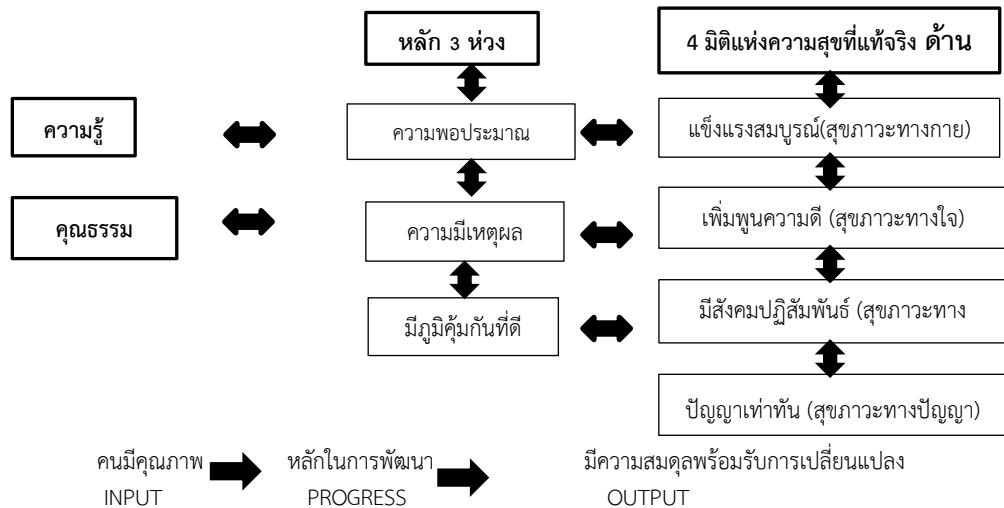
หลักของความพอประมาณ หรือความพอดี 4 ประการ

- 1) พอดีด้านร่างกาย ได้แก่ พอประมาณในการบริโภค
- 2) พอดีด้านจิตใจ ได้แก่ มีความเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม
- 3) พอดีด้านสังคม ได้แก่ ช่วยเหลือเกื้อกูล สามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและสังคม
- 4) พอดีด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอเหมาะ สมควรตามฐานะ

หลักของความมีเหตุผล 4 ประการ

- 1) ยึดความประหยัด ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิต
 - 2) การประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต
 - 3) ไม่หยุดนิ่งที่หาหนทางในชีวิต ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก
 - 4) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี พยายามเพิ่มพูนรักษาความดีที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- หลักของความมีภูมิคุ้มกัน 2 ประการ ประกอบด้วย
- 1) ภูมิปัญญา คือ มีความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง
 - 2) ภูมิธรรม คือ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้นั้น โดยพื้นฐานเป็นการพึ่งตนเองเป็นหลัก ทำงานเป็นขั้นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง และพิจารณาหลักความพอดีด้วยความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยคำนึงถึงคุณธรรม ความรู้ ซึ่งใช้เป็นตัวป้อน (Input) ทำให้คนมีคุณภาพ จากนั้นนำหลักทั้ง 3 มาพัฒนา (Progress) จนเกิดผลลัพธ์ (Output) ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับ 4 มิติความสุขที่

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการกับการดำเนินชีวิตของผู้บริหาร จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีที่สมดุล และยั่งยืน ทำให้ผู้บริหารพร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โรคภัย ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ กล่าวคือ ส่งผลต่อดีต่อสุขภาวะของผู้บริหารโดยรวมทั้ง 4 ด้าน เป็นมิติแห่งความสุขที่แท้จริง อันได้แก่ มิติแห่งความแข็งแรงสมบูรณ์ (สุขภาพทางกาย) มิติการเพิ่มพูนความดี (สุขภาพทางใจ) มิติมีสังคมปฏิสัมพันธ์ (สุขภาพทางสังคม) และมิติการมีปัญญาเท่าทัน (สุขภาพทางจิตวิญญาณ) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับ 4 มิติแห่งความสุขที่แท้จริง

หลักการปรัชญาพอเพียง	มิติแห่งความแข็งแรงสมบูรณ์	มิติการเพิ่มพูนความดี	มิติมีสังคมปฏิสัมพันธ์	มิติการมีปัญญาเท่าทัน
ความพอประมาณ	-พอดีในการบริโภค -สุขภาพแข็งแรง ไร้โรคภัย	-มีเมตตา ให้อภัย -มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย	-ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น -มีความเอื้ออาทร	-มีจิตสำนึกดี -ดำรงชีวิตอย่างพอเหมาะ สมควรตามฐานะ
ความมีเหตุผล	-มีสติ รู้จักลดความต้องการ ประหยัด -พักผ่อนเพียงพอ -มีเหตุผลในการใช้ชีวิต	-เลิกแก่งแย่ง -เชื่อมั่นในตัวเอง รู้จักพัฒนาทักษะอยู่เสมอ -เอื้อเฟื้อ เป็นคนดี	-มีความยุติธรรม -สุจริต ซื่อสัตย์ -มีความรักสามัคคี	-มีความเห็นชอบ -หาหนทางเพื่อปลดทุกข์ -มีสุขภาพจิตดี
มีภูมิคุ้มกันที่ดี	-รอบคอบ ระมัดระวังในการบริโภค -ออกกำลังกายเสมอ	-ขยันอดทน อดกลั้น -ซื่อสัตย์	-แบ่งปัน -มีศีลธรรม	-เข้มแข็ง -ใช้ชีวิตพึ่งพาตนได้ มีความระมัดระวัง

หลักความพอประมาณ

มิติแห่งความแข็งแรงสมบูรณ์ (สุขภาวะทางกาย) ในการที่ผู้บริหารพอประมาณในการบริโภคจะทำให้มีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคภัย สามารถต้านทานโรคโดยเฉพาะโรคระบาดโควิด 19 ในปัจจุบัน เนื่องจาก รู้จักบริโภคสิ่งที่ดีมีประโยชน์ และพอดีต่อร่างกาย ส่งผลให้ปลอดภัย แข็งแรง มีชีวิตที่มีความสุข และมีผลต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิติการเพิ่มพูนความดี (สุขภาวะทางใจ) การที่มีความพอประมาณทำให้ผู้บริหารเป็นผู้มีใจเมตตา กล่าวคือ เมื่อมีความพอประมาณจะไม่โลภ และไม่ตระหนี่ถี่เหนียว มีความเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ จึงเป็นจิตของผู้มีเมตตา และมีสำนึกที่ดี อารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย และเข้มแข็ง ไม่เครียดจนเกินไป ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา และต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

มิติการมีสังคมปฏิสัมพันธ์ (สุขภาวะทางสังคม) การที่ผู้บริหารมีความพอประมาณจะทำให้เป็นผู้ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ไม่เห็นแก่ตัว ดังนั้นการที่เป็นบุคคลเช่นนี้จะทำให้ไม่เบียดเบียนตัวเอง และจะไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วย สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มิติการมีปัญญาเท่าทัน (สุขภาวะทางจิตวิญญาณ) ผู้บริหารจะมีจิตที่มีปัญญา มีจิตสำนึกที่ดี ดำรงตนเป็นคนดี ไม่เห็นแก่ตัว และมีความเอื้ออาทรผู้อื่น และดำรงชีวิตอย่างพอเหมาะสมควรตามฐานะ

หลักความมีเหตุผล

มิติแห่งความแข็งแรงสมบูรณ์ (สุขภาวะทางกาย) ทำให้ผู้บริหารมีสติ สามารถลดความต้องการลง ประหยัด และรู้จักระวังรักษาไม่ทำลายสุขภาพ หาเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอ ทำให้มีร่างกาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

มิติการเพิ่มพูนความดี (สุขภาวะทางใจ) ทำให้ผู้บริหารมีเจตยุดิธรรม เลิกแก่งแย่ง มีเมตตา เอื้อเฟื้อเชื่อมั่นในตัวเองอย่างมีเหตุผล รู้จักพัฒนาทักษะอยู่เสมอ ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

มิติการมีสังคมปฏิสัมพันธ์ (สุขภาวะทางสังคม) จะทำให้ผู้บริหารมีชื่อเสียง มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นที่รักของทุกคนในองค์กรอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มิติการมีปัญญาเท่าทัน (สุขภาวะทางจิตวิญญาณ) ทำให้เป็นผู้บริหารที่มีความเห็นชอบ มีจิตที่มีปัญญา และไม่หุยนิงที่จะหาทางเพื่อหลุดพ้นทุกข์ ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุข

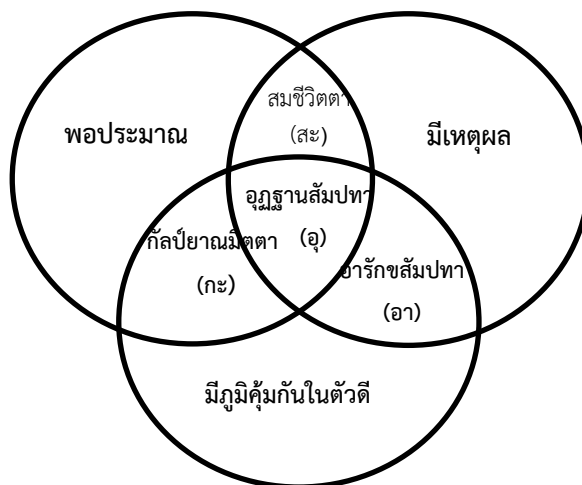
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

มิติแห่งความแข็งแรงสมบูรณ์ (สุขภาวะทางกาย) ทำให้ผู้บริหารมีความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริโภค หมั่นออกกำลังกาย ทำให้มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัย ทำให้ชีวิตมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในช่วงที่มีการระบาดของ โควิด 19 ก็จะช่วยให้มีความเสี่ยงในการติดเชื้อต่ำ เพราะมีความรอบคอบระมัดระวัง

มิติการเพิ่มพูนความดี (สุขภาวะทางใจ) ผู้บริหารมีภูมิคุ้มกันในตัวดี ด้วยมีความขยัน ซื่อสัตย์ มีความอดทน รู้จักอดกลั้นต่อปัญหา และอุปสรรค ในช่วงที่จะต้องประสบกับวิกฤต ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

มิติการมีสังคมปฏิสัมพันธ์ (สุขภาวะทางสังคม) ทำให้ผู้บริหารเป็นผู้มีศีลธรรม เป็นผู้แบ่งปัน เอื้ออาทรผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มิติการมีปัญญาเท่าทัน (สุขภาวะทางจิตวิญญาณ) ทำให้ผู้บริหารมีความเข้มแข็งในการใช้ชีวิต และสามารถพึ่งพาตัวเองได้ดี มีความระมัดระวัง

ภาพที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาพอเพียงควบคู่กับหลักธรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีแบบยั่งยืน

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้อง และมีความเชื่อมโยงกันกับหลักพุทธธรรม “ทวิภูมิมกัตถประโยชน์” เมื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างสมดุล และยั่งยืน กล่าวคือ

หลักความพอประมาณ กับหลักสมชีวิตา ทำให้ผู้บริหารมีความเป็นอยู่ที่พอดี ไม่สุรุ่ยสุร่าย จนตัวเองเดือดร้อน และไม่ตระหนี่จนทำให้ขาดความสุขในชีวิต

หลักความมีเหตุผล กับหลักอารักขสัมปทา และหลักกัลยณมิตตา โดยที่ผู้บริหารยึดหลักเหตุผลในการรู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ และทำให้งอกเงย เพื่อชีวิตจะได้มีอิสรภาพทางการเงิน มีชีวิตราบรื่นไม่เดือดร้อน นอกจากนี้ยังเลือกคบหากับคนดี มีเพื่อนที่ดี เสวนากับคนดี มีปัญญา พาให้ตัวเองก้าวหน้าไปด้วย

มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว กับหลักอุฏฐานสัมปทา ด้วยการที่ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน การศึกษาหาความรู้ทำให้เป็นคนที่มีทักษะ มีความสามารถในการทำงานให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป อีกทั้งรู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ ตลอดจนชื่อเสียงตน ทำให้เป็นบุคคลที่มีคนรักนับถือ เคารพยกย่อง รวมทั้งมีเพื่อนที่ดี คอยช่วยเหลือแนะนำในยามที่จำเป็นเท่ากับมีภูมิคุ้มกันที่ดี ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

สรุป

จากเนื้อหาสาระที่นำเสนอมาทั้งหมด ขอสรุปภาพรวมของคุณภาพชีวิตผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในด้านลบต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร ได้แก่ ประเทศ และโลก เป็นเหตุให้ผู้บริหารได้รับความกดดัน ทำให้มีคุณภาพชีวิตลดลง โดยไม่รู้ตัว ดังนั้นจึงควรเร่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งอันดับแรกที่เราควรคำนึงคือด้านสุขภาวะทั้ง 4 (กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ) โดยนำแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท อันประกอบด้วยหลัก 3 อย่าง คือ พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการใช้ชีวิตของผู้บริหาร จะส่งผลให้เกิดมิติแห่งความสุขที่แท้จริง 4 ประการ ได้แก่ มิติแห่งความแข็งแรงสมบูรณ์ (สุขภาวะทางกาย) มิติการเพิ่มพูนความดี (สุขภาวะใจ) มิติการมีสังคมปฏิสัมพันธ์ (สุขภาวะทางสังคม) และ มิติการมีปัญญาเท่าทัน (สุขภาวะทางจิตวิญญาณ) โดยสามารถอธิบายได้ว่าหลักความพอประมาณนั้น หากผู้บริหารประมาณในการบริโภคเพื่อร่างกายที่สมบูรณ์ ไม่มีโรคภัย รู้จักระวังรักษาสุขภาพ พักผ่อนอย่างเพียงพอ จะส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การพอประมาณ และความมีเหตุผล ทำให้มีใจเมตตา มีสำนึกที่ดี มีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่เครียด สามารถแก้ไขปัญหา และมีความขยัน อดทน ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ทำให้เป็นคนดี ไม่เห็นแก่ตัว มีความเอื้ออาทร มีใจที่ยึดธรรม จึงเป็นที่รักของคนในองค์กร อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ทำให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต เชื่อมมั่นในตัวเองอย่างมีเหตุผล ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การที่ผู้บริหารมีจิตที่มีปัญญา ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางเพื่อหลุดพ้นทุกข์ ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีมีความสุข นั้นทำให้ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทำให้ผู้บริหารมีความเข้มแข็งในการใช้ชีวิต และพึ่งพาตัวเองได้ดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีผลทำให้คุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครดีขึ้นอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ด้วยการพัฒนากาย และจิตใจควบคู่ไปกับหลักธรรมที่สอดคล้องสามารถเชื่อมโยงกันดังที่กล่าวไว้คือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์

ผู้เขียนหวังว่าข้อมูล และองค์ความรู้ในบทความนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานครตลอดจนผู้บริหารธุรกิจอื่น ๆ และคนทั่วไป มีคุณภาพชีวิตที่ดีทุกด้านอย่างยั่งยืนท่ามกลางโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากในปัจจุบัน และสามารถทำหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอันจะส่งผลดีต่อองค์กร และต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม

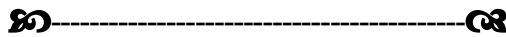
เอกสารอ้างอิง

- กิตติภา ยอดเศรษฐี. (2565, 9 กุมภาพันธ์). ผู้บริหารฝ่ายเงินเดือน บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล็อปเม้นต์ จำกัด (มหาชน) [บทสัมภาษณ์].
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เฉพาะ (Bubble and Seal) สำหรับสถานประกอบกิจการ. สืบค้น 20 มีนาคม 2565, จาก https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2/files/BBS_5P_001.pdf
- กรมสุขภาพจิต. (2562). โรคซึมเศร้าทำใจพัง. สืบค้น 20 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/health-and-beauty/1718206>
- แก้วขวัญ นาถินธิธาดา. (2555). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง sufficiency Economy. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <http://www.excise.go.th>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562-2564). กิจกรรมก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในรายงาน ประจำปี และ 56-1. สืบค้น 21 มีนาคม 2565, จาก <https://www.set.or.th/th/market/product/stock/quote/itd/financial-statement/company-highlights>
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2533). การพัฒนาคุณภาพชีวิต. เอกสารชุดการสอนวิชาการแนะแนวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต หน่วยที่ 1. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). พจนานุกรมศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2547). ธรรมานุญชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2552). เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก https://www.chaipat.or.th/site_content/item/19-2009-10-30-07-44-57.html
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วิทยากร เชียงกุล. (2556). เศรษฐศาสตร์แนวใหม่เพื่อชีวิต และระบบนิเวศที่สันติสุข. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- สถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถของมนุษย์ และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2552). คุณภาพชีวิต (Quality of Life). สืบค้น 20 มีนาคม 2565, จาก http://training.siamhrm.com/?name=organizer&file=organizer_Detail&id=32
- ลีปพนนท์ เกตุทัต. (2533). ระบบการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร.(2552). เศรษฐกิจพอเพียง แนวพระราชดำริ. *วารสารชัยพัฒนา*. สืบค้น 21 มีนาคม 2565, จาก <https://www.hii.or.th/wiki84/index.php?title>
สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2559). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://bit.ly/3LKFuij>

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์กร*

THE IMPLEMENTATION OF 4 IDDHIPADAS OF ACCOMPLISHMENT TO
INCREASE THE PERSONAL PERFORMANCE EFFECTIVENESS IN ORGANIZATION

จิรัตติกาล สุขสิงห์

Jirattikarn Suksing

สำนักงานชลประทานที่ 11

Regional irrigation office 11

E-mail: my_ratti@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร โดยมุ่งเน้นพัฒนาจากพฤติกรรมความต้องการและแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กร ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งพบว่าระดับความต้องการความมั่นคงในหน้าที่และรายได้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ความต้องการความก้าวหน้าหรือการได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น ส่งผลความมุ่งมั่นต่อในองค์กร มีผลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้บริหาร ความต้องการของบุคลากรในแต่ละกลุ่มความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูง ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงมีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลกรในองค์กรนอกจากจะทราบถึงความต้องการและแรงจูงใจของบุคลากรแล้ว การวางแผนทางพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรโดยการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอีกด้านหนึ่งที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กร หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา โดยสรุปแนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และแนวทางสำหรับผู้บริหาร สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: อิทธิบาท 4; พัฒนาประสิทธิภาพ; บุคลากร

Abstract

This article aimed to study the application of the Iddhipada 4 to improve the personnel's performance in the organization, focusing on the needs and motivation behavior of personnel in the organization, in the practice group and in the management group. Findings were that the level of duty and income security needs affects the practice group, progress or progression. Taking on a higher position affects the commitment to the organization, affects the performance of the management group. The needs of individuals in each group correlated with performance and motivation is high. So the creation of performance motivation affects the performance of individuals in the organization. In addition knowing the needs and motivation of individuals helps plan guidelines for improving personnel productivity by applying Iddhipada 4 as a guideline. In practice, it is therefore important that another aspect should be introduced to improve the efficiency of personnel in the organization, Principle 4 are 1) aspiration. 2) Viriya 3) Jitta 4) Vimangsa, and the summary of the development guidelines is divided into two: the guidelines for practitioners and the guidelines for executives, and can be used as guidelines for improving the efficiency of individuals and organizations.

Keywords: Iddhipada 4; Improvement efficiency; Personnel

บทนำ

แม้ว่ามนุษย์มีพฤติกรรมความต้องการและแรงจูงใจ ตามลำดับขั้นความต้องการของแต่ละช่วงชีวิตแตกต่างกัน อาจมีความใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน อาจจะไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาวะปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของตัวบุคคลได้ การจูงใจบุคลากรในองค์กรให้มีความมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติงานและสร้างผลสัมฤทธิ์ให้แก่องค์กร เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรต้องให้ความสำคัญประการแรก ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ จึงเป็นทฤษฎีที่สามารถช่วยให้ทราบถึงปัญหาของตัวบุคคล และทำให้การทราบถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรที่ส่งผลต่อผลสำเร็จขององค์กรได้ การศึกษาพฤติกรรมความต้องการของบุคลากรและการสร้างแรงจูงใจของบุคลากร จึงเป็นการศึกษาที่จะทำให้ทราบถึงปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

ผู้เขียนจึงได้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของตัวบุคคลที่ต้องการการตอบสนอง การสร้างแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการค้นหาสาเหตุ สร้างแรงจูงใจ และวางแผนแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อ

พัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร จึงขอนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสังเคราะห์เป็น 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 : พฤติกรรมความต้องการและแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรที่มีต่อการปฏิบัติงาน

พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์สามารถสรุปได้ตามทฤษฎีลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need) ดังนี้ 1) ความต้องการทางกายภาพ = สุขภาพ การยังชีพ 2) ความต้องการความมั่นคง = ทางด้านการงาน รายได้ 3) ความต้องการด้านความรัก = เป็นที่ยอมรับจากผู้ร่วมงาน, ผู้บังคับบัญชา, ผู้ใต้บังคับบัญชา 4) ความต้องการความเคารพนับถือ = ได้รับการยกย่อง เชิดชู ยอมรับ 5) ความประสบความสำเร็จในชีวิต = สามารถบรรลุเป้าหมายที่บุคคลนั้น ๆ ได้วางไว้ (Maslow, H. A. 1987)

กรณีศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามทฤษฎีความต้องการ อีอาร์จี (ERG Theory) ของเคลย์ตัน พี. อัลเดอร์เฟอร์ (Clayton P. Alderfer) กรณีศึกษา : สำนักงานอัยการสูงสุด เรื่อง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ จากการวิจัย พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ได้แก่ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ด้านจิตอาสามณ์ และด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แรงจูงใจตามทฤษฎีความต้องการอาร์จี (ERG Theory) ได้แก่ ด้านความต้องการเพื่อการดำรงอยู่และความต้องการทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของกลุ่มประชากรเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปสิ่งที่ค้นพบใหม่ที่น่าสนใจ ได้แก่ การรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กรด้านผลตอบแทนและด้านสวัสดิการ ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านแรงจูงใจ ตามทฤษฎีอีอาร์จี (ERG Theory) ในด้านความต้องการในการดำรงอยู่ และในด้านความต้องการทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานของประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหน่วยงานจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญในด้านเหล่านี้ หากนำทฤษฎีมาปรับใช้ในองค์กรได้ จะส่งผลให้สามารถสร้างการรับรู้และความพึงพอใจให้แก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสู่เป้าหมายขององค์กร (แพรววิไล จันทร์บุญ และกล้าหาญ ณ น่าน, 2564)

กรณีศึกษาทฤษฎี PLOC (ทฤษฎีการจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร) ของ Louis A. Allen : (ขวัญชนก อธิรัตน์, 2563) กล่าวถึง “แนวการบริหารจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กรตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานเลขาธิการคุรสุภา” ผลการวิจัยดังนี้ 1) ระดับการบริหารจัดการคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากและมีด้านที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 2) แนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพ สรุปแนวทางได้ดังนี้

กลุ่มประชากรเป้าหมายมีความเข้าใจแนวทางในการพัฒนาด้านการดำเนินการ เรื่องตัวชี้วัดได้ชัดเจนขึ้น มีความเข้าใจในทิศทางการปฏิบัติงานว่าในการทำงานนั้น จำเป็นต้องสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน 3) มีการระดมความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเพื่อหาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อยกระดับหน่วยงานภาครัฐให้ดีขึ้น มีการสรุปผลที่ได้และกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานภายใต้กระบวนการบริหารงานแบบ PLOC นั้น

จากทฤษฎีและกรณีศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวได้ดังนี้ ทฤษฎี Maslow's Hierarchy of Need ได้รับความนิยมนำมาใช้อธิบายอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามในการนำทฤษฎีนี้มาวิเคราะห์ใช้เพื่อค้นหาความต้องการในตัวบุคลากรในองค์กรนั้น ทำให้ทราบและเข้าใจในพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร ทราบถึงความต้องการภายในของบุคลากรในองค์กรว่าแต่ละบุคคลอยู่ในความต้องการขั้นตอนใด มีความต้องการอะไรเป็นขั้นตอนต่อไป และการใช้ทฤษฎีแรงจูงใจของ อีอาร์จี (ERG Theory) จะทำให้ทราบถึงความปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทั้งแรงจูงใจจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ในด้านสร้างความรับรู้และความพึงพอใจแก่บุคลากรในองค์กร การสร้างแรงจูงใจที่ดีเป็นการสร้างแรงจูงใจที่มาจากภายในตัวของบุคลากรเป็นสำคัญ จะทำให้เขามีความกระตือรือร้นและความกระหายต่อความสำเร็จด้วยตัวเอง และเมื่อนำมาวางแผนการพัฒนาประสิทธิภาพตามหลัก PLOC ในกลุ่มผู้บริหาร ก็จะมีส่งผลให้การวางแผนและการบริหารการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ผลดีขึ้นอย่างมากด้วยนั้น พฤติกรรมความต้องการของบุคลากรที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

พฤติกรรมความต้องการของบุคลากรที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจ : กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรในระดับผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการความมั่นคงในหน้าที่การงานและต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้นในระดับสูงเป็นอันดับแรก ดังนั้นเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตอบสนองต่อความต้องการของเพื่อส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นของผู้ปฏิบัติงาน สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสร้างแรงจูงใจเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร : ผู้ปฏิบัติงาน

พฤติกรรมความต้องการของบุคลากร	การสร้างแรงจูงใจ
ความต้องการความมั่นคงในหน้าที่การงานและรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น	1. ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาความรู้ที่เพิ่มสูงขึ้นมาปรับวุฒิความก้าวหน้าในสายงาน 2. เพิ่มค่าล่วงเวลาให้ผู้ปฏิบัติงานตามความเหมาะสม 3. จัดอบรมการสร้างอาชีพเพื่อหารายได้เสริมในวันหยุดหรือนอกเวลาราชการ

พฤติกรรมความต้องการของบุคลากรที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจ : กลุ่มผู้บริหาร

จากการศึกษาพบว่าบุคลากรในกลุ่มผู้บริหารขององค์กรมีความต้องการด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ต้องการตำแหน่งที่สูงขึ้นเป็นอันดับแรก ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจเพื่อตอบสนองตามความต้องการส่งผลให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะบริหารงานให้ก้าวหน้าเพื่อบรรลุเป้าหมาย สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสร้างแรงจูงใจเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร : ผู้บริหาร

พฤติกรรมความต้องการของบุคลากร	การสร้างแรงจูงใจ
1. มีความต้องการด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ต้องงานตำแหน่งที่สูงขึ้น	1.ส่งเสริมด้านความรู้ ความสามารถ เพิ่มทักษะในการทำงาน โดยการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ ส่งเสริมให้ศึกษาต่อเฉพาะด้านวิชาชีพ เพื่อนำมาประกอบการขอเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น 2. มอบหมายงานสำคัญให้รับผิดชอบและให้สิทธิในการตัดสินใจ ให้การยกย่อง เชิดชูเกียรติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและตัวผู้บริหารเอง

ประเด็นที่ 2 การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

บุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญในองค์กร ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร เมื่อเราทราบถึงความต้องการของบุคลากรในแต่ละกลุ่มและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ตรงกับความต้องการของบุคคลากรแล้ว จึงควรวางแผนทางเพื่อนำมาพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร นอกจากการพัฒนาบุคลากรตามหลักทฤษฎีแนวคิดของตะวันตกแล้ว การนำหลักธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคลากร ก็เป็นสิ่งที่สำคัญอีกทางหนึ่งซึ่งจะมองข้ามไปเสียไม่ได้ ดังนั้นการบูรณาการโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 : หลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ มาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

คำกล่าวที่ว่า “อตตahi อตตโน นาโถ” ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน นั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงว่า นอกจากเราจะใช้ทฤษฎี แนวคิดทางตะวันตกมาเป็นแนวพัฒนาตนของเราแล้ว การที่เราใช้สติปัญญา และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถทำให้เราประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ดังนั้นหลักอิทธิบาท 4 จึงเป็นหลักธรรมนำมาปฏิบัติได้ด้วยตนเองอย่างง่าย เพียงแต่จะต้องเข้าใจในหลักสำคัญทั้ง 4 หัวข้ออย่างถ่องแท้

ปิ่นมณี ขวัญเมือง (2557) ได้ให้ความหมายของอิทธิบาท 4 ดังนี้ “อิทธิ” แปลว่า ความสำเร็จ ส่วนคำว่า “บาท” แปลว่า ทางหรือสิ่งที่ช่วยนำทาง เมื่อรวมกันจึงหมายถึง ทางแห่ง

ความสำเร็จ ซึ่งมียอดประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

ฉันทะ (Chanda will; zeal; aspiration) คือความพอใจ ซึ่งในการทำงานหรือทำภารกิจใด ๆ ก็ตาม เราต้องมีความพอใจหรือมีความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักในสิ่งที่เราทำและปรารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อแรกที่จะทำให้งานหรือภารกิจนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้โดยง่าย

วิริยะ (Viriya: energy; effort; exertion; perseverance) ความเพียร ในการทำงานหรือภารกิจใด ๆ ผู้กระทำจะต้องขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ นั้นต้องประสบปัญหาหรืออุปสรรคบ้าง ไม่มากก็น้อยการที่เราจะฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นไปได้จำเป็นต้องอย่างยิ่งที่เราจะต้องมีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทนเป็นที่ตั้ง

จิตตะ (Citta: thoughtfulness; active thought; dedication) ความเอาใจใส่ ความมุ่งมั่น เป็นการตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้จิตใจฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำ ดังนั้นในการทำภารกิจต่าง ๆ เราต้องเอาใจใส่ ตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่ทำหรือตั้งใจทำซึ่งจะทำให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็ว

วิมังสา (Vimangsa: investigation; examination; reasoning; testing) คือ ความไตร่ตรอง ไตร่ตรอง ทดลองเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นหาวิธีการปรับปรุง ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้ละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้งานนี้ออกมาดีที่สุด

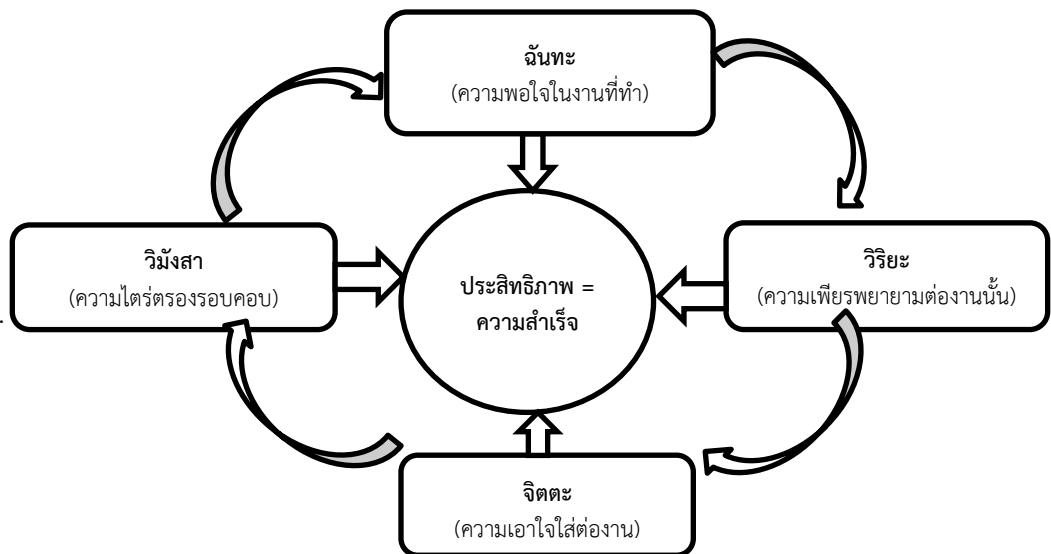
ในการศึกษา “แนวทางการบริหารองค์การด้วยหลักธรรม” ตอนหนึ่งกล่าวว่า อิทธิบาท 4 คือ “พลัง” ของผู้นำ ที่ใช้ขับเคลื่อนให้การดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ผู้บริหารที่นำหลักธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ เปรียบเช่นผู้มีพลังแห่งความสำเร็จ สร้างความเชื่อใจ เชื่อถือ เชื่อมือ และเชื่อมั่น ให้แก่บุคคลในองค์กรนั้นได้ (ธีรพงษ์ บุญรักษา และนพพันธ์ วอกลาง, 2559)

จากศึกษาพบว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งในการปฏิบัติงานที่เป็นในทางสร้างสรรค์เชิงบวก ปฏิบัติงานตามหลักการและหลักธรรม ส่งผลให้งานนั้นๆสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของบุคลากรและสำเร็จตามเป้าหมายองค์กรที่ได้ตั้งไว้ ผู้เขียนจึงขอสรุปแนวทางการใช้อิทธิบาท 4 ออกเป็น 2 แนวทางเพื่อนำเสนอได้แก่ แนวทางประยุกต์ใช้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน และแนวทางประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร ดังนี้

แนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 : สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ทุกคน ต่างก็มีความต้องการความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและค่าตอบแทนที่สูงขึ้นเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ในความเป็น

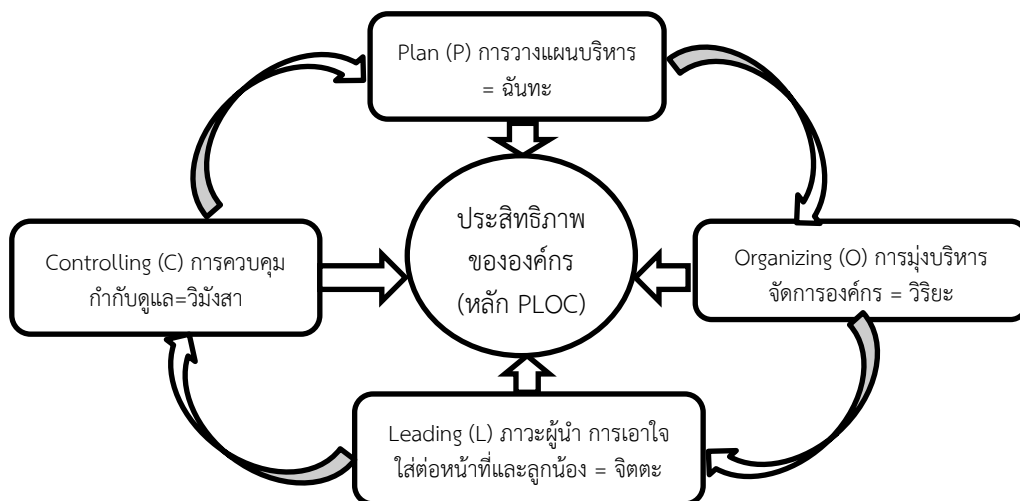
จริงแล้วไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ทุกคน ซึ่งผลมา บังคับส่วนบุคคล ความรู้ความสามารถ อารมณ์ ทักษะคติ รายได้ การสามารถปรับตัวทำงาน ร่วมกับผู้อื่น การรับรู้รับฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา การรับรู้ต่อวัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนมีความ มุ่งมั่นต่อองค์กร อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติงานทุกประเภท ทุกลักษณะ ถ้ามีการศึกษาและเข้าใจถึง หลักธรรมอิทธิบาท 4 อย่างถ่องแท้ทุกข้อ และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานย่อมสำเร็จได้ ไม่ไกลเกินความสามารถของบุคคลนั้น โดยสรุปความสอดคล้องหลักอิทธิบาท 4 กับความสำเร็จ ได้ดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสอดคล้องของหลักอิทธิบาท 4 เพื่อความสำเร็จของผู้ปฏิบัติงาน

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 : สำหรับผู้บริหารไตรสิกขากับการพัฒนาทรัพยากร

ในองค์กร กลุ่มผู้บริหารถือว่าเป็นกลุ่มที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะนำนโยบายที่ได้รับ ขั้บเคลื่อนองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งในกลุ่มผู้บริหารนี้ ควรนำหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ ผู้บริหารหรือผู้นำ ต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งในการบริหารงานนั้นต้องใช้ ความรู้ความสามารถ และทักษะอย่างสูง ที่จะต้องบริหารงานอย่างระมัดระวัง กำกับดูแล และใช้ ความรอบคอบอย่างมาก เมื่อผู้บริหารสามารถบริหารงานอย่างประสบความสำเร็จแล้ว ย่อม ส่งผลไปสู่ความเจริญก้าวหน้าขององค์กรนั้น ๆ ด้วย ในกลุ่มผู้บริหารสามารถนำหลัก PLOC มา ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ได้ดังรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสอดคล้องหลักอิทธิบาท 4 กับ วงจรคุณภาพตามหลัก PLOC

สรุป

พฤติกรรมความต้องการและแรงจูงใจที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน การทราบถึงความต้องการและแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กรนับเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อการวางแผนพัฒนา ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น ยอมรับและเชื่อมั่นในศักยภาพตนเอง เป็นแรงขับที่มาจากภายในตัวบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้ว่าจะเป็นไปในทางลบหรือทางบวก ดังนั้น การนำหลักธรรมทางศาสนาพุทธมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีทางตะวันตก จึงเป็นเรื่องที่ไม่ล้าสมัยหรือขัดแย้งกัน ยังคงความสอดคล้องและกลมกลืนกันได้อย่างลงตัว ผู้ที่นำหลักธรรมมาใช้ยังส่งผลต่อตนเอง ในทางเชิงสร้างสรรค์ในด้านสภาวะจิตที่ดีขึ้นในทางบวก สามารถกำหนดและสร้างความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง มีการเรียนรู้ เพิ่มทักษะ พัฒนาศักยภาพตนเอง สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความสุขที่เหมาะสมในสภาพและปัจเจกส่วนบุคคลได้ นอกจากนี้หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถท่องจำได้ง่าย เข้าใจและเรียนรู้ง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน หากทุกภาคส่วน ทุกองค์กร หรือแม้แต่สถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นมา นำหลักธรรมนี้ไปปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน ได้เรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็ก เชื่อว่าเมื่อเขาเติบโตขึ้นมาสู่วัยทำงานหรือก้าวไปสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น คนเหล่านี้ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ไม่ยาก จนเมื่อถึงช่วงเป็นผู้บริหารองค์กร ก็จะมีพลังแห่งความสำเร็จ มีภาวะผู้นำที่ดี มีจิตใจที่ดี มีความสามารถ มีศักยภาพที่จะบริหารงานและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ได้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก อธิรัตน์. (2563). แนวการบริหารจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กรตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 17(1), 225-234.
- ธีรพงษ์ บุญรักษา และนวนพันธ์ วอกลาง. (2559). แนวทางการบริหารองค์การด้วยหลักธรรม. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 11(พิเศษ), 4-20
- ปิ่นมณี ขวัญเมือง. (2557). หลักอิทธิบาท 4 : เส้นทางสู่ความสำเร็จ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 13(3), 1-7.
- แพรววิไล จันทร์บุญ และกล้าหาญ ณ น่าน. (2564). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การและแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ กรณีศึกษา : สำนักงานอัยการสูงสุด. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 7(2), 9-17.
- Louis, A. (2022). *Organization Change bottom line Layout*. Retrieved April 9, 2022, from <http://louisallenworldwide.com/services/management-and-leadership.php>
- Maslow, H. A. (1987). *Motivation and Personality*. (3rd ed). New York: Longman Inc.

ภาวนาธรรม: หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน*

BHAVANA DHAMMA: THE PRINCIPLE OF DHAMMA FOR PROMOTION OF THE QUALITY OF WORK LIFE

นัฐพล บุญสอน

Natthapon Boonsorn

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

The Secretariat of the Senate

Corresponding Author E-mail: bowensenate@hotmail.com

บทคัดย่อ

หลักพุทธธรรมกับผู้ที่มีนับถือศาสนาพุทธนั้น เป็นของคู่กันมาโดยตลอด กิจกรรมใด ๆ ที่ชาวพุทธทั้งในประเทศไทยหรือแม้แต่ชาวพุทธทั่วโลกจัดขึ้นหรือเข้าไปมีส่วนร่วม มักสอดแทรกหลักพุทธธรรมเข้ากับกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อเป็นคติสอนใจเสมอ ไม่เว้นแม้แต่ชีวิตการทำงานของพวกเขาชาวพุทธทุกคน คนทำงานส่วนใหญ่มักจะนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้งานที่ทำหรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบนั้น ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหลักพุทธธรรมที่มักนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานนั้น คือ หลักภาวนาธรรมหรือภาวนา 4 เพราะเป็นหลักธรรมที่มีเป้าหมายเพื่อ 1) พัฒนากายให้สมบูรณ์ เช่น การมีบุคลิกภาพที่ดี 2) พัฒนาความประพฤติให้ดีงาม เช่น การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย อยู่ในศีลในธรรม 3) พัฒนาจิตใจให้เจริญองงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีความขยันหมั่นเพียร มีสมาธิ 4) พัฒนาปัญญาให้เป็นผู้รอบรู้จริง รู้เท่าทันโลก และแปรความรู้ให้เป็นปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อทำได้ทั้ง 4 ด้าน จะทำให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายแข็งแรง มีความพร้อมในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานในหน้าที่หรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; หลักภาวนา 4; คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน

*Received March 6, 2022; Revised April 27, 2022; Accepted May 10, 2022

Abstract

Dhamma and Buddhists are somethings that are always together for long time. We always find the teaching of Dhamma in all the activities that Buddhists, not only in Thailand, but also around the world, have organized or participated in. The teaching of Dhamma has been applied in those activities to recall the moral in their mind. Dhamma has been applied even in the working days' life of every Buddhist. Most officers would practice what they have learnt from Dhamma in their daily routines, including the other responsibilities that they have, to manage their tasks successfully and effectively. So, the principle of Dhamma that has been applied to promote the quality of work life is the 4 Bhàvanà principle which has the objectives as follows 1) Physical development: have a good personality 2) Moral development: be disciplined and live in morality 3) Emotional development: be diligent and focused 4) Intellectual development: be wised, recognize the truth, understand the world, and be able to solve problems. When all the 4 aspects has been practiced, they will be healthy both mentally and physically. At the same time, they will be ready to live their lives and do their jobs that they have responsibilities to. This will lead to the achievement of the tasks as they have set the goal.

Keywords: Dhamma; Bhàvanà 4; Quality of Work Life

บทนำ

นานาชาติในประเทศไทยในสังคมโลกล้วนมีความหลากหลาย แตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและสังคม แต่สิ่งที่ทุกประเทศต่างให้ความสำคัญและเร่งผลักดันให้เกิดผลสำเร็จแบบยั่งยืนคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life-QOL) ประชาชนในประเทศของตนให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์กำหนดขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO)

ในระดับประเทศ รัฐบาลไทยในแต่ละยุคสมัยต่างให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน อีกทั้งทุ่มเทความพยายามที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรมได้อย่างแท้จริง รัฐบาลยุคนี้จึงได้บรรจุแผนและแนวทางที่มุ่งเน้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีทุกช่วงวัยไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ด้วย ในระดับองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐ

และภาคเอกชน ต่างสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลด้วยดี โดยเฉพาะด้านการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของพนักงานหรือบุคลากรในสังกัดให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน (Quality of Work Life-QWL)” ซึ่งมีนัยที่สำคัญคือ การทำให้พนักงานหรือบุคลากรมีความผาสุก มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการปฏิบัติงาน เกิดสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และมีความผูกพันกับองค์กร ซึ่งเอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ส่งผลให้พนักงานหรือบุคลากร

ในสังกัดนั้น ๆ มีสุขภาวะที่เหมาะสม เกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานนั้น มีผลต่อการทำงานเป็นอย่างยิ่ง หากคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งต่อตนเอง ต่องานในหน้าที่และต่อองค์กรอีกด้วย จากข้อความข้างต้นนี้ ทำให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานส่วนสำคัญมาจากความสุขทางร่างกายและจิตใจ และถ้าร่างกายจะเป็นสุขได้ ย่อมมาจากจิตใจที่เป็นสุข ทั้งนี้ การที่จิตใจจะเป็นสุขได้นั้น ส่วนสำคัญเกิดจากการมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักพุทธธรรมกับผู้ทศนบถศาสนาพุทธนั้น เป็นของคู่กันมาโดยตลอด กิจกรรมใด ๆ ที่ชาวพุทธทั้งในประเทศไทยหรือแม้แต่ชาวพุทธทั่วโลกจัดขึ้นหรือเข้าไปมีส่วนร่วม มักสอดแทรกหลักพุทธธรรมเข้ากับกิจกรรมนั้น ๆ เพื่อเป็นคติสอนใจเสมอ ไม่เว้นแม้แต่ชีวิตการทำงานของพวกเราชาวพุทธทุกคน คนทำงานส่วนใหญ่มักจะนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้งานที่ทำหรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบนั้น ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งหลักพุทธธรรมที่มักนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานนั้น คือ หลักอริยสัจธรรมหรืออริยสัจ 4 เพราะเป็นหลักธรรมที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากายให้สมบูรณ์ พัฒนาความประพฤติให้ดีงาม พัฒนาจิตใจให้เจริญองกมด้วยคุณธรรมทั้งหลาย พัฒนาปัญญาให้เป็นผู้รู้รอบ รู้จริง รู้เท่าทันโลก และแปรความรู้ให้เป็นปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อทำได้ทั้ง 4 ด้าน จะทำให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายแข็งแรง มีความพร้อมในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานในหน้าที่หรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ สิ่งทั้งหลายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ล้วนมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน

ดังนั้น บทความนี้จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของ “คุณภาพชีวิต (Quality of Life-QOL)” ความหมายของ “คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน (Quality of Work Life-QWL)” ความหมายของ “หลักอริยสัจธรรมหรืออริยสัจ 4” และการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของผู้คนในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการทำให้คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานดีขึ้น

ความหมายของ “คุณภาพชีวิต (Quality of Life-QOL)”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า “คุณภาพชีวิต หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลในความเป็นอยู่” องค์การ UNESCO ได้ให้คำนิยามว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจ ในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงเป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจ ในชีวิต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม (ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, 2555) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้หรือความเข้าใจของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสถานภาพชีวิตของตนเอง ตามบริบทของวัฒนธรรมและค่านิยมที่ใช้ชีวิตอยู่ และสัมพันธ์กับเป้าประสงค์ ความคาดหวัง มาตรฐาน และความกังวลสนใจที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ คุณภาพชีวิตเป็นมโนคติที่มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุม เรื่องต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน ได้แก่ สุขภาพทางกาย สภาวะทางจิต ระดับความเป็นตัวของตัวเอง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ทางสังคม ความเชื่อส่วนบุคคล และสัมพันธ์ภาพที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (ทิพย์วัลย์ เรืองขจร, 2554) และสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรในประเทศไทยก็ได้ให้คำนิยามที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ ได้กำหนดนิยามของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่เป็นผลรวมทั้งในเชิงกายวิสัย และอัตตวิสัย ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตระดับใดนั้น สามารถเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน หรือเปรียบเทียบกับช่วงเวลาในอดีตที่ใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบ มนุษย์ (วัชรวิทย์ พุ่มทอง และถฤตณัย นพคุณ, 2550, อ้างถึงใน ทิพย์วัลย์ เรืองขจร, 2554) กรมการพัฒนาชุมชน ได้ให้คำนิยามว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานที่ได้ กำหนดไว้ในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง คือ การที่จะกล่าวว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ก็ต่อเมื่อประชาชนในครอบครัวหรือชุมชนนั้นมีชีวิต ความเป็นอยู่บรรลุตามความจำเป็นพื้นฐานครบถ้วนทุกประการ ซึ่งเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานที่กำหนดไว้แล้วนั้น สามารถแปรเปลี่ยนไปได้ตามสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะนั้น (วิไลลักษณ์ ตั้งเจริญ, 2544) นอกจากนี้ นักวิชาการหลาย ๆ ท่านก็ยังให้คำนิยามที่แตกต่างกันออกไปบ้างแต่ก็ยังคงสาระสำคัญที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ยกตัวอย่างเช่น รศ.เทเวศร์ พิริยะพณท์ และคณะ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิต (Quality of Life = QOL) หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสม ตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง ประชาชนมีหน้าที่พัฒนาตนเองและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาให้ตนเองมีสุขภาพกายและจิตดี มีครอบครัวที่อบอุ่น มีที่อยู่อาศัย มีรายได้พอสมควร ประหยัด สร้างตนเองและครอบครัว สุกัญญา มาลาอี ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตนั้นเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์ ได้แก่ ด้านจิตใจ ความรู้ความสามารถ อารมณ์และความรู้สึก และด้านร่างกาย คือ ความมีสุขภาพกายที่ดี สภาพความ

เป็นอยู่และสภาพการดำรงชีวิตที่ดีในสังคม ฉะนั้นคุณภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นชีวิตที่มีความสุขกาย สุขใจ และสามารถดำรงชีวิตด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมได้ตาม สภาวะ อัจฉรา นวจินดา และขจีรัฐ ภิรมย์ธรรมศิริ. (2532) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิต คือ ความพึงพอใจของบุคคลที่เกิดจากการที่ได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็น ประโยชน์ ตามความต้องการของร่างกาย และจิตใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาวะ แวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเพียงพอ จนก่อให้เกิดการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ ดี นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการชาวต่างประเทศอีกหลายท่านที่ให้นิยามที่น่าสนใจ เช่น Padilla and Grant ได้กล่าวถึง คุณภาพชีวิตว่าเป็นการรับรู้ความพึงพอใจในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงได้ตาม ภาวะสุขภาพ โดยวัดจากความสามารถในการทำงานที่ต่าง ๆ ของร่างกาย ทัศนคติของตนเองต่อ สุขภาพความพอใจในชีวิต และความรู้สึกว่าตนเองได้รับการช่วยเหลือจากสังคม คำว่าคุณภาพ ชีวิตนั้น มาจากแนวคิดเดิม (Old Notion) ซึ่งเรียกกว้าง ๆ ว่าการเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) คือ การเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและสิ่งแวดล้อมตามสภาพทั่วไป ในด้านส่วนบุคคล คุณภาพชีวิตจะ แสดงออกในรูปของความต้องการ (Want) เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วทำให้บุคคลนั้น ๆ มี ความสุข หรือความพึงพอใจ แต่ในทางสังคมและสภาพแวดล้อมการมีชีวิตอย่างมีคุณภาพต้องไม่ เป็นภาระหรือ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม (รัตนวดี จุฑะยานนท์, 2545) คุณภาพชีวิตเป็น ความคิดรวบยอดที่ซับซ้อน เป็นทั้งความพึงพอใจ อันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความ ต้องการทางด้านจิตใจ และด้านสังคมในระดับจุลภาพและมหภาค (จักรี สว่างไพร, 2525) และ คุณภาพชีวิต คือ ความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well-being) ของบุคคลซึ่งเป็นผลต่อความ รู้ พึงพอใจแต่ละด้านของชีวิตที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ (กฤษฎากมล ชื่นอิม, 2555)

จากข้อความข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนจึงขอสรุปว่า “คุณภาพชีวิต (Quality of Life-QOL)” หมายถึง การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ มีสุขภาพกายที่แข็งแรง มี สุขภาพจิตที่ดี มีความรู้ความสามารถที่ดี มีอารมณ์และความรู้สึกที่ดี มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคม มีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมที่ตนเองดำรงชีวิตอยู่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคม

ความหมายของ “คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน (Quality of Work Life-QWL)”

นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้คำจำกัดความ คำนิยามหรือความหมาย ของคำว่า คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน (Quality of Work Life-QWL) ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่ง มีที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปบ้าง ยกตัวอย่างนักวิชาการชาวต่างชาติ เช่น Guest, R. H. (1976) ได้ให้นิยามคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ในบทความ “Quality of work life: learning from Terry Town” ว่า หมายถึง ปฏิบัติการของปัจเจกบุคคลต่อการทำงานหรือผลที่เกิดขึ้นกับ ปัจเจกบุคคล อันเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงาน นั่นคือ คุณภาพชีวิตการทำงานอาจ หมายถึงความรู้สึกทั้งหลายของบุคคลเกี่ยวกับทุกมิติของการทำงาน เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับ

ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง สภาพแวดล้อมการทำงาน ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคุณค่าที่แฝงอยู่ภายในการทำงานในชีวิตของบุคคล Davis, K. (1976) ได้ให้คำนิยามว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน คือ คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวมในการทำงานของเขา และเน้นที่มีมิติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งมักถูกละเลยจากปัจจัยทางเทคนิค และปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ในการออกแบบการทำงาน Dubrin, A. T. (1981) ให้นิยามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานว่า หมายถึง ระดับที่พนักงานขององค์กร มีความพึงพอใจในการได้รับการตอบสนองต่อความต้องการที่สำคัญ ๆ จากสมาชิกในองค์กรนั้น ๆ Froibe, D.M. and J.R. Bain. (1976) ได้ให้คำนิยามว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ และคำว่า การทำงาน หมายถึง การทำหน้าที่กิจกรรมที่ต้องกระทำ ดังนั้น คุณภาพชีวิตการทำงาน จึงหมายถึง การทำหน้าที่เพื่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดีเลิศ ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบกับภาระที่กระทำกับเกณฑ์มาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนด Huse, E.F., & Cummings, T.G (1985) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานคือ ความผาสุกและความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าและสำเร็จขององค์กร เป็นต้น นอกจากนั้นนักวิชาการชาวไทยได้ให้คำนิยามที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น ดิน ปรัชญพฤทธิ ที่กล่าวไว้ในบทความ “ตัวแปรด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาองค์กร : ศึกษากรณีข้าราชการ ในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร” ว่า “ชีวิตการทำงานที่มีศักดิ์ศรีเหมาะสมกับเกียรติภูมิของความเป็นมนุษย์ของบุคลากร ซึ่งเป็นชีวิตการทำงานที่ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ และสามารถสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในแต่ละยุค

จากข้อความข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน (Quality of Work Life-QWL) หมายถึง การทำหน้าที่เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความรู้สึกของบุคคลในการทำงานที่มีศักดิ์ศรีเหมาะสมกับเกียรติภูมิของความเป็นมนุษย์ ความรู้สึกเกี่ยวกับผลตอบแทนที่ยุติธรรมสามารถสนองความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ มีความมั่นคง มีความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับชีวิตการทำงาน เป็นที่พึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและจะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งผลงานที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคมจะทำให้การดำเนินชีวิตหรือคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้นและเต็มไปด้วยความสุข

หลักภาวนาธรรม หรือ ภาวนา 4 (Bhàvanà Dhamma or 4 Bhàvanà)

ดังปรากฏในพระไตรปิฎกว่าด้วยกายภาวนาและจิตตภาวนา (ม.ม. (ไทย) 12/7552-7914/311-312) ความว่า

พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า ดูกรอัคริเวสสนะ จิตตภาวนาท่านได้ฟังมาแล้วอย่างไร? สัจจนิกครณัง อันพระผู้มีพระภาคตรัสถามในจิตตภาวนา ไม่อาจทูลบอกได้

ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสกะสัจจนิกครนถ์ดังนี้ว่า ดูกรอัคริเวสสนะ กายภาวนา ก่อนนั้นท่านเจริญแล้ว แม้กายภาวนานั้น ไม่ประกอบด้วยธรรมในอริวินัย ท่านยังไม่รู้จักแม้กายภาวนา จักรู้จักจิตตภาวนาแต่ไหน ดูกรอัคริเวสสนะ บุคคลที่มีกายมิได้อบรมแล้ว มีจิตมิได้อบรมแล้ว และที่มีกายอบรมแล้ว มีจิตอบรมแล้ว เป็นได้ด้วยเหตุอย่างไร ท่านจงพึงเหตุอันนั้นเถิดจงทำให้ในใจให้ดี เราจักกล่าว สัจจนิกครนถ์ทุลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรอัคริเวสสนะ ก็บุคคลที่มีกายมิได้อบรม มีจิตมิได้อบรมเป็นอย่างไร ? ดูกรอัคริเวสสนะ ปุณฺชนในโลกนี้ ผู้มิได้สดับ มีสุขเวทนาเกิดขึ้น เขาถูกสุขเวทนากระทบเข้าแล้ว มีความยินดีในสุขเวทนา และถึงความเป็นผู้ยินดีในสุขเวทนาสุขเวทนาของเขานั้นย่อมดับไปเพราะสุขเวทนาดับ ก็มีทุกข์เวทนาเกิดขึ้น เขาถูกทุกข์เวทนากระทบเข้าแล้ว ก็เศร้าโศก ลำบากใจ รำพัน คร่ำครวญ ตบอ กถึงความหลงใหล แม้สุขเวทนานั้นเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว ก็ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่มีได้อบรมกาย แม้ทุกข์เวทนาเกิดขึ้นแล้วก็ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่มีได้อบรมจิต ดูกรอัคริเวสสนะ แม้สุขเวทนาเกิดขึ้นแก่ปุณฺชนคนใดคนหนึ่ง ก็ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่มีได้อบรมกาย แม้ทุกข์เวทนาเกิดขึ้น ก็ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่มีได้อบรมจิตทั้งสองอย่างดังนี้ ดูกรอัคริเวสสนะ บุคคลที่มีกายมิได้อบรมมีจิตมิได้อบรมเป็นอย่างนี้แหละ

ดูกรอัคริเวสสนะ ก็บุคคลที่มีกายอบรมแล้ว มีจิตอบรมแล้วเป็นอย่างไร? ดูกรอัคริเวสสนะ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ ผู้ได้สดับ มีสุขเวทนาเกิดขึ้น เขาถูกสุขเวทนากระทบเข้าแล้ว ไม่มีความยินดีในสุขเวทนา และไม่ถึงความเป็นผู้ยินดีในสุขเวทนา สุขเวทนาของเขานั้นย่อมดับไป เพราะสุขเวทนาดับ ก็มีทุกข์เวทนาเกิดขึ้น เขาถูกทุกข์เวทนากระทบเข้าแล้วก็ไม่เศร้าโศก ไม่ลำบากใจ ไม่รำพัน คร่ำครวญ ตบอ กไม่ถึงความหลงใหล แม้สุขเวทนานั้นเกิดขึ้นแก่อริยสาวกแล้ว ก็ไม่ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่ได้อบรมกาย แม้ทุกข์เวทนาเกิดขึ้นก็ไม่ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่ได้อบรมจิต ดูกรอัคริเวสสนะ แม้สุขเวทนาเกิดขึ้นแก่อริยสาวกผู้ใดผู้หนึ่ง ก็ไม่ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่ได้อบรมกาย แม้ทุกข์เวทนาเกิดขึ้นก็ไม่ครอบงำจิตตั้งอยู่ เพราะเหตุที่ได้อบรมจิตทั้งสองอย่างนี้ ดังนี้ ดูกรอัคริเวสสนะ บุคคลที่มีกายอบรมแล้ว มีจิตอบรมแล้วเป็นอย่างนี้แหละ สัจจนิกครนถ์ทุลว่า เมื่อเป็นอย่างนี้ ข้าพเจ้าเลื่อมใสต่อพระโคตม เพราะพระโคตมมีกายอบรมแล้ว มีจิตอบรมแล้ว

ภาวนา เป็นคำในภาษาบาลี ที่มีรูปกิริยาศัพท์เป็น ภาเวติ มีความหมายตรงกับคำว่า วท เฒติ ซึ่งก็คือ วัฒนา หรือ การพัฒนา ที่ใช้ในภาษาไทย คำว่า ภาวนา ในคำสอนของพระพุทธศาสนา หมายถึง การทำให้มีขึ้น, การทำให้เกิดขึ้น, การเจริญ, การบำเพ็ญ, การฝึกอบรม, การพัฒนาเพื่อทำสิ่งที่ยังไม่มีให้มีขึ้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายคำว่า ภาวนา หมายถึง การทำให้มีขึ้นให้เป็นขึ้นทางจิตใจ การสำรวมใจให้แน่วแน่เป็นสมาธิ เช่น สวตมมตภาวนา การสำรวมใจตั้งความปรารถนา เช่น นั่งภาวนาขอให้พระช่วย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554)

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ที่เรียบเรียงและอธิบายโดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายความหมายของ **ภาวนา 4** ว่า หมายถึง การทำให้มีให้เป็น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การบำเพ็ญ การพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย

1. **กายภาวนา (Physical development)** หมายถึง การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรียทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2. **ศีลภาวนา (Moral development)** หมายถึง การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

3. **จิตภาวนา (Emotional development)** หมายถึง การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ มีสมาธิ และสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส

4. **ปัญญาภาวนา (Intellectual development)** การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

ในบาลีที่มา ท่านแสดง ภาวนา 4 นี้ ในรูปที่เป็นคุณบทของบุคคล จึงเป็น ภาวิต 4 คือ ภาวิตกาย ภาวิตศีล ภาวิตจิต ภาวิตปัญญา (ผู้ได้เจริญกาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว) บุคคลที่มีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์

สรุปได้ว่า หลักภาวนาธรรม หรือ ภาวนา 4 หมายถึง หลักปฏิบัติที่มีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลผู้ยึดถือปฏิบัติตามได้พัฒนากาย พัฒนาความประพฤติ พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาของตนให้ดีงามและสูงขึ้น เป็นการพัฒนาทั้งทางด้านสมถะ และวิปัสสนา เพื่อให้เกิดผลปรากฏ ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ดีงามตามครรลองคลองธรรมของบุคคลตามหลักพุทธศาสนา โดยวัดผลการปฏิบัติได้ด้วยความสมบูรณ์ทางด้านกาย ทางด้านจิต ทางด้านสังคม และทางด้านปัญญา และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **กายภาวนา** คือ การพัฒนากายให้สมบูรณ์ เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้น การเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานตามบริบทของสังคมในปัจจุบันนี้ หมายถึง การแนะนำให้บุคลากรในสำนักงานหรือหน่วยงานดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ทั้งด้วยการเลือกบริโภคสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ออกกำลังกายเป็นประจำ มีการจัดบริการด้านสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี รวมทั้งส่งเสริมการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและให้ความรู้และวิธีการป้องกันเกี่ยวกับ

โรคที่พบบ่อยของบุคลากร เช่น ออฟฟิศซินโดรม โรคเครียด โรคไมเกรน โรคเบาหวาน และไขมันในเลือดสูง โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ โรคกรดไหลย้อน เป็นต้น

2. สีสภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติให้สมบูรณ์ เช่น การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ตั้งอยู่ในศีลในธรรม พัฒนาความประพฤติให้ดีขึ้น ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานตามบริบทของสังคมในปัจจุบันนี้ หมายถึง การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและสังคม ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายกับตนเอง เพื่อนร่วมงานและราชการ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี มีความสามัคคีเกื้อกูลแก่กัน ทำงานเป็นทีม มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม สิ่งแวดล้อม และสังคม ซึ่งส่งเสริมให้ที่ทำงานมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

3. จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิตใจให้สมบูรณ์ เช่น การพัฒนาคุณธรรมภายในให้เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานตามบริบทของสังคมในปัจจุบันนี้ หมายถึง การจัดโครงการปฏิบัติธรรมหรือกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิต เพื่อให้บุคลากรมีการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย มีเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ขยันหมั่นเพียรมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน อดทนต่อแรงกดดันและรู้จักบริหารความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงาน มีสมาธิ มีความสดชื่น มีความเบิกบาน เป็นสุขผ่องใสในการปฏิบัติงาน

4. ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญาให้สมบูรณ์ เช่น การเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ อย่างเป็นนายความคิด หยั่งรู้ความจริง ตลอดจนรู้เห็นเท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะจริง ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานตามบริบทของสังคมในปัจจุบันนี้ หมายถึง การส่งเสริมให้บุคลากรมีปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง มีวุฒิภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ รู้จักแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ และการจัดอบรมให้ความรู้การเข้าถึงช่องทางติดต่อสื่อสารหรือช่องทางการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัย เช่น แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) กูเกิ้ล (GOOGLE) เฟซบุ๊ก (FACEBOOK) ยูทูบ (YOUTUBE) ชุม (ZOOM) เป็นต้น

ตารางที่ 1 สรุป ภาวนาธรรม: หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน

ภาวนาธรรม หรือ ภาวนา 4	หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน	
	ความหมาย	การนำมาประยุกต์ใช้
กายภาวนา	การพัฒนากายให้สมบูรณ์ เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้น การเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง	การแนะนำให้บุคลากรในสำนักงานหรือหน่วยงานดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ทั้งด้วยการเลือกบริโภคสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ออกกำลังกายเป็นประจำ มีการจัดการด้านสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี รวมทั้งส่งเสริมการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและให้ความรู้และวิธีการป้องกันเกี่ยวกับโรคที่พบบ่อยของบุคลากร เช่น ออฟฟิศซินโดรม โรคเครียด โรคไมเกรน โรคเบาหวาน และไขมันในเลือดสูง โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ โรคกรดไหลย้อน เป็นต้น
ศีลภาวนา	การพัฒนาความประพฤติให้สมบูรณ์ เช่น การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ตั้งอยู่ในศีลในธรรม พัฒนาความประพฤติให้ดีขึ้น	การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและสังคม ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายกับตนเอง เพื่อนร่วมงานและราชการ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี มีความสามัคคีเกื้อกูลกัน ทำงานเป็นทีม มีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม สิ่งแวดล้อม และสังคม ซึ่งส่งเสริมให้ที่ทำงานมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข
จิตภาวนา	การพัฒนาจิตใจให้สมบูรณ์ เช่น การพัฒนาคุณธรรมภายในให้เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย	การจัดโครงการปฏิบัติธรรมหรือกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิต เพื่อให้บุคลากรมีการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย มีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ขยันหมั่นเพียรมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน อดทนต่อแรงกดดันและรู้จักบริหารความเครียดที่เกิดจากการปฏิบัติงาน มีสมาธิ มีความสดชื่น มีความเบิกบาน เป็นสุขผ่อนคลายในการปฏิบัติงาน
ปัญญาภาวนา	การพัฒนาปัญญาให้สมบูรณ์ เช่น การเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ อย่างเป็นนัยความคิด หยั่งรู้ความจริง ตลอดจนรู้เห็นเท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะจริง	การส่งเสริมให้บุคลากรมีปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง มีวุฒิภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ และการจัดอบรมให้ความรู้การเข้าถึงช่องทางติดต่อสื่อสารหรือช่องทางการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัย เช่น แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) กูเกิ้ล (GOOGLE) เฟซบุ๊ก (FACEBOOK) ยูทูบ (YOUTUBE) ชูม (ZOOM) เป็นต้น

สรุป

หลักภวนาธรรม หรือ ภวนา 4 เป็นหลักธรรมที่มีเป้าหมายเพื่อที่จะ 1) พัฒนากายให้สมบูรณ์ เช่น การมีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง 2) พัฒนาความประพฤติให้ดีงาม เช่น การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ตั้งอยู่ในศีลในธรรม ไม่เบียดเบียนหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น 3) พัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น การมีเมตตา กรุณา มีฉันทะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ มีความเบิกบาน มีความสุขผ่องใส 4) พัฒนาปัญญาให้เป็นผู้รอบรู้จริง รู้เท่าทันโลก รู้เท่าทันกิเลสตน ให้ความรู้คู่คุณธรรม และแปรความรู้ให้เป็นปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเมื่อทำได้ทั้ง 4 ด้านที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จะส่งผลให้มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานในหน้าที่หรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ และการที่ผู้ปฏิบัติงานทำให้งานที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ได้นั้น หมายความว่าผู้ปฏิบัติงานนั้น มีศักยภาพและมีความสามารถ ที่จะได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าให้ได้เลื่อนระดับ เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการได้ค่าตอบแทนที่พิเศษมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ทั้งคุณภาพชีวิตและคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักภวนาธรรมนี้ มีส่วนช่วยในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- ดิน ปรชญพทธี. (2530). ตัวแปรด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาองค์การ: ศึกษากรณีข้าราชการในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาองค์การหน่วยที่ 4 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทเวศน์ พิริยะพจนท์ และคณะ. (2542). *บทนำคุณภาพชีวิต*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2565, <http://www2.swu.ac.th/royal/book6/index.html>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th>

อัจฉรา นวจินดา, ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างความจำเป็นพื้นฐาน
ภาวะทางคหกรรมศาสตร์และคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: คณะเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Davis, K.. (1977). *Human behavior at work*. New York: McGraw – Hill.

Dubrin A. T. (1981). *Human Relation: A Job Oriented Approach*. Verginia: Reston
Publishing.

Froibe, D.M. & J.R. Bain. (1976). *Quality Assurance Programs and Control in Nursing*.
Statements: The C.V. Mosby Co.

Guest, R. H., (1976). *Quality of work life: learning from Terry Town*. Harvard
Business Review.

Huse, E.F., & Cummings, T.G. (1985). *Organizational Development and Change*.
St. Paul, Minn: West.

หินแร่ภูเขาไฟกับการเกษตรปลอดภัยในประเทศไทย*

VOLCANIC MINERALS AND ORGANIC FARMING IN THAILAND

มนตรี บุญจรัส

Montree Boonjarat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: tree_2520@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เพื่อศึกษาการสะสมของสารพิษทางการเกษตรต่อร่างกายมนุษย์และสิ่งแวดล้อม พบว่า การใช้สารปรับปรุงดินในกลุ่มหินแร่ภูเขาไฟสามารถช่วยลดการใช้สารพิษลงได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งปรกติภาคการเกษตรของประเทศไทย เกษตรกรมีการตื่นตัวปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องอาหารและสุขภาพที่ปลอดภัยไร้สารตกค้างส่งผลให้ไม่เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตามมา และลดการสูญเสียงบประมาณในการรักษาพยาบาลทั้งส่วนตัวและภาครัฐ หินแร่ภูเขาไฟซึ่งเป็น “ลาวา” จากการระเบิดของภูเขาไฟที่หลอมละลายหินและแร่ต่างๆ ได้พื้นพิภพ ระเบิดพวยพุ่งสู่ชั้นบรรยากาศและค่อยๆลดอุณหภูมิเย็นตัวลงเกิดรูปพุนมหาศาลจากการระเหยของก๊าซและไอน้ำ ลาวาหรือหินแร่ภูเขาไฟเหล่านี้ประกอบไปด้วยสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของพืช สัตว์ จุลินทรีย์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ บนพื้นโลก และยังมีแร่ธาตุที่ชื่อว่า “ซิลิกา” มากถึง 70 เปอร์เซ็นต์ ที่ช่วยทำให้ผนังเซลล์พืชแข็งแรงจนโรคแมลงศัตรูพืชไม่สามารถกัดเจาะหรือทำลายได้โดยง่าย การนำหินแร่ภูเขาไฟมาใช้ในการเกษตรเชิงสารปรับปรุงดินเพื่อการเพาะปลูกและเพื่อลดการใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงจึงเป็นที่น่าจับตาและสร้างความสนใจให้แก่เกษตรกรในกลุ่มปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

คำสำคัญ: หินแร่ภูเขาไฟ; การเกษตร; ปลอดภัย

*Received March 14, 2022; Revised April 29, 2022; Accepted May 10, 2022

Abstract

This academic article aimed to study the accumulation of agricultural toxins on the human body and the environment and was found that the use of soil enhancers in volcanic rock ore groups can help reduce the use of toxins to some extent. Thailand's agricultural sector is normally the most common. Farmers are alert to improve production processes to meet consumer demands that focus on safe food and health, free from residues, resulting in no disease and reducing budget losses for both private and public health. Volcanic mineral rocks, which are "lava" from volcanic eruptions that melt rocks and minerals beneath the earth. Bursts into the atmosphere and gradually lowers the temperature, cooling down, creating enormous porosity from the evaporation of gas and steam. These lava or volcanic mineral rocks contain nutrients that are beneficial for plant growth. It also contains 70 percent of the minerals called "silica" that help make the walls of plant cells so strong that pests cannot easily bite, penetrate or destroy. The use of volcanic mineral rocks in soil-improving agriculture for cultivation and to reduce the use of fertilizers and pesticides is therefore remarkable and has created interest among farmers in today's non-toxic and organic sectors.

Keywords: volcanic rock; agriculture; non-toxic

บทนำ

ในช่วง 10 ปีประเทศไทยมีการนำเข้าวัตถุอันตรายที่ใช้ในภาคการเกษตรปีหนึ่ง ๆ มีมูลค่าเฉลี่ย 22,428 ล้านบาทและปริมาณเฉลี่ยอยู่ที่ 151,203 ตัน ซึ่งนับว่าประเทศไทยเรามีมูลค่าการใช้สารพิษหรือวัตถุอันตรายเหล่านี้ในปริมาณมหาศาลมาก ถ้าลองย้อนกลับไป 20-30 ปีที่ผ่านมาปริมาณประมาณ 3,000,000 – 4,500,000 ตัน ที่สั่งสมอยู่ปาดันน้ำที่เป็นแหล่งเพาะปลูกภาคการเกษตรตั้งแต่เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ตาก อุตรดิตถ์และเพชรบูรณ์ เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562)

สารพิษจากการนำเข้าในปริมาณมหาศาลและถูกส่งไปใช้ในผืนดินเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรทั่วประเทศเหล่านี้เมื่อฝนตกถูกชะล้างไหลลงมาสู่เขื่อน ห้วย หนอง คลองบึง จนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศรวมถึงมนุษย์ที่นำน้ำเหล่านี้ไปทำน้ำประปาและมีสารยาฆ่าหญ้าปนเปื้อนจนถึงสะสมในน้ำนมของมารดาไปสู่ทารก อีกทั้งสารพิษที่ตกค้างเหล่านี้ยังก่อให้เกิดโรคที่ไม่ทราบสาเหตุอย่างเช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคความดัน โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือด ฯลฯ (วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, 2562)

ในยุคสมัยใหม่ประชาชนทั่วไปเริ่มให้ความสำคัญกับอาหารและสุขภาพมากขึ้น ผู้คนเริ่มที่จะรู้จักเลือกอุปโภคบริโภคอาหารที่ปลอดภัยไร้สารพิษ ไม่ทำลายสุขภาพ มีรสนิยมที่สอดคล้องต้องกันกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เป็นสากล ส่งผลไปยังแหล่งผลิตในภาคการเกษตรที่จะต้องมีการปรับตัวหาปัจจัยการผลิตในภาคการเกษตรที่ไม่มีสารพิษตกค้าง การใช้หินแร่ภูเขาไฟในการทำเกษตรแบบปลอดภัยไร้สารพิษจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่กำลังได้รับความนิยม

หินแร่ภูเขาไฟ (volcanic mineral) หรือในทางสากลเรียกว่า ซีโอไลท์ (Zeolite) ประกอบด้วยแร่ธาตุเช่น ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แคลเซียม แมกนีเซียม กำมะถัน เหล็ก ทองแดง แมงกานีส สังกะสี โบรอน โมลิบดีนัม ซิลิกา ฯลฯ ซึ่งเป็นสารอาหารที่สำคัญสำหรับพืชและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในภาคการเกษตรนั้นว่าเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้นหลังจากที่มันักวิชาการให้ความสำคัญนำมาเผยแพร่ทดสอบวิจัยในการเพาะปลูกพืชเพื่อสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงให้แก่พืช โดยอาศัยคุณสมบัติที่พิเศษจากสารปรับปรุงดินทั่ว ๆ ไป

เนื่องด้วยเป็นหินที่ผ่านการหลอมละลาย (magma) ในระดับอุณหภูมิ 980-1,200 องศาเซลเซียสภายใต้พื้นผิวโลก ซึ่งมีแรงอัดแรงดันมหาศาลเหมือนสถานะของกาวตม น้ำจืดเดือดและถูกปิดฝาจนเกิดการระบายถ่ายเทไปยังจุดที่เปราะบางระเบิดเกิดเป็นลาวาหรือหินแร่ภูเขาไฟที่มีองค์ประกอบของแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น ซิลิกา, ออกไซด์, ซัลเฟอร์ รวมถึงก๊าซและไอน้ำที่ค่อยคลายแรงดันและเย็นตัวลงเปรียบเหมือนกับข้าวโพดคั่วซึ่งพร้อมต่อการผุพังเปื่อยยุ่ยสลายออกมาเป็นประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิตทั้งคน สัตว์ พืชและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่บนผืนโลก (อมร เมธิกุล, 2515)

หนึ่งในองค์ประกอบของหินแร่ภูเขาไฟเหล่านี้มีแร่ธาตุตัวหนึ่งซึ่งชื่อว่า ซิลิกา (Silica) ซึ่งมีมากถึง 60-70 เป็นเซ็นต์ และเป็นซิลิกาชนิดที่ละลายน้ำได้แตกต่างจากซิลิกาที่อยู่ในดิน หินทรายทั่วไปที่ยังไม่ผ่านความร้อนหรือการหลอมละลายเหมือนลาวาภูเขาไฟ แร่ธาตุซิลิกาตัวนี้มีบทบาทสำคัญต่อการทำให้เซลล์ของพืชและสัตว์มีความคงทนแข็งแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำหน้าที่คล้าย ๆ กับผนังคอนกรีตห่อหุ้มปกป้องเซลล์ช่วยให้ศัตรูหรือโรคต่าง ๆ เข้าทำลายได้ยาก จึงเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในการนำมาใช้ในการทำเกษตรกรรมแบบปลอดภัยหรือไร้สารพิษ (ดีพร้อม ไชยวงศ์เกียรติ, 2541)

การใช้ซีโอไลท์ปรับปรุงดินเพื่อการเกษตร ศึกษาผลของการใช้ซีโอไลท์ปรับปรุงดินร่วนทรายชุดดินสติก ได้ดำเนินการเป็น 2 การทดลอง คือ 1) ศึกษาในห้องปฏิบัติการถึงผลของซีโอไลท์ที่มีต่อการชะล้างธาตุอาหารจากปุ๋ย และ 2) ศึกษาในกระถางถึงผลของซีโอไลท์ที่มีต่อสมบัติทางเคมีของดินและการเจริญเติบโตของพืช

มีรายงานผลการศึกษาในห้องปฏิบัติการพบว่า ซีโอไลท์มีประสิทธิภาพในการลดการสูญเสียไนโตรเจน และโพแทสเซียมจากปุ๋ยลงได้อย่างเด่นชัด กล่าวคือ ปุ๋ยไนโตรเจนและโพแทสเซียมสูญเสียไปเพียง 5% และ 8% ของปริมาณที่ใส่ตามลำดับ ในขณะที่ธาตุดังกล่าวจะสูญเสียไปทั้งหมดเมื่อใส่ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว คือไนโตรเจนสูญเสียไปเท่ากับ 115% และ

โพแทสเซียมสูญเสียไปเท่ากับ 102% ส่วนการใส่ปุ๋ยเคมี+ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ไนโตรเจนสูญเสียไป 215% ของปริมาณที่ใส่ สำหรับการศึกษาในกระถางกับข้าวโพดปรากฏว่า ในทุกกรรมวิธีที่มีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และในกรรมวิธีที่ใส่ครั้งอัตราของ (ปุ๋ยเคมี+ซีโอไลท์) ให้ผลผลิตไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่มีแนวโน้มว่าการใส่ครั้งอัตราของ (ปุ๋ยเคมี+ซีโอไลท์+ปุ๋ยอินทรีย์) เป็นวิธีการที่ให้ผลผลิตสูงสุด (5.43 กรัม/กระถาง) ส่วนกรรมวิธีที่ใส่ปุ๋ยเคมี+ซีโอไลท์ให้ผลผลิตต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3.25 กรัม/กระถาง) โดยการใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวไม่ได้ผลผลิตเลย การศึกษาผลตกค้างกับข้าวโพดที่ปลูกครั้งที่ 2 (ศึกษาน้ำหนักแห้งเมื่ออายุ 45 วัน) พบว่า การใส่ซีโอไลท์และ/หรือปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีในทุก ๆ กรรมวิธีทำให้น้ำหนักแห้งของข้าวโพดสูงกว่าการใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว. (นงลักษณ์ วิบูลสุข, 2542)

หินแร่ภูเขาไฟ หรือ ซีโอไลท์ (Zeolites) เป็นแร่อะลูมิโนซิลิเกตชนิดหนึ่ง ที่มีโซเดียมและแคลเซียมเป็นองค์ประกอบ เป็นแร่ทุติยภูมิที่เกิดในช่องว่างของหินอัคนีที่เป็นต่าง แหล่งที่พบซีโอไลท์คือ ทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกาเหนือ และแอฟริกา ซีโอไลท์มีการเรียงตัวของโครงสร้างอยู่ในรูปลักษณะของวงแหวน ก่อให้เกิดช่องว่างภายในเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถดูดซับอนุภาคของธาตุต่างๆ ตลอดจนโมเลกุลของสารอินทรีย์และน้ำ มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกสูง zeolites นั้นมีแหล่งที่พบในธรรมชาติรวมทั้งการสังเคราะห์ขึ้นมา แร่ในกลุ่มนี้ก็คือ Analcime, Chabazite, Clinoptilolite เป็นต้น ประโยชน์ใช้สอยทางด้านอุตสาหกรรม คือ ใช้ดูดซับความชื้น ฟอกก๊าซ หรือสารละลายต่างๆ ให้มีความบริสุทธิ์รวมทั้งทดแทนสารประกอบฟอสเฟตในการผลิตผงซักฟอก ประโยชน์ในด้านการเกษตร คือ นำสารตัวนี้มาผลิตปุ๋ยที่ละลายช้า จากสมบัติของ zeolites ที่ดูดซับน้ำได้ดี ดังนั้นถ้ามีการใส่สารนี้ลงไปดินก็จะทำให้ดินอุ้มน้ำและธาตุอาหารสูงขึ้น เป็นการเพิ่ม CEC ให้แก่ดินและรักษาความชื้นให้กับดินด้วย และเมื่อสารประกอบนี้สลายตัวจะปลดปล่อยธาตุอาหารต่างๆ ให้กับดิน เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม โพแทสเซียม เหล็ก และอื่นๆ อีกด้วย (ปรีดา และคณะ 2535) นอกจากนั้นในการทำน้ำกระด้างให้เป็นน้ำอ่อนก็ใช้คุณสมบัติของการแลกเปลี่ยนประจุใน zeolites วงการเลี้ยงกุ้งได้มีการใช้ zeolites กันอย่างกว้างขวาง เชื่อกันว่าใส่ zeolites ลงไปในบ่อกุ้งเพื่อให้ดูดซับก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ หรือก๊าซพิษอื่นๆ โดยใช้ในอัตรา 20 กก./ไร่ ในการเลี้ยงกุ้งประมาณ 4 เดือน ก็จะมีการใช้ zeolites 3 ครั้ง (ทัศนีย์ อัดตะนันท์, 2537)

ดังนั้นจะเห็นว่าบทบาทและประโยชน์ของหินแร่ภูเขาไฟในภาคเกษตรจะมีคุณประการอย่างยิ่งต่อเกษตรกรและผู้บริโภค เพราะช่วยทำให้ดินเพาะปลูกมีความอุดมสมบูรณ์ เต็มเต็มแร่ธาตุอาหารที่จำเป็นและยังมีแร่ธาตุซิลิกา (SiO₂) ที่สามารถละลายน้ำซึ่งพืชสามารถดูดกินขึ้นไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ สะสมในเซลล์ช่วยให้เกิดความแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันต่อโรคแมลงศัตรูพืช ลดการนำเข้าสารพิษจากต่างประเทศ ช่วยลดการใช้สารพิษในกระบวนการผลิตส่งผลให้ผลผลิตที่ออกมาจากฟาร์มไม่มีสารพิษตกค้าง และส่งต่อความปลอดภัยไปยังสุขภาพของผู้บริโภคและ

ประชาชนทั่วไปที่ร่างกายไม่มีสารพิษปนเปื้อนลดการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ลดการเสียค่า
รักษาพยาบาล ลดงบประมาณของภาครัฐ

การเกษตรของประเทศไทย

ประเทศไทยในอดีตได้ทำการเกษตรในรูปแบบที่เรียกว่า “เกษตรแบบดั้งเดิม” หรือเรียกว่าเกษตรยุคโบราณ ซึ่งรูปแบบวิธีการเพาะปลูกอาศัยธรรมชาติเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำ อากาศ แสงแดด ที่จะต้องมีฤดูกาลที่เหมาะสมหรืออาศัยธรรมชาติ เกษตรกรมีการเพาะปลูกตาม ฤดูกาล ไกล่กลดินในฤดูใบไม้ผลิ หว่านเมล็ดปลูกในฤดูร้อน เก็บเกี่ยวผลผลิตในฤดูใบไม้ร่วง และ หยุดพักงานในฤดูหนาวหรือมีการดำเนินไปตามรูปแบบของแต่พื้นที่ชุมชน กิจกรรมดังกล่าวมี การดำเนินสืบต่อกันมาไม่ต่ำกว่าหลายพันปีในเวลานั้นยังไม่มียาและปุ๋ยเคมี จึงส่งผลให้ผลผลิตที่ ได้นั้นต่ำมาก ๆ โดยปริมาณผลผลิตของการเพาะปลูกขึ้นอยู่กับธรรมชาติดินฟ้าอากาศ (Seasonality) เมื่อเผชิญกับภัยธรรมชาติครั้งใด ก็ส่งผลให้เก็บเกี่ยวไม่ได้ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนเสบียงอาหารขึ้น (สุวิทย์ เหลืองลักษณ์, 2560) ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเกษตรแบบ ดั้งเดิมนั้น ยังไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของมนุษย์หรือชุมชน เนื่องจาก จุดมุ่งหมายของการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพียงแค่เลี้ยงปากท้องในการดำรงชีวิตไปในแต่ละวัน หากทว่าเกษตรกรทำการเพาะปลูกหรือสามารถทำการเกษตรที่เกิดเป็นผลผลิตที่ได้ปริมาณมาก ก็ส่งผลให้มีอาหารการกินสำหรับแปรเปลี่ยนเป็นพลังงานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้มาก ตามไปด้วยเช่นกัน

ต่อมาภาคการเกษตรได้มีการพัฒนามาถึงจุดที่เรียกว่า “เกษตรร่วมสมัย” ในศตวรรษที่ผ่านมานั้นมีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น เริ่มมีการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์และสารกำจัดศัตรูพืช ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ที่มากกิจกรรมทางการเกษตร โดยช่วงเวลาดังกล่าวได้ส่งผลที่รุนแรงและไม่เอื้อประโยชน์กับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมภายนอกของการเกษตรในรูปแบบดั้งเดิม จึงส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวของเกษตรกรรมแบบอินทรีย์และยั่งยืน ผู้ที่มีส่วนสำคัญและอยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวนี้ คือ สหภาพยุโรป (European Union) ซึ่งให้การรับรองอาหารอินทรีย์ครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2534 และเริ่มการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมสมัยขึ้นในปีพุทธศักราช 2548 ซึ่งการเจริญเติบโตของเกษตรร่วมสมัยนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่หลายมิติของการดำเนินไป และได้มีการวิจัยในเทคโนโลยีทางเลือก อาทิเช่น การจัดการศัตรูพืชแบบบูรณาการ การคัดเลือกสายพันธุ์ การพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญและล่าสุดยังรวมถึงอาหารดัดแปลงพันธุกรรม (คำหาร ผยผง, 2559)

อย่างไรก็ตามในช่วงยุคแห่งการเกษตรร่วมสมัยนี้ เกษตรกรของไทยให้ความสนใจกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยว (Monoculture) ทั้งนี้ระบบเกษตรกรรมที่เป็นการปลูกพืชชนิดเดียวในบริเวณกว้าง ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้โดยเกษตรกรผู้มีเนื้อที่ในการเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก ถ้ากล่าวถึงปาระบบเกษตรกรรมพืชเชิงเดี่ยวก็หมายถึงการปลูกไม้พันธ์เดียวเท่านั้น (พลกษ์ ยิบมัน

ตะลิวรี, 2548) ระบบเกษตรกรรมพืชเดี่ยวให้ผลผลิตมากกว่าโดยไม่มีคู่แข่งจากพืชอื่นและการปลูกอย่างเป็นระเบียบทำให้การใช้เนื้อที่มีประสิทธิภาพมากกว่าพืชผสม แต่ผลเสียคือ พืชจะดูดอาหารที่ต้องการออกจากดินโดยไม่มีการทดแทนหรือแลกเปลี่ยนสารอาหาร จึงทำให้เกิดปัญหาการทำการเกษตรในพื้นที่เดิม ๆ มากเกินไป ทำให้สภาพของดินนั้นเสีย ไม่สามารถทำการเกษตรได้ติดต่อกัน ต้องรอการปรับปรุงคุณภาพดิน

ระยะเวลาเปลี่ยนผ่านรูปแบบการพัฒนาของเกษตรกรรมจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมมาเป็นเกษตรกรรมแบบร่วมสมัยโดยที่เกษตรกรได้พบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย จึงได้เดินทางมาถึงช่วงเวลาปัจจุบันที่เกษตรกรรมได้มีพัฒนามาถึงยุคที่เรียกว่าการทำ “การทำเกษตรแบบยั่งยืน” หรือ ระบบเกษตรกรรมทางเลือก ซึ่งเป็นระบบเกษตรกรรมที่มีหลักการใหญ่ ๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดยการเกษตรแบบยั่งยืนจะมอบความสำคัญกับสมดุลของระบบนิเวศ ผลผลิตคุณภาพที่ดีและเพียงพอต่อเกษตรกรและผู้บริโภค การพึ่งพาตนเอง รวมทั้งการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น (บัญชา ตั้งวงศ์ไชย, 2541) หลักการสำคัญที่สุดที่มีร่วมกันของเกษตรกรรมยั่งยืนคือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการผลิตอาหารและปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่าผลเพื่อการส่งออก มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีระบบการผลิตการบริโภคและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมีความสมดุล อาหารที่ผลิตได้เป็นอาหารที่มีคุณภาพปลอดภัยปราศจากสารพิษตกค้างและเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน (กฤษฎา บุญชัย, 2547)

ดังนั้น สรุปได้ว่า เกษตรกรรมในประเทศไทยเราควรให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของมนุษยชาติ ควรหยุดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดการใช้เคมีกำจัดศัตรูและวัชพืชที่มีสารพิษตกค้าง ควรให้ความสำคัญต่อการทำเกษตรกรรมในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่เน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมากเกินไป ซึ่งนำมาซึ่งประโยชน์ต่อความปลอดภัยในอาหาร สุขภาพของมนุษยชาติ อีกทั้งยังตรงกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและในระดับสากล

สารเคมีในภาคเกษตร

ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักเลือกอาหารที่ปลอดภัยต่อตนเองถ้ามีความรู้และมีแหล่งให้เลือกซื้อ มาเพียงพอ ก็เพราะความเป็นห่วงในเรื่องสารพิษตกค้างปนเปื้อนในผลผลิตอาหารที่ผลิตจากระบบเกษตรทั่วไป แม้ว่าหน่วยงานราชการจะได้พยายามควบคุมการผลิตอาหารให้มีความปลอดภัยโดยการออกมาตรการต่าง ๆ แต่เนื่องจากการควบคุมตรวจตรายังมีช่องโหว่ ทำให้ผลิตภัณฑ์อาหารที่วางขายอยู่ทั่วไปยังมีปัญหาการปนเปื้อนสารเคมีจากภาคการเกษตรอยู่มาก ทั้งสารเคมีกำจัดเชื้อรา กำจัดแมลงและวัชพืช อีกทั้งสารเร่งการเจริญเติบโตหรือแม้แต่สารกันบูด และสารแต่งสี รส และกลิ่น ล้วนมีผลกระทบต่อสุขภาพของเราในอนาคตทั้งสิ้น

ชนิดของสารเคมี สารเคมีภาคการเกษตรที่มีการจำหน่ายทางการค้ามีมากกว่า 1,000 ชนิด ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามชนิดของสิ่งมีชีวิตที่ใช้ในการควบคุมและกำจัด คือ สารเคมีกำจัดแมลง สารป้องกันกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดเชื้อรา สารกำจัดหนูและสัตว์แทะ สารเคมีกำจัดหอยและปู เป็นต้น

1. สารเคมีกำจัดแมลง สารเคมีกำจัดแมลงเป็นสารเคมีการเกษตรที่มีจำนวนมากที่สุด แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ตามชนิดของสารเคมีได้ 4 ประเภท คือ

1.1 กลุ่มออร์กาโนคลอรีน ซึ่งเป็นกลุ่มของสารเคมีที่มีคลอรีนเป็นองค์ประกอบ สารเคมีกำจัดแมลงในกลุ่มที่นิยมใช้กันมากคือ ดีดีที (DDT), ดีลดริน (dieldrin), ออลดริน (aldrin), ท็อกซาฟีน (toxaphene), คลอเดน (chlordane), ลินเดน (lindane), เอนดริน (endrin), เฮปตาครอ (heptachlor) เป็นต้น สารเคมีในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นสารเคมีที่มีพิษไม่เลือก (คือเป็นพิษต่อแมลงทุกชนิด) และค่อนข้างจะสลายตัวช้า ทำให้พบการตกค้างในห่วงโซ่อาหารและสิ่งแวดล้อมได้นาน บางชนิดอาจตกค้างได้นานหลายสิบปี ปัจจุบัน ประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกจะไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีในกลุ่มนี้หรือไม่ก็มีการควบคุมการใช้ ไม่อนุญาตให้ใช้อย่างเสรี เพราะผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

1.2 กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีฟอสฟอรัสเป็นองค์ประกอบ โดยสารเคมีในกลุ่มนี้ที่รู้จักกัน คือ มาลาไธออน (malathion), ไดอาซีนอน (diazinon), เฟนิโตรไทออน (fenitrothion), ไพริมิฟอสเมทิล (pirimiphosmethyl), และไดคลอวอส (dichlorvos หรือ DDVP) เป็นต้น สารเคมีในกลุ่มนี้จะมีพิษรุนแรงกว่ากลุ่มอื่น โดยเป็นพิษทั้งกับแมลงและสัตว์อื่นๆ ทุกชนิด แต่สารในกลุ่มนี้จะย่อยสลายได้เร็วกว่ากลุ่มแรก

1.3 กลุ่มคาร์บาเมต ซึ่งมีคาร์บาริลเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยสารเคมีกำจัดแมลงที่รู้จักและใช้กันมาก คือ คาร์บาริล (carbaryl) ที่มีชื่อการค้า Savin, คาร์โบฟูแรน (carbofura), โพรพอกเซอร์ (propoxur), เบนไดโอคาร์บ (bendiocarb) สารเคมีในกลุ่มคาร์บาเมตจะมีความเป็นพิษต่อสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมน้อยกว่าพวกออร์กาโนฟอสเฟต

1.4 กลุ่มสารสังเคราะห์ไพรีทรอย เป็นสารเคมีกลุ่มที่สังเคราะห์ขึ้นโดยมีความสัมพันธ์ตามโครงสร้างของไพรีทริน ซึ่งเป็นสารธรรมชาติที่สกัดได้จากพืช ไพรีทริน สารเคมีในกลุ่มนี้มีความเป็นพิษต่อแมลงสูง แต่มีความเป็นพิษต่อสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมต่ำ อย่างไรก็ตาม สารเคมีกลุ่มนี้มีราคาแพงจึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมใช้ สารเคมีกำจัดแมลงในกลุ่มนี้ ได้แก่ เดลตาเมธริน (deltamethrin), เพอร์เมธริน (permethrin), เรสเมธริน (resmethrin), และไบโอเรสเมธริน (bioresmethrin) เป็นต้น

2. สารป้องกันกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดวัชพืชแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ พวกที่มีพิษทำลายไม่เลือกกับพวกที่มีพิษเฉพาะกลุ่มวัชพืช คือ ทำลายเฉพาะวัชพืชใบกว้างหรือวัชพืชใบแคบ สารกำจัดวัชพืชที่มีพิษทำลายไม่เลือกคือ พาราควอท (paraquat) ส่วนที่มีพิษทำลายเฉพาะคือ พวกแอทราซีน (atrazine), 2,4-D, 2,4,5-T เป็นต้น

3. สารกำจัดเชื้อรา มีอยู่หลายกลุ่มมาก บางชนิดมีพิษน้อย แต่บางชนิดมีพิษมาก กลุ่มสำคัญของสารกำจัดเชื้อราในการเกษตร ได้แก่

- กลุ่ม Dimethy dithiocarbamates (Ziram, Ferbam, Thiram) มีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ Acetaldehyde dehydrogenase เกิด Antabuse effect ในคนที่ดื่มสุราร่วมด้วย
- กลุ่ม Ethylenebisdithiocarbamates (Maneb, Mancozeb, Zineb) กลุ่มนี้จะถูก metabolize เป็น Ethylene thiourea ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งในสัตว์
- กลุ่ม Methyl mercury ดูดซึมได้ดีทางผิวหนังและมีพิษต่อระบบประสาท
- กลุ่ม Hexachlorobenzene ยับยั้งเอนไซม์ Uroporphyrinogen decarboxylase มีพิษต่อดับ ผีหนอน ขัอกระดุกอีกเสบ
- กลุ่ม Pentachlorophenol สัมผัสมาก ๆ ทำให้ไข้สูง เหงื่อออกมา หัวใจเต้นเร็ว

4. สารกำจัดหนูและสัตว์แทะ (Rodenticides) สารกำจัดหนูและสัตว์แทะที่นิยมใช้กัน ส่วนใหญ่เป็นสารกลุ่มที่มีฤทธิ์ด้านการแข็งตัวของเลือด ตัวอย่างเช่น Warfarin หยุดยั้งการสร้างวิตามินเค ทำให้เลือดออกตามผิวหนังและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เม็ดเลือดขาวต่ำ ลมพิษ ผื่นร่วง

ดังนั้น สรุปได้ว่าสารเคมีในภาคการเกษตรยังคงมีมากมายหลายชนิดและยังคงเป็นที่นิยมใช้เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบัน จึงยังคงมีการขออนุญาตนำเข้าและจำหน่ายอย่างมากมาย มีทั้งที่เป็นอันตรายร้ายแรงห้ามผลิตและจำหน่าย และเป็นอันตรายในระดับที่ควบคุม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยควรให้ความสำคัญต่อการหยุดใช้และส่งเสริมปัจจัยการผลิตที่เป็นแนวเกษตรธรรมชาติ คือใช้พืชสมุนไพร ใช้จุลินทรีย์ท้องถิ่น ซึ่งประเทศเรามีความพร้อมเพราะอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรมีความหลากหลายทางชีวภาพ เหมาะต่อการส่งเสริม

พิษภัย : สารเคมีมีผลต่อการเกษตร

การใช้สารเคมีการเกษตรช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการใช้และช่วยผลผลิตทางการเกษตรได้ แต่ความจริงอาจจะเป็นเช่นนั้นเสมอไป เพราะอาจจะมีบางด้านที่มีผลกระทบต่อบริเวณและสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

1. แผลงพัฒนาภูมิทัศน์ด้านทานสารเคมี ผลที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่งกับแผลงศัตรูพืช เมื่อมีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงอย่างต่อเนื่อง คือการพัฒนาภูมิทัศน์ด้านทานสารเคมีหรือที่เรียกว่าการดื้อยา ซึ่งเป็นคุณสมบัติทางวิวัฒนาการของแมลงในการดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเอง เพราะการพัฒนาความสามารถในการทนต่อสารเคมีที่มีพิษได้และถ่ายทอดภูมิทัศน์ด้านทานดังกล่าวสู่ลูกหลาน จะทำให้เผ่าพันธุ์ของแมลงสามารถอยู่รอดได้ จากการศึกษาของนักวิจัยพบว่าเพียง 50 ปี ที่เริ่มมีการใช้สารเคมีนั้น มีแมลงมากกว่า 400 ชนิดที่ได้พัฒนาภูมิทัศน์ด้านทานยาฆ่าแมลงชนิดต่าง ๆ ซึ่งทำให้ต้องใช้ยาฆ่าแมลงที่เข้มข้นมากขึ้น หรือเปลี่ยนไปใช้ยาฆ่าแมลงชนิดใหม่ เช่น ในกรณีของหนอนเจาะสมอฝ้าย ในช่วงเริ่มต้นในปีพุทธศักราช 2503 ที่มีการใช้สารดีดีที เพื่อฆ่าหนอน จะใช้สาร

ดีดีที เพียง 0.03 มิลลิกรัม/น้ำหนักตัวของหนอนหนึ่งกรัม แต่เพียง 5 ปี หลังจากนั้น ต้องเพิ่มปริมาณเป็น 1,000 มิลลิกรัม จึงจะทำให้หนอนตายได้ (Raven, et al., 1993) ผลที่เกิดขึ้นตามมา ก็คือ เกษตรกรต้องใช้สารเคมีกำจัดแมลงในปริมาณที่มากขึ้น หรือเปลี่ยนไปใช้สารเคมีชนิดใหม่ ๆ เพื่อควบคุมกำจัดแมลง แต่ผลก็คือ แมลงศัตรูพืชจะเร่งการวิวัฒนาการให้สามารถต้านทานสารเคมีการเกษตรได้เร็วขึ้นด้วย

2. การทำลายสมดุลของระบบนิเวศ ไม่เพียงแต่แมลงศัตรูพืชที่ตายลง เมื่อมีการใช้สารเคมีการเกษตร แต่สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศการเกษตร โดยเฉพาะแมลงที่เป็นประโยชน์ที่ทำหน้าที่ในการควบคุมศัตรูพืชหรือแมลงผสมเกสร ก็จะได้รับผลกระทบจากสารเคมีการเกษตรด้วยเช่นกัน จากการศึกษาวิจัย พบว่า ศัตรูธรรมชาติที่กินแมลงศัตรูพืชเป็นอาหาร เช่น แมงมุม ตัวงดิน เต่าทอง ตัวงเพศเมีย จะมีการลดลงอย่างมาก หลังจากที่มีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงฉีดพ่น เนื่องจากศัตรูธรรมชาติเหล่านี้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสารเคมี และโดยอ้อมจากการที่มีแมลงศัตรูพืชลดลง จนทำให้มีอาหารไม่เพียงพอ แต่หลังจากนั้นไม่นาน แมลงศัตรูพืชจะขยายประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ศัตรูธรรมชาติจะต้องใช้ระยะเวลานานกว่า จึงจะเพิ่มจำนวนประชากรได้ สมดุลของระบบนิเวศจึงเสียไป ทำให้เกิดการระบาดของแมลงศัตรูพืชขึ้นอีก ดังนั้น จึงกลายเป็นว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ได้ช่วยป้องกันการระบาดของแมลงศัตรูพืชได้จริง ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยในสหรัฐอเมริกา ที่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2488-2532 มีการใช้สารเคมีกำจัดแมลงเพิ่มขึ้นกว่า 33 เท่าตัว แต่อัตราการสูญเสียผลผลิตจากการระบาดของแมลงยังคงอยู่ในระดับ 13 เปอร์เซ็นต์ เท่าเดิม (Raven, et al., 1993)

นอกจากนี้แล้วไม่แน่ว่าแมลงในอดีตอาจจะไม่ได้เป็นศัตรูพืช เนื่องจากมีศัตรูธรรมชาติควบคุมประชากรกันเองให้อยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อมีการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ศัตรูธรรมชาติลดลงจนเกือบหมด แมลงในกลุ่มนี้ก็จะสามารถขยายจำนวนประชากรได้อย่างมากมายจนกลายเป็นแมลงศัตรูพืชขึ้น เช่น กรณิไรแดงยุโรป ซึ่งไม่เคยพบระบาดในสวนแอปเปิ้ลในสหรัฐอเมริกา เริ่มมีการระบาดอย่างมากหลังจากที่ได้เริ่มมีการใช้สารเคมีกำจัดแมลง (Raven, et al., 1993)

3. การสะสมของสารเคมีในห่วงโซ่อาหาร สารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นไม่ได้อยู่เฉพาะในบริเวณพื้นที่การเกษตร แต่มักจะแพร่กระจายออกไปในสิ่งแวดล้อม เพราะน้ำที่ไหลผ่านแปลงเกษตร ที่มีการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีในระบบนิเวศอย่างกว้างขวาง สิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำอาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากสารเคมีเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อระบบภูมิคุ้มกันของปลา ทำให้ปลาเป็นโรคต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ สารเคมีเหล่านี้ โดยเฉพาะในกลุ่มออร์กาโนคลอรีน ซึ่งย่อยสลายช้า อาจจะไปสะสมอยู่ในร่างกายของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และถ่ายทอดไปยังสิ่งมีชีวิตที่อยู่ด้านบนของห่วงโซ่อาหาร เกิดการสะสมของสารพิษในปริมาณที่เข้มข้นขึ้น (biological magnification)

4. การตกค้างในผลผลิต สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในการกับศัตรูพืชต่าง ๆ นั้น ส่วนหนึ่งจะตกค้างอยู่ในผลผลิตการเกษตร ซึ่งไม่สามารถล้างออกได้ด้วยน้ำเปล่า หรือทำลายด้วยความร้อนจากการหุงต้ม ดังนั้น อาหารที่เราบริโภคกันอยู่ทุกวันนี้มีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชปนเปื้อนอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผลผลิตการเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเกษตรกรมักจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีการเกษตรอย่างถูกต้อง และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็ไม่สามารถกำกับและควบคุมการใช้สารเคมีของเกษตรกรได้ จึงทำให้เกิดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบทั้งต่อตัวเกษตรกรเอง สิ่งแวดล้อม และผู้บริโภคที่ได้รับผลพวงจากการบริโภคอาหารที่มีสารเคมีตกค้าง เป็นที่รู้กันในหมู่ผู้ทำงานด้านสาธารณสุข สารเคมีกำจัดศัตรูพืชถูกประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้ทำอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต จึงอาจมีอันตรายต่อมนุษย์ได้เช่นกัน ซึ่งผลกระทบต่อสุขภาพของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ค้างอยู่ในอาหารนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ อาการพิษเฉียบพลัน และอาการพิษสะสม

ดังนั้น สรุปได้ว่าสารเคมีในภาคการเกษตรมีอันตรายร้ายแรง โดยเฉพาะมีพิษต่อระบบทางเดินหายใจ ต่อระบบประสาท ผิวหนัง ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง อัมพฤกษ์ อัมพาต โรคเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ โรลงสเก็ดเงินสะเก็ดทอง โรคที่ไม่ทราบสาเหตุ อื่นๆ อีกมากมาย อีกทั้งสะสมอยู่ในธรรมชาติทำให้เกิดการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในดิน ดินน้ำเสื่อมโทรม อีกทั้งเมื่อฝนตกชะล้างจากที่สูง เทือกเขาไหลลงสู่ที่ต่ำห้วยหนองคลองบึงเนิ่นนานหลายสิบปีก่อให้เกิดความเข้มข้นเกิดอันตรายต่อการนำไปอุปโภคบริโภคได้

หินภูเขาไฟ : การกำเนิด ประเภทและการนำไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร

ภูเขาไฟ มีลักษณะที่ผิดแผกแตกต่างไปจากภูเขาธรรมดาหลายประการ กล่าวคือ มีความมหัศจรรย์ มีความสวยงาม มีความน่ากลัวหรือโหดร้าย สามารถแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ไม่มีความแน่นอน มีความร้อนและเปลวไฟ มีเสียงครวญครางและทำให้เกิดการสั่นสะเทือนได้ มีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนลักษณะของเทือกเขาทั่วไป สมัยโบราณมนุษย์ชอบอาศัยรอบ ๆ ภูเขาไฟ เพราะทำการเพาะปลูกได้ผลงอกงามดี

การกำเนิดภูเขาไฟ

ภูเขาไฟเกิดจากการปะทุ (Eruption) หรือการไหลพุ่งขึ้นมาของหินหนืด (Magma) ที่มีอยู่ภายในโลก ซึ่งยิ่งลึกลงไปความร้อนยิ่งเพิ่มขึ้นทุกที ความจะเพิ่มขึ้น 1 องศาฟาเรนไฮต์ ทุก ๆ ระยะที่ลึกลงไปใต้โลก 60 ฟุต ดังนั้น ยิ่งลึกมากความร้อนยิ่งเพิ่มมากขึ้นจนทำให้หินหลอมเหลวได้ ซึ่งหินเหล่านี้นี้เรียกว่า “แมกมา (Magma)” แมกมามีความร้อนตั้งแต่ 980-1,200 องศาเซลเซียส ประกอบด้วยแร่หลายชนิด เช่นพวก ซิลิเกต (Silicates), ออกไซด์ (Oxides), ซัลไฟด์ (Sulphides) ก๊าซและไอน้ำรวมกันอยู่ภายใต้ความกดดันสูง ความกดดันภายในโลกมีต่าง ๆ กันแล้วแต่ความลึก เช่น ลึกลงไปในโลก 100 ไมล์ จะมีความกดดัน 1 ล้านปอนด์/ตารางนิ้ว ถ้าผิวโลกส่วนใดบาง เช่น ใต้พื้นมหาสมุทร หรือส่วนใดที่มีความอ่อนแอ เช่น เกิดรอย

ร้าว (fissure) รอยแตก (Crake) หรือรอยเลื่อน (fault) ก็จะเป็นช่องทางให้หินหนืดไหลออกมา นั้นมาจากส่วนใดภายในโลกยังไม่เป็นที่แน่ชัดกันทีเดียว แต่นักธรณีวิทยามองรับกันว่าหินหนืดมาจากเปลือกโลกชั้นนอก (Outer mantle) ซึ่งส่วนนี้มีความหนาประมาณ 1,000 ไมล์ และอยู่ถัดไปจากส่วนล่างของผิวโลก (Crust)

เมื่อหินหนืดไหลขึ้นมาสู่โลกตามปล่องหรือรอยแตกรอยร้าวแล้ว ก๊าซต่าง ๆ และไอน้ำที่ถูกอัดรวมตัวอยู่กับหินก็จะขยายตัว และระเหยหนีออกไปจากหินหนืดเหมือนขวดน้ำโซดาเมื่อเปิดจุกออก จะเหลือหินหนืดบนผิวโลกอย่างเดียวเรียกว่าหินลาวา (Lava) หินลาวาที่ออกมาจากปล่องไหลไปรอบ ๆ ปล่องแล้วแข็งตัวทำให้เกิดเป็นรูปกรวยและสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดเวลาที่หินลาวาไหลออกมา ความสูงของภูเขาไฟย่อมขึ้นอยู่กับการปะทุออกมา ภูเขาไฟบางลูกสูงเพียง 200-300 ฟุต บางลูกสูงนับหมื่น ๆ ฟุต เช่น ภูเขาไฟ Catopaxi ในอเมริกาใต้มีความสูงถึง 19,344 ฟุต ซึ่งยังคุกรุ่นอยู่ และเป็นภูเขาไฟที่สูงที่สุดในโลกขณะนี้

ประเภทของภูเขาไฟ

ภูเขาไฟอาจแบ่งได้แตกต่างกันไปแล้วแต่จะเอาอะไรเป็นหลักเกณฑ์ บางแห่งใช้รูปร่างของปล่องภูเขาไฟเป็นหลักซึ่งการนี้เกี่ยวกับสภาวะของภูเขาไฟ โดยแบ่งภูเขาไฟออกเป็น 2 พวกคือ ภูเขาไฟที่มีพลัง (active) และที่ดับแล้ว (dormant or extinct) แต่วิธีนี้ไม่แน่นอนเพราะภูเขาไฟที่ดับแล้วอาจจะระเบิดออกมาเมื่อใดก็ได้ เช่น ภูเขาไฟ Visuvius หรือ Lassen เคยดับมาแล้วนานเป็นร้อยปีกลับปะทุออกมาอีก การแบ่งภูเขาไฟจึงนิยมแบ่งตามลักษณะของอาการปะทุและวัตถุที่ภูเขาไฟปะทุออกมา การแบ่งภูเขาไฟตามนัยนี้เป็น 3 พวกใหญ่ ๆ คือ

1. พวกปะทุอย่างรุนแรง (Exolusive eruption)
2. พวกปะทุอย่างเงียบ (Quiet eruption)
3. พวกปะทุเป็นระยะ (Intermediate type)

วัตถุที่ปะทุออกมาจากภูเขาไฟ (Material ejected by volcano) ประกอบไปด้วย

1. หินชั้นภูเขาไฟ (Pyroclastic rocks)
2. หินลาวา
3. ก๊าซ
4. ไอน้ำ

หินชั้นภูเขาไฟ ส่วนใหญ่ได้จากการปะทุทางปล่องจะมากน้อยแล้วแต่ว่าการปะทุนั้นจะรุนแรงเพียงใด เมื่อปะทุลอยขึ้นไปในอากาศจะแตกออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยรวมเรียกว่าหินชั้นภูเขาไฟ หินชั้นภูเขาไฟปะทุออกมานั้นมีรูปร่าง ขนาดแตกต่างกันมากและมีชื่อเรียกแปลกๆ ออกไป

หินลาวา หินหนืดที่ไหลออกมาสู่ผิวโลกแล้วก๊าซและไอน้ำที่รวมออกมาด้วยระเหยหนีไป หินลาวาสวนมากเกิดจากภูเขาไฟแบบปะทุอย่างเงียบแต่อาจจะมีการปะทุได้บ้างเล็กน้อยเป็นบางแห่ง เมื่อหินลาวาไหลออกสู่ผิวดินจะอยู่ในสภาพของหินเหลวร้อนจัดมีสีขาวเผือกแล้วค่อย ๆ

เปลี่ยนเป็นสีดำคล้ำ เมื่อเย็นจะแข็งตัวขึ้นแร่ธาตุต่าง ๆ ที่อยู่ในหินลาวาจะแยกตัวตกผลึก หินลาวาบางแห่งที่ไหลออกมาเป็นจำนวนมากกว่าจะเย็นตัวสนิทก็ต้องกินเวลานาน นานถึงปีก็มี ถ้าหินลาวาที่ไหลออกมาแข็งตัวที่ปากปล่องจะปิดทางออกเสียเมื่อมีความดันของหินลาวาภายในจะออกมาที่หลังเพิ่มขึ้นก็จะดันออกมาข้าง ๆ ปล่อง ทำให้เกิดปะทุเป็นหินชั้นภูเขาไฟได้เล็กน้อย รวมกับหินลาวา อุณหภูมิของหินลาวาประมาณ 900-1,200 องศาเซลเซียส อุณหภูมิที่แตกต่างนี้เนื่องจากส่วนประกอบทางเคมีของหินลาวาแตกต่างกันรวมทั้งปริมาณและชนิดของก๊าซที่รวมอยู่ด้วย หินลาวาจะมีทั้งที่เป็นกรดและด่าง

ก๊าซ ก๊าซที่ออกมาจากภูเขาไฟมีปริมาณมากมาย ก๊าซมีสภาพเป็นก๊าซร้อนออกมาพร้อมกับไอน้ำร้อน ก๊าซบางส่วนจึงเกิดผสมกับไอน้ำร้อนเกิดเป็นกรดธรรมชาติต่าง ๆ หลายชนิด เช่น กรดเกลือ กรดไฮโดรฟลูออริก เป็นต้น ก๊าซที่ออกมามากที่สุดได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไนโตรเจน ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ รองลงมาได้แก่ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ คลอรีน คาร์บอนโมโนออกไซด์ ก๊าซต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ซึ่งออกจากปล่องภูเขาไฟ จะไม่สามารถจับมาใช้ประโยชน์ได้ เพราะมีความร้อนสูง (ประมาณ 400 องศาเซลเซียส) และมีกำลังกดดันมากไม่สามารถอยู่ในระยะใกล้ได้ ก๊าซที่นำมาใช้ประโยชน์ได้เป็นก๊าซที่พุ่งออกมาคือน้ำพุร้อนซึ่งมีอยู่เป็นอันมากในบริเวณภูเขาไฟ โดยที่น้ำพุร้อนเหมือนปล่องภูเขาไฟไอน้ำขนาดเล็กเพื่อให้ไอน้ำและก๊าซพุ่งออกมา Zies ได้คำนวณปริมาณก๊าซที่ผสมกับไอน้ำร้อนจากปล่องน้ำพุร้อน Ten Thousand Smokes ของภูเขาไฟ Katmai ในอลาสก้า ปี 1912 ประมาณว่าได้กรดเกลือถึง 1,250,000 ตัน กรดไฮโดรฟลูออริกประมาณ 200,000 ตัน (อมร เมธิกุล, 2515)

ไอน้ำ ที่เกิดจากภูเขาไฟนั้นมีปริมาณมาก ไอน้ำที่ได้จากภูเขาไฟนั้น มีแตกต่างกัน 2 ประการ คือ

1. ไอน้ำที่พุ่งออกมาจากปล่องภูเขาไฟเป็นจำนวนมากมาย ทำปฏิกิริยาทางเคมีภายใต้ความร้อนสูง
2. ไอน้ำที่พุ่งออกมาจากน้ำพุร้อน เกิดจากน้ำผิวดินหรือน้ำใต้ดินไหลลงไป ถูกหินหนืดแล้วร้อนเป็นไอน้ำพุ่งกลับมาสู่ผิวดิน

ประโยชน์ของภูเขาไฟในด้านการเกษตร

ดินที่ได้จากการผุพังของหินภูเขาไฟเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ดีกว่าดินจากหินชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะหินภูเขาไฟมีแร่ธาตุที่เป็นปุ๋ยอยู่หลายชนิด เช่น ปุ๋ยฟอสเฟต ไนโตรเจน และแร่ธาตุอื่น ๆ ที่จำเป็นแก่ต้นไม้อย่างพร้อมมูล นอกจากนี้ดินที่ได้จากหินภูเขาไฟมีคุณสมบัติพิเศษกว่าดินชนิดอื่น ๆ คือ ร่วน ซุย และอุ้มน้ำได้ดี สวนผลไม้ที่มีชื่อเสียง เช่น สวนส้ม ไร่องุ่นของอิตาลี สวนส้ม ทุเรียน เงาะจันทบุรี ทุเรียน และไร่ส้มเพชรบูรณ์ เป็นดินจากหินภูเขาไฟทั้งสิ้น ตัวอย่างความสมบูรณ์ของดินจากหินภูเขาไฟมีมาก แต่ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ภูเขาไฟ Krakatoa ได้ระเบิดพ่นธุลีและหินภูเขาไฟคลุมพื้นที่กว้างขวาง เมื่อ ค.ศ. 1883 ต่อมาอีก 3 ปีปรากฏว่ามีหญ้าและเฟิร์นขึ้นเขียวขจี และอีก 10 ปีต่อมา Lava dam lakes พบมากในประเทศไอซ์แลนด์ มี

เชื่อนธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งคือเชื่อนทะเลสาบ Galilee ในปาเลสไตน์เกิดจากหินลาวาไหลไปปิดกั้นหุบเขาจอร์แดน ทำให้เกิดทะเลน้ำจืด Galilee ขึ้นอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลถึง 700 ฟุต ทะเลสาบน้ำจืดนี้มีความสำคัญต่อประเทศในทะเลทรายอย่างยิ่ง คือ อิสราเอลและจอร์แดน (อมร เมธีกุล, 2515)

ดังนั้น สรุปได้ว่าหินแร่ภูเขาไฟมีความแตกต่างกันไป และมีลักษณะไม่แน่นอนไม่สามารถคาดเดาได้ อาจจะสงบเงียบหรือปะทุขึ้นมาเมื่อใดก็ได้ แต่ที่สำคัญมีประโยชน์ในด้านเกษตรกรรมอย่างแน่นอน และในประเทศไทยเราจากข้อมูลของกรมทรัพยากรธรณีก็มีหินแร่ภูเขาไฟเก่าอยู่บ้างพอสมควร ดังที่เราเคยได้ยินเกี่ยวกับ ข้าวฮางภูเขาไฟที่จังหวัดบุรีรัมย์ ทุเรียนภูเขาไฟที่จังหวัดศรีสะเกษ เพราะคุณสมบัติพิเศษของหินแร่ภูเขาไฟสามารถช่วยปรับปรุงบำรุงดินทำให้เกิดความหอมของข้าวหอมมะลิ ช่วยทำให้รสชาติสีส้มของผลไม้สวยงามและอร่อย

สรุป

การเกษตรที่ประเทศไทยนับว่ามีความชำนาญมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ดังหลักฐานคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ซึ่งมีนัยถึงการเพาะปลูกหรือการเกษตรมาแต่กาลนาน ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปนำมาคือการเกษตรจากยุคดั้งเดิม ยุคเกษตรร่วมสมัย และยุคเกษตรแบบยั่งยืน เมื่อมนุษย์หันมาสนใจเรื่องอาหาร สุขภาพ สิ่งแวดล้อมและต้นกัลวสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ตามสิ่งต่าง ๆ จึงส่งผลให้เกิดพลวัตในแง่มุมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงตามมา โดยมุ่งเน้นเรื่องของความปลอดภัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ภาคการเกษตรของประเทศไทยมีการปรับตัวมีแนวคิดพึ่งพิงตนเอง ลด ละ เลี่ยง เลิกการใช้สารพิษ ตระหนักถึงสารพิษที่สะสมในร่างกายก่อให้เกิดโรคร้ายเจ็บต่าง ๆ ตามมาจนนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรเงินตรามหาศาลในการรักษาพยาบาลด้านสาธารณสุข เสี่ยงสะท้อนจากผู้บริโภคทั้งในประเทศและระดับสากลก่อกระแสส่งผลให้เกษตรกรบางส่วนเริ่มตระหนักถึงกระบวนการเพาะปลูกแบบปลอดภัยเพื่อไม่ให้มีสารตกค้าง การหาหนทางทำให้พืชแข็งแรง ดินดีมีความอุดมสมบูรณ์ เต็มเต็มแร่ธาตุสารอาหารที่ครบถ้วน และมีแร่ธาตุบางอย่างที่ทำให้พืชต้านทานต่อโรคแมลงราไรได้จึงนำไปสู่การศึกษาเรื่องของลาวาหรือหินแร่ภูเขาไฟที่จะนำมาใช้ในการเกษตรโดยการรองพื้นหรือคลุมผสมดินหรือวัสดุปลูกเพื่อเป็นการตอบโจทย์เรื่องของการไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษจากภาคการเกษตรจึงเหมาะสมลงตัว หินแร่ภูเขาไฟจึงถูกนำมาใช้ในวงการเพาะปลูกพืช เพาะเห็ด เลี้ยงสัตว์และการประมง เนื่องด้วยหินแร่ภูเขาไฟที่ก่อกำเนิดมาจากธรรมชาติอุดมพร้อมไปด้วยแร่ธาตุสารอาหารที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิตเกือบทุกชนิดบนผืนโลกใบนี้ แร่ธาตุซิลิกาซึ่งแตกต่างจากซิลิกาในดินหินทรายที่มีความสามารถละลายน้ำได้มากถึง 70-80 เปอร์เซ็นต์จึงทำให้พืชสามารถนำขึ้นไปสะสมเป็นผลึกควอทและโอปอลในพืชใบเลี้ยงเดี่ยวเลี้ยงคู่ ส่งผลทำให้ผนังเซลล์ของพืชคล้ายกับมีเกราะป้องกันหรือมีผนังคอนกรีตบางห่อหุ้มอยู่ จึงช่วยป้องกันโรคและศัตรูพืชต่าง ๆ ได้เป็น

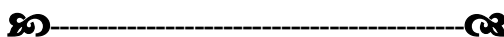
อย่างดี ส่งผลให้เกษตรกรสามารถลดหรือหยุดการใช้สารพิษในภาคการเกษตรลงไปได้มากพอควร

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา บุญชัย. (2547). *เกษตรกรรมยั่งยืน: อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับปัญหาการเกษตรและอัตลักษณ์ชาวนาไทย*. นนทบุรี: คณะกรรมการจัดงานมหกรรมเกษตรกรรมยั่งยืน.
- คำหาญ ผุยผง. (2559). *เกษตรกรรม*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2564, จาก <http://kh000004.blogspot.com>
- ดีพร้อม ไชยวงศ์เกียรติ. (2541). *พืชผักปลอดสารพิษด้วยภูมิปัญญา*. กรุงเทพฯ: ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร.
- ทัศนีย์ อัดตะนันท์. (2537). *บทบาทของสารปรับปรุงดิน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาปฐพีวิทยา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นงลักษณ์ วิบูลสุข. (2542). *การใช้หินแร่ภูเขาไฟปรับปรุงดินเพื่อการเกษตร*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยเคมีดิน กองปฐพีวิทยา กรมวิชาการเกษตร.
- บัญชา ตั้งวงษ์ไชย. (2541). *การพัฒนาชุมชนกับการพัฒนาการเกษตร*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- พฤกษ์ ยิบมันตะศิริ. (2548). *ระบบเกษตรกับความยั่งยืนของสังคมเกษตร: จากทฤษฎี...สู่ปฏิบัติ*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. (2562). *สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและความไม่ปลอดภัยในอาหาร*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชีววิถี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- สุวิทย์ เหลืองลักษณ์. (2560). *ประวัติพัฒนาการทางการเกษตร*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.eco-agrotech.com/ข่าวสารสารสาระน่ารู้/ประวัติพัฒนาการทางการเกษตร.html>
- อมร เมธิกุล. (2515). *ข่าวสารการธรณี*. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดกรมทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรณี.
- Raven et al., (1993). *Environment*. California: Saunders College Pub.

การประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงาน
ของบุคลากร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี*

APPLICATION OF BALA 4 TO ENHANCE OPERATIONAL PERFORMANCE OF
PERSONNEL OF CHONBURI PROVINCIAL AGRICULTURE OFFICE

อวยชัย รางชัยกุล

Ouychai Rangchaikul

บริษัท ล็อกซ์เลย์ เทรดิง จำกัด

Loxley Trading Company Limited.

E-mail: ouychaira@loxley.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการประยุกต์หลักพละ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้แก่ ปัญญาพละ กำลังความรู้ วิริยะพละ นำสู่ปฏิบัติ ผนวชพละ ซื่อสัตย์สุจริต และสังคหพละ มีจิตอาสา ซึ่งสามารถพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพด้วยความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงาน สมรรถนะจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร วิสัยทัศน์พันธกิจ เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงส่งผลถึงการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานที่มีคุณภาพมีความถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว ประหยัด สำเร็จตรงเวลา มีความสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ส่งผลเกิดประโยชน์สูงสุด และผลลัพธ์ที่ได้มีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดยปฏิบัติตามหลักธรรมพละ 4 ประการที่เป็นกำลังในการดำเนินชีวิตให้ ประสบความสำเร็จด้วยความมั่นใจและปลอดภัย นอกจากนี้ไม่หวั่นไหวต่อภัยทุกอย่างและยังสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อองค์กรและประชาชน

คำสำคัญ : สมรรถนะ; การปฏิบัติงาน; หลักพละ 4

ABSTRACT

This academic article presents the application of the Bala 4 of power of wisdom to enhance the performance of personnel, namely: wisdom, strength, knowledge, persistence, *anavajjabala*, honesty, and sanghaha-bala with volunteer spirit. which can develop competency in working with quality with knowledge and competence and necessary attributes of a person to perform the task. Performance reflects values, corporate culture, vision, mission of personnel of the Chonburi Provincial Agriculture Office. Personnel are able to perform responsible tasks effectively and resulted in successful organization operation achieving the set goals and objectives. This results in the performance of work that results in quality work that is accurate, standardized, fast, economical, completed on time. The Office is able to achieve the objectives, resulting in maximum benefits and the results obtained are both quantitative and qualitative by adhering to the Bala 4 of physical strength that is the power to live life successfully with confidence and Safety. In addition is to live life that is susceptible to all dangers and able to work effectively and efficiently for the organization and the people.

Keywords: Competency; Performance; Bala 4

บทนำ

ผู้ปฏิบัติงานหรือคนทำงาน คือ ผู้ที่ถูกมอบหมายให้ทำงานจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งผู้ปฏิบัติงานหรือ คนทำงานทุกคนต่างก็ปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยกันทุกคน ดังนั้น ธรรมชาติที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุด เพราะมนุษย์อาจได้รับแรงกระตุ้นในการจูงใจและโน้มน้าวในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานอย่างร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อภารกิจขององค์กรจะได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ (สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ, 2545) ภาครัฐได้กำหนดการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐแนวใหม่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ ในการนำนโยบายภาครัฐและภารกิจของส่วนราชการไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งเน้นการปฏิบัติงานโดยยึดผลลัพธ์ความคุ้มค่า ความรับผิดชอบ และการตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประชาชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาข้าราชการให้สามารถใช้สมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐและความต้องการของประชาชน (กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2552) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาข้าราชการพลเรือน จึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความ

ชื่อเสียงสุจริต ตลอดจนถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการเข้าถึงประชาชนขึ้น โดยจัดทำเป็นนโยบายการพัฒนาข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ., 2565) การปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อทุกองค์กร เพราะนี่คือ กุญแจสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างไม่มีขีดจำกัด องค์กรที่เห็นคุณค่าและใส่ใจในทรัพยากรบุคคลนั้น จะมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากรของตนให้เพิ่มสมรรถนะสูงขึ้น และทำให้บุคลากรมีศักยภาพเพิ่มขึ้นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วก็แน่นอนว่าจะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กรในที่สุดด้วยเช่นกัน การใส่ใจพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรนั้นฝ่ายทรัพยากรบุคคลควรจะต้องใส่ใจและให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถของแต่ละคนให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยอดเยี่ยมที่สุดที่จะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย และอาจค้นพบสมรรถนะที่ซ่อนอยู่ได้ ที่สามารถสนับสนุนให้เกิดประโยชน์ในอนาคตได้เช่นกัน (ขจรศักดิ์ ศิริมัย, 2565) พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานสำคัญทางวัฒนธรรมของไทยทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ แม้แต่การปกครองบ้านเมืองและการบริหารจัดการ โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ตามหลักพละ 4 (อง.จตุกก. (ไทย) 23/5/439) เพื่อเป็นพลังในการดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ มั่นคง ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง ได้แก่ 1. ปัญญาพละ (กำลังแห่งปัญญา) 2. วิริยะพละ (กำลังความเพียร) 3. อดวิชัยพละ (กำลังสุจริต หรือ กำลังความบริสุทธิ์) 4. สังคหพละ (กำลังการสงเคราะห์) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาลักษณะพฤติกรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี เพื่อจะศึกษาวิเคราะห์ และนำหลักธรรมพละ 4 มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี เพื่อให้ได้รูปแบบในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถึงการส่งเสริมให้ประชาชนรักและไว้วางใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงาน การร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นำมาซึ่งความมั่นคง ปลอดภัยของประชาชนและประเทศชาติสืบไป

สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร

1. ความหมายและความสำคัญของสมรรถนะการปฏิบัติงาน

สมรรถนะ หมายถึง ทักษะ ความรู้ และความสามารถ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี กล่าวคือในการทำงานหนึ่ง ๆ เราต้องรู้อะไร เมื่อมีความรู้หรือข้อมูลแล้วเราต้องรู้ว่าจะทำมันอย่างไร และเราควรมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะอย่างไร จึงจะทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรทราบว่าคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ดีในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล, 2543) เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ สามารถปฏิบัติงานได้ผลโดดเด่น

เด่นกว่าคนอื่น โดยบุคคลนั้นแสดงออกทางคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเทคนิควิธีที่ดีกว่าคนอื่น สมรรถนะที่ว่าคือ กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา (สุกัญญา รัตมิตรรมโชติ, 2547)

ดังนั้น สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสมรรถนะที่บุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วมกัน ซึ่งสมรรถนะจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร วิสัยทัศน์พันธกิจ เพื่อให้บุคลากรของหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร

สมรรถนะ คือ การปฏิบัติงานที่ได้ผลงานที่มีคุณภาพมีความถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว ประหยัด สำเร็จตรงเวลา คำนึงกับค่าตอบแทน มีความสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เกิดประโยชน์สูงสุด และผลลัพธ์ที่ได้มีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ประกอบด้วย

1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานมีการกำหนดมาตรฐาน หรือเป้าหมายในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี บุคลากรปฏิบัติงานอย่างตั้งใจและขยัน เพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติงานเป้าหมายมีความละเอียดรอบคอบเอาใจใส่ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลงานที่ตรงตามมาตรฐานและมีการรังสรรค์การพัฒนาผลงาน หรือการปฏิบัติที่ยากและท้าทาย และองค์กรหรือหน่วยงานมีการวัดผลการปฏิบัติตามเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ของส่วนราชการ

2) การบริการที่ดี หมายถึง การให้บริการเพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ และนำข้อบกพร่องต่าง ๆ ไปพัฒนาการให้บริการที่ดีขึ้น นำเสนอวิธีการให้บริการเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด การให้บริการแก่ผู้มารับบริการด้วยความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสและสร้างสรรค์ การให้บริการ เพื่อให้การบริการมีคุณค่าสำหรับผู้รับบริการ ให้บริการอย่างทุ่มเท อย่างเต็มกำลัง เพื่อให้ผู้รับบริการประทับใจ

3) การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในอาชีพ หมายถึง เข้าใจโครงสร้างองค์กร นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติงานได้ สามารถระบุกระบวนการปฏิบัติงานและมาตรฐานในการปฏิบัติงานของตนและองค์กรได้มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เข้าใจวัฒนธรรมองค์กร จะสามารถนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ คาดการณ์เพื่อเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบและกระบวนการปฏิบัติงานได้

4) การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม หมายถึง บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ถูกต้องตามกฎหมายและวินัย ข้าราชการยึดมั่นในหลักการ จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและ

จรรยาบรรณข้าราชการ ไม่ลำเอียงด้วยอคติหรือผลประโยชน์ ถ้าตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความถูกต้องเป็นธรรม แม้อาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่ผู้เสียผลประโยชน์ มีความรอบรู้เข้าใจกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถยืนหยัดในหลักการและความถูกต้อง ตามจรรยาบรรณวิชาชีพและมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน เข้มแข็ง ถ้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดมั่นในหลักการและความถูกต้องชอบธรรม

5) การทำงานเป็นทีม หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและเต็มใจเรียนรู้ปรึกษาหารือผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน แม้ไม่มีการขอร้องและเสริมสร้างความสามัคคีในทีม โดยไม่คำนึงถึงความชอบหรือความไม่ชอบส่วนตัว สามารถให้ข้อมูลในการปฏิบัติงานในส่วนของตนหรือข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน เพื่อช่วยให้ทีมงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเพื่อแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นทีมในองค์กรประสบความสำเร็จ

ดังนั้น องค์กรหรือหน่วยงานมีการกำหนดมาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจเข้าใจในโครงสร้างขององค์กร จนถึงกำหนดนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานมีความรอบรู้ เข้าใจกฎระเบียบตามจรรยาบรรณวิชาชีพโดยไม่คำนึงถึงความชอบหรือความไม่ชอบส่วนตัว เพื่อช่วยให้ทีมงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

การส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีเป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนาขอบเขตของการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย (Nadler, 1989)

1) ส่งเสริมการพัฒนาฝึกอบรม หมายถึง เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงานปัจจุบัน มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันที หรือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กร และการฝึกอบรมมีความเสี่ยงอยู่บ้างที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่อาจทำงานได้ตามความมุ่งหวังขององค์กร อาจเป็นเพราะการจัดหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนการทำงานเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ หรือสภาพการแข่งขันผันแปรไปจากที่ได้คาดคะเนไว้

2) ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา หมายถึง เป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การศึกษายังคงต้องเกี่ยวกับการทำงานอยู่ แต่จะแตกต่างไปจากการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการเตรียมเรื่องงานในอนาคตที่แตกต่างไปจากงานปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (Promotion) หรือให้ทำงานในหน้าที่ใหม่

3) ส่งเสริมการพัฒนา หมายถึง เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร ช่วยให้บุคลากรขององค์กรได้เพิ่มพูนความรู้ ได้แสดงขีดความสามารถของตน ได้แสดงความคิดเห็น

ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจหน้าที่และมองเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนถึงนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีอย่างสุดความสามารถของตน

การส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ตามหลักพละ 4

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี โดยมีหลักธรรมสำหรับประยุกต์ใช้กับการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีตามหลักพละ 4 ดังนั้นจึงนำเสนอเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีดังต่อไปนี้

หลักธรรมพละ 4 ประการที่เป็นกำลังในการดำเนินชีวิตให้ ประสบความสำเร็จด้วยความมั่นใจและปลอดภัย นอกจากนี้พละ 4 ยังเป็นธรรมอันเป็นกำลัง ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง พละ 4 หรือกำลังทั้ง 4 ประการนี้ เป็นสิ่งที่ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทั้งการเป็นคนฉลาด เป็นคนขยัน เป็นสุจริตชน เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งทุกข้อล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น ขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ต้องครบเครื่องจึงจะทำให้เกิดผลงานตามต้องการได้ ซึ่งหมวดธรรม พละ 4 นี้แบ่งออกเป็นพละ 4 (อง.จตุกก. (ไทย) 23/5/439)

1) ปัญญาพละ (กำลังความรู้) คือ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีได้ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีวิสัยทัศน์วิเคราะห์และคาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับการปฏิบัติงาน สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานได้ดีและค้นคว้าหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2) วิริยะพละ (นำสู่ปฏิบัติ) คือ ความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง ความรับผิดชอบสูง รู้รอบ มีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานและมีสมาธิ มีจิตแน่วแน่ตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ผลในงานที่ทำ

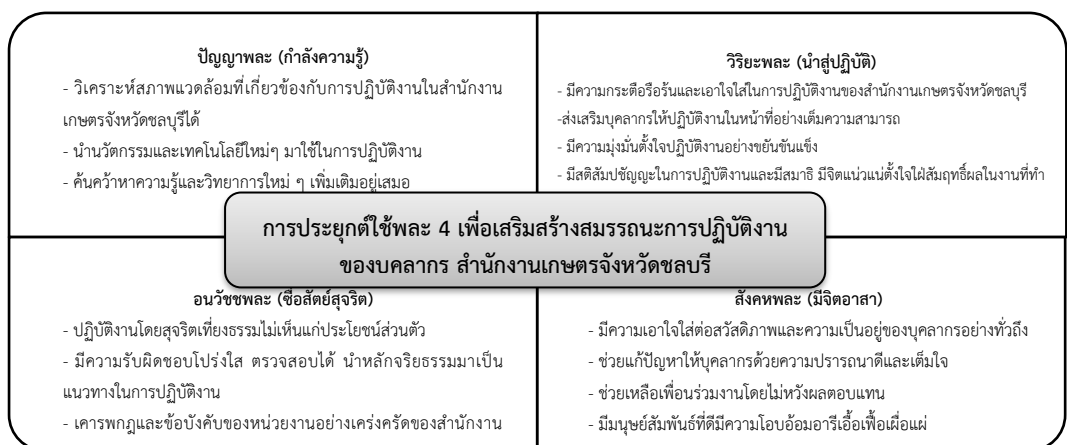
3) อนุรักษ์พละ (เชื้อสตัยสุจริต) คือ ปฏิบัติงานโดยสุจริตเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบโปร่งใส ตรวจสอบได้ นำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตประจำวัน ยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมที่ดีของสังคม เคารพกฎและข้อบังคับของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีอย่างเคร่งครัด

4) สังคหพละ (มีจิตอาสา) คือ มีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานโดยไม่หวังผลตอบแทน มีการถ่ายทอดความรู้เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ดังนั้น หลักพละ 4 ประการสามารถนำมาบูรณาประยุกต์ใช้กับศาสตร์สมัยใหม่ได้อย่างลงตัว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบโปร่งใส ตรวจสอบได้ นำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตประจำวัน มีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจ

องค์ความรู้

จากการศึกษาสามารถสร้างรูปแบบของการประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ปัญญาพละ (กำลังความรู้) วิริยะพละ (นำสู่ปฏิบัติ) อนุรักษ์พละ (เชื้อสตัยสุจริต) สังคหพละ (มีจิตอาสา) ดังแผนภาพที่แสดง

ภาพที่ 1 : การประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร
สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี,
ที่มา: อวยชัย ราชชัยกุล, 2565)

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายองค์ความรู้ของการประยุกต์ใช้พละ 4 เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ได้ดังนี้

1. ปัญญาพละ (กำลังความรู้) ได้แก่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและค้นคว้าหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอสำหรับพัฒนาสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี

2. วิริยะพละ (นำสู่ปฏิบัติ) ได้แก่ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง มีสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติงานและมีสมาธิ มีจิตแน่วแน่ตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ผลในงานที่ทำ

3. อดวิชพละ (ซื่อสัตย์สุจริต) ได้แก่ ปฏิบัติงานโดยสุจริตเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบโปร่งใส ตรวจสอบได้ นำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเคารพกฎและข้อบังคับของสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีอย่างเคร่งครัด

4. สังคหพละ (มีจิตอาสา) ได้แก่ มีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานโดยไม่หวังผลตอบแทนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคลากรในสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี

ดังนั้น การนำหลักธรรมพละ 4 มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี เพื่อให้ได้รูปแบบในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพบุคคลในการปฏิบัติงานในสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี

สรุป

การนำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตประจำวัน โดยน้อมนำเอาหลักพุทธธรรมพละ 4 นำมาบูรณาการประยุกต์ใช้ การนำหลักธรรมพละ 4 มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี เพื่อให้ได้รูปแบบในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสมรรถนะที่บุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องมีร่วมกัน ซึ่งสมรรถนะจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร วิสัยทัศน์พันธกิจ องค์กรหรือหน่วยงานมีการกำหนดมาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ เข้าใจในโครงสร้างขององค์กร มีความรับผิดชอบโปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานตามหลักพละ 4 ของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ประกอบไปด้วย ปัญญาพละ (กำลังแห่งปัญญา) ได้แก่ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ วิริยะพละ (กำลังความเพียร) ได้แก่ มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน อดวิชพละ (กำลังสุจริต หรือ กำลังความบริสุทธิ์) ได้แก่ ปฏิบัติงานโดยสุจริตเที่ยงธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบ

โปร่งใส ตรวจสอบได้ สังคหผล (กำลังการสังเคราะห์) ได้แก่ มีความเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากรอย่างทั่วถึง หลักธรรม 4 อย่างนี้จะช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรีได้อย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2552). *สมรรถนะข้าราชการสำนักปลัดงานปลัดกระทรวง และสำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. (รายงานวิจัย) กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ขจรศักดิ์ ศิริมัย. (2565). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสมรรถนะ*. สืบค้น 7 มกราคม 2565, จาก <https://readgur.com>
- เดชา เดชะวัฒนไพศาล. (2543). *Competency – Based Human Resources Management*. กรุงเทพฯ: HR Magazine
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เลิศชัย สุธรรมานนท์. (2560). *กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อองค์กรยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สร้อยตระกูล (ดิวิยานนท์) อรรถมานะ. (2545). *พฤติกรรมองค์กร: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงาน ก.พ. (2565). *การพัฒนาข้าราชการ*. สืบค้น 6 มกราคม 2565, จาก <https://www.ocsc.go.th/csti>
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2548). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนซ์จำกัด (มหาชน).
- Nadler. (1989). *Corporate Human Resource Development*. NewYork: Van.Nostrand Reinhold Company.

การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง*

THE DEVELOPMENT OF KAEM LING PROJECT'S AREA

มลติดา อุบลรัตน์

Moltida Ubonrat

บริษัท ชัยเจริญไมตรี จำกัด

Chaicharoenmaitre co.,ltd.

E-mail. : moltida.cmt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและพิจารณาการพัฒนาพื้นที่แก้มลิงของกรมชลประทาน ในมิติต่าง ๆ อันได้แก่ ขนาดของแก้มลิงที่เหมาะสม การปรับโครงสร้างขององค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการทางด้านวิศวกรรม ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในระดับพื้นที่ ซึ่งการนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ต่อการรองรับและเก็บกักน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการการใช้น้ำ รวมถึง การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงของกรมชลประทานในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับภารกิจตามยุทธศาสตร์ของกรมชลประทานอย่างยั่งยืน โดยผลจากการศึกษาในครั้งนี้ กรมชลประทานสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ชลประทานของประเทศให้เกิดความสมดุลต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงจะดำเนินการระบายน้ำออกจากพื้นที่ตอนบน เพื่อให้ น้ำไหลลงคลองพักน้ำที่ชายทะเล จากนั้นเมื่อระดับน้ำทะเลลดลงจนต่ำกว่าน้ำในคลอง น้ำในคลองจะไหลลงสู่ทะเลตามธรรมชาติ ต่อจากนั้นจะเริ่มสูบน้ำออกจากคลองที่ทำหน้าที่แก้มลิง เพื่อให้ทำให้น้ำตอนบนค่อยๆ ไหลมาเอง จึงทำให้เกิดน้ำท่วมพื้นที่ลต่น้อยลง จนในที่สุดเมื่อระดับน้ำทะเลสูงกว่าระดับในคลอง จึงปิดประตูระบายน้ำ โดยให้น้ำไหลลงทางเดียว

คำสำคัญ: พื้นที่แก้มลิง; กรมชลประทาน; การบริหารจัดการน้ำ

Abstract

This academic article aimed to present concepts related to the study and considering that development of “The Kaem Ling project” or (Monkey Cheeks project) Royal Irrigation Department in various dimensions, including the retarding basin appropriate size, change management of reorganization and related legislation and operation economic, social and environment, networking and participation in all sectors of networking collaboration participation. By criticizing the information into factors that would bring about the knowledge in water resources management in adequate for the need as well as the sustainable development of The Kaem Ling project’s area in the future in accordance with Royal Irrigation Department’s missions and strategies. This study will be beneficial for Royal Irrigation Department in order to increase efficiency in water management of the country according to natural balance.

In conclusion, the development of the monkey cheek area will be carried out to drain the water from the upper area so that the water flows into the canal, resting at the seaside. Then, when the sea level drops to below the water in the canal, The water in the canal flows naturally into the sea. Afterwards, it begins pumping water out of the canal that acts on the monkey's cheeks, causing the upper water to gradually flow, causing flooding of the area to dwindle, until eventually, when the sea level is above the level in the canal, the drainage gate is closed, allowing the water to flow down one way.

Keyword: The Kaem Ling project’s area; Royal Irrigation Department; Water Management

บทนำ

แนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสานนั้น ต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงและผลกระทบของทรัพยากรน้ำภายใต้สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ในที่นี้ จะขอยกตัวอย่างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ นั่นก็คือ “โครงการแก้มลิง” เป็นแนวคิดในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยโดยพระองค์ทรงตระหนักถึงความรุนแรงของอุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ.2538 จึงมีพระราชดำริ “โครงการแก้มลิง” ขึ้น เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 โดยให้จัดหาสถานที่เก็บกักน้ำตามจุดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับน้ำฝนไว้ชั่วคราว เมื่อถึงเวลาที่คลองพอจะระบายน้ำได้จึงค่อยระบายน้ำจากส่วนที่กักเก็บ

ไว้ออกไป จึงสามารถลดปัญหาน้ำท่วมได้ และยังเป็นการช่วยอนุรักษ์น้ำและสิ่งแวดล้อมเพราะเมื่อน้ำที่ถูกกักเก็บไว้ ถูกระบายสู่คลอง จะไปบำบัดน้ำเน่าเสียให้เจือจางลง และในที่สุดน้ำเหล่านี้จะผลักดันน้ำเสียให้ระบายออกไปได้ มากไปกว่านี้ โครงการแก้มลิง ยังช่วยลดปัญหาความตึงเครียดทางด้านจิตใจและลดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมอีกด้วย

จากที่กรมชลประทานได้น้อมนำกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรมาดำเนินการก่อสร้างโครงการแก้มลิงเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วม และเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ได้แก่ โครงการแก้มลิงพื้นที่ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยลักษณะงานเป็นการระบายน้ำออกจากพื้นที่ตอนบนให้ไหลไปตามคลองในแนวเหนือ - ใต้ลงคลองพักน้ำขนาดใหญ่ที่อยู่บริเวณชายทะเล ซึ่งเมื่อระดับน้ำทะเล ลดลงต่ำกว่าระดับน้ำในคลองก็จะระบายน้ำจากคลองดังกล่าวออกทางประตูระบายน้ำโดยวิธีใช้แรงโน้มถ่วงของโลก และสูบน้ำออก เพื่อให้ น้ำในคลองพักน้ำที่มีระดับต่ำที่สุด ซึ่งจะทำให้น้ำจากคลองตอนบน ไหลลงสู่คลองพักน้ำได้ตลอดเวลา แต่เมื่อระดับน้ำทะเลสูงกว่าระดับน้ำในคลองก็จะปิดประตูระบายเพื่อไม่ให้น้ำไหลย้อนกลับ โดยยึดหลักน้ำไหลลงทางเดียว ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการแก้มลิงประกอบด้วย ความจุ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่รับประโยชน์ และครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์ เป็นต้น (กรมชลประทาน, 2553)

กรมชลประทานเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทานตามศักยภาพของกลุ่มน้ำให้เกิดความสมดุล ทั้งยังต้องดำเนินการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้เพียงพอ ทัวถึง และเป็นธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำอีกด้วย ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร จึงจำเป็น ต้องอาศัยน้ำเป็นหลัก ซึ่งการชลประทานเป็นกิจการที่มี

ความสำคัญต่อประเทศเกษตรกรรมอย่างประเทศไทยมาก ดังนั้น

หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ คือ กรมชลประทานซึ่งจะทำหน้าที่จัดหาและรวบรวมน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเก็บไว้เป็นแหล่งน้ำต้นทุน เพื่อส่งให้พื้นที่เพาะปลูกให้สามารถมีน้ำใช้ได้ตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งในแต่ละปีกรมชลประทานได้มีการวางแผนและกำหนดมาตรการการจัดสรรน้ำจากอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ให้เหมาะสม (วราภรณ์ เล้ารัตนารักษ์, 2542) และในปัจจุบันกรมชลประทานได้มีการพัฒนาพื้นที่ชลประทานไปแล้วทั้งสิ้น 31.83 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52.79 ของพื้นที่ที่มีศักยภาพทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน Integrated Water Resource Management (IWRM) คือ กระบวนการในการส่งเสริมการประสาน การพัฒนาและจัดการน้ำ ดิน และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมา

ซึ่งประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม อย่างทัดเทียมกัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศที่สำคัญ (กรมชลประทาน, 2564)

บทบาทหน้าที่ของกรมชลประทาน

ด้วยกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 ได้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2557 โดยให้กรมชลประทาน มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอ และจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำ ทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ได้แก่ ดำเนินการจัดให้ได้นำซึ่งน้ำ หรือ กัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่งระบายหรือจัดสรรน้ำ เพื่อการเกษตร การพลังงาน การสาธารณสุขโรค หรือการอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน กฎหมายว่าด้วยคันและคูน้ำ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ ความปลอดภัยของเขื่อน และอาคารประกอบ และการคมนาคมทางน้ำที่อยู่ในเขตชลประทาน ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นแผนงานประจำปีของกรม ดำเนินการจัดรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (กลุ่มพัฒนาระบบงานและอัตรากำลัง สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล, 2558)

กรมชลประทาน มีวิสัยทัศน์ ที่ว่า "กรมชลประทานเป็นองค์กรอัจฉริยะ ที่มุ่งสร้างความมั่นคงด้านน้ำ (Water Security) เพื่อเพิ่มคุณค่าการบริการ ภายในปี 2580" เพื่อปฏิบัติการที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ การป้องกันและบรรเทาปัญหาภัยอันเกิดจากน้ำ โดยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้วยการกำหนด Road Map เป้าหมายการดำเนินงานแต่ละช่วงเป็นเข็มทิศนำทาง เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จที่ส่งต่อไปสู่การพัฒนาระดับประเทศให้บรรลุเป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ดังนั้น เพื่อให้ กรมชลประทาน สามารถดำเนินงานตามมาตรการปรับปรุง การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการและ การป้องกันความเสียหายและสนับสนุนการบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยกรมชลประทานสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มศักยภาพพื้นที่ชลประทานของประเทศให้เกิดความสมดุล

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยประสบปัญหาด้านอุทกภัยบ่อยครั้งซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนรวมถึง ระบบเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีปัจจัยมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลให้มีฝนตกมากขึ้น รวมถึงส่งผลให้ปริมาณน้ำในเขื่อนหลักมีปริมาณน้ำเกินเกณฑ์เก็บกักสูงสุด (Upper rule

curve) ทำให้ต้องระบายน้ำออกจากเขื่อนเพื่อความปลอดภัย ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขึ้น ซึ่งตามหลักการและแนวคิดของพื้นที่แก้มลิงหรือพื้นที่ชะลอน้ำ สามารถลดอัตราการไหลสูงสุดของน้ำได้ โดยชะลอน้ำตามหลักแรงโน้มถ่วงของโลก เมื่อระดับน้ำของแม่น้ำสูงกว่าระดับผิวน้ำของพื้นที่ชะลอน้ำ น้ำจากแม่น้ำจะไหลเข้าสู่พื้นที่ชะลอน้ำ แต่เมื่อระดับน้ำในแม่น้ำต่ำกว่า น้ำจากพื้นที่ชะลอน้ำก็จะไหลกลับเข้าสู่แม่น้ำตามเดิม (นันทวัชร คมขำ และคณะ, 2562)

จะเห็นได้ว่า พื้นที่แก้มลิง สามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วม และช่วยเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ดังนั้น กรมชลประทาน จึงมีหน้าที่ศึกษาพิจารณาขนาดของแก้มลิงที่เหมาะสม และวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ อันจะส่งผลกระทบต่อการรองรับและเก็บกักน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการการใช้น้ำ รวมทั้ง การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง กรมชลประทานในอนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับภารกิจตามยุทธศาสตร์ กรมชลประทานอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า ปัญหาโครงการแก้มลิงมีลักษณะแบบรายโครงการ จำนวนต่าง ๆ มากมาย ยังไม่เกิดการบูรณาการในระดับพื้นที่แบบชัดเจน โดยแนวทางในการพัฒนาต้องศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ เช่น พื้นที่ จำนวนครัวเรือน การวางแผนดำเนินการ งบประมาณ เพื่อก่อสร้างโครงการแก้มลิงให้มีขนาดที่เหมาะสม ได้รับประโยชน์สูงสุดในทุกภาคส่วน

การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง

โครงการแก้มลิงถือว่าเป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีประโยชน์ทั้งในด้านการป้องกันน้ำท่วมและการป้องกันภัยแล้ง การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงเป็นแนวคิดของวิธีพื้นที่ชะลอน้ำและเป็นแหล่งเก็บกักเก็บน้ำท่วมเป็นการยอมให้น้ำท่วมในพื้นที่บางส่วนที่มีความสำคัญน้อย เพื่อลดอัตราการไหลของน้ำหลากในแม่น้ำลง หากมีการควบคุมการเก็บกัก และชะลอน้ำหลากจะทำให้อัตราการไหลสูงสุดลดลง และจำกัดน้ำ หลากให้อยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ในปัจจุบันนี้มีการสร้างและปรับปรุงพื้นที่เก็บน้ำ ที่เรียกว่า แก้มลิง (Monkey cheek) กระจายทั่วไป โดยแก้มลิงมีขนาดแตกต่างกัน อธิบายได้ดังนี้ (ปริยาพร โกษา, 2559)

1. แก้มลิงขนาดใหญ่ (Retarding Basin) คือ สระน้ำ หรือบึงขนาดใหญ่ ที่รวบรวมน้ำฝนจากพื้นที่บริเวณนั้น ๆ โดยจะกักเก็บไว้เป็นระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะระบายลงสู่ลำน้ำ การจัดสร้างพื้นที่ ชะลอน้ำหรือพื้นที่เก็บกักน้ำ คือ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย ท่งเกษตรกรรม เป็นต้น
2. แก้มลิงขนาดกลาง เป็นพื้นที่ชะลอน้ำที่มีขนาดเล็กกว่า ได้มีการก่อสร้างในระดับลุ่มน้ำ
3. แก้มลิงขนาดเล็ก (Regulating Reservoir) เป็นแก้มลิงที่ขนาดเล็กกว่า อาจเป็นพื้นที่สาธารณะ สนามเด็กเล่น ลานจอดรถ หรือสนามในบ้าน ซึ่งต่อเข้ากับระบบระบายน้ำ หรือคลอง โดยมีทั้งส่วนแก้มลิงที่อยู่ในพื้นที่เอกชนและส่วนที่อยู่ในพื้นที่ของราชการและรัฐวิสาหกิจ

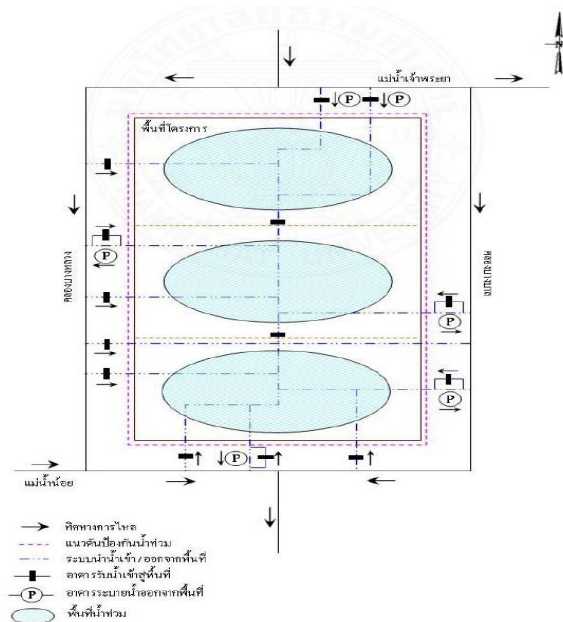

ภาพที่ 1 ตัวอย่างโครงการแก้มลิง กลุ่มน้ำเจ้าพระยา กรมชลประทาน
ที่มา: กรมชลประทาน, (2562)

องค์ประกอบของการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่แก้มลิง

จากการรวบรวมข้อมูลและศึกษางานวิจัยต่างๆ ในประเด็น องค์ประกอบของการพัฒนาพื้นที่แก้มลิงนั้น ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. พิจารณขนาดของแก้มลิงที่เหมาะสม สำหรับการรองรับและเก็บกักน้ำ ให้เพียงพอต่อความต้องการการใช้น้ำ
2. แนวทางการปรับโครงสร้างขององค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยการนำกฎหมายมาปรับใช้ กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำรูปแบบการชดเชยความเสียหาย
3. การดำเนินการทางด้านวิศวกรรม เป็นการดำเนินการเพื่อปรับปรุงสภาพพื้นที่เกษตรกรรม
4. การดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนมีรายได้เสริมจากกิจกรรมต่างๆ ในช่วงเกิดน้ำท่วม มีการยกระดับถนนให้ประชาชนสามารถสัญจรได้อย่างสะดวกในช่วงเวลาน้ำท่วม รวมทั้งจะมีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคให้สะดวกยิ่งขึ้นด้วย และให้มีการจัดระบบการใช้ที่ดินที่เหมาะสม เป็นต้น

ภาพที่ 2 ตัวอย่างองค์ประกอบของการปรับปรุงพื้นที่แก้มลิง (โครงการนำร่องการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่การเกษตรเป็นพื้นที่รับน้ำเพื่อการบรรเทาอุทกภัย ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ของพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตามแนวพระราชดำริ “แก้มลิงพื้นที่บางบาล (1)”

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร, (2562)

ดังนั้น กรมชลประทานเป็นหน่วยงานที่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง สามารถนำความคิดและแนวทางข้างต้น ไปประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการพัฒนาพื้นที่แก้มลิง เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำขณะเกิดน้ำหลากได้อย่างเหมาะสมอย่างยิ่งย่น รวมทั้งเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและเพิ่มมาตรฐานการดำรงชีวิตของเกษตรกร ทั้งยังช่วยการบริหารจัดการการเกษตรชลประทานทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กออกไปทั่วประเทศ ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว มากไปกว่านี้ กรมชลประทานดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำพื้นที่แก้มลิง เพื่อให้องค์กรสามารถเตรียมความพร้อมของโครงการและขั้นตอนการก่อสร้างโครงการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะช่วยลดภาระการดำเนินงานของกรมชลประทานได้แล้ว ยังเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลโครงการชลประทานให้รวดเร็วและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดของโครงการแก้มลิง เกิดจากการที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำริถึงสิ่งที่มีลักษณะคล้ายไว้ในกระพุ้งแก้มได้

คราวละมากๆ จึงมีพระราชกระแสอธิบายว่า "ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงจะรีบปอกเปลือก เอาเข้าปากเคี้ยว แล้วนำไปเก็บไว้ที่แก้มก่อน ลิงจะทำอย่างนั้นจนกล้วยหมดหวีหรือเต็มกระพุ้งแก้ม จากนั้นจะค่อย ๆ นำออกมาเคี้ยวและกลืนกินภายหลัง" ด้วยแนวพระราชดำรินี้ จึงเกิดเป็น "โครงการแก้มลิง" ขึ้น เพื่อสร้างพื้นที่กักเก็บน้ำ ไว้รอการระบายเพื่อใช้ประโยชน์ในภายหลัง (โครงการแก้มลิง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

สรุปได้ว่า โครงการแก้มลิง เป็นการเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับน้ำฝนไว้ชั่วคราว เมื่อถึงเวลาที่คลองพอจะระบายน้ำได้จึงค่อยระบายน้ำจากส่วนที่กักเก็บไว้ออกไป จึงสามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์การว่า หมายถึง "ระดับ" ซึ่งองค์การบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ใช้เป้าหมายเป็นเงื่อนไขความสำเร็จขององค์การ ซึ่งได้แก่ ความอยู่รอด หากแต่การใช้ความอยู่รอดเป็นเกณฑ์วัดประสิทธิผลขององค์การต้องสามารถระบุถึงความอยู่ไม่รอดหรือการสูญสลายขององค์การไว้ ดังนั้น การจะเลือกเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อวัดประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันขององค์การที่จะทำการวัดหรือประเมินประสิทธิผลขององค์การ ทั้งกระบวนการ (Mean or Process) และจุดมุ่งหมายหรือผลได้ (End or Outcome) (พูนรัตน์ กัปตัน, 2552) มากไปกว่านี้ อมิเท เอทซิโอนี (Etzioni, 1964) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์การว่า หมายถึง บทบาทความสามารถขององค์การในการที่จะสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ทั้งนี้ Gibson, et. al., (2003) ได้อธิบายเกณฑ์ของความมีประสิทธิภาพขององค์การว่า ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 5 ประการ คือ 1. การผลิต (Production) 2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) 3. ความพึงพอใจ (Satisfaction) 4. การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) และ 5. การพัฒนา (Development)

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ผลสำเร็จของการดำเนินการขององค์การ โดยการใช้ประโยชน์ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อให้บรรลุตามตามวัตถุประสงค์ที่องค์การตั้งเป้าหมายไว้ รวมทั้งยังถือเป็นการประเมินความสำเร็จขององค์การ

นอกจากนี้ ในการดำเนินการขององค์การให้บรรลุเป้าหมาย ต้องใช้ปัจจัยการผลิต (Inputs) กับผลผลิต (Outputs) เพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม องค์การต่างๆ มีเงื่อนไขของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีความแตกต่างกันตามบริบทและสภาพแวดล้อม ดังนั้น องค์การต้องคำนึงถึง ความสัมพันธ์ประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพื่อให้ องค์การสามารถใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและนำไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยองค์ประกอบที่นำไปสู่ประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การ ดังแสดงตามภาพดังต่อไปนี้

สรุปได้ว่า ผลและประสิทธิภาพกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในงานบทความนี้ได้มุ่งศึกษาถึงกระบวนการ การจัดองค์การ การตัดสินใจ และระบบข้อมูลการวางแผนและควบคุม

ในการจัดการองค์การของกรมชลประทานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆอันนำไปสู่การประเมินผล และกำหนดเป็นนโยบายแนวทาง หลักปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการบริหารโครงการ แก้มลิงในอนาคตองค์การต่างๆ จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลให้ประสิทธิภาพมากขึ้น

3. แนวคิดเรื่องนโยบายสาธารณะ อธิบายได้ว่า “นโยบายสาธารณะ” เป็นขั้นตอนการ นำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งองค์การที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และจัดสรรคุณค่าทางสังคม (ศุภชัย กระธรรมะ, 2558 และ ศุภชัย ยาวะประภา และ ปิยากร หวังมหารพร, 2551)

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ (ทรงเกียรติ ม้าอุตสาห์, 2556) ได้แก่

1. ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย รัฐบาลที่สามารถกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะได้รับความเชื่อถือ และความนิยมจากประชาชน

2. ความสำคัญต่อประชาชน ถือได้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมืองเพื่อ ตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนสามารถแสดงออกผ่านกลไกทาง การเมืองต่างๆ เมื่อความต้องการถูกนำเข้าสู่ระบบการเมืองไปเป็นนโยบายสาธารณะ เมื่อมีการ นำนโยบายไปปฏิบัติและได้ผลตามเป้าประสงค์ ก็จะทำให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการบริหารงานของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะที่ดีต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของ ประชาชน เมื่อถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีอย่างเสมอภาคทั่วหน้า ดังนั้น กรมชลประทานสามารถนำนโยบายสาธารณะไปเป็น แนวทางและกรอบแนวความคิดในการนำนโยบายสาธารณะอันได้แก่ โครงการแก้มลิงไปปฏิบัติ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามกรมชลประทานจำ เป็นต้องตอบสนองประโยชน์ของ ราชการและประชาชนตามมีประสิทธิภาพ ภารกิจที่กำหนดอย่างเพื่อแสดงถึงศักยภาพ ความสำคัญขององค์กร

สรุป

แนวคิดในการพัฒนาพื้นที่แก้มลิง เป็นการเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับน้ำฝน เมื่อถึงเวลาที่ คลองพอจะระบายน้ำได้จึงค่อยระบายน้ำจากส่วนที่กักเก็บไว้ออกไป ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ การจัดการองค์การ การตัดสินใจ และระบบข้อมูลการวางแผนและควบคุมในการจัดการองค์การ การมีนโยบายสาธารณะที่ดีต้องสอดคล้องกับค่านิยมและความต้องการของประชาชน เมื่อถูก นำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงมีขนาดที่ เหมาะสมและได้ประโยชน์สูงสุดทุกภาคส่วน โดยต้องตอบสนองประโยชน์ของราชการและ ประชาชน ตามภารกิจที่กำหนด ดังนั้น กรมชลประทานสามารถนำแนวคิดเหล่านี้ไปเป็นแนวทาง

และกรอบแนวความคิดในการปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตามภารกิจที่กำหนด เพื่อแสดงถึงศักยภาพความสำคัญขององค์กร ซึ่งผลการศึกษาทำให้ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่นี้

1. ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้ง ปัญหาและอุปสรรค อันได้แก่ การวางแผนการดำเนินงาน การประมาณงบรายจ่ายการก่อสร้าง ผลประโยชน์ที่ได้รับ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารและจัดการน้ำพื้นที่แก้มลิงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. แนวทางการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ควรมีการจัดสรรเครือข่าย การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องกับการใช้ประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม นิเวศของพืชและสัตว์น้ำ ให้คุ้มค่าในทุกภาคส่วน

การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง ให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงสถานที่ที่จะทำบ่อพักและวิธีการชักน้ำท่วมไหลเข้าสู่บ่อพัก เส้นทางน้ำไหลที่สะดวกต่อการระบายน้ำเข้าสู่บ่อพัก และการระบายน้ำออกจากบ่อพักอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่นำไปดำเนินการก่อสร้างโครงการแก้มลิง ได้แก่ การวางแผนขนาดของแก้มลิง พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ ครวเรือนที่ได้รับประโยชน์ งบประมาณในการก่อสร้าง ซึ่งกรมชลประทานสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ ไปประกอบการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมของประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2560). *ยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)*. สืบค้น 17 มีนาคม 2564, จาก <https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20171121-rid-thailand-4.pdf>
- กรมชลประทาน. (2564). *รายงานประจำปี 2562*. สืบค้น 17 มีนาคม 2564, จาก www.rid.go.th.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร). (2565). *โครงการแก้มลิง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. สืบค้น 29 เมษายน 2565, จาก <http://km.rdpb.go.th/Knowledge/View/28>
- กลุ่มงานตรวจสอบและติดตามผลงาน กองแผนงาน กรมชลประทาน. (2553). *รายงานการวิเคราะห์โครงการแก้มลิง กรมชลประทานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553*. สืบค้น 29 เมษายน 2565, จาก https://www.rid.go.th/main/_data/docs/stat53.pdf
- กลุ่มพัฒนาระบบงานและอัตรากำลัง สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล. (2558). *แนวทางปฏิบัติตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. สืบค้น 29 เมษายน 2565, http://www11.rid.go.th/rid11/img_presscenter/presscenter903.pdf

- ทรงเกียรติ ม้าอุตสาห. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ในเขตอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). *ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ*. กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทวัชร คมขำ และคณะ. (2562). การใช้แบบจำลองเพื่อศึกษาการใช้พื้นที่ชลอน้ำในการลดพื้นที่น้ำท่วมบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 21(1), 37-49.
- ปรียาพร โกษา. (2559). *การพัฒนาพื้นที่แก้มลิง*. (รายงานผลวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- พูนรัตน์ กัปตัน. (2552). *ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะของข้าราชการสำนักงานสรรพสามิต: กรณีศึกษา สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี สาขาระการพืชผล* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล. (2563). *ประสิทธิผลขององค์การ*. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 193-204
- วรารณณ์ เล้ารัตนารักษ์. (2542). *การพยากรณ์ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของกรมชลประทาน* (วิทยานิพนธ์สถิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ความรู้กลาง กรมชลประทาน. (2564). *การบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน*. สืบค้น 17 มีนาคม 2564, จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc08/km_53/book/man_water.pdf.
- ศุภชัย กระธรรมะ. (2558). *การศึกษานโยบายของรัฐเรื่องการจัดตั้งอำนวยการความสะดวกสำหรับคนพิการ*. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Etzioni, Amitai. (1964). *Modern Organization*. New Jersey: Prentice – Hall
- Gibson, el. at.. (2003). *Organization : Behavior, Structure, Processes* (11th ed.). New York: McGraw - Hill

หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร*

BUDDHIST PRINCIPLES AND LEADERSHIP DEVELOPMENT OF YOUTH IN BANGKOK

ชัชชนิธิฐา ชัชวาลวงศ์

Chatnitita Chatchawanwong

บริษัท มีด จอห์นสัน นิวทริชั่น (ประเทศไทย) จำกัด

Mead Johnson Nutrition (Thailand) Company Limited

E-mail: chatnitita@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า ควรเริ่มต้นที่การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กร จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ภาวะผู้นำไม่ได้เกิดจากพรสวรรค์ แต่เกิดจากการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมเพื่อนำไปใช้ให้ถูกต้องตามหน้าที่ จึงจำเป็นต้องมีเทคนิคสำคัญเพื่อนำไปพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เรียนรู้หรือฝึกฝนตนเองจนสามารถนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้พ้นจากปัญหา หรือบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยการน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนโดยการดำเนินงานของชุมชนในกรุงเทพมหานครตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ความเป็นคนดีที่สมบูรณ์นี้ถึงประโยชน์ของส่วนร่วมในชุมชนเป็นหลักสร้างสรรค์ด้วยความรู้บริหารงบประมาณที่คุ้มค่าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์และให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนในด้านคุณธรรมตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการและมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การพัฒนาภาวะผู้นำ; เยาวชน

*Received April 5, 2022; Revised May 10, 2022; Accepted May 13, 2022

Abstract

Leadership is therefore considered to be an essential part of the successful management of the organization to lead to the advancement of the organization. It should start with creating leadership for the executives as the organization's leaders. Must create cooperation and cooperation in working to achieve the objectives Leadership does not come from talent but from self-improvement to learn. Prepare to use it properly, it is necessary to have important techniques to develop various processes. To be more effective, learn or train oneself until it can lead to development to get out of problems or achieve goals by incorporating Buddhist principles to apply in youth leadership development through the implementation of Communities in Bangkok according to Sappurisdhamma 7 Being a good person who is complete, thinking about the benefits of participating in the community as the main creation with knowledge, managing worthwhile budgets, solving problems that arise in a timely manner, and emphasizing on the development of the community in terms of morality as well as being able to serve Providing assistance that meets needs and is sustainable and effective.

Keywords: Buddhist principles; leadership development; Youth

บทนำ

ปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) คือ สังคมไร้พรมแดนหรือสังคมข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเราเรียกว่า ผู้นำฉลาดคิด มีความรอบรู้ รอบคอบ รอบด้าน ทันต่อเหตุการณ์ มีความคิดสร้างสรรค์เป็นนักพัฒนา มีความรับผิดชอบ มีความอดทนอดกลั้นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) คือ ผู้ชักนำให้คนอื่นเคลื่อนไหว หรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ และหลายคนก็มีบทบาทเป็นผู้นำกันอยู่แล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม ภาวะผู้นำ เป็นคำที่มีความสัมพันธ์กันเมื่อมีผู้นำก็ต้องมีภาวะผู้นำเช่นกัน ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์อยู่ในตนเองที่สร้างความโดดเด่นให้กับองค์กร ทำให้เป็นที่ยอมรับขององค์กรทั้งของตนและองค์กรอื่นๆ ที่คนในองค์กรนั้นได้ให้ความไว้วางใจ และเชื่อใจว่าสามารถนำพาไปสู่ความสำเร็จทำให้ได้รับความร่วมมือ เนื่องจากมีความแตกต่างในด้านต่างๆ จากบุคคลอื่นๆ ของกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นผู้ตาม หรือผู้ใต้บังคับบัญชา หรือลูกน้อง (Subordinates) ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำ (Leader) พยายามจะมีอิทธิพลต่อผู้ตาม (Followers) ในกลุ่มหรือบุคคลอื่นๆ เพื่อให้มีทัศนคติ พฤติกรรม และอื่น ๆ ไปในทิศทางที่ทำให้จุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือองค์การประสบความสำเร็จ นั่นคือการได้รับความเคารพนับถือ ภาวะผู้นำจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าควรเริ่มต้นที่

การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับผู้นำ ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กร จะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้นำ คือ ผู้ที่สามารถมีอิทธิพลเหนือกลุ่มหรือผู้ที่ มีวิสัยทัศน์มีค่านิยมที่เหมาะสม และมีอิทธิพลเหนือคนอื่นตลอดจนมีความสามารถในการตัดสินใจ ที่เป็นการตัดสินใจที่ยาก และซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม (สุพานิ สฤกษ์วานิช, 2550) ภาวะผู้นำไม่ได้เกิดจากพรสวรรค์ แต่เกิดจากการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมเพื่อนำไปใช้กับหน้าที่ และบทบาทของตนอยู่เสมอ การมีภาวะผู้นำที่สมบูรณ์จะต้องประกอบไปด้วยความพร้อมทางด้านองค์ความรู้ การกล้าตัดสินใจการนำเสนอ และการบริหารทีมงานอย่างมืออาชีพ เพราะการพัฒนาภาวะผู้นำเปรียบเสมือนการเริ่มต้นสร้างเมล็ดพันธุ์ที่ดี ที่พร้อมที่จะ เติบโตอย่างมีคุณภาพ (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2546)

ดังนั้น ปัจจุบันประเทศไทยต้องการคนรุ่นใหม่ ที่มีภาวะผู้นำเป็นกำลังสำคัญในการนำทิศทางประเทศให้อยู่รอด ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสังคม และเศรษฐกิจ การสร้างเยาวชนให้เป็นผู้นำในชุมชนให้มีภาวะผู้นำเพื่อที่จะทำให้ชุมชนพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก บุคคลที่มีภาวะผู้นำจะสามารถช่วยให้ผู้อื่นได้ศึกษาเรียนรู้หรือฝึกฝนตนเองจนสามารถพึ่งตนเองและช่วยตนเองให้พ้นจากปัญหาหรือบรรลุจุดหมายได้

การพัฒนาภาวะผู้นำ

1. ความหมายและความสำคัญของการพัฒนา

คำว่า การพัฒนา ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Development นำมาใช้เป็นคำเฉพาะและใช้ประกอบคำอื่นก็ได้เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนาข้าราชการ เป็นต้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังกล่าวแล้ว เกี่ยวกับความหมายของการพัฒนานั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันเยาวชน เป็นกลุ่มคนที่มีพลังอันสำคัญที่สามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เยาวชนควรตระหนักในคุณค่าของตนเองที่ร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี และเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญาอันชาญฉลาด ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคม และนำพาประเทศชาติสู่ความเจริญรุ่งเรืองเรื่องการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้แก่บุคคล ควรเริ่มเสียตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมทำให้เป็นผู้นำที่มีศักยภาพสามารถจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มเกิดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งบรรลุจุดหมายที่วางไว้ และสามารถสร้างหรือรักษาวินัยธรรมขององค์กรให้สามารถดำรงอยู่ได้รวมทั้งพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้ามากขึ้น (Richard E. B., 2008) จากสภาพความแตกต่างของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งมีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา ส่วนทางด้านสังคมก็มีทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท ทำให้เกิดความพยายามในการพัฒนาเพื่อที่จะลดช่องว่างของระหว่างประเทศและสังคม ประกอบกับสภาพปัญหาที่สังคมเผชิญอยู่ทำให้เกิด

ความพยายามที่จะแก้ปัญหาที่นั้นและยังต้องการพัฒนาสิ่งที่ติดอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมหรือหากในกรณีที่เมื่อสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป แนวทางการพัฒนาที่ทำอยู่เดิมไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม (ธีรพลย์ ศิลารัตน์, 2549) ความสำคัญของการพัฒนาจึงมีใน 2 แนวทาง ดังนี้

1) การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับผลสำเร็จในระดับหนึ่งซึ่งเป็นที่น่าพอใจ สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างต่อเนื่องยาวนาน แต่เป็นการเจริญเติบโตในเชิงปริมาณ ยังขาดคุณภาพและตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน ปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่สะสมมานาน (ชัชวาลย์ มากสินธ์, 2555)

2) การพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีกว่าเดิม หมายถึง การปรับแนวคิดของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดว่าเป็นการพัฒนาแนวคิดที่เป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิม โดยพัฒนาแนวคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยแนวความคิดการพัฒนาประเทศในอดีตได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาได้มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อส่งออก

ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนให้มีภาวะผู้นำจะต้องสร้างหรือพัฒนาทักษะที่จำเป็นภาวะผู้นำที่ควรพัฒนาในเยาวชน ได้แก่ ความเข้าใจหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สามารถปฏิบัติงานกลุ่มได้ ตลอดจนมีทักษะในการรับฟังผู้อื่น และสามารถสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีการพัฒนาเยาวชนให้รู้จักการแสดงออก

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสร้างอิทธิพลอันมีผลการกระทำหรือพฤติกรรมความคิดจิตใจความรู้สึกทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมไปในทางที่ผู้นำประสงค์ การสร้างอิทธิพลนั้นอาจออกมาได้ในหลายรูปแบบผู้นำต้องสามารถชักจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าแสดงออก กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล ไม่กลัวในผลที่จะเกิดขึ้นเพราะหากกลัวหรือคิดแต่เพียงว่าจะเกิดผลเสียจึงไม่กล้าทำการใด ๆ ผลงานก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยผู้นำต้องพยายามเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการสร้างสรรคการมีความคิดริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นมิใช่มีทางแก้ไขเพียงทางเดียว หากแต่มีหลายวิธีที่จะแก้ไขซึ่งต้องอาศัยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในส่วนของผู้ตาม (Followers) ผู้นำต้องแสวงหาความเชื่อถือไว้วางซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตามผู้นำต้องไว้วางใจผู้ตามโดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจและที่สำคัญคือตัวผู้นำต้องมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน และรู้ให้มากกว่าสมาชิกในกลุ่มหรือผู้ตาม สามารถให้แนวทางและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่มได้ด้วยความสามารถดังกล่าวจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตามในการที่จะปฏิบัติตาม (กิงแก้ว ศรีสาสิกุลรัตน์, 2555) องค์ประกอบหลัก 3 ปัจจัยอันได้แก่

1) ผู้นำ (leader) หมายถึง ตัวบุคคลที่นำกลุ่ม มีบุคลิกอุปนิสัย ลักษณะอย่างไรต้องพยายามเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์การมีความคิดริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นมิใช่มีทางแก้ไขเพียงทางเดียว

2) ผู้ตาม (followers) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับอิทธิพลจากผู้นำโดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจและที่สำคัญคือตัวผู้นำต้องมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน

3) สถานการณ์ (situation) หมายถึง เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสถานการณ์รอบข้าง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อเข้าถึงปัญหาและแก้ไขอย่างถูกต้อง

ดังนั้น ผู้นำต้องพยายามเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์การมีความคิดริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นมิใช่มีทางแก้ไขเพียงทางเดียว หากแต่มีหลายวิธีที่จะแก้ไข ซึ่งต้องอาศัยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ค้นหาวิธีที่ดีที่สุด ในส่วนของผู้ตามผู้นำต้องแสวงหาความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตามผู้นำต้องไว้วางใจผู้ตามโดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจและที่สำคัญคือตัวผู้นำต้องมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน

การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

การพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพทั้งทางด้าน กาย วาจา และจิตใจของเยาวชนเพื่อเสริมสร้างความตระหนักร่วมให้เกิดการตื่นตัวของสังคมและส่งผลที่มีประสิทธิภาพ โดยภายใต้การพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) การพัฒนาด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง มีพลังกำลังสติปัญญาความสามารถอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชุมชน การตระหนักในคุณค่าของตนเอง และร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม

2) การพัฒนาด้านการสื่อสาร หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความสัมพันธ์ก่อนการสื่อสารโดยการเข้าใจความต้องการของผู้ฟัง พูดในเรื่องที่ผู้ฟังสนใจ มีความรักให้กับผู้ฟัง อยากช่วยเหลือผู้ฟัง มากกว่าความต้องการของผู้สื่อสารเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดี

3) การพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าที่จะลงมือทำ มีความกล้าเสี่ยง ชอบริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และมีความเป็นผู้นำ

4) การพัฒนาด้านความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น หมายถึง การใช้ความพยายามด้วยวิธีที่เหมาะสมจนทำให้ผู้ถูกโน้มน้าวใจเกิด ความประทับใจและยอมเปลี่ยนความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม ไปในทิศทางที่ผู้โน้มน้าว ใจต้องการ กลวิธีการโน้มน้าวใจ

5) การพัฒนาด้านสภาพอ่อนน้อม หมายถึง การตระหนัก ในตัวเองแล้วสามารถวางตนได้ถูกต้องเหมาะสม ไม่หยิ่งยโสโอหัง ไม่โอ้อวดเกินความจริง ไม่ยกตนสูงและกดคนอื่นให้ต่ำ มีความสุภาพ ให้เกียรติผู้อื่น รู้กาลควรไม่ควร โดยเน้นเรื่องของภายในจิตใจเป็นหลัก ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำจึงเป็นศิลปะที่จำเป็น และสำคัญยิ่งต่อนักบริหารที่จะต้องนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำเป็นผู้ที่ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายจากการวางแผนและรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนา ขององค์กรหรือหมายถึงความสามารถรวมของบุคคลในการใช้อำนาจนำไปสู่การจูงใจทำให้ผู้อื่นสามารถนำไปปฏิบัติตามจน บรรลุผลเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้

หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

คนดีหรือคนที่เป็นคนแท้ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นคนที่สมบูรณ์ และถือเป็นคนที่มีคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ มีความบริบูรณ์มีอยู่ในผู้ใดบุคคลนั้นย่อมให้เป็นสัพบุริสชน ที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่การเป็นผู้นำ (พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550) และควรมีความเคารพนับถือ ของชนทั้งหลายทำให้บุคคลผู้นั้นสามารถ ปฏิบัติกิจการให้บรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติตนเพื่อทำให้คนผู้นั้นเป็นผู้สงบสุข และความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ผู้นำที่ยึดเอาหลักสัพบุริสธรรม 7 มาเป็นเครื่องดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นผู้มีเหตุผลมีผล ในการปฏิบัติตนเมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็เพียบพร้อมด้วยความดี คือรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล แล้วบุคคลนั้นเป็นคนดีโดยการน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนโดยการดำเนินงานของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) เป็นผู้รู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา) หมายถึง การเข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์ของกระบวนการบริหาร และยึดหลักการในการบริหารอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รวมไปถึงการวางแผน และจัดทำนโยบายที่สอดคล้องกับการบริหารงานในชุมชนระงับความขัดแย้งโดยใช้เหตุ และผลในการพิจารณา

2) เป็นผู้รู้จักผล (อัตถัญญตา) หมายถึง การมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการบริหารงานในองค์กร และในการบริหารนั้นได้คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนร่วมในชุมชนเป็นหลัก การเป็นนักคิดนักพัฒนากิจกรรมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาชุมชน และมีความมุ่งมั่นความเพียรพยายามที่จะขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ และมีความทุ่มเทกำลังกายกำลังใจเพื่อกิจกรรมของชุมชน

3) เป็นผู้รู้จักตน (อัตตัญญตา) หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ที่เปี่ยมไปด้วยความรู้ความสามารถ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนถึงมีความรับผิดชอบสูง มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี และมีความเสียสละสามารถข่มอารมณ์ไม่แสดงอาการโมโหเกรี้ยวกราด

4) เป็นผู้รู้จักประมาณ (มัตตัญญูตา) หมายถึง การกำหนดแผนหรือกิจกรรมในชุมชน ที่มีความเหมาะสมและพอดี การบริหารงบประมาณที่คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนถึงเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งความสันโดษ เป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ โดยยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทา

5) เป็นผู้รู้จักกาล (กาลัญญูตา) หมายถึง การจัดทำแผนนโยบายหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับจังหวะเวลา และสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาก่อน และหลังได้ดีรวมไปถึงการเป็นผู้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์ และเวลาการเป็นตัวอย่างที่ดีอันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

6) เป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสัญญูตา) หมายถึง ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนในชุมชน การเป็นนักประสานงานที่ดี และให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนในด้านคุณธรรม และจริยธรรมเข้าใจบริบทรอบข้างเป็นอย่างดี

7) เป็นผู้รู้จักบุคคล (บุคคลัญญูตา) หมายถึง รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ร่วมงาน และผู้ที่เราไปให้บริการเพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผล ตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ

ดังนั้น ผู้นำจะต้องรู้ว่าตนมีภาวะอะไรอยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติมีความพร้อมมีความถนัดสติปัญญา ความสามารถอย่างไรมีกำลังแค่ไหนมีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเองและเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเองให้มีคุณสมบัติ มีความสามารถยิ่งขึ้นไปไม่ใช่ ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตน ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา

สรุป

ปัจจุบันประเทศไทยต้องการคนรุ่นใหม่ ที่มีภาวะผู้นำเป็นกำลังสำคัญในการนำทิศทางประเทศให้อยู่รอด ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสังคม และเศรษฐกิจ การสร้างเยาวชนให้เป็นผู้นำในชุมชนให้มีภาวะผู้นำเพื่อที่จะทำให้ชุมชนพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก บุคคลที่มีภาวะผู้นำจะสามารถช่วยให้ผู้อื่นได้ศึกษาเรียนรู้หรือฝึกฝนตนเองจนสามารถพึ่งตนเองและช่วยตนเองให้พ้นจากปัญหาหรือบรรลุลดมุ่งหมายได้นอกจากนั้นยังช่วยประสานความร่วมมือ ความร่วมมือในการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องและดีงามตามความต้องการได้ ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จของชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีชีวิตชีวาและสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ และนอกจากนี้ภาวะผู้นำยังช่วยพัฒนาชุมชนไปในทิศทางใหม่ ๆ ที่ชุมชนต้องการมุ่งไปสู่ทิศทางนั้นได้ ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มและ จูงใจคนไปยังเป้าหมายประการใดประการหนึ่ง ภาวะผู้นำทำให้ศักยภาพเป็นจริงขึ้นมาเพราะถือว่าภาวะผู้นำเยาวชนเป็นภาวะแห่งการปฏิบัติที่ทำให้ศักยภาพในตัวคนบังเกิดความสำเร็จ ปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งประสบความสำเร็จ ผู้นำเยาวชน

ต้องทำให้ผู้ตามหรือทีมเกิดการเรียนรู้ไปด้วยโดยการนำหลักพุทธธรรมมาเสริมสร้างการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานครให้รู้จักการดำเนินชีวิตที่ถูกต่อนั่นคือการดำเนินชีวิตที่นำความสุขมาสู่ตนและสังคมโดยรวม สถานที่ใดก็ตามที่ประกอบด้วยบุคคลที่ยึดหลักธรรม เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ความเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ มีสติปัญญาความดีงามความรู้ความสามารถมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อภาครัฐกิจและภาคสังคมนอกจากนั้นบุคคลที่เป็นผู้นำที่ดีจะต้องมีสัปปริยธรรม 7 รู้หลักการมีความมุ่งมั่นแน่วแน่ที่จะไปถึงจุดหมายและพัฒนาตนเองตลอดเวลาตลอดจนถึงความรับผิดชอบสูงเพื่อผลดีต่อการพัฒนาภาวะผู้นำของเยาวชนในกรุงเทพมหานครต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กิ่งแก้ว ศรีสาสิกุลรัตน์. (2555). *การพัฒนาองค์กร*. สืบค้น 1 มกราคม 2565, จาก <https://www.gotoknow.org>.
- ชัชวาลย์ มากสินธ์. (2555). *การพัฒนาชนบท*. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2546). *กล้าเปลี่ยนแปลงก้าวกระโดดข้ามสิ่งที่เป็นอยู่สูงสิ่งที่ต้องการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น, บมจ.
- ธีรวัลย์ ศิลารัตน์. (2549). *สารสนเทศเพื่อการศึกษาและค้นคว้า*. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). *ภาวะผู้นำ*. สืบค้น 1 มกราคม 2565, จาก https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/state_of_leadership.pdf
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2550). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Richard, E. B. (2008). Competencies in the 21st Century. *Journal of Management Development*, (27), 5–12.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารคน

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตวิทย์ หมั่นมีและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระสุกิจ จุจฺฉินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวิระ, ทัศนวิทย์ และวิวิทย์ของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, // ปีที่(ฉบับที่), // เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิดาวิภา หนัมนี่. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มุลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ประชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์:// สำนักพิมพ์.

พระปลัดสมพงษ์ กวีวิโส (हररररर). (2558). รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากษัตริยา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ. (2559, 5 กุมภาพันธ์). อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี, // จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2560). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2560, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2017). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2017, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง.//(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ).//ราชกิจจานุเบกษา.//เล่ม ตอน.//หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและ
ประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.//(ปีพิมพ์, วัน เดือน).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//น. หรือ p. หรือ pp.
เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียวพระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (16 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการศึกษาครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

.....

.....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (16 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (16 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

อภิปรายผลการวิจัย (16 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

องค์ความรู้จากการวิจัย (16 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ (16 pt)

(16 pt) นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และหรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เป็นต้น.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (16 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสารสหวิทยาการ นวัตกรรมปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มุลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เพือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

E-mail:

Abstract (16 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis, Findings were as follows: (present
only the most interesting research findings).....

.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (16 pt) (Not more than 300 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (16 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.....

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.....

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.....

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (16 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

Methodology (16 pt)

(1.6 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (16 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

.....

.....

.....

Discussion (16 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Body of knowledge (16 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (16 pt)

(16 pt) Summarize all research findings in brief, concise and to the point with recommendations derived from the research work as to use the research results and recommendation for further research.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

References (16 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (16 pt)

E-mail:

บทคัดย่อ (16 pt) (ไม่เกิน 250 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (16 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (16 pt)

(16.pt) เขียนบททวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆใน
การเขียนบทความวิชาการ

[illegible]

เนื้อหา (16 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

សរុប (16 pt)

(16 pt).

เอกสารอ้างอิง (16 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

E-mail:

Abstract (16 pt) (Not more than 250 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (16 pt) (Not more than 300 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (16 pt)

(16 pt).

Content (16 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure, if any))

Source: mention the name of the source

Figure captions

Table 1 (Name of table, if any)

Table explanation

Conclusion (16 pt)

(16 pt).

[illegible]

References (16 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Association (APA) References in contents and at the end must be consistent.

This image shows a full page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings on the page.